

Uz sākumlapu>Tiesāšanās procedūras>Civillietas>**Pierādījumu iegūšana**

Pierādījumu iegūšana

Lai pierādītu prasības pamatotību, ierosinot tiesvedību, parasti ir ļoti svarīgi sniegt pierādījumus tiesai.

Lai iegūtu sīkāku informāciju par konkrēto valsti, uzklikšķiniet uz šīs valsts karoga.

Pierādījumu iegūšana civilajā tiesvedībā neapstājas pie dalībvalstu robežām. Reizēm var būt nepieciešams iegūt pierādījumus dalībvalstī, kas nav jūsu dzīvesvietas valsts. Piemēram, var būt nepieciešams uzklaušīt lieciniekus vai ekspertus citās dalībvalstīs vai tiesai, iespējams, nepieciešams apmeklēt notikuma vietu, kas atrodas citā dalībvalstī. Attiecībā uz pārrobežu pierādījumu iegūšanu Eiropas Savienībā tiesu iestāžu sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civillietās un komercietās reglamentē 2020. gada 25. novembra Regula (ES) 2020/1783, ar kuru no 2022. gada 1. jūlija tika aizstāta 2001. gada 28. maija Regula (EK) Nr. 1206/2001.

Tomēr decentralizēto IT sistēmu kā obligātu saziņas līdzekļu izmantošana pieprasījumu, veidlapu un citu paziņojumu nosūtīšanai un saņemšanai tiks uzsākta tikai no 2025. gada 1. maija (tā mēneša pirmā diena, kurš seko trīs gadu laikposmam pēc 25. pantā minētā [Istenošanas akta](#) spēkā stāšanās dienas (papildu informāciju skatīt Regulas (ES) 2020/1783 35. pantā)).

Noderīgas saites

[Pierādījumu iegūšana – dalībvalstu paziņojumi un meklēšanas rīks kompetentās tiesas/iestādes noskaidrošanai](#)

[Pierādījumu iegūšana videokonferencē](#)

[Praktiskā rokasgrāmata 2001. gada regulas par pierādījumu iegūšanu piemērošanai](#) PDF (74 Kb) [en](#)

[Praktiskā rokasgrāmata par videokonferenču izmantošanu pierādījumu iegūšanai civillietās un komercietās](#) PDF (724 Kb) [en](#)

Lapa atjaunināta: 03/04/2024

Šo lapu uztur Eiropas Komisija. Informācija šajā tīmekļa vietnē nav uzskatāma par Eiropas Komisijas oficiālo nostāju. Komisija neuzņemas nekādu atbildību vai saistības attiecībā uz informāciju vai datiem, kas ietverti vai izmantoti šajā dokumentā. Autortiesību noteikumus Eiropas tīmekļa vietnēs lūdz skatīt juridiskajā paziņojumā.

Pierādījumu iegūšana - Beļģija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Beļģijas tiesību sistēmā nošķir civiltiesības un komercietības. Komercietības ir konkrētās tiesības, kas attiecas uz tirgotājiem, savukārt civiltiesības ir vispārējās tiesības.

Noteikumi par pierādījumiem atbilstoši vispārējām tiesībām ir atrodami Civillkodeksa (*Code civil/Burgerlijk Wetboek*) 1315. pantā un turpmākajos pantos. Tā ir slēgta sistēma, kurā pierādījumu veidi tiek stingri regulēti (plašāku informāciju skatīt 5. jautājuma a) punktā turpmāk).

Noteikumi par pierādījumiem atbilstoši komercietībām ir atrodami Komerckodeksa (*Code de commerce/Wetboek van Koophandel*) 25. pantā. To galvenās iezīmes ir sistēmas atvērtība un relatīvā brīvība attiecībā uz pierādījumu veidiem komercietās. Komerckodeksa 25. pantā ir noteikts: "Papildus pierādījumu veidiem, kas atļauti atbilstoši civiltiesībām, komerciālas saistības var pierādīt ar liecinieku liecībām visos gadījumos, kad tiesa uzskata, ka tas būtu jāatļauj, ievērojot īpašiem gadījumiem noteiktos izņēmumus. Pirkšanas un pārdošanas darījumus var pierādīt ar apstiprinātu rēķinu, neskarot citus pierādījumu veidus, kas atļauti atbilstoši komercietībām."

Pierādījumu procesuālos un tehniskos aspektus civillietās un komercietās reglamentē Civilprocesa kodeksa (*Code judiciaire/Gerechtigd Wetboek*) 870. pants un turpmākie panti. Civilprocesa kodeksa 876. pantā ir noteikts, ka tiesai strīds ir jāizspriež saskaņā ar pierādījumu noteikumiem, kas attiecināmi uz konkrēto strīda veidu. Strīds ir vai nu civiltiesisks strīds, vai arī komerciāls strīds.

Pierādījumus par faktu, postulātu vai apgalvojumu iesniedz puse, kura uz tiem pamatojas. Pusei, kura pieprasa saistību izpildi, jāiesniedz pierādījumi par konkrētajām saistībām. Turpretī pusei, kura prasa atbrīvojumu no saistībām, ir jāiesniedz pierādījumi par maksājuma veikšanu vai par darbību, ar kuru saistības dzēstas (Civillkodeksa 1315. pants). Tiesvedībā katrai pusei jāiesniedz pierādījumi par faktiem, uz kuriem tā pamatojas (Civilprocesa kodeksa 870. pants — "*actori incumbit probatio*"). Tad pretējai pusei ir jāatspēko attiecīgo faktu pierādījuma spēks, ja tas ir iespējams un ir atļauts.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Pierādījumus var iesniegt par jebkādiem būtiskiem faktiem, ja vien nav iebildumu, kas pamatoti ar sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apsvērumiem. Tomēr pastāv trīs ierobežojumi attiecībā uz tiesībām iesniegt pierādījumus tiesvedības laikā. Pirmkārt, lai faktu uzskatītu par pierādītu, tam jāattiecas uz lietu. Otrkārt, faktam jābūt pārliecinošam, proti, tam jābūt tādām, lai pārliecinātu tiesu attiecībā uz pieņemamo lēmumu. Treškārt, fakta pierādījumiem jābūt juridiski pieņemamiem — nedrīkst būt pārkāpts privātums, profesionālais noslēpums un korespondences noslēpums.

Pretējā puse pieņēmumus parasti var atspēkot. Pārsūdzēt nevar tikai neatspēkojamus (*juris et de jure*) pieņēmumus; iesniegt pierādījumus to atspēkošanai ir nelikumīgi. Atspēkojamus (*"juris tantum"*) pieņēmumus var apstrīdēt ar pierādījumiem par pretējo. Pierādījumu veidi, kas ir pieņemami šādā gadījumā, tiek regulēti atbilstoši civiltiesībām, bet ne komercietībām.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Pušu iesniegtajiem pierādījumiem jābūt tiesas ieskatā pārliecinošiem, pamatojoties uz to vērtību un ticamību. Ja tiesa secina, ka iesniegtie pierādījumi var palīdzēt izšķirt strīdu un tie ticami atspoguļo lietas patieso būtību, tā piešķir pierādījumiem pierādījuma spēku. Tikai tad, kad tiesa ir piešķīrusi pierādījumiem pierādījuma spēku, tos var pienācīgi uzskatīt par pierādījumiem.

Pierādījuma spēks (*valueur probante/bewijswaarde*) zināmā mērā ir subjektīvs, savukārt pierādījuma statuss, kas piešķirts noteiktai pierādījumu klasei (*force probante/bewijskracht*), ir stingri objektīvs. Pierādījuma statuss izriet no ticamības līmeņa, kādu var gaidīt attiecībā uz konkrēto pierādījumu klasi. Tiesību akti piešķir konkrētiem pierādījumiem pierādījuma statusu, bet tikai gadījumos, kad tiek uzskatīts, ka pierādījumu klasei ir pietiekams ticamības līmenis, jo šādi tiek atņemta tiesas rīcības brīvība. Kā piemēru var minēt dokumentētus pierādījumus. Ja tiesa likumīgi iegūta dokumenta saturu interpretē neatbilstoši tā faktiskajam formulējumam, tā pārkāpj pierādījuma statusu, kāds piemīt dokumentētiem pierādījumiem. Cietusī puse, pamatojoties uz šo pārkāpumu, var iesniegt kasācijas sūdzību Kasācijas tiesā (*Cour de cassation/Hof van Cassatie*).

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Pusei, kura izsaka apgalvojumu, ir jāspēj to pierādīt. Dažos gadījumos tiesa var uzdot pusei iesniegt pierādījumus, piemēram, liekot personai nodot zvērestu par patiesu liecību sniegšanu (Civillkodeksa 1366. pants). Ievērojot stingrus nosacījumus, tiesa var prasīt, lai puse sniedz ar zvērestu apliecinātu paziņojumu — vai nu tāpēc, ka no tā būs atkarīgs lietas iznākums, vai arī tikai lai noteiktu piešķiramās kompensācijas summu.

Tiesa var nopratināt puses un uzdot nopratināt lieciniekus, izņemot, ja tas ir aizliegts ar likumu (Civilprocesa kodeksa 916. pants). Tā var arī uzdot ekspertiem konstatēt faktus vai sniegt tehnisku atzinumu (Civilprocesa kodeksa 962. pants).

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Vienai no pusēm ir jāpiesakās pierādījumu iegūšanai vai nu savā pamatpieteikumā, vai papildu pieteikumā tiesvedības gaitā. Tiesa var apstiprināt vai noraidīt pieteikumu, norādot iemeslus.

Ja ir jāveic dokumenta pārbaude (Civilprocesa kodeksa 883. pants) vai tiek apgalvots, ka dokuments ir viltots (Civilprocesa kodeksa 895. pants), tiesa uzdod pusēm ierasties tiesā kopā ar likumīgu pārstāvi vai bez likumīga pārstāvja un iesniegt visus dokumentus salīdzināšanai vai dokumentu, par kuru tiek apgalvots, ka tas ir viltots. Tiesa var izspriest lietu nekavējoties vai arī likt iesniegt dokumentu kancelejā, un pēc tam tā var pati uzdot pierādījumu savākšanas pasākumu veikšanu vai piesaistīt ekspertus šādu pasākumu veikšanai. Tad tiesa spriež par dokumentu pārbaudi vai viltošanas apgalvojumu.

Ja kāda no pusēm ierosina pierādījumu iesniegšanu, pieaicinot vienu vai vairākus lieciniekus, tiesa var atļaut šādu pierādījumu iegūšanu, ja tas ir pieļaujams (Civilprocesa kodeksa 915. pants). Tiesa var uzdot liecinieku nopratināšanu, izņemot, ja likums to aizliedz. Lieciniekus izsauc tiesas kancelejas pārzinis vismaz astoņas dienas pirms viņu nopratināšanas dienas. Lieciniekiem jānodod zvērests, un tiesnesis viņus nopratina katru individuāli. Tiesnesis var uzdot jautājumus lieciniekam pēc savas iniciatīvas vai pēc kādas puses pieprasījuma. Liecību pieraksta, skaļi nolasa, izlabo un vajadzības gadījumā papildina, un tad liecinieka nopratināšanu slēdz.

Lai atrisinātu strīdu vai izvairītos no strīda, tiesa var likt sagatavot eksperta ziņojumu. Eksperta ziņojumā jābūt ietvertiem tikai faktu konstatējumiem un tehniskiem atzinumiem (Civilprocesa kodeksa 962. pants). Eksperts savu darbu veic tiesas uzraudzībā. Puses iesniedz ekspertam visus nepieciešamos dokumentus un izpilda visas pamatotās eksperta prasības. Ziņojums jāiesniedz līdz datumam, ko nosaka ar tiesas rīkojumu. Tiesai nav jāievēro eksperta atzinums, ja tā ir pārliecināta par pretējo.

Tiesa pēc savas iniciatīvas vai pēc pušu pieprasījuma var uzdot pārbaudīt vietu, kas norādīta tiesvedībā (Civilprocesa kodeksa 1007. pants). Šādu pārbaudi, ko var veikt gan pušu klātbūtnē, gan bez pušu klātbūtnes, vada tiesnesis, kurš uzdevis to veikt, vai šim nolūkam oficiāli iecelta persona. Tiek sagatavots un pusēm izsniegts oficiāls pārskats par visām veiktajām darbībām un izdarītajiem konstatējumiem.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesai nav pienākuma apstiprināt puses pieteikumu par pierādījumu iegūšanu. Tomēr, ja cita tiesu iestāde prasa tiesai veikt pierādījumu savākšanas pasākumu, tiesai ir jāizpilda šāda prasība (Civilprocesa kodeksa 873. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Atbilstoši civiltiesībām pastāv pieci pierādījumu veidi — dokumentēti pierādījumi, liecinieku liecības, pieņēmumi, pušu atzīšanās un ar zvērestu apliecināti paziņojumi (Civilprocesa kodeksa 1366. pants).

Dokumentēti pierādījumi (Civillkodeksa 1317. pants) var būt publisks dokuments (*acte authentique/authentieke akte*) vai privāts dokuments (*acte sous seing privé/onderhandse akte*). Publiskais dokuments ir dokuments, kuru atbilstoši noteiktai formai sagatavojusi šim nolūkam pilnvarota valsts amatpersona (piemēram, notārs vai registrators), un tas ir pilnīgs pierādījums — gan starp tā pusēm, gan attiecībā pret trešām personām — par vienošanos, ko tas satur. Privāts dokuments, kuru apstiprinājušas un parakstījušas visas attiecīgās puses tādā eksemplāru skaitā, cik ir pušu, ir pilnīgs pierādījums starp pusēm. Publiskam vai privātam dokumentam jābūt sagatavotam visās lietās, kas saistītas ar naudas summu vai vērtību, kura pārsniedz 375 EUR (Civillkodeksa 1341. pants).

Liecinieku liecības (Civillkodeksa 1341. pants), kas ir pretrunā formālu dokumentu saturam vai papildina formālu dokumentu saturu, nav pieņemamas. Tomēr, ja ir tikai aptuveni rakstiski pierādījumi vai ja dokumentētus pierādījumus nevar iesniegt, liecinieku liecības ir pieņemamas.

Pieņēmumi (Civillkodeksa 1349. pants) ir secinājumi, uz kuru pamata tiesību akti vai tiesa no zināma fakta netieši izsecina nezināmu faktu. Pieņēmumi nevar papildināt dokumentu saturu, bet tie tāpat kā liecinieku liecības var būt *prima facie* pierādījumi, kas jāpapildina ar rakstiskiem pierādījumiem, un tie aizstāj dokumentus, ko nevar iesniegt.

Pušu atzīšanās (Civillkodeksa 1354. pants) var būt atzīšanās tiesā vai ārpus tiesas atzīšanās. Atzīšanās tiesā (*aveu judiciaire/gerechtigke bekenenis*) ir paziņojums, ko tiesā sniedz puse vai tās pilnvarots pārstāvis, un tā ir pilnīgs pierādījums pret personu, kura atzīstas. Savukārt attiecībā uz ārpus tiesas atzīšanos (*aveu extrajudiciaire/buitengerechtigke bekenenis*) nepiemēro nekādas formālas prasības.

Vienai pusei otra puse var pieprasīt, lai tā nodod zvērestu ("solījums ar zvērestu" (*serment décisioire/beslissende eed*)) (Civillkodeksa 1357. pants), vai arī zvēresta nodošanu var uzdot tiesai. Solījuma ar zvērestu gadījumā sniegtā liecība ir pārliecinošs pierādījums tikai par vai pret personu, kura to sniedz.

Pierādījumi komercietās netiek regulēti (Komerckodeksa 25. pants), bet ir viens pierādījumu veids, kas ir īpaši saistīts ar komercietām, proti, apstiprinātais rēķins pārdošanas līgumu gadījumā. Tirgotājs vienmēr var izmantot apstiprinātu rēķinu kā derīgu pierādījumu, savukārt citus rakstiskus dokumentus var izmantot kā pierādījumus tikai tad, ja tie iegūti no pretējās puses.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieku liecības Civillkodeksā tiek uzskatītas par neatkarīgu pierādījumu veidu. Procesuālos un tehniskos aspektus reglamentē Civilprocesa kodekss.

Eksperta ziņojums ir tikai viens no pierādījumu veidiem, un to reglamentē Civilprocesa kodekss. Puses var prasīt, lai tiesa izsauc lieciniekus, bet tās nevar iecelt ekspertus pēc savas iniciatīvas; to var darīt tikai tiesa.

Dokumentētiem pierādījumiem ir pierādījuma statuss, un tiesai jāņem vērā to saturs, bet tas neattiecas uz ekspertu ziņojumiem un atzinumiem. Tiesai nav saistoši ziņojuma vai atzinuma konstatējumi, ja tā ir pārliecināta par pretējo (Civilprocesa kodeksa 962. pants).

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Starp regulētajiem pierādījumu veidiem pastāv hierarhija. Atzīšanās un ar zvērestu apliecināti paziņojumi atrodas visaugstāk šajā hierarhijā. Rakstiskiem dokumentiem vienmēr ir lielāks pierādījuma spēks nekā liecinieku liecībām un pieņēmumiem. Publiski dokumenti ir pilnīgs pierādījums starp pusēm un attiecībā pret trešām personām, savukārt apstiprināts privāts dokuments ir pilnīgs pierādījums starp pusēm. Uz liecinieku liecībām un pieņēmumiem var pamatoties tikai tad, ja dokumentētie pierādījumi ir nepilnīgi vai ja dokumentētus pierādījumus par vienošanos, kas jāpierāda, nevar iesniegt.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Atkarībā no tā, vai lieta ir civillieta vai komerclieta, pieņemamie pierādījumu veidi ir regulēti vai neregulēti. Atbilstoši vispārējām tiesībām publiskam vai privātam dokumentam jābūt sagatavotam visās lietās, kas saistītas ar naudas summu vai vērtību, kura pārsniedz 375 EUR (Civillkodeksa 1341. pants). Tikai šādus dokumentus var izmantot kā pierādījumus; liecinieku liecības un pieņēmumi nav pieņemami. Turpretī komercietās liecinieku liecības un pieņēmumi, kas ir pretrunā dokumentu saturam vai to papildina, ir pieņemami.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Lieciniekus nopratina pēc pušu pieprasījuma vai pamatojoties uz tiesas rīkojumu (Civilprocesa kodeksa 915. un 916. pants).

Liecinieku ierašanos tiesā reglamentē Civilprocesa kodeksa 923. pants un turpmākie panti.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Ja uz tiesu tiek izsaukts liecinieks, bet viņš apgalvo, ka ir pamatots iemesls viņu attaisnot, tiesa spriež par šo jautājumu. Viens no šādiem pamatotiem iemesliem varētu būt, piemēram, tas, ka lieciniekam ir pienākums ievērot profesionālo noslēpumu (Civilprocesa kodeksa 929. pants).

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Personai, kura izsaukta liecinieka statusā, ir pienākums ierasties. Ja viņa neierodas, tiesa, ja to pieprasa kāda no pusēm, var likt izsaukt liecinieku uz tiesu, izdotot paziņojumu, kuru lieciniekam izsniedz tiesu izpildītājs (*huissier de justice/gerechtsdeurwaarder*) (Civilprocesa kodeksa 925. pants). Lieciniekam, kurš ir izsaukts uz tiesu, bet neierodas, var piespriest kriminālsodu (Civilprocesa kodeksa 926. pants).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Liecinieka liecība nav spēkā, ja to sniedz persona, kurai nav tiesībspējas liecināt (Civilprocesa kodeksa 961. panta 1. punkts).

Nepilngadīgais, kurš nav sasniedzis 15 gadu vecumu, nevar liecināt ar zvērestu. Jebkādas šādu nepilngadīgo paziņojumus var izmantot tikai informatīvos nolūkos (Civilprocesa kodeksa 931. panta pirmā daļa).

Nepilngadīgajiem ir tiesības tikt uzklausiētiem tiesā lietās, kas saistītas ar aizgādības tiesību īstenošanu, sadzīves apstākļiem un saskarsmes tiesībām. Ja tiesa nolemj nopratināt nepilngadīgo, viņš var atteikties liecināt (Civilprocesa kodeksa 1004/1. pants).

Bērni un citi lejupejie radinieki taisnā līnijā nevar liecināt gadījumos, kad viņu vecākiem vai augšupējiem radiniekiem taisnā līnijā ir pretējas intereses (Civilprocesa kodeksa 931. panta otrā daļa).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklauot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaustīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Puses nevar pārtraukt lieciniekus, kad viņi sniedz liecību, vai tieši izvaicāt viņus; tām vienmēr jāvērsas pie tiesneša (Civilprocesa kodeksa 936. pants).

Tiesnesis pēc savas iniciatīvas vai pēc kādas puses pieprasījuma var uzdot lieciniekam jebkādu jautājumu, kas precizē vai papildina liecinieka liecību (Civilprocesa kodeksa 938. pants).

Pierādījumi, kas izriet no citas personas teiktā, ir pieņemami; tie nav aizliegti ar kādu tiesību normu vai principu. Turklāt ar Civilprocesa kodeksa 924. pantu tiesa ir pilnvarota nolemt, ka gadījumā, kad liecinieks var pierādīt, ka viņš nevar ierasties personīgi, lai liecinātu, viņu var nopratināt viņa atrašanās vietā.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Pierādījums, kas iegūti nelikumīgi, nevar izmantot tiesvedībā. Tāpēc tiesai, pieņemot lēmumu, šādi pierādījumi nav jāņem vērā. Pierādījumi, kas iegūti, pārkāpjot privātumu, profesionālo noslēpumu vai korespondences noslēpumu, ir nelikumīgi un nepieņemami.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Dokumentus, ko izsniegusi kāda no pusēm, nevar izmantot kā pierādījumus par labu attiecīgajai pusei. Tomēr saskaņā ar komerciesībām rēķinu par komercdarījumu, ko izrakstījis tirgotājs un ko klients apstiprinājis, tirgotājs var izmantot kā derīgu pierādījumu par attiecīgajiem faktiem. Pienācīgi uzturētus pārskatus tiesa var pieņemt kā pierādījumus par darījumu starp tirgotājiem.

Atzīšanās tiesā ir paziņojums, ko tiesā sniedz puse vai tās pilnvarots pārstāvis, un tā ir pilnīgs pierādījums pret personu, kura atzīstas.

Lapa atjaunināta: 29/10/2019

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Bulgārija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Lai tiesa atzītu tiesvedības dalībnieka apgalvojumu, pusei, kura uz to atsaucas, tas ir jāpierāda ar jebkādiem pieņemamiem likumā paredzētiem pierādīšanas līdzekļiem. Tas nozīmē, ka pastāv dažādu veidu procesuālo darbību kopums, kas ir sagrupēts kategorijās atkarībā no tiesvedības posma.

Civilprocesa kodeksa (CPK) 153. pantā ir noteikts, ka visiem apstrīdamajiem faktiem, kas ir būtiski strīda izšķiršanai, un to savstarpējai saiknei ir jābūt pierādītiem, savukārt CPK 154. pants nosaka, ka katrai pusei ir jānorāda fakti, ar kuriem ir pamatoti tās prasījumi un iebildumi.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Saskaņā ar pašreizējiem valsts tiesību aktiem pierādīšanas pienākums neattiecas uz faktiem, attiecībā uz kuriem ar likumu ir noteikta legālā prezumpcija.

Pierādījumi, ko iesniedz, lai pierādītu, ka konkrēta legālā prezumpcija nav spēkā, ir pieņemami visos gadījumos, izņemot, ja to aizliedz likums (CPK 154. panta 2. punkts).

Papildus atbrīvojumu no pierādīšanas pienākuma piemēro faktiem, kas ir šķietami zināmi sabiedrībai un tiesai uz *ex officio* pamata, par ko tiesai ir jāinformē puses (CPK 155. pants).

Šajā saistībā, sākot tiesvedību, tiesai ir jāsaģatavo saraksts, kurā precīzi apraksta pierādāmos faktus, norāda puses, kurām tie ir jāpierāda, un precizē, uz kurām pusēm attiecas pierādīšanas pienākums. Tiesa arī izspriež pieteikumus par pierādījumiem, ko iesniegušas puses, un atzīst pierādījumus, kas ir atbilstoši, pieņemami un nepieciešami (CPK 146. pants).

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Faktiem, uz kuriem puses atsaucas, pamatojot savus prasījumus, jābūt pamatotiem ar attiecīgiem likumā paredzētajiem pierādīšanas līdzekļiem. Tiesai ir jāizskata katrs no pierādījumiem, lai noteiktu tā būtiskumu lietā (t. i., atšķirību starp oficiālu un privātu dokumentu).

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Pierādījumi tiesas prāvā tiek iegūti, pamatojoties uz rakstisku pieteikumu no attiecīgās puses vai uz mutiski izteiktu priekšlikumu sēdes laikā, saskaņā ar noteikumiem par dispozitivitātes principa piemērošanu.

Tomēr, ja tiesa konstatē, ka konkrēti pierādījumi ir būtiski strīdā, tā var izdot rīkojumu par pierādījumu iegūšanu pēc savas iniciatīvas.

Attiecīgā puse savā pieteikumā par pierādījumiem norāda faktus un pierādīšanas līdzekļus, ko tā izmantos, lai pamatotu faktus.

Pieteikumā, kurā tiek prasīta atļauja nopratināt liecinieku, pusei ir jānorāda jautājumi, kas tiks uzdoti lieciniekam, liecinieka pilns vārds, uzvārds un adrese un datums, kurā puse vēlas izsaukt liecinieku uz tiesu.

Pieteikumā par jautājumu uzdošanu pretējai pusei ir jābūt ietvertiem jautājumiem, uz kuriem pusei tiks prasīts atbildēt.

Pieteikumā par eksperta liecību atzīšanu jābūt norādītai eksperta speciālo zināšanu jomai, eksperta atzinuma priekšmetam un liecinieka-eksperta uzdevumam.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Kad tiesa pieņem priekšlikumu par pierādījumiem, tā izdod rīkojumu, kurā nosaka termiņu pierādījumu iegūšanai. Termiņš sākas tiesas sēdē, kurā tas noteikts, arī attiecībā uz pusēm, kuras nav ieradušās tiesā, lai gan bijušas pienācīgā kārtībā izsauktas.

Saskaņā ar CPK 131. panta 1. punktu un 127. panta 2. punktu pusēm jānorāda pierādījumi un konkrētie apstākļi, kas pamatoti ar attiecīgajiem pierādījumiem, kā arī jāiesniedz visi rakstiskie pierādījumi, kas tām pieejami pieteikuma iesniegšanas brīdī un atbildētāja iebildes saņemšanas brīdī.

Saskaņā ar CPK 158. pantu, ja konkrētu pierādījumu savākšana ir apšaubāma vai rada īpašas grūtības, tiesa var noteikt termiņu pierādījumu vākšanai un turpināt lietas izskatīšanu bez attiecīgajiem pierādījumiem, ja tie netiek iesniegti norādītajā termiņā. Pierādījumus var iegūt vēlāk tiesvedības gaitā, ja vien tas nepamatoti nekavē tiesvedību.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa var noraidīt pieteikumus par pierādījumu iegūšanu, pieņemot speciālu nolēmumu, ja faktiem, ko puse vēlas pierādīt, nav ietekmes uz lietu un ja pieteikumi par pierādījumu iegūšanu nav iesniegti savlaicīgi. Ja puse prasa uzklaut vairākus lieciniekus kāda fakta noskaidrošanai, tiesa var atzīt tikai dažus ierosinātos lieciniekus. Ja apstrīdētais fakts netiek noskaidrots, tiek uzaicināti pārējie liecinieki (CPK 159. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Civilprocesa kodeksā ir paredzēti šādi pierādīšanas līdzekļi:

liecinieku liecības, ko reglamentē 163.–174. panta noteikumi;

pušu paskaidrojumi;

kuros apstiprināts konkrēts fakts;

kuros sniegta atbilde uz konkrētiem jautājumiem;

pušu sniegtās liecības reglamentē CPK 175.–177. panta noteikumi;

rakstiski pierādījumi, ko reglamentē CPK 178.–194. panta noteikumi;

oficiāli dokumenti;

privāti dokumenti.

Rakstiskus pierādījumus var iesniegt abas puses, bet tos var pieprasīt arī tiesa. Rakstiski pierādījumi var tikt iesniegti papīra formātā vai elektroniski. Ja pierādījumus iesniedz elektroniski, tiesa var pieprasīt, lai papildus drukātajai versijai dokuments tiek iesniegts arī elektroniski. Ja puse iesniedz dokumenta kopiju, tai var tikt uzdots iesniegt arī dokumenta oriģinālu (CPK 183. pants).

Dokumentus parasti iesniedz bulgāru valodā. Ja dokumentus iesniedz svešvalodā, tiem jāpievieno attiecīgās puses apliecināts precīzs to tulkojums bulgāru valodā.

Saskaņā ar CPK 187. pantu, ja tiesa var bez grūtībām iegūt drukātus materiālus, ir pietiekami norādīt vietu, kur attiecīgie materiāli ir publicēti.

Tiesa var izdot rīkojumu, lai puses vai lietā neiesaistītais trešās personas iesniedz konkrētus rakstiskus pierādījumus. Saskaņā ar CPK 190. un 192. pantu katra puse var prasīt, lai tiesa izdod šādu rīkojumu, un tiesa savu lēmumu pieņem, pamatojoties uz visiem tai pieejamiem pierādījumiem. Lai iegūtu rakstiskus pierādījumus no neiesaistītas personas, tiesā jāiesniedz speciāls rakstisks pieteikums. Pieteikuma kopiju dara pieejamu attiecīgajai trešajai personai. Lai gan pusēm ir tiesisks pienākums iesniegt pierādījumus, tās var atteikties to darīt, ja kāds dokuments attiecas uz viņu personīgo dzīvi vai viņu ģimenes locekļu personīgo dzīvi vai ja pierādījumu iesniegšanas gadījumā šīs personas tiktu pakļautas apkaunojumam vai kriminālvajāšanai. Šādā gadījumā, ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi, tiesa var likt attiecīgajai pusei iesniegt izrakstus no attiecīgā dokumenta.

Saskaņā ar valsts tiesību aktiem puses var apstrīdēt pretējās puses iesniegta rakstiska dokumenta autentiskumu, bet tas ir jāizdara līdz brīdim, kad tiek saņemta atbilde uz viņu iesniegto informāciju. Ja dokuments tiek iesniegts tiesas sēdes laikā, tas jāapstrīd pirms tiesas sēdes beigām. Ja pretējā puse vēlas izmantot apstrīdēto dokumentu, tiesa uzdod veikt tā autentiskuma pārbaudi. Pierādīšanas pienākums ir pusei, kura apstrīd dokumenta autentiskumu. Ja uz apstrīdētā dokumenta nav tās puses paraksta, kura apstrīd tā autentiskumu, pierādīšanas pienākums ir pusei, kura iesniegusi dokumentu. Pabeidzot izmeklēšanu, lai pārliecinātos par apstrīdētā dokumenta autentiskumu, tiesa izlemj, vai dokuments ir autentisks vai viltots. Šo lēmumu tiesa var iekļaut savā spriedumā, ko tā pasludina attiecīgajā lietā (CPK 193. un 194. pants).

Noteikumi par lieciniekiem-ekspertiem ir noteikti CPK 195.–203. pantā.

Liecinieku-ekspertus ieceļ pēc pušu lūguma vai tiesa pēc savas iniciatīvas. Liecinieki-eksperti iesniedz savus ziņojumus vismaz nedēļu pirms plānotās tiesas sēdes, kurā ziņojums ir jāapstiprina.

Ja liecinieka-eksperta secinājums tiek apstrīdēts, tiesa var iecelt vienu vai vairākus citus lieciniekus-ekspertus. Tiesa var arī prasīt, lai liecinieks-eksperts pārskata savu atzinumu vai sniedz otru atzinumu par konkrēto jautājumu.

Noteikumi par vizuālu pārbaudi un apstiprināšanu ir noteikti CPK 204.–206. pantā.

Pēc pušu lūguma vai tiesa pēc savas iniciatīvas var likt vizuāli pārbaudīt kustamu vai nekustamu īpašumu vai apstiprināt personu, neiesaistot lieciniekus un tiesas ieceltus ekspertus.

Vizuālas pārbaudes un apstiprināšana ir pierādījumu vākšanas un pārbaudīšanas metodes. Tās ir visas tiesas pārziņā, un tās var deleģēt kādam tiesas loceklim vai citai tiesai.

Tiesa paziņo pusēm vizuālas pārbaudes datumu un vietu. Tiek sagatavots vizuālas pārbaudes protokols, kurā sīki izklāsta pārbaudē konstatēto, liecinieku-ekspertu sniegtos paskaidrojumus un pārbaudes vietā nopratināto liecinieku liecības.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Pierādījumi no lieciniekiem tiek iegūti liecinieku nopratināšanā. Liecinieku liecības, kas iesniegtas rakstveidā, nav pieņemamas. Liecinieku-ekspertu secinājumi tiek iesniegti rakstveidā vismaz nedēļu pirms plānotā tiesas sēdes datuma, un tad tos uzklaut tiesā un atzīt par pierādījumiem. Tiesa un puses var uzdot jautājumus lieciniekiem-ekspertiem.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Valsts procesuālās tiesības nepiešķir lielāku nozīmīgumu dažu veidu pierādījumiem salīdzinājumā ar citiem pierādījumiem. Pierādījumi tiek izskatīti pēc būtības un kopumā, un tos izskata dienā, kad novērtē pierādītos faktus, kas nosaka prasības pamatu.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Konkrētos gadījumos, kas ir skaidri paredzēti likumā, piemēram, apstiprinot tiesiskus darījumus, kuriem ir vajadzīgs rakstisks akts, ir pieļaujami tikai rakstiski pierādījumi. Liecinieku liecības ir nepieņemamas šādos gadījumos: oficiāla dokumenta satura atspēkošana, to apstākļu noskaidrošana, par kuriem jāiesniedz pierādījumi rakstiska akta veidā; tādu līgumu apstiprināšana, kuru vērtība pārsniedz 5000 BGN, ja vien līgums nav noslēgts starp laulātajiem, augšupējiem vai lejupējiem radniekiem taisnā līnijā, radniekiem līdz ceturtajai radniecības pakāpei vai radniekiem svainībā līdz otrajai svainības pakāpei ieskaitot; ar rakstisku lēmumu nodibinātu finansiālu saistību izpilde; tādas rakstiskas vienošanās apstiprināšana, ko noslēdzis tiesvedības dalībnieks, kurš prasa liecinieka atzīšanu, vai šādas vienošanās grozīšana vai atcelšana, no puses saņemta privāta dokumenta satura atspēkošana.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Neviens nedrīkst atteikties sniegt liecības, izņemot, ja likums skaidri paredz atbrīvojumu no šā pienākuma.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Papildus pušu advokātiem vai starpniekiem strīdā arī šādas personas var atteikties sniegt liecības: pušu augšupējie vai lejupējie radnieki taisnā līnijā, viņu brāļi un māsas, radnieki svainībā pirmajā svainības pakāpē, laulātie, bijušie laulātie vai faktiskās kopdzīves partneri (CPK 166. pants). Tiesa novērtē liecinieku liecības, ņemot vērā visu citu lietā pieejamo informāciju un jebkādu personīgo ieinteresētību, kas lieciniekam var būt konkrētajā lietā.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Saskaņā ar CPK 163. pantu lieciniekiem ir jāierodas tiesā un jāliecina. Ja lieciniekam ir pamatoti iemesli, lai neliecinātu vai neatbildētu uz konkrētiem jautājumiem, viņam ir rakstiski, sniedzot vajadzīgos pamatojošos pierādījumus, jāpaziņo šādi iemesli tiesai pirms tiesas sēdes, kurā viņam jāliecina. (CPK 167. pants). Ja liecinieks neņem vērā tiesas pavēsti un neierodas tiesā, viņam piemēro sodu, un tiesa var arī izdot rīkojumu par liecinieka nogādāšanu tiesā tiesu policijas pavadībā.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Pierādījumus var iegūt no visām personām (izņemot 6. punkta B apakšpunktā minētās), pat ja tās ir rīcībnespējīgas vai ir ieinteresētas strīda iznākumā.

Tiesa novērtē liecinieku liecības, ņemot vērā liecinieku rīcībnespēju vai personīgo ieinteresētību.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusot videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Lieciniekus atzīst pēc pušu lūguma vai tiesa pēc savas iniciatīvas. Pavēste lieciniekam tiek nosūtīta uz adresi, ko norādījusi puse, kura uzaicina liecinieku. Ja adrese nav pareiza, tiesa nosaka termiņu, līdz kuram attiecīgajai pusei jānorāda jauna adrese.

Katrs liecinieks, kurš pienācīgi izsaukts uz tiesu un ierodas tiesā, tiek nopratināts atsevišķi pušu klātbūtnē. Liecinieku var nopratināt vairākas reizes. Tiesa novērtē liecinieka liecības, ņemot vērā visus citus lietā savāktos pierādījumus. Saskaņā ar CPK 170. pantu pirms liecinieka uzklusēšanas tiesa informē viņu par atbildību par apzināti nepatiesas liecības sniegšanu un pieraksta liecinieka personas datus. Tiesa var uzklusot liecinieku pirms plānotā tiesas sēdes datuma vai veikt ārpustiesas pārbaudi, ja tai ir pamatots iemesls to darīt. Puses tiek aicinātas piedalīties šādā pārbaudē. Civilprocesa kodeksā nav noteikumu, kas paredz liecinieku nopratināšanu, rīkojot videokonferenci vai izmantojot citus tehniskos līdzekļus. Ja pierādījumi jāsavāc citā tiesu rajonā, tiesa var deleģēt šo uzdevumu vietējai rajona tiesai (*rayonen sad*) (CPK 25. pants).

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Sagatavojot spriedumu, neņem vērā pierādījumus, kas iegūti nelikumīgi vai kas pēc tam, kad tie apstrīdēti, ir atzīti par nepatiesiem saskaņā ar rakstisku dokumentu apstrīdēšanas procedūru. Šādus pierādījumus var izslēgt no lietas. Tādu pašu principu piemēro attiecībā uz iesniegtiem pierādījumiem, kas atzīti par lietā nebūtiskiem.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Puses liecību var atzīt kā pierādījumu, ja tā sniegta saskaņā ar CPK 176. pantā noteikto procedūru, t. i., ja tiesa ir likusi attiecīgajai pusei ierasties personīgi un sniegt paskaidrojumus, kas ir būtiski lietas apstākļu noskaidrošanai.

Lapa atjaunināta: 11/02/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Čehija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Pierādīšanas pienākums izriet no "liecināšanas pienākuma", ko būtībā nosaka tiesību norma, uz kuras pamata ir paredzēts tiesā panākt tiesību izpildi; konkrētāk, tas ir faktu kopums, kas jāizvirza konkrētā lietā. Civilprocesa kodekss paredz, ka katrai pusei jāpierāda savi prasījumi, iesniedzot attiecīgus pierādījumus — šis pienākums ir zināms kā "pierādīšanas pienākums". Parasti pierādīšanas pienākums ir visām personām, kuras ceļ prasījumu, kas ir būtisks attiecībā uz konkrētu lietu.

Visām pusēm jāizpilda liecināšanas pienākums un pierādīšanas pienākums, ciktāl tas ir attiecināms uz to prasījumiem. Ja puses apgalvotie fakti un sniegtie pierādījumi ir nepilnīgi, tiesai ir jāinformē par to attiecīgā puse.

Ja tiesa uzskata, ka fakti, ko apgalvojusi jebkura no pusēm, nav pierādīti strīdus tiesvedībā, tiesai attiecīgā pusei jāinformē, ka pierādījumi jāiesniedz par visiem prasījumiem, un, ja puse neizpilda šo pienākumu, tā var zaudēt lietā. Tomēr tiesai šī informācija jāsniedz tikai tiesas sēžu laikā, nevis tiesas dokumentos, ko nosūta pusēm (piemēram, tiesas pavēstē).

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Pierādījumi nav jāiesniedz par faktiem, kas ir vispārzināmi (t. i., par faktiem, kas ir zināmi lielai personu grupai konkrētā vietā un konkrētā laikā) vai kas ir zināmi tiesai, ņemot vērā tās darbību, kā arī tiesību aktiem, kuri publicēti vai izziņoti Čehijas Republikas Likumu krājumā. Tiesa var uzzināt par ārvalstu tiesību aktiem, veicot pati savu izpēti, no Tieslietu ministrijas paziņojuma, ko sniedz pēc tiesas pieprasījuma, vai no eksperta atzinuma, vai arī pieprasījuma saskaņā ar starptautiskiem līgumiem. Visus šādus faktus var atspēkot, iesniedzot pierādījumus.

Likums var paredzēt prezumpciju noteiktām faktu kategorijām. Var būt atspēkojamas prezumpcijas, kas atzīst pierādījumus par pretējo. Atspēkojamas prezumpcijas gadījumā tiesa to uzskata par pierādītu, ja neviena no pusēm neiesniedz pierādījumus, lai to atspēkotu, un tādējādi nepierāda tiesvedībā pretējo. Attiecībā uz dažām atspēkojamām prezumpcijām pretējo var pierādīt tikai likumā noteiktā termiņā.

Tiesai ir saistoši kompetento iestāžu lēmumi, kuros atzīts, ka ir izdarīts noziegums, nodarījums vai cits administratīvs pārkāpums, par ko ir piemērojams sods atbilstoši īpašiem noteikumiem, un lēmumi par to, kurš to ir izdarījis. Tiesai ir saistoši arī lēmumi par personas statusu. Tomēr tiesai nav saistošs lēmums, kurā atzīts, ka ir izdarīts nodarījums, vai lēmums par to, kurš to ir izdarījis, ja lēmums pieņemts tiesvedībā uz vietas. Tiesai nav saistoši citi spriedumi krimināllietās vai lēmumi par administratīviem pārkāpumiem.

Īpašs atspēkojamas prezumpcijas veids ir fakti, kuros apgalvots, ka puse ir bijusi tieši vai netieši diskriminēta dzimuma, rases, ticības vai citu apstākļu dēļ. Tādā gadījumā pierādīšanas pienākums ir pretējai pusei, kurai jāpierāda, ka attiecīgā puse nav diskriminēta.

Dokumenti, ko izdod Čehijas Republikas tiesas vai citas valsts iestādes atbilstoši to kompetencei, un dokumenti, kas saskaņā ar tiesību aktiem atzīti par publiskiem, apliecina, ka tie ir to izdevējas iestādes noteikumi vai paziņojumi (ja vien netiek pierādīts pretējais), un tie arī apstiprina tajos apliecināto vai apstiprināto faktu patiesumu. Ja faktus pierāda ar publiskiem dokumentiem, pierādīšanas pienākums ir pusei, kura vēlas atspēkot šādu dokumentu autentiskumu. Turpretī, ja ir iesaistīti privāti dokumenti, pierādīšanas pienākums ir pusei, kura uz tiem atsauca. Ja puse pamato savus prasījumus ar privātu dokumentu un pretējā puse apstrīd tā autentiskumu vai pareizību, pierādīšanas pienākums pāriet atpakaļ strīdus pusei, kura iesniegusi attiecīgos pierādījumus un kurai savi prasījumi tad ir jāpierāda citā veidā.

Parasti pušu prasījumi nav jāpierāda, un tiesa tos uzskata par saviem konstatējumiem.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesvedībā piemēro pierādījumu brīvas izvērtēšanas principu, t. i., likums neparedz konkrētus ierobežojumus, nosakot, kad tiesai fakts ir vai nav jāatzīst par pierādītu. Civilprocesa kodekss paredz, ka "tiesa izvērtē pierādījumus pēc saviem ieskatiem, katru no tiem atsevišķi un visus kopā to kopējā kontekstā; tiesa pienācīgi ņem vērā visus faktus, kas kļūst zināmi tiesvedībā, tostarp pušu iesniegtos faktus".

Tiesa pieņem spriedumu, pamatojoties uz saviem konstatējumiem. Konstatējumos nosaka stāvokli, par kuru nepastāv saprātīgas vai pamatotas šaubas.

Kopumā, ja pierādījumu izvērtēšanā izdarītie apsvērumi liek secināt, ka prasījumu patiesumu nevar ne apstiprināt, ne noliegt, tad spriedums būs nelabvēlīgs tai pusei, kurai bija jāpierāda savu prasījumu patiesums.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Strīdus tiesvedībā vispārīgais princips ir tāds, ka tiesa iegūst tikai pušu iesniegtos pierādījumus. Tomēr tiesa var nolemt, ka konkrēti pierādījumi netiks iegūti — parasti tas notiek, ja tā uzskata konkrēto faktu par pierādītu. Tiesa papildus pušu sniegtajiem pierādījumiem var iegūt arī citus pierādījumus, ja tas ir nepieciešams, lai noskaidrotu faktus, un ja šāda nepieciešamība izriet no lietas satura. Ja puses nenorāda pierādījumus, kas vajadzīgi to prasījumu pamatošanai, tiesa faktu pārbaudi veic, pamatojoties uz iegūtajiem pierādījumiem. Tiesa savos konstatējumos var ņemt vērā arī identiskus pušu prasījumus. Turpretī bezstrīdus tiesvedībā, t. i., lietās, kurās tiesvedību var uzsākt tiesa pēc savas iniciatīvas, kā arī konkrētu citu veidu tiesvedībā tiesai ir pienākums papildus pušu iesniegtajiem pierādījumiem iegūt arī citus pierādījumus, kas ir vajadzīgi faktu noskaidrošanai.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Tiesa iegūst pierādījumus tiesas sēžu laikā. Ja tas ir praktiski iespējams, var prasīt, lai pierādījumus iegūst cita tiesa, vai arī tiesas priekšsēdētājs ar tiesas palātas pilnvarojumu var iegūt pierādījumus ārpus tiesas sēdes (tas ir atkarīgs arī no pierādījumu veida u. c. apstākļiem). Pusēm ir tiesības būt klāt pierādījumu iegūšanā. Pierādījumu iegūšanas rezultāti ir vienmēr jāpaziņo pēc tiesas sēdes. Pusēm ir tiesības izteikt piezīmes par jebkuru no iegūtajiem pierādījumiem.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tas ir atkarīgs no tiesas, kas iegūst pierādījumus. Tiesas lēmumam nepieņemt konkrētus sniegtus pierādījumus jābūt pienācīgi pamatotam. Vispārīgi runājot, tiesa neiegūst pierādījumus, kas, pēc tās ieskatiem, nevar būt noderīgi lietas faktu noskaidrošanā (t. i., lai izvairītos no liekas pierādījumu iegūšanas), kā arī tiesa neiegūst pierādījumus, ja to iegūšana ir saistīta ar izdevumiem, kas būtu nesamērīgi attiecībā pret tās prasījuma summu, kura ir strīdus priekšmets, vai ja prasījuma summu vispār nevar noteikt. Lai tiesa varētu skaidri izvērtēt, kādi pierādījumi ir jāiegūst, pusēm ir pienākums iesniegt konkrētus pierādījumus, t. i., norādīt liecinieku vārdus, uzvārdus un citu identifikācijas informāciju, un norādīt, par kuriem prasījumiem ierosinātais liecinieks sniegs liecības; pusēm ir arī pienākums norādīt dokumentētus pierādījumus vai izklāstīt jautājumu, par ko ir plānots sniegt eksperta atzinumu.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Kā pierādījumus var izmantot visus līdzekļus, kas ir izmantojami faktu noskaidrošanai. Šādi līdzekļi jo īpaši ir liecinieku nopratināšana, ekspertu atzinumi, iestāžu un fizisku un juridisku personu ziņojumi un apliecinājumi, notāra un tiesu izpildītāja ieraksti un citi dokumenti, pušu nopratināšana un iztaujāšana.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Ikvienai fiziskai personai, kura nav tiesvedībā iesaistītā puse, ir jāierodas tiesā, ja tā ir izsaukta uz tiesu, un jāliecina kā lieciniekam. Liecinieks sniedz liecības par to, ko ir piedzīvojis un redzējis. Viņam ir jāsaka taisnība, un viņš nedrīkst neko noklusēt. Liecinieki var atteikties liecināt tikai tad, ja liecības sniegšanas gadījumā pastāv risks, ka varētu tikt sākta viņu vai viņiem tuvu personu kriminālvajāšana; tiesa izlemj, vai iemesli, lai atteiktos sniegt liecību, ir pamatoti. Uzsākot nopratināšanu, jāpārliecinās par liecinieka identitāti un jānoskaidro apstākļi, kas var ietekmēt viņa liecību ticamību. Liecinieki būtu arī jāinformē par viņu liecību svarīgumu, viņu tiesībām un pienākumiem un par krimināltiesiskajām sekām nepatiesas liecības sniegšanas gadījumā. Tiesas priekšsēdētājs aicina lieciniekus pastāstīt visu, ko viņi zina par nopratināšanas priekšmetu. Tad tiesas priekšsēdētājs uzdod vajadzīgos jautājumus, kas vajadzīgi liecības papildināšanai un precizēšanai. Jautājumus var uzdot arī tiesas palātas locekļi un — ar tiesas priekšsēdētāja atļauju — puses un eksperti. Pierādījumu iesniegšana ar ekspertu starpniecību atšķiras, galvenokārt tāpēc, ka lielākajā daļā gadījumu eksperti sagatavo rakstisku eksperta ziņojumu un tad parasti sniedz mutiskus komentārus par savu ziņojumu. Pierādījumus eksperta atzinuma veidā iegūst, ja ir jāizvērtē apstākļi, attiecībā uz kuriem vajadzīgas eksperta zināšanas. Eksperta atzinumam ir trīs daļas — konstatējumu daļa, kurā eksperts apraksta apstākļus, ko viņš izvērtējis, atzinuma daļa, kurā ir iekļauts eksperta novērtējums (eksperta secinājumi), un eksperta klauzula. Eksperti parasti izvērtē īpašus jautājumus, ko nosaka tiesa, ja vien uz atzinumu neattiecinā likumā noteiktas prasības (jo īpaši uzņēmējdarbības tiesību jomā). Ekspertus ieceļ tiesa, kas tos atlasa no ekspertu un tulku reģistra (kuru uztur apgabaltiesas). Eksperti ir tiesīgi saņemt finansiālu kompensāciju par eksperta novērtējuma vai atzinuma sagatavošanu, ja tā ir paredzēts attiecīgajos tiesību aktos.

Tiesas priekšsēdētājs var likt pusei vai citai personai ierasties, lai tiktos ar ekspertu, nodotu viņam vajadzīgās lietas, sniegtu nepieciešamos paskaidrojumus, izietu medicīnisko apskati vai nodotu asinsanalīzes, vai darītu vai izpildītu ko citu, ja tas nepieciešams eksperta atzinuma sniegšanai.

Eksperta atzinumu var iesniegt arī tiesvedībā iesaistītā puse. Ja eksperta atzinumā, ko iesniegusi tiesvedībā iesaistītā puse, ir visi likumā noteiktie elementi un eksperta klauzula, kurā eksperts norādījis, ka viņi ir informēti par sekām nepatiesas atzinuma sniegšanas gadījumā, iegūtos pierādījumus uzskata par eksperta atzinumu, ko prasījusi tiesa. Tiesa ļauj ekspertam, kuru viena no pusēm ir prasījusi sniegt eksperta atzinumu, izmantot lietas materiālus vai citā veidā iepazīties ar informāciju, kas vajadzīga eksperta ziņojuma sagatavošanai.

Liecinieki sniedz liecību par faktiem, ko ir piedzīvojuši tieši, savukārt eksperti sniedz atzinumus tikai jomās, kurās faktu novērtējums ir atkarīgs no ekspertu zināšanām. Tiesa nevērtē eksperta izdarīto secinājumu pareizību; tā novērtē, cik novērtējums ir pārliecinošs un pilnīgs, pamatojoties uz tādiem kritērijiem kā tā atbilstība noteiktajām prasībām, iekšējā saskaņotība un atbilstība citiem iegūtajiem pierādījumiem.

Dokumentētus pierādījumus iegūst, tiesas priekšsēdētājam skaidri nolasot dokumentu vai tā daļu vai izklāstot dokumenta saturu tiesas sēdes laikā. Tiesas priekšsēdētājs var likt, lai puse, kuras rīcībā ir dokuments, kas ir vajadzīgs kā pierādījums, iesniedz attiecīgo dokumentu, vai arī viņš var iegūt attiecīgo dokumentu no citas tiesas, iestādes vai juridiskas personas.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Neviena no izmantotajām metodēm nav tāda, kurai ir dodama priekšroka salīdzinājumā ar citām, lai gan dažus pierādīšanas līdzekļus var izmantot tikai pēc tam, kad likumā noteikto pierādījumu iegūšana kļūst neiespējama (parasti tie ir dažādi akti, kas sagatavoti obligātā rakstiskā formā — tikai tad, ja tie ir, piemēram, iznīcināti, pierādījumus var iegūt ar citiem līdzekļiem, piemēram, nopratinot lieciniekus). Pierādījumu iegūšanu, nopratinot pusi par tās prasījumiem, strīdus tiesvedības lietās var uzdot veikt tikai tad, ja konkrēto faktu nevar pierādīt ar citiem līdzekļiem (izņemot piekrišanu nopratināšanai). Tāpēc prioritāti piešķir citiem pierādījumiem.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Dažos gadījumos likumā var būt noteikts, kādi pierādījumi ir jāiegūst; tas ir atkarīgs no konkrētā strīda (piemēram, tiesvedībā par atļauju stāties laulībā ir jānoprātina abas saderinātās personas).

Konkrētus faktus var pierādīt tikai īpašā veidā, piemēram, rīkojumu par vekseli vai čeku var izdot tikai tad, ja tiek uzrādīts vekseļa oriģināls, lēmums par vekseļa atpirkšanu vai cits dokuments; izpildraksta izpildi var panākt tikai tad, ja tiek uzrādīts izpildāms lēmums vai izpildu dokuments, u. tml.). Attiecībā uz konkrētu pienākumu vai lietu tiesību noteikšanu (jo īpaši, ja tas skar īpašumu) likums nosaka, ka ir vajadzīgs rakstisks līgums — šādā gadījumā metodi pierādījumu iesniegšanai izseina no šīs prasības.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Jā, visām personām saskaņā ar likumu ir jāierodas tiesā liecināt, ja viņas ir izsauktas uz tiesu; viņas nevar pārstāvēt cita persona. Liecinieki, kuri izpilda savu pienākumu liecināt, ir tiesīgi saņemt "liecinieka atlīdzību" (kompensāciju par naudas izdevumiem un negūtiem ienākumiem).

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Liecinieki var atteikties liecināt tad, ja liecības sniegšanas gadījumā rodas risks, ka varētu tikt sākta liecinieka vai viņam tuvu personu kriminālvajāšana; tiesa izlemj, vai iemesli, lai atteiktos sniegt liecību, ir pamatoti. Tiesai ir arī jārespektē likumā noteiktais liecinieku pienākums ievērot tādas klasificētas informācijas konfidencialitāti, kura ir aizsargāta ar īpašu likumu, un citi konfidencialitātes pienākumi, ko paredz likums vai ko atzinusi valsts (piemēram, pacienta veselības dokumentācijā norādīti fakti — ārsta noslēpumi, banku noslēpumi utt.). Šajos gadījumos personu var noprināt tikai tad, ja to ir atbrīvojuši no minētā pienākuma kompetentā iestāde vai persona, kuras interesēs šāds pienākums pastāv.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Liecināšanas pienākuma piespiedu izpildi var panākt, nogādājot konkrēto personu uz tiesu Čehijas Republikas policijas pavadībā vai galējos gadījumos piemērojot naudas sodu.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Vispārīgi runājot, nav tādu personu kategoriju, kurām nevar prasīt, lai viņas sniegtu liecības; tomēr ir noteiktu veidu fakti, par kuriem konkrētas personas nedrīkst liecināt (sk. atbildi uz 2.9. jautājumu).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tikai tiesnesim (tiesas priekšsēdētājam) ir tiesības noprināt liecinieku un vadīt noprināšanu. Citi tiesas palātas locekļi un citas puses vai eksperti var uzdot lieciniekam papildu jautājumus tikai ar tiesas priekšsēdētāja atļauju; tiesas priekšsēdētājs var noraidīt konkrētu jautājumu, ja tas ir, piemēram, uzvedinošs jautājums, jautājums, kura nolūks ir novest noprināto personu strupceļā, vai jautājums, kas ir nepiemērots vai bezjēdzīgs. Mūsdienu tehnoloģiju (tostarp videokonferenču) izmantošana, lai liecinieku noprinātu attālināti, pašlaik ir atļauta tiesās, kurām ir vajadzīgais tehniskais aprīkojums.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Jā. Ja puse savu prasījumu pierādīšanai iesniedz pierādījumus, ko tā ieguvusi vai sagādājusi, pārkāpjot vispārpiemērojamās tiesību aktus, un šādas iegūšanas vai sagādāšanas rezultātā ir pārkāptas citas fiziskas vai juridiskas personas tiesības, tiesa noraida šādus pierādījumus, pamatojoties uz to, ka tie ir nepieņemami.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Tiesa var likt iegūt pierādījumus, noprinot puses, ja konkrēto faktu nevar pierādīt citā veidā un ja noprināmā puse tam piekrīt. Šo noteikumu nepiemēro bezstrīdus tiesvedībā, t. i., tiesvedībā, ko tiesa var uzsākt pēc savas iniciatīvas (sk. 2.1. punktu), un laulības šķiršanas tiesvedībā vai tiesvedībā par partnerattiecību izbeigšanu, atzīšanu par spēkā neesošām vai neesību. Par pierādīšanas līdzekli uzskata tikai pušu noprināšanu, ko tiesa uzdevusi veikt atsevišķi kā procesuālu pierādījumu iegūšanu apgalvoto faktu pierādīšanai.

4 Vai šī dalībvalsts saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu ir norādījusi citas iestādes, kas ir kompetentas iegūt pierādījumus tiesvedības civillietās vai komercietās nolūkiem atbilstoši regulai? Ja ir, kādās tiesvedībās tās ir kompetentas iegūt pierādījumus? Vai tās var tikai pieprasīt pierādījumu iegūšanu vai arī palīdzēt pierādījumu iegūšanā, pamatojoties uz citas dalībvalsts pieprasījumu? Skatīt arī paziņošanu saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu.

Čehijas Republikā šādu struktūru nav.

Lapa atjaunināta: 14/04/2023

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [de](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās: [en](#)

Pierādījumu iegūšana - Vācija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Principā civiltiesvedībā katrai pusei ir pienākums pierādīt faktus, kas saistīti ar tiesību normas nosacījumiem un liecina tai par labu. Šā iemesla dēļ pierādīšanas pienākuma sadalījums bieži ir balstīts uz materiālajām civiltiesību normām, jo tās ietver prasību pamatus, papildu noteikumus, tiesiskās aizstāvības pamatus un citus iebildumus. Faktus, kas atbilst pieteikumu pamatojošās tiesību normas pazīmēm (piemēram, pārdošanas līguma noslēgšana), parasti ir iesniedz (pierādījumu uzrādīšanas princips) tā puse, kas uz šā pamata ceļ prasību (piemēram, par pirkuma cenas samaksu), un, ja atbildētājs tos apstrīd, - prasības cēlējai pusei tos ir arī jāpierāda. Turpretī pretējai pusei ir jāapliecina un jāpierāda, ka tai ir tiesības iesniegt pretprasību vai iebildumus (piemēram, par izpildi). Ja aizvien pastāv šaubas par būtiskiem faktiem arī pēc tam, kad ir ņemti vērā visi tiesā pieņemtie pierādījumi, ir jāpieņem lēmums par to, kurai pusei ir bijis pierādīšanas pienākums. Puse, kurai saskaņā ar noteikumiem par pierādīšanas pienākumu ir jāiesniedz pierādījumi par konkrēto faktu, zaudē lietu, ja tā neizpilda šo pienākumu.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Vācijas tiesību aktos ir paredzētas dažādas pierādīšanas pienākuma mazināšanas formas, ieskaitot pierādīšanas pienākuma nodošanu. Konkrētāk,

1. Pierādīšanas pienākuma pārņemšana

Civiltiesvedībā runā par pierādīšanas pienākuma pārņemšanu, ja tiek apgriezts otrādi likumā noteiktais pamatnoteikums, ka katrai pusei jāpierāda fakti, kas liecina tai par labu. Pierādīšanas pienākuma pārņemšanas rezultātā pretējai pusei ir jāatspēko fakts, kas liecina par labu pretējai pusei. Pierādīšanas pienākuma pārņemšana, piemēram, ir paredzēta Civilt kodeksa (*Bürgerliches Gesetzbuch, BGB*) 476. pantā attiecībā uz tiesībām saistībā ar pirkumu ("ja sešu

mēnešu laikā kopš riska nodošanas precei parādās trūkumi, pieņem, ka prece jau riska nodošanas brīdī bija ar trūkumiem, ja vien tas nav nesavienojams ar preces vai trūkuma būtību"). Tāpēc šajā gadījumā nevis pircējam ir jāpierāda, ka trūkums pastāvēja jau preču nodošanas brīdī, bet pārdevējam ir jāpierāda, ka trūkuma sākotnēji nebija.

2. Pierādīšanas pienākuma mīkstināšana

a. Saskaņā ar tiesību normās paredzēto pieņēmumu (*gesetzliche Vermutung*) konkrētos apstākļos (*presumpcijas pamats*) pieņem, ka pastāv papildu apstākļi un ka tie ir jāuzskata par pamatu tiesiskajam novērtējumam. Tiesību normās paredzēti pieņēmumi mazina pierādīšanas pienākumu tai pusei, kurai ir jāvērsas tiesā un jāpierāda tikai fakti, kas pamato šos pieņēmumus. Pierādījumi par pretējo ir pieņemami saskaņā ar Civilprocesa kodeksa (*Zivilprozessordnung, ZPO*) 292. pantu. Tiesību normās paredzēti pieņēmumi var būt saistīti ar faktiem, piemēram, pieņēmums par to, ka kļūtas apliecinājums ir nodots kreditoram, ja šis apliecinājums atrodas pie kreditora (Civilkodeksa 1117. panta 3. punkts). Tie var būt saistīti arī ar tiesībām, piemēram, pieņēmums par to, ka personai, kura ir saņēmusi mantošanas apliecību, ir mantnieka statuss (Civilkodeksa 2365. pants).

b. Faktisks pieņēmums (*tatsächliche Vermutung*) pastāv, ja tiesa, ņemot vērā savu vai ekspertu pieredzi, var izsecināt no pierādītajiem faktiem nepierādītus faktus (🔗 **netieši pierādījumi**). Piemēram, no netiešā pierādījuma, ka temperatūra konkrētā laikā bija virs nulle grādiem, ņemot vērā vispārējo pieredzi, var secināt, ka konkrēta persona tajā laikā nevarēja paslīdēt uz ledus. Pretējā puse var apstrīdēt attiecīgo pieņēmumu, pamatojoties uz faktiem, kas liek apšaubīt to, vai šāds notikums patiešām ir parasts atgadījums, kas notiku parastā notikumu gaitā.

3. Judikatūrā pierādīšanas pienākums aizvien biežāk ir atkarīgs no taisnīguma un interešu līdzsvara konkrētās riska jomās. Svarīgākie piemēri ir šādi: produktatbildība (atbilstoši Civilkodeksa 823. panta 1. punktam).

Tas, ka produktam ir kāds defekts, kas ir pārkāptas tiesības un ka pastāv cēloņsakarība starp defektu un tiesību pārkāpumu, ir jāpierāda cietušajai pusei. Turpretī ražotājam ir pienākums pierādīt, ka tas ir izpildījis savus pienākumus attiecībā uz organizāciju, norādījumiem, pēcpārdošanas uzraudzību un apdraudējumu novēršanu un tāpēc nav vainojams;

pienākums informēt vai konsultēt.

Ja nav izpildīti īpaši līgumiski vai nelīgumiski pienākumi sniegt informāciju vai ieteikumus, vainīgajai pusei ir jāpierāda, ka kaitējums būtu nodarīts arī tad, ja minētās darbības būtu veiktas. Tiek pieņemts, ka puse, kurai nodarīts kaitējums, ir rīkojusies saskaņā ar sniegto informāciju.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Civilprocesa kodeksa 286. pantā ir paredzēts brīvas pierādījumu novērtēšanas (*Freiheit der Beweiswürdigung*) civilprocesuālais pamatprincips. Saskaņā ar šo principu tiesai jāizdara savi secinājumi par to, vai apgalvotais fakts ir patiess vai nepatiess, ņemot vērā visu tiesvedības kontekstu un secinājumus, ko tā izdara par iesniegtajiem pierādījumiem.

Faktu nevar pierādīt, atsaucoties uz lielu vai dominējošu varbūtību. No otras puses, nav nepieciešams pilnībā izslēgt jebkādas iespējamās šaubas. Praksē jāizmanto tāda ticamības pakāpe, kas ir pietiekama, lai novērstu šaubas, neizslēdzot tās pilnībā.

Lietās, kurās *prima facie* pierādījumi tiek uzskatīti par pietiekamiem, tiek piemērots izņēmums attiecībā uz pierādīšanas pakāpi (piemēram, pagaidu noregulējuma gadījumā). Apgalvojums ir *prima facie* pareizs, ja pastāv ļoti augsta varbūtība, ka tas ir pareizs. Lai pierādītu *prima facie* pareizību, pusēm nav jāievēro stingri pierādīšanas noteikumi (liecinieki, dokumenti, tiesas pārbaude, eksperta atzinums vai pušu liecības). Piemēram, ir pieņemama arī ar zvērestu apliecināta liecība (Civilprocesa kodeksa 294. pants).

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Saskaņā ar principu, ko piemēro civiltiesvedībā, pusēm pašām ir jāizvirza prasības priekšmets un jāiesniedz attiecīgie pierādījumi. Tiesa pēc savas ierosmes nevar identificēt prasības priekšmetu, uz kura pamata pieņemt nolēmumu. Lielākais, to tiesa var darīt, ir sniegt informāciju un ieteikumus saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 139. pantu.

Dažos gadījumos kā izņēmums no pierādījumu iesniegšanas pienākuma ir iespējama pierādījumu iegūšana *ex officio*. Tomēr šādai pierādījumu iegūšanai jābūt balstītai uz īpašiem pušu apsvērumiem un tā nedrīkst kalpot lietas faktu izpētei.

Tādējādi tiesa pēc savas ierosmes var uzdot veikt pārbaudes un lūgt eksperta atzinumus (Civilprocesa kodeksa 144. pants), pieprasīt iesniegt dokumentus (142. pants) un veikt kādas puses papildu iztaujāšanu (448. pants). Puse var ierosināt sniegt tiesai liecību (448. pants). Tomēr sākotnēji ir jāpastāv zināmai iespējamībai, ka faktu var pierādīt.

Bezstrīdus tiesvedībā un ģimenes lietās, kas nav strīdi (t. i., ko nereglamentē noteikumi par pierādījumiem saskaņā ar Civilprocesa kodeksu), piemēro *ex officio* izmeklēšanas principu atbilstīgi 26. pantam Likumā par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedību (*Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit, FamFG*). Tas nozīmē, ka tiesai pēc savas ierosmes jānoskaidro lēmuma pieņemšanai būtiskie fakti un jāsavāc pierādījumi, ko tā uzskata par atbilstīgiem, ja rodas šaubas par konkrētu faktu patiesumu. Šajā saistībā tiesai nav saistoši pušu iesniegtie pieteikumi par pierādījumiem.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Formālie pierādījumi

Ja puses apstrīd faktus, saskaņā ar Civilprocesa kodeksu ir jāievēro

formālo pierādījumu procedūra, kas ļauj iegūt pierādījumus, izmantojot šādus pierādījumu gūšanas veidus:

ekspertu liecības, tiesas veikta vizuāla pārbaude, dokumenti, liecinieku liecības un pušu liecību iegūšana (sk. turpmāk). Kad puse ir iesniegusi pierādījumus, tiesa uzdod iegūt pierādījumus par faktiem, kas ir jāpierāda. Parasti tas notiek, neievērojot īpašas formalitātes, tiesas sēdē vai izdodot rīkojumu par pierādījumu sniegšanu saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 358. pantu. Saskaņā ar Kodeksa 359. pantu rīkojumā par pierādījumu sniegšanu ir jānorāda apstrīdētie fakti, par kuriem jāiegūst pierādījumi, jāprecizē iegūstamie pierādījumi, norādot to liecinieku un ekspertu vārdus, kuri tiesā sniegs liecību, vai pusi, kas tiesā liecinās, kā arī jānorāda puse, kas šos pierādījumus izmantos.

Pierādījumi tiek iegūti saskaņā ar attiecīgajiem noteikumiem (Civilprocesa kodeksa 355.–484. pants). Jo īpaši jāievēro principi, ka pierādījumi ir jāiegūst tieši (355. pants) un ka puses var piedalīties šajā procesā (357. pants).

Pirmais no minētajiem principiem paredz, ka pierādījumi jāiesniedz pirms tiesas sēdes, jo tiesai tie ir jāizvērtē. Izņēmumus piemēro tikai tad, ja saskaņā ar tiesību normām atbildību par pierādījumu iegūšanu var nodot vienam no tiesas procesa dalībniekiem (Civilprocesa kodeksa 361. pants) vai citai tiesai (362. pants). Saskaņā ar principu, kas paredz, ka puses var piedalīties procesā, pusēm ir tiesības piedalīties liecinieka iztaujāšanā, kā arī ir tiesības uzdot lieciniekam jautājumus (397. pants).

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 285. pantu mutvārdu procesā notiek debates par pierādījumiem. Saskaņā ar Kodeksa 286. pantu tiesai ir jāizdara secinājumi par faktiem, ņemot vērā visu tiesvedības kontekstu, tostarp iegūtos pierādījumus. Šādā veidā pierādījumi tiek brīvi izvērtēti.

Neformāla pierādījumu iegūšana

Atšķirībā no formāliem pierādījumiem neformālajā pierādījumu iegūšanā faktus var noskaidrot, izmantojot jebkurus pierādījumu gūšanas veidus, kurus tiesa uzskata par nepieciešamiem, un šo procesu pārsvarā var veikt, neievērojot formālas prasības. Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 284. pantu neformāla pierādījumu iegūšana civiltiesvedībā ir pieņemama tikai tad, ja puses ir devušas savu piekrišanu.

Ja tiesvedībā, kas notiek saskaņā ar Likumu par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedību, netiek prasīti formāli pierādījumi saskaņā ar Civilprocesa kodeksa noteikumiem atbilstīgi minētā likuma 30. panta 2. un 3. punktam, tiesa iegūt nepieciešamos pierādījumus atbilstošā veidā, ievērojot likuma 29. panta 1. punktu. Puses var iesniegt konkrētus pierādījumus tiesai, tomēr tiesa pati pēc saviem ieskatiem nosaka pierādījumu gūšanas nepieciešamību un apmēru un pierādījumu gūšanas veidu.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumus?

Pieteikumu par pierādījumu iegūšanu var noraidīt procesuālu iemeslu dēļ vai saskaņā ar noteikumiem par pierādījumiem, ja: fakti nav jāpamato ar pierādījumiem, t. i., fakti jau ir pierādīti, tie ir acīmredzami vai neapstrīdami, fakti nav būtiski, t. i., tie neietekmē nolēmumu lietā, pierādījumi nav piemēroti apgalvotā fakta pierādīšanai (šādi gadījumi ir reti, jo pierādījumus nevar pārbaudīt pirms to iegūšanas), pierādījumus nevar iegūt, pierādījumi nav pieļaujami, piemēram, ja tie iegūti nepamatotu apgalvojumu rezultātā, ļaunprātīgi izmantojot procesu, vai ja lieciniekam bija jāievēro konfidencialitāte (izņemot, ja liecinieks no šāda pienākuma bija atbrīvots), pierādījumu iegūšana notiek pēc tiesas ieskatiem, piemēram, saistībā ar zaudējumu novērtēšanu saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 287. pantu, fakts ir galīgi konstatēts citā procesā un ir saistošs abām pusēm, pieteikums nav iesniegts noteiktajā termiņā (Civilprocesa kodeksa 296. panta 1. punkts), pierādījumu iegūšanu uz nenoteiktu laiku kavē kāds ierobežojums, paredzētais laiks ir pagājis un turpmākā tiesvedība citādi tiktu aizkavēta (Civilprocesa kodeksa 356. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Pieci formālās pierādījumu iegūšanas veidi ir šādi.

Tiesas veikta vizuāla pārbaude (Civilprocesa kodeksa 371.–372.a pants)

Tā ir tieša, fiziska pierādījumu pārbaude, ko veic tiesnesis. Pretēji nedaudz maldinošajam terminam “Augenschein” (kas tulkojumā nozīmē “vizuāla pārbaude”), šajā pārbaudē var notikt arī citas darbības: fiziska aptaustīšana, apostīšana, klausīšanās vai nogaršošana. Tādējādi tiek ietvertas arī skaņas un video ierakstu, kā arī datu nesēju pārbaudes.

Liecinieka liecība (Civilprocesa kodeksa 373.–401. pants)

Liecinieki var liecināt par pagātnes notikumiem, kurus tie ir redzējuši. Par liecinieku var būt tikai persona, kas nav strīda puse.

Ja lieciniekam ir vajadzīgas īpašas zināšanas, lai izprastu faktus, liecinieku sauc par liecinieku-ekspertu (*sachverständiger Zeuge*; Civilprocesa kodeksa 414. pants), piemēram, liecinieks-eksperts ir neatliekamās medicīniskās palīdzības ārsts, kurš liecina par negadījumā gūtajiem savainojumiem.

Eksperta liecība (Civilprocesa kodeksa 402.–414. pants)

Eksperts (*Sachverständiger*) sniedz tiesnesim īpašu informāciju, kas tiesnesim vajadzīga faktu novērtēšanai. Eksperti paši nevar konstatēt faktus. Viņiem jāsniedz novērtējums, balstoties tikai uz tiem faktiem, kas viņiem ir darīti pieejami (*Anschlussstatsachen*).

Ekspertam var lūgt izdarīt savus secinājumus tikai tad, ja faktu konstatēšanai ir vajadzīgas īpašas eksperta zināšanas. Kā piemēru var minēt ārsta slēdzienu.

Privāta eksperta atzinumu, ko pasūtījusi kāda no pusēm, var pieņemt kā pierādījumu tikai izņēmuma gadījumos un tikai tad, ja tam piekrīt abas puses.

Dokumentāri pierādījumi (Civilprocesa kodeksa 415.–444. pants)

Dokumenti Civilprocesa kodeksa nozīmē ir rakstiskas deklarācijas, ar kurām var sniegt pierādījumus par apstrīdētu puses sniegto informāciju. No pierādījumu vērtības viedokļa tiesību aktos tiek nošķirti publiski dokumenti (Kodeksa 415., 417. un 418. pants) un privāti dokumenti (416. pants).

Pušu liecības (Civilprocesa kodeksa 445.–455. pants)

Pušu liecība ir pierādījuma veids, kas pakārtots citiem pierādījumu veidiem, un tas ir pieņemams tikai saistībā ar galveno pierādījumu izklāstīšanu (Civilprocesa kodeksa 445. panta 2. punkts). Principā puse, kurai ir pienākums iesniegt pierādījumus, var iesniegt tikai lūgumrakstu par pretējās puses nopratināšanu (445. panta pirmais teikums). Bez tam puses var nopratināt tikai tad, ja tam piekrīt otra puse vai tiesa.

Neformālajai pierādījumu iegūšanā tiesa var iegūt nepieciešamos pierādījumus atbilstošā veidā. Nav vajadzīgs lēmums par pierādījumiem, lai tiesas veiktās izmeklēšanas darbības vienmērīgi apvienotu ar pierādījumu iegūšanu. Formālie pierādījumu iegūšanas veidi var būt, piemēram, oficiālas informācijas iegūšana no iestādēm, neformāla izvaicāšana pa tālruni vai rakstveidā, skaņas un video ierakstu izmantošana un datu ierakstīšana. Pierādījumu iegūšanas rezultāti ir jāreģistrē (29. panta 3. punkts Likumā par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedību).

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Visiem pierādījumiem ir vienāds statuss, jo pastāv princips, ka tiesa pierādījumus var brīvi novērtēt. Pierādījumiem nav atšķirīgas vērtības. Atšķiras tikai pierādījumu iegūšanas veidi.

Liecinieki

Katrs liecinieks tiek uzklauts atsevišķi, un tas nevar notikt tā liecinieka klātbūtnē, kurš tiks uzklauts pēc tam (Civilprocesa kodeksa 394. panta 1. punkts).

Lieciniekus, kuru liecības ir pretrunā viena otrai, var uzklaut kopā (394. panta 2. punkts).

Pirms liecinieku uzklautīšanas viņi tiek brīdināti, ka jāsaka tikai taisnība un ka vēlāk viņiem teiktais, iespējams, būs jāapzvēr (395. panta 1. punkts).

Lieciniekiem vispirms lūdz sniegt informāciju par sevi (395. panta 2. punkts). Pēc tam viņi tiek iztaujāti saistībā ar lietas priekšmetu (396. pants). Tiesa

cenšas nodrošināt, lai liecinieka teiktais saglabātu saistību ar jautājumu, par kuru liecinieks liecina. Tiesa var uzdot lieciniekam papildu jautājumus, lai precizētu sniegtās atbildes un nodrošinātu, ka ir sniegta pilnīga liecība.

Pusēm ir tiesības piedalīties liecinieku iztaujāšanā un uzdot viņiem jautājumus. Parasti pusēm tiesvedībā, kurā obligāta ir advokāta pārstāvība, ir atļauts tikai iesniegt lieciniekam uzdodamos jautājumus, bet juridiskais pārstāvis jautājumus lieciniekam var uzdot tieši (397. pants).

Noteikumi par liecinieka iztaujāšanu attiecas uz liecinieku-ekspertu sniegtajām liecībām un uz pušu liecībām (402. un 451. pants).

Dokumenti

Principā dokumentārus pierādījumus iesniedz dokumentu veidā. Ja pusei, kas sniedz pierādījumu, nav attiecīgā dokumenta, bet šis dokuments ir otras vai trešās puses īpašumā, puse, kas sniedz pierādījumu, var pieprasīt, lai otra vai trešā puse šo dokumentu uzrāda tiesā (Civilprocesa kodeksa 421. un 428.

pants). Pienākums uzrādīt dokumentus ir civiltiesiska prasība, un to piemēro, ja personai, kura sniedz pierādījumu, ir tiesības pieprasīt, lai otra puse vai trešā persona iesniedz vai uzrāda kādu dokumentu (422. pants). Šis pienākums jāpamato ar *prima facie* pamatojumu (424. panta 5. punkta otrais teikums).

Rakstiski ekspertu atzinumi vai slēdzieni ir dokumenti Civilprocesa kodeksa nozīmē.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Principā nē. Visi pierādījumi ir līdzvērtīgi. Saskaņā ar principu, ka tiesa pierādījumus var brīvi novērtēt, atbilstīgi Civilprocesa kodeksa 286. pantam visiem pierādījumiem ir vienāds statuss. Tiesas novērtējuma pamatā ir visi iegūtie pierādījumi. Tiesnešiem ir jāievēro saistoši noteikumi par pierādījumiem tikai īpašos gadījumos, piemēram, noteikumi par to, kāda pierādījuma vērtība ir tiesas protokolam (Civilprocesa kodeksa 165. pants), spriedumam (314. pants) vai citiem dokumentiem (415.–418. pants).

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Nē, Civilprocesa kodekss principā neparedz, ka konkrētu faktu pierādīšanai obligāti jāizmanto konkrēta veida pierādījumi.

Tomēr dažāda veida procesos ir izņēmumi. Procesos, kas saistīti ar apliecināšiem dokumentiem un pārvedu vekseliem, ziņas par faktiem, kas ir prasības pamatā, var iesniegt tikai dokumentu veidā, un visas pārējās ziņas par faktiem — tikai dokumentu veidā vai kā pušu liecības (Civilprocesa kodeksa 592. pants un turpmākie panti).

Konkrētos tiesas procesos, kas saistīti ar padziļinātu iejaukšanos pamattiesībās, Likums par tiesvedību ģimenes lietās un bezstrīdus tiesvedību paredz obligāti iegūt eksperta atzinumu, piemēram, pirms aizbildņa iecelšanas atbilstoši likuma 280. pantam vai pirms nebrīvprātīgu saistību pasākuma atbilstoši likuma 312. pantam.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Visiem lieciniekiem, uz kuriem attiecas Vācijas tiesu jurisdikcija un kas ir pienācīgi izsaukti uz tiesu, ir jāpiedalās tiesas sēdē, jāliecina un jānodod zvērests. Liecinieka pienākums ir arī pārbaudīt savas zināšanas, balstoties uz dokumentiem, un atsaukt atmiņā attiecīgos notikumus (Civilprocesa kodeksa 378. pants). Lieciniekiem nav pienākuma pārbaudīt faktus, par kuriem viņi nav informēti.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Civilprocesa kodeksā ir nošķirtas liecinieku tiesības klusēt personisku apsvērumu dēļ (Civilprocesa kodeksa 383. pants) un būtisku apsvērumu dēļ (384. pants). Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 383. pantu lieciniekam ir tiesības atteikties sniegt liecību, ja tā pamatā ir liecinieka ģimeniskas saites vai profesionāls pienākums. Šādas tiesības paredzētas, lai izvairītos no interešu konfliktiem.

Liecinieku tiesības klusēt personisku apsvērumu dēļ attiecas uz saderinātajiem (1. apakšpunkts), laulātajiem (2. apakšpunkts) un kopdzīves partneriem (2.a apakšpunkts) un ir spēkā laulības vai kopdzīves laikā un arī pēc tās. Personai, kura ir vai ir bijusi tieši saistīta ar kādu pusi (asinsradniecības vai laulības ceļā) vai kura ir vai ir bijusi līdz pat trešās pakāpes sānlīnijas radnieks, vai kura ir vai ir bijusi līdz pat otrās pakāpes sānlīnijas radnieks laulības ceļā, arī nav pienākuma sniegt liecību (3. apakšpunkts). Sānlīnijas radniecība nozīmē, ka persona nav tiešs radnieks kādai pusei, bet šī persona un attiecīgā puse ir tieši kādas trešās personas radnieki. Asinsradniecības pakāpi vai radniecības pakāpi laulības ceļā aprēķina, ņemot vērā katru jaunu dzimšanu.

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 383. panta 1. punkta 4. apakšpunktu garīdzniekiem, personām, kuras ir bijušas profesionāli iesaistītas periodisko izdevumu vai radio un televīzijas pārraižu sagatavošanā, producēšanā vai izplatīšanā (5. apakšpunkts), un personām, kurām to amata vai profesijas dēļ ir uzticēta informācija, kas nav izpaužama pēc būtības vai juridisku iemeslu dēļ (6. apakšpunkts), arī nav pienākuma sniegt liecību.

Liecinieka tiesības atteikties sniegt liecību profesionālu iemeslu dēļ attiecas uz visu lieciniekam zināmo iepriekš minēto informāciju, kuru viņš uzzinājis sava amata dēļ.

Turpretī liecinieka tiesības nesniegt liecību saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 384. pantu ir paredzētas, lai lieciniekus pasargātu no nelabvēlīgām sekām saistībā ar pienākumu liecināt. Tas sniedz viņiem tikai tiesības neatbildēt uz konkrētiem jautājumiem, bet ne tiesības vispār atteikties liecināt.

Tiesības nesniegt liecību atbilstoši 384. pantam ir spēkā, ja atbildes sniegšana lieciniekam vai personai ar radniecīgām saitēm, kas minētas Kodeksa 383. pantā, radītu finansiālus zaudējumus (1. apakšpunkts) vai ja tiktu aizskarts viņa gods un cieņa, vai ja tas radītu iespēju uzsākt pret viņu krimināltiesvedību vai administratīvo tiesvedību (2. apakšpunkts). Tāpat liecinieki var neatbildēt uz jautājumiem, ja atbildē būtu jāatklāj komercnoslēpums (3. apakšpunkts).

Civilprocesa kodeksa 385. pantā ir paredzēti vairāki izņēmumi, kad liecinieks nevar izmantot savas tiesības neliecināt, kas aprakstītas iepriekš. Īpaši svarīgs šajā ziņā ir 385. panta 2. punkts, ar kuru garīdznieki un personas, kurām nav jāliecina saskaņā ar materiālajām tiesībām atbilstīgi 383. panta 1. punkta 6. apakšpunktam, tiek atbrīvoti no sava pienākuma klusēt, kā rezultātā tiem ir pienākums sniegt liecību.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Jā. Ja liecinieks, kurš ir pareizi izsaukts uz tiesas sēdi, uz to neierodas, tiesa piemēros administratīvu sodu saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 380. panta 1. punktu, un gadījumā, ja tas netiks samaksāts, tiesa piemēros brīvības atņemšanas sodu. Naudas sods ir no 5 EUR līdz 1000 EUR (Kriminālkodeksa ievadakta (*Einführungsgesetz zum Strafgesetzbuch*) 6. panta 1. punkts), un brīvības atņemšana var ilgt no vienas dienas līdz sešām nedēļām (minētā akta 6. panta 2. punkts). Lieciniekiem ir jāsedz arī izdevumi, kas radušies viņu neierašanās dēļ.

Liecinieku, kurš neierodas uz sēdi otro reizi, var atvest uz to piespiedu kārtā saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 380. panta 2. punktu, kā arī viņam var piemērot administratīvu sodu. Minētie pasākumi netiks piemēroti, ja liecinieks laikus sniedz pamatotus neierašanās iemeslus. Ja šādi iemesli laikus netiek saņemti, lieciniekam būs jāpierāda, ka viņš nebija atbildīgs par kavēšanos (Civilprocesa kodeksa 381. pants).

Ja liecinieks atsakās liecināt vai dot zvērestu, neuzrādot attaisnojošu iemeslu, vai uzrāda iemeslu, kas netiek atzīts par būtisku, pret viņu var veikt tādus pašus pasākumus kā pret liecinieku, kurš neierodas uz tiesas sēdi un nesniedz attaisnojošus iemeslus, kā minēts Civilprocesa kodeksa 390. panta 1. punktā. Ja liecinieks atsakās liecināt otro reizi, viņu uz iesnieguma pamata var aizturēt, lai viņš būtu spiests liecināt, bet viņu var aizturēt tikai uz attiecīgās tiesvedības laiku (Civilprocesa kodeksa 390. panta 2. punkts).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Nē, parasti nav noteikumu, kas liegtu kādam būt par liecinieku. Par liecinieku var būt ikviena persona, kas ir sasniegusi zināmu briedumu, lai izdarītu faktiskus novērojumus, saprastu jautājumus par novērojumiem un atbildētu uz šiem jautājumiem, neatkarīgi no personas vecuma vai spējas slēgt tiesiskus darījumus.

Nav īpašu noteikumu par personām, kas ir iepriekš sodītas par nepareizu apgalvojumu vai nepatiesas liecības apzinātu sniegšanu.

Tomēr persona nevar būt par liecinieku, ja tā ir tieši iesaistīta procesā kā puse vai kā puses likumīgais pārstāvis. Tomēr ir spēkā izņēmums attiecībā uz apvienotām pusēm, kuras var liecināt par faktiem, kas ir saistīti tikai ar citu apvienoto pusi. Atsevišķos gadījumos pārstāvis var būt liecinieks, ja iztaujāšanas priekšmets nav saistīts ar pārstāvību tiesā. Oficiālais pārstāvis var, piemēram, sniegt liecību par faktiem, kas nav saistīti ar viņa pienākumiem procesā, kurā viņa pārstāvētā persona ir kāda no pusēm.

Laiks, kurā kādai personai jābūt tiesībspējīgai liecināt, vienmēr ir laiks, kurā šī persona tiks uzklauzīta tiesā.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklauzot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklauzīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Lieciniekus iztaujā tiesnesis vai tiesneši. Liecinieka iztaujāšanu var uzticēt arī kādam no tiesas sastāva locekļiem vai citai tiesai, jo īpaši ja jau pašā sākumā var pieņemt, ka tiesa spēs pienācīgi novērtēt pierādījumu rezultātus pat bez pierādījumu iegūšanas procesa tiešas ietekmes.

Katrs liecinieks tiek uzklauzīts atsevišķi, un tas nevar notikt tā liecinieka klātbūtnē, kurš tiks uzklauzīts pēc tam (Civilprocesa kodeksa 394. panta 1. punkts). Lieciniekus, kuru liecības ir pretrunā viena otrai, var uzklauzīt kopā (394. panta 2. punkts).

Pusēm ir tiesības piedalīties liecinieku iztaujāšanā un uzdot viņiem jautājumus. Parasti pusēm tiesvedībā, kurā obligāta ir advokāta pārstāvība, ir atļauts tikai iesniegt lieciniekam uzdodamos jautājumus, bet juridiskais pārstāvis jautājumus lieciniekam var uzdot tieši (397. pants).

Lieciniekus var uzklauzīt, izmantojot videokonferenci, ja tiesa to atļauj, pamatojoties uz pieteikumu, ko iesniegusi (tikai) viena no pusēm (Civilprocesa kodeksa 128.a panta 2. punkts).

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Principā nav tādu tiesību aktu, kas aizliedz tiesai ņemt vērā konkrētus pierādījumus civiltiesvedībā. Vienīgais izņēmums ir tāds, ka tiesa nevar ņemt vērā spriedumus, kas ir izņemti vai tiks izņemti no Federālā centrālā reģistra (Federālā centrālā reģistra likuma (*Bundeszentralregistergesetz*) 51. pants). Tomēr saskaņā ar Federālās Konstitucionālās tiesas (*Bundesverfassungsgericht*) judikatūru tiesai var būt aizliegts civiltiesvedībā ņemt vērā pierādījumus, ja tādējādi notiktu nelikumīga iejaukšanās ar konstitūciju aizsargātajās tās puses pamattiesībās, kura apstrīd pierādījumus, jo īpaši tiesībās uz cilvēka cieņu un vispārējās personiskajās tiesībās, ja vien tas nav pamatoti izņēmuma kārtā. Ir nepieciešams izsvērt ieguvumus un intereses, ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus.

Saskaņā ar šo judikatūru tiesa, piemēram, nevar pieņemt pierādījumus, kas iegūti ar slēptām skaņas ierakstīšanas ierīcēm, izmantojot sīkus pārraidītājus, peilēšanas mikrofonus vai iekšējās saziņas iekārtas, ar kurām var noklausīties sarunas, kā arī izmantot nelikumīgi iegūtu privātu informāciju, piemēram, dienasgrāmatas vai privātas vēstules.

Tomēr visos minētajos gadījumos katrā no tiem var tikt nolemts, ka izņēmuma kārtā ir jāņem vērā pretējās puses tiesības, kas var būt par pamatu nelikumīgi iegūtu pierādījumu pieņemšanai, ja šādi netiek ietekmēta privātās dzīves neaizskaramība.

Jautājums par to, vai pierādījums ir jānoraida kāda procesuāla noteikuma pārkāpuma dēļ, saistībā ar katru noteikumu ir jāizvērtē atsevišķi. Trūkumus, kas ietekmē tiesas procesu un tiesas sēdes norisi, var novērst saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 295. panta 1. punktu. Konkrētas puses iztaujāšana liecinieka statusā, piemēram, ir procesuāls trūkums, kuru var novērst, proti, šādus pierādījumus var izmantot, ja puses atsakās no šāda noteikuma piemērošanas vai ja tās šādas kļūdas gadījumā nav cēlušas iebildumus līdz nākamās sēdes beigām. Arī to, ka lieciniekam nav sniegta informācija par tiesībām atteikties sniegt liecību, var novērst saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 295. panta 1. punktu.

Tomēr no noteikumu ieviešanas sabiedrības interesēs nevar atteikties (295. panta 2. punkts). Kā piemērus var minēt visus jautājumus, kurus tiesa ierosina apsvērt pēc savas ierosmes, piemēram, tiesas procesa prasības, pārsūdzības pieņemšana vai tiesneša noraidīšana.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Kā jau minēts 2.4. punktā, puses liecību zināmos apstākļos var pieņemt kā pierādījumu. Šāda pierādījuma vērtības noteikšana ir tiesas ziņā (Civilprocesa kodeksa 286. pants).

Lapa atjaunināta: 11/03/2024

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešus kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Pierādījumu iegūšana - Igaunija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Pierādīšanas nasta tiek reglamentēta Civilprocesa kodeksa (*tsiviilkohtumenetluse seadustik*) 230. pantā, kurā norādīts, ka tiesvedībā katrai pusei ir jāpierāda fakti, kuri ir tās prasījumu un iebildumu pamatā, ja vien tiesību aktos nav noteikts citādi. Turklāt, ja tiesību aktos nav noteikts citādi, puses var vienoties, ka pierādīšanas nasta tiek sadalīta atšķirīgi no tā, kā noteikts tiesību aktos, kā arī var vienoties par to, ka atsevišķu fakti pierādīšanai nepieciešami noteikta veida pierādījumi. Ja tiesību aktos nav noteikts citādi, tiesa pēc savas iniciatīvas var iegūt pierādījumus ģimenes lietās, paternitātes noteikšanas lietās, strīdos, kas saistīti ar bērna interesēm, kā arī lūgumrakstu procesos.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Fakti, kas pēc tiesas ieskatiem ir vispārzināma patiesība, nav jāpierāda. Tiesa var paziņot, ka fakts, par ko ir pieejama uzticama informācija no avotiem ārpus procesa, ir vispārzināma patiesība. Turklāt puses arguments par faktu nav jāpierāda, ja pretējā puse faktu atzīst. Atzīšana nozīmē beznosacījumu un skaidri izteiktu piekrišanu faktiskiem apgalvojumiem, iesniedzot tiesai adresētu rakstisku paziņojumu vai paziņojot piekrišanu tiesas sēdē, pie tam pēdējā minētajā gadījumā tam ir jābūt fiksētam sēdes protokolā. Atzīšanu var atsaukt vienīgi ar pretējās puses piekrišanu vai arī tad, ja puse, kas atzīšanu atsauc, pierāda, ka apgalvojumi par fakta pastāvēšanu vai neesību ir aplami un ka atzīšanas pamatā ir bijusi fakta nepareiza izpratne. Šādos gadījumos netiek uzskatīts, ka fakts ir atzīts. Fakti uzskata par atzīti, ja otra puse nav skaidri apstrīdējusi izteiktu apgalvojumu par faktisku apstākli, kā arī, ja otras puses paziņojumi neliecina par nolūku apstrīdēt faktu.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesa saskaņā ar tiesību aktiem vispusīgi — padziļināti un objektīvi — izvērtē visus pierādījumus un pēc saviem ieskatiem lemj, vai procesa dalībnieka sniegtais arguments ir pierādīts, cita starpā ņemot vērā jebkādas vienošanās starp pusēm attiecībā uz pierādījumu sniegšanu.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Lai gan Civilprocesa kodeksa 236. panta 2. punktā ir norādīts, ka parasti attiecīgajām pusēm vajadzētu lūgt, lai tiesa iegūst pierādījumus, Civilprocesa kodeksa 230. panta 3. punktā ir paredzēti gadījumi, kad tiesa pierādījumus var iegūt pēc savas iniciatīvas. Un konkrēti, ja vien tiesību aktos nav noteikts citādi, tiesa pēc savas iniciatīvas var iegūt pierādījumus ģimenes lietās, paternitātes noteikšanas lietās, strīdos, kas saistīti ar bērna interesēm, kā arī lūgumrakstu procesos.

2.2 Ja kādas puses pieņem pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Ja pierādījuma izvērtēšanai nepieciešama papildu pierādījumu iegūšana, tiesa to organizē, izdodot tiesas nolēmumu, kas tiek paziņots procesa dalībniekiem. Ja pierādījumi ir iegūstami no citas teritoriālās jurisdikcijas, nevis tās, kur notiek tiesvedība, tiesa, kas lietu izskata, var nosūtīt pieprasījuma vēstuli tiesai, kuras teritoriālajā jurisdikcijā pierādījumu var iegūt, lai tiktu izdots nolēmums par procesuālas darbības veikšanu. Turklāt pierādījumus var iegūt arī ārpus Igaunijas.

Pēc nolēmuma izdošanas pierādījumi atkarībā no to veida ir iegūstami saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 27.–32. nodaļā paredzētajiem noteikumiem, kas reglamentē pierādījumu iegūšanu.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa var noraidīt pieprasījumu par pierādījuma iegūšanu, ja:

pierādījums nav saistīts ar lietas būtību (īpaši, ja pierādītais fakts nav jāpierāda vai ja tiesa uzskata, ka minētā fakta pierādīšanai jau ir nodrošināti pietiekami pierādījumi);

saskaņā ar tiesību aktiem vai atbilstoši starp pusēm noslēgtam līgumam fakts jāpierāda ar noteikta veida vai formas pierādījumu, taču ir pieprasīta cita veida vai formas pierādījuma iegūšana;

pierādījums nav pieejams, īpaši tad, ja nav zināmas ziņas par liecinieku vai par dokumenta atrašanās vietu, vai tad, ja pierādījuma svarīgums nav samērīgs ar pierādījuma iegūšanai nepieciešamo laiku vai citiem saistītajiem šķēršļiem;

pieprasījums pierādījuma iegūšanai ir iesniegts novēloti;

nepieciešamība iegūt pierādījumu nav pamatota;

procesa dalībnieks, kas pieprasa pierādījuma iegūšanu, neveic tiesas noteikto priekšapmaksu, lai segtu ar pierādījuma iegūšanu saistītās izmaksas.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 229. panta 1. punktu civillietā pierādījumi ir tāda informācija, kas ir pieejama tiesību aktos noteiktā procesuālā formā un uz kuras pamata tiesa tiesību aktos noteiktajā kārtībā pārliecinās par tādu faktu esamību vai trūkumu, uz kuriem balstās pušu prasījumi un iebildumi vai kuri ir būtiski lietas iztiesāšanā.

Saskaņā ar 2) apakšpunktu pierādījumi var būt liecinieka sniegta liecība, procesa dalībnieku zem zvēresta sniegti paskaidrojumi, dokumentāri pierādījumi, fiziski pierādījumi, pārbaude vai eksperta slēdziens. Lūgumrakstu procesos un vienkāršotajā tiesvedībā tiesa var atzīt, ka arī citi pierādījumu veidi, tostarp procesa dalībnieka paskaidrojums, kas nav sniegts zem zvēresta, ir pietiekami, lai pierādītu faktus.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

1) Liecinieka liecība

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 251. panta 1. punktu personu, kas varētu zināt par lietā būtiskiem faktiem, var uzklaut kā liecinieku, izņemot gadījumu, ja šī persona ir lietas dalībnieks vai lietas dalībnieka pārstāvis. Lieciniekiem ir jāsniedz informācija par faktiem, kuri tiem ir zināmi nepastarpināti. Personai, kas ir uzaicināta ierasties tiesā liecinieka statusā, ir jāierodas tiesā un jāsniedz tiesai patiesa liecība par tai zināmajiem faktiem. Tiesa var pieprasīt, lai tā vietā, lai ierastos sēdē, liecinieks sniegtu rakstisku liecību, ja ierašanās tiesā lieciniekam būtu nesamērīgs slogs un ja, ņemot vērā jautājumu saturu un liecinieka personību, rakstiskas liecības sniegšana pēc tiesas ieskatiem ir pietiekama, lai nodrošinātu pierādījumu. Kā alternatīvu tiesa var izmantot cita tiesas procesa sēdes pierakstus, ja tas nepārprotami vienkāršo procesa gaitu un ir pamats uzskatīt, ka tiesa spēs nepieciešamajā mērā novērtēt ierakstu, nenopratinot liecinieku personiski.

Katru liecinieku tiesa uzklaut atsevišķi, turklāt liecinieki, kas vēl nav uzklauti, tiesas sēdes laikā sēžu zālē atrasties nedrīkst. Ja tiesai ir pamats uzskatīt, ka liecinieks izjūt bailes vai tam ir kāds cits iemesls tiesā neteikt patiesību, procesa dalībniekam klātesot, vai ja procesa dalībnieks iejaucoties vai kā citādi ietekmē liecinieka liecību, tiesa šo personu var no sēžu zāles izraidīt, kamēr liecinieks tiek uzklauts. Šādos gadījumos pēc minētās personas atgriešanās liecinieka liecība procesa dalībniekam tiek nolasīta un procesa dalībniekam ir tiesības liecinieku iztaujāt. Ja liecinieku liecības ir pretrunīgas, tiesa vienas tiesas sēdes laikā liecinieku var nopratināt vairākkārt.

Rakstisku liecību gadījumā procesa dalībniekiem ir tiesības ar tiesas starpniecību lieciniekiem iesniegt rakstiskus jautājumus. Tiesa nosaka, uz kuriem jautājumiem lieciniekam ir jāatbild. Ja nepieciešams, tiesa var uzaicināt liecinieku ierasties uz tiesas sēdi mutiskas liecības sniegšanai.

Ja persona nevar ierasties tiesā slimības, cienījama vecuma vai invaliditātes dēļ, vai cita pamatota iemesla dēļ, kā arī tad, ja tas ir nepieciešams kāda cita iemesla dēļ, tiesa var uzklaut liecinieka liecību tā dzīvesvietā.

Tiesa pierādījumus pārbauda nepastarpināti (Civilkodeksa procesa 243. panta 1. punkts). Lai pārbaudītu liecinieku liecību ticamību, tiesa var izmantot vairākus paņēmienus, kas norādīti Civilprocesa kodeksa 262. panta 1. un 8. punktā, piemēram, saskaņā ar 1. punktu tiesa pārliecinās par liecinieka personību un darbības jomu, izglītību, dzīvesvietu, saistību ar lietu un attiecībām ar procesa dalībniekiem. Pirms liecības sniegšanas tiesa izskaidro, ka lieciniekam ir pienākums teikt patiesību, kā arī informē par kārtību, kā liecinieks var atteikties no liecības sniegšanas; saskaņā ar 8. punktu tiesa pēc vajadzības nopratināšanas laikā var uzdot papildu jautājumus, lai noskaidrotu vai papildinātu liecību, kā arī lai noskaidrotu liecinieka zināšanu bāzi.

2) Eksperta slēdziens

Lai noskaidrotu ar lietu saistītus būtiskus apstākļus, kuru izpratnei nepieciešamas speciālas zināšanas, tiesa pēc procesa dalībnieka pieprasījuma var iegūt ekspertu slēdzienu. Lai noskaidrotu ārpus Igaunijas Republikas spēkā esošās tiesību normas, starptautiskās vai precedentu tiesību normas, tiesa pēc procesa dalībnieka lūguma vai pēc savas iniciatīvas var iegūt tieslietu eksperta slēdzienu. Noteikumi par liecinieku uzklautšanu attiecas arī uz to personu uzklautšanu, kurām ir speciālas zināšanas, lai pierādītu apstākļus vai notikumu, kura pareizas skaidrošanas nolūkā ir nepieciešamas speciālas zināšanas. Ja procesa dalībnieks tiesai ir iesniedzis tādas personas rakstisku slēdzienu, kurai ir speciālas zināšanas, un ja persona netiek uzklautā kā liecinieks, šie slēdzieni tiek uzskatīti par dokumentāriem pierādījumiem. Tā vietā, lai norīkotu eksperta novērtējuma veikšanu, tiesa var izmantot tādu eksperta slēdzienu, kas pēc tiesas rīkojuma ir iesniegts citā tiesvedībā, vai eksperta slēdzienu, kas sagatavots pēc tādas iestādes rīkojuma, kas izskata kriminālietu vai likumpārkāpuma lietu, ja tas vienkāršo procesa gaitu un var uzskatīt, ka tiesa nepieciešamā mērā spēs novērtēt eksperta slēdzienu, neorganizējot jaunu ekspertu novērtējuma sniegšanu. Šādos gadījumos ekspertam var uzdot papildu jautājumus vai arī viņu var uzaicināt ierasties tiesā uz iztaujāšanu.

Eksperta novērtējumu veic tiesas eksperts vai cita atbilstoši kvalificēta persona, ko algo valsts tiesu ekspertīzes iestāde, vai arī oficiāli sertificēts eksperts vai cita tiesas nozīmēta persona, kurai ir speciālas zināšanas. Tiesa personu var nozīmēt kā ekspertu, ja šai personai ir nepieciešamās zināšanas un pieredze, lai sniegtu slēdzienu. Ja tiesas rīcībā ir oficiāli sertificēts eksperts, kas var sniegt eksperta novērtējumu, citas personas tiek ieceltas par ekspertiem tikai tādā gadījumā, ja tam ir pamatots iemesls. Ja puses vienojas par kāda eksperta pieaicināšanu, tiesa šo personu var iecelt par ekspertu vienīgi tad, ja šī persona saskaņā ar tiesību aktiem spēj rīkoties eksperta statusā.

Procesa dalībniekam ir tiesības ar tiesas starpniecību uzdot ekspertam jautājumus. Tiesa noskaidro, saistībā ar kuriem jautājumiem ir nepieciešams eksperta slēdziens. Tiesai ir jānorāda apsvērumi, uz kuru pamata jautājumi tiek noraidīti. Ekspertiem tiesā eksperta slēdziens ir jāiesniedz rakstiski, ja vien tiesa nav devusi rīkojumu to sniegt mutiski vai — ar eksperta piekrišanu — citā formā. Eksperta slēdzienā jāiekļauj detalizēts veikto pārbaūžu apraksts, šādu pārbaūžu rezultātā izdarītie secinājumi un pamatotas atbildes uz tiesas jautājumiem.

Ekspertam ir jāsniedz pareizs un pamatots slēdziens, atbildot uz uzdotajiem jautājumiem. Lai varētu sniegt eksperta slēdzienu, eksperts var pēc nepieciešamības pārbaudīt jebkādas lietas materiālus, piedalīties pierādījumu pārbaudē tiesā un pieprasīt, lai tiesa tam dara pieejamus atsaucē materiālus un papildu informāciju.

Eksperta slēdziens tiek pausts tiesas sēdes laikā. Ja vien eksperta slēdziens nav iesniegts rakstiski vai formātā, ko var atveidot rakstiski, eksperts izklāsta savu slēdzienu tiesas sēdes laikā. Tiesa var uzaicināt, lai eksperts, kas eksperta slēdzienu iesniedza rakstiski vai formātā, kuru var atveidot rakstiski, ierastos tiesā uz iztaujāšanu. Tāpat tiesa var uzaicināt ekspertu, kas iesniedzis eksperta slēdzienu, ierasties tiesā, ja to lūdz kāda no iesaistītajām pusēm. Ja eksperts ir uzaicināts ierasties tiesā, pēc eksperta slēdziena izskatīšanas procesa dalībnieki tiesas sēdes laikā ekspertam var uzdot jautājumus, lai precizētu slēdzienu. Jautājumus tiesā var iesniegt arī iepriekš, un tiesa tos pārsūta ekspertam. Tiesa noraida jautājumus, kas nav būtiski lietā vai neietilpst eksperta kompetencē.

Noteikumi, kas piemērojami saistībā ar liecinieku uzklautšanu, attiecas arī uz ekspertu uzklautšanu.

3) Rakstveida pierādījumi

Dokumentāri pierādījumi var būt rakstiska dokumenta vai cita dokumenta, vai tamlīdzīga datu nesēja formā, tie ir fiksēti ar fotografēšanas, videoieraksta, audioieraksta, elektronisku vai citu datu ierakstīšanas metodi, satur informāciju par tiesvedībā būtiskiem faktiem un tos uztveramā veidā var iesniegt tiesas sēdes laikā.

Uzskatāms, ka dokumenti ir arī procesa dalībnieku tiesā iesniegta oficiāla un personiska sarakste, citās tiesvedībās pieņemti lēmumi un citu tādu personu slēdzieni, kurām ir speciālas zināšanas.

Nepieciešams, lai iesniegtie rakstiskie dokumenti būtu oriģināli vai to noraksti. Ja procesa dalībnieki iesniedz dokumentu oriģinālus kopā ar to norakstiem, tiesa var atdot atpakaļ dokumentu oriģinālus, bet lietas materiāliem pievienot tiesneša apliecinātu noraksta eksemplāru. Pēc rakstisko dokumentu iesniedzēju pieprasījuma lietas materiālos iekļautos dokumentu oriģinālus var atdot atpakaļ pēc tam, kad tiesas lēmums ir stājies spēkā un tiesvedība ir slēgta. Noraksts tiek uzglabāts lietas materiālos. Tiesa var noteikt iesniegtā dokumenta izskatīšanas termiņu, pēc kura beigām tā dokumentu atdod atpakaļ. Šādos gadījumos lietas materiālos patur dokumenta norakstu. Ja dokuments ir iesniegts noraksta veidā, tiesai ir tiesības pieprasīt, lai tiktu iesniegts dokumenta oriģināls vai tiktu pamatoti apstākļi, kas liedz iesniegt dokumenta oriģinālu. Ja netiek pildītas tiesas prasības, tiesa lemj par dokumenta noraksta pierādījuma vērtību.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Civilprocesos tiek piemērots vispārējais noteikums par pierādījumu brīvu novērtēšanu, taču ar iesaistīto pušu piekrišanu var noteikt ierobežojumus.

Civilprocesa kodeksa 232. panta 2. punkts paredz, ka nevienam pierādījumam tiesa iepriekš nenosaka nozīmīgumu, ja vien puses nav vienojušās citādi.

Tādējādi puses var piekrist atsevišķiem pierādījumiem piešķirt izšķirošu nozīmi.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Jā. No tiesību aktiem vai pušu vienošanās var izrietēt, ka noteiktus faktus var pierādīt tikai ar noteikta veida vai formas pierādījumiem.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Jā. Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 254. pantu personai, kas uzaicināta ierasties liecinieka statusā, ir jāierodas tiesā un jāsniedz tiesai patiesa liecība par tai zināmajiem faktiem.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Tiesības atteikties no liecības sniegšanas kā lieciniekiem ir šādām personām:

pieteicēja vai atbildētāja pēcnācējiem vai priekštečiem;

pieteicēja vai atbildētāja māsa, pusmāsa, brālim vai pusbrālim, kā arī personai, kas bijusi precējusies ar pieteicēja vai atbildētāja masu, pusmāsu, brāli vai pusbrāli;

pieteicēja vai atbildētāja patēvam vai pamātei, vai audžuvecākam, vai pieteicēja vai atbildētāja pabērnai vai audžubērnai;

pieteicēja vai atbildētāja adoptētājam vai adoptējamajam;

pieteicēja vai atbildētāja laulātajam vai dzīvesbiedram, kā arī laulātā vai dzīvesbiedra vecākiem, pat ja laulība vai kopdzīve ir beigusies.

Liecinieks var atteikties sniegt liecību arī tad, ja liecība varētu inkriminēt pašu liecinieku vai iepriekš uzskaitītās personas noziedzīgā nodarījumā vai likumpārkāpumā.

Lieciniekam ir tiesības atteikties sniegt liecību par faktiem, attiecībā uz kuriem ir piemērojams Likums par valsts noslēpumiem un ārvalstu slepenu informāciju (*riigisaladuse ja salastatud välisteabe seadus*).

Personas, kas apstrādā informāciju žurnālistikas mērķiem, var atteikties no liecības sniegšanas par faktiem, kas ļautu identificēt personu, kura ir sniegusi šo informāciju.

Neatkarīgi no iepriekš minētā liecinieks nevar atteikties sniegt liecību par:

tāda darījuma veikšanu vai saturu, ko viņš vai viņa ir uzaicināta apstiprināt;

ģimenes locekļa piedzimšanu vai nomiršanu;

faktu, kas saistīts ar īpašumtiesību attiecībām, kuras izriet no attiecībām saskaņā ar ģimenes tiesībām;

darbību, kas saistīta ar apstrīdētajām tiesiskajām attiecībām un ko liecinieks paveica kā puses likumiskais priekšgājējs vai pārstāvis.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Jā. Ja liecinieks bez pamatota iemesla atsakās sniegt liecību, tiesa var piemērot naudas sodu vai aizturēt liecinieku uz laikposmu, kas nepārsniedz 14 dienas. Liecinieks ir atbrīvojams, tiklīdz tas ir sniedzis liecību vai tiklīdz beidzas lietas izskatīšana, vai tiklīdz vairs nav nepieciešamības liecinieku uzklaustīt.

Turklāt lieciniekam ir jāsedz procesuālās izmaksas, kas rodas, ja viņš bez pamatota iemesla atsakās sniegt liecību.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Civilprocesa kodeksa 256. pants nosaka to, kādas personas nedrīkst uzklaustīt kā lieciniekus. Proti, Igaunijā reģistrētu reliģisku biedrību mācītājus vai to atbalsta personālu nedrīkst uzklaustīt vai iztaujāt par apstākļiem, kas tiem ir uzticēti garīgās prakses ietvaros. Bez tās personas piekrišanas, kuras interesēs tiek noteikts pienākums saglabāt konfidencialitāti, kā lieciniekus nedrīkst uzklaustīt šādas personas:

pārstāvjus civillietās vai administratīvās lietās, advokātus krimināllietās un likumpārkāpumu lietās, kā arī notārus attiecībā uz faktiem, kas tiem ir kļuvuši zināmi, pildot amata pienākumus;

ārstus, farmaceitus un citus veselības aprūpes sniedzējus attiecībā uz faktiem, kurus pacients tiem ir uzticējis, tostarp faktiem, kas saistīti ar personas izcelšanos, mākslīgo apaugļošanu, ģimeni vai veselību;

citas personas, kuras savas nodarbošanās vai profesionālo vai saimniecisko aktivitāšu dēļ ir uzzinājušas konfidencialu informāciju, ko tās saskaņā ar tiesību aktiem nedrīkst izpaust.

Bez tās personas piekrišanas, kuras interesēs tiek noteikts pienākums saglabāt konfidencialitāti, kā lieciniekus nedrīkst uzklaustīt arī iepriekš minēto personu profesionālos atbalsta darbiniekus.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaustot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaustīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekli palīdzībā?

Civilprocesa kodeksa 262. pantā ir noteikta liecinieku uzklaustīšanas kārtība. Liecinieka uzklaustīšana sākas ar to, ka tiesa lieciniekam izklāsta sēdes tēmu un aicina liecinieku izpaust visu tam zināmo informāciju par sēdes tēmu. Pēc tam procesa dalībniekiem ir tiesības ar tiesas starpniecību uzdot lieciniekam jautājumus. Ar tiesas atļauju procesa dalībnieki jautājumus var uzdot arī nepastarpināti.

Tiesa izslēdz uzvedinošus jautājumus, tos jautājumus, kas lietā nav būtiski, jebkādus jautājumus, kas tiek uzdoti ar mērķi atklāt faktus, kuri iepriekš nav uzrādīti, kā arī atkārtotus jautājumus. Tiesai pēc nepieciešamības ir tiesības uzdot papildu jautājumus jebkurā nopratināšanas brīdī, lai precizētu vai papildinātu liecību vai lai pierādītu liecinieka zināšanu bāzi.

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 350. pantu tiesa var organizēt sēdi kā procesuālu konferenci, lai procesa dalībniekiem vai to pārstāvim vai konsultantam būtu iespēja sēdes laikā atrasties citā vietā un reāllaikā tur veikt procesuālas darbības. Ar tādas tiesas sēdes starpniecību, kas organizēta kā procesuāla konference, var arī uzklaustīt liecinieku vai ekspertu, kas atrodas citā vietā, savukārt procesa dalībnieks, kas atrodas citā vietā var viņiem uzdot jautājumus. Procesuālas konferences veidā organizētā tiesas sēdē katra procesa dalībnieka tiesības iesniegt lūgumrakstus un pieteikumus, kā arī formulēt nostāju par citu procesa dalībnieku lūgumrakstiem un pieteikumiem, ir jānodrošina tehniski drošā veidā, un tiesas sēdes apstākļiem attiecībā uz tiesā klāt neesošo

procesa dalībnieku attēlu un skaņas reāllaika pārraidi uz tiesu un otrādi ir jābūt tehniski drošiem. Ar pušu un liecinieka piekrišanu vai — lūgumraksta procesā — vienīgi ar liecinieka piekrišanu procesuālā konferencē liecinieku drīkst uzklautīt telefoniski. Tieslietu ministrs var noteikt īpašas tehniskās prasības saistībā ar tiesas sēdes organizēšanu procesuālās konferences veidā.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 238. panta 3. punkta 1) apakšpunktu tiesa var atteikties pieņemt un noraidīt pierādījumu, ja tas ir iegūts noziedzīga nodarījuma rezultātā vai prettiesiski pārkāpjot pamattiesības.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 267. pantu pusei, kas nav spējusi ar citiem pierādījumiem pierādīt faktu, kurš tai ir jāpierāda, vai kas nav uzrādījis citu pierādījumu, ir tiesības pieprasīt, lai pretējā puse vai trešā puse tiktu uzklautīta zem zvēresta, lai faktu pierādītu. Juridiskas personas gadījumā liecību zem zvēresta var sniegt tās pārstāvis.

Tāpat tiesa var uzklautīt liecību zem zvēresta, ko sniedz puse, kurai ir pienākums uzrādīt pierādījumus par apstrīdētu faktu, ja to pieprasa viena puse un ja otra puse tam piekrīt.

Neatkarīgi no pušu lūgumiem un pierādīšanas nastas sadalījuma tiesa pēc savas iniciatīvas var uzklautīt liecību zem zvēresta, ko sniedz viena vai abas puses, ja, pamatojoties uz iepriekšēju procesu un iesniegtajiem un iegūtajiem pierādījumiem, tiesa nespēj formulēt nostāju par pierādāmā fakta patiesumu. Tāpat tiesa var pēc savas iniciatīvas uzklautīt puses liecību zem zvēresta, ja puse, kurai ir pienākums sniegt pierādījumu, vēlas sniegt liecību zem zvēresta, nesāņemot pretējās puses piekrišanu.

Vienkāršotā procesā un lūgumraksta procesā tiesa var arī uzskatīt, ka procesa dalībnieka liecība, kas nav sniegta zem zvēresta, ir pietiekama, lai pierādītu faktu, izņemot gadījumu, ja saskaņā ar konkrētā veida lūgumraksta procesa regulējumu pieņemamas ir vienīgi tādas liecības, kas ir sniegtas zem zvēresta. Pieņemot lēmumu par prasību, šo lēmumu nevar balstīt uz tādu puses liecību, kas nav sniegta zem zvēresta.

Lapa atjaunināta: 18/04/2023

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Trīja

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Pienākums pierādīt konkrētu prasījumu parasti ir personai, kura izsaka apgalvojumu vai iesniedz prasījumu. Piemēram, lietā par nolaidību pierādīšanas pienākums ir prasītājam, savukārt atbildētājam ir līdznolaidības pierādīšanas pienākums. Parasti pienākums pierādīt faktus, kas ir vajadzīgi prasības pamata noteikšanai, ir prasītājam, bet pienākums iesniegt pierādījumus, lai aizstāvētos lietā, ir atbildētājam, turklāt, ja atbildētājs iesniegs pretprasību, viņš uzņemsies pierādīšanas pienākumu attiecībā uz šādu prasību. Tomēr konkrēta likumā noteiktā prasība dažkārt nosaka, ka pierādīšanas pienākums ir atbildētājam. Piemēram, prasījumos par negodīgu atlaišanu pierādīšanas pienākums ir darba devējam, kas ir atbildētājs, proti, darba devējam jāpierāda, ka atlaišanai ir bijuši pamatoti iemesli. [Sk. [1977. gada Likumu par negodīgu atlaišanu](#), ar grozījumiem].

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Nav nepieciešams pierādīt faktus, kas ir atzīti. Tiesneši var pajauties uz savām vispārējām zināšanām vai pieņemt tiesas zināšanai faktus, kas ir nepārprotami skaidri vai labi zināmi vai ir daļa no vispārzināmiem faktiem, un tāpēc pierādīt šādus faktus ir lieki. Likums paredz noteiktas prezumpcijas, ko var atspēkot ar pierādījumiem. Tās ir prezumpcijas saistībā ar bērnu paternitāti, laulību likumību, pieaugušo garīgajām spējām un nāves prezumpciju, ja persona nav redzēta vai par viņu nekas nav dzirdēts vairāk nekā septiņus gadus, lai gan ir veikti visi attiecīgie meklēšanas pasākumi. *Res ipsa loquitur* noteikumu piemēro, ja izvirza nolaidības prezumpciju apstākļos, kad ir pierādīts, ka nelaimes gadījuma brīdī tā cēlonis ir bijis atbildētāja vai viņam padoto personu vai pārstāvju kontrolē un ka parastās notikumu gaitas apstākļos nelaimes gadījums nebūtu noticis, ja kontrolējošās personas būtu ievērojušas pienācīgu piesardzību. Ja atsaucas uz *res ipsa loquitur* principu, tas pārnes jeb novirza pierādīšanas pienākumu uz atbildētāju, kuram tad ir jāpierāda, ka viņš nav bijis nolaidīgs. Tomēr pienākums pierādīt cēloņsakarību joprojām ir prasītājam. Jāņem vērā, ka *res ipsa loquitur* doktrīnu nav nepieciešams aizstāvēt vai izklāstīt prasītāja prasījumā, lai prasītājs varētu uz to pajauties lietas izskatīšanas sēdē, ja fakti liecina, ka doktrīna ir nepārprotami piemērojama.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Civillietā jautājums tiks izlemts par labu pusei, ja tā attiecīgajā jautājumā pārliecinās tiesu pēc iespējamību izvērtēšanas. Tādējādi, ja puse nepārliecinās tiesu, ka tās versija par notikumiem ir ticamāka par pretējās puses versiju, tā lietā zaudēs. Tas ir elastīgs standarts, un konkrētos gadījumos tiesa parasti pieprasīs vairāk pierādījumu, piemēram, lietās, kurās izskata prasījumu par krāpšanu, ņemot vērā apgalvojuma nopietnību.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Civiltiesvedībā pierādījumus iegūst, pamatojoties uz dokumentu atklāšanu, informācijas izpaušanu un liecinieku liecībām.

Dokumentu atklāšana. Lietās, ko izskata Augstā tiesa, dokumentu atklāšana notiek, vienai no pusēm iesniedzot pretējai pusei rakstisku pieteikumu, prasot brīvprātīgi atklāt dokumentus. Tiesa izdos rīkojumu par atklāšanu tikai tad, ja pretējā puse nav brīvprātīgi atklājusi dokumentus, ir atteikusies to darīt vai ir ignorējusi atklāšanas prasību. [Sk. [Augstāko tiesu noteikumus](#), rīk. 31, 12. not., ar grozījumiem]. Ikvienam atklāšanas pieprasījumam jābūt pamatotam un nepieciešamam attiecībā uz lietā izskatāmajiem faktiem. Ir arī iespējams prasīt dokumentu atklāšanu no personas, kas nav puse lietā.

Informācijas izpaušana. Prasībā par personisku aizskārumu jebkurai pusei, bez vajadzības iesniegt pieteikumu tiesā, ir jāizpauž pretējai pusei jebkādi medicīniski ziņojumi, ko sagatavojuši eksperti, kuri tiks uzaicināti uz tiesu kā liecinieki. [Sk. [Augstāko tiesu noteikumus](#), rīk. 39, 46. not., ar grozījumiem]. Abām pusēm ir arī jāapmainās ar sarakstiem, kuros norādīti visu to liecinieku vārdi, uzvārdi un adreses, kurus ir plānots uzaicināt, un prasītājam ir jāiesniedz pilns uzskaitījums, kurā norādītas visas īpašu zaudējumu vai personīgo izdevumu pozīcijas, kas saistītas ar kaitējumu vai aizskārumu, kurš ir prasījuma priekšmets.

Fakta liecinieki. Pusēm nav vajadzīga tiesas atļauja, lai sagādātu liecinieku pierādījumus savu prasību pamatošanai, izņemot tiesvedību, kas notiek Augstās tiesas Komerclietu palātā — tādā gadījumā pusei, kura vēlas atsaukties uz liecinieka pierādījumiem, ir jāiesniedz liecinieka parakstīts liecinieka paziņojums, kurā izklāstīti liecinieka pierādījumi, un jāuzaicina liecinieks sniegt mutiskus pierādījumus tiesā. Ja puse neiesniedz liecinieka paziņojumu lietā, ko iztiesā Augstās tiesas Komerclietu palāta, tad tā nevar izsaukt liecinieku bez tiesas atļaujas. Tiesai ir arī plašas pilnvaras kontrolēt pierādījumus, kas ir pieņemti, un tā var nepieņemt pierādījumus, kas citos gadījumos būtu pieņemami, vai ierobežot liecinieka nopratināšanu. Konkrētos apstākļos puse var arī iesniegt pieteikumu par tiesas rīkojuma izdošanu, lai liecinieks varētu liecināt ārpus tiesas ar zvērestu, ko pieņem tiesas iecelts eksperts pirms lietas izskatīšanas sēdes. Parasti tiesneša uzdevums ir noklausīties visus pušu sagādātos pierādījumus un neiesaistīties faktu noskaidrošanā. Parasti tiesnesim nav tiesību

uzaicināt liecinieku bez pušu piekrišanas, lai gan viņš to var darīt civillietās, kad tiek izrādīta necieņa tiesai, vai konkrētu veidu tiesvedībā, kas attiecas uz bērnu aprūpi. Tiesnesim ir arī pilnvaras atsaukt liecinieku, ko iepriekš izsaukusi kāda no pusēm.

Liecinieki-eksperti. Parasti pusēm nav vajadzīga tiesas atļauja, lai sagādātu ekspertu pierādījumus savu lietu pamatošanai. Ja ir plānots sagādāt eksperta pierādījumus, pusēm pirms tiesas procesa būtu jāapmainās ar ekspertu ziņojumiem. Tiesvedībā, kas notiek Augstās tiesas Komerclietu palātā, tiesnesis pirmstiesas procedūras ietvaros var likt lieciniekiem-ekspertiem savstarpēji apspriesties, lai apzinātu jautājumus, par kuriem viņi plāno sniegt pierādījumus, vienotos par pierādījumiem, ko viņi plāno sniegt par minētajiem jautājumiem, un apsvērtu jebkuru jautājumu, ko tiesnesis var likt viņiem apsvērt. Tiesa var likt šādiem lieciniekiem-ekspertiem sagatavot memorandu, kurā izklāsta viņu sanāksmju un apspriežu rezultātu un kurš viņiem kopīgi jāiesniedz tiesas sekretāram un pusēm. Liecinieku-ekspertu apspriežu rezultāts nav pusēm saistošs. [Sk. ⁷ [Augstāko tiesu noteikums](#), rīk. 63.A, 6. noteikuma 1. punkta ix) apakšpunkts].

Tiesa var pēc savas iniciatīvas iecelt ekspertu par novērtētāju, kurš palīdz tiesai saistībā ar iztiesājamo jautājumu. Tiesa var likt novērtētājam sagatavot ziņojumu, kura kopijas iesniedz pusēm, un piedalīties tiesas prāvā, lai sniegtu tiesai palīdzību vai konsultācijas.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Dokumentu atklāšana. Tiesa izdos rīkojumu par dokumentu atklāšanu tikai tad, ja puse, kurai ir prasīts tos brīvprātīgi atklāt, to nav izdarījusi, ir atteikusies to darīt vai ir ignorējusi šādu prasību. Tāpēc, ja tiesa izdos rīkojumu par dokumentu atklāšanu, pusei, kura prasījusi šādu atklāšanu, parasti tiks uzdots segt izmaksas, kas saistītas ar pieteikuma sagatavošanu. Ja prasības pusei tiek uzdots atklāt konkrētus dokumentus, kas ir tās pārziņā vai rīcībā, tai ir jādara pieejamas pretējai pusei šādu dokumentu kopijas. Rīkojumu par dokumentu atklāšanu izpilda, sniedzot ar zvērestu apliecinātu rakstisku liecību, kurā izklāstīti attiecīgie dokumenti, ko pievieno kā pielikumu. Ja rīkojums atklāt dokumentus netiek izpildīts, prasība var tikt noraidīta, vai arī aizstāvība var tikt izbeigta, lai nodrošinātu, ka tiesvedībā iesaistītās puses izpilda rīkojumus par dokumentu atklāšanu.

Fakta liecinieki. Pusēm nav vajadzīga tiesas atļauja, lai sagādātu liecinieku pierādījumus savu lietu pamatošanai. Apstākļos, kad tiesa izdos rīkojumu lieciniekam liecināt ārpus tiesas, dodot zvērestu, liecinieks izklāstīs pierādījumus mutiski tiesas ieceltam ekspertam. Nopratināšana tiks veikta tāpat kā tiesas prāva, nodrošinot visas iespējas nopratināt liecinieku un stenografējot sniegtos pierādījumus.

Liecinieki-eksperti. Parasti pusēm nav vajadzīga tiesas atļauja, lai sagādātu ekspertu pierādījumus savu lietu pamatošanai. Eksperti var sagatavot rakstiskus ziņojumus, kuros viņi izklāsta savus konstatējumus un sniedz objektīvu eksperta atzinumu. Ja tiek sagatavoti ekspertu ziņojumi, ar tiem būtu jāapmainās pirms tiesas prāvas. Ekspertam ir primārais pienākums pret tiesu, nevis pret kādu no tiesvedībā iesaistītajām pusēm, lai gan ekspertam maksās tā puse, kura viņu norīkojusi.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa var noraidīt puses pieteikumu par konkrētu pierādījumu iegūšanu vai sagādāšanu, ja tiesa uzskata, ka attiecīgie pierādījumi ir nebūtiski, nevajadzīgi vai nepieņemami. Saskaņā ar "vislabāko pierādījumu noteikumu" ir jāsaprāt vislabākie un vistiešākie faktu pierādījumi, vai, ja vislabākie pierādījumi nav pieejami, ir jāsniedz paskaidrojums par to neesību. Piemēram, vislabākie pierādījumi par konkrētas vēstules saturu ir vēstules uzrādīšana, nevis mutisks tās satura atstāsts. Visi pierādījumi, kas ir būtiski attiecībā uz kādu no izskatāmajiem faktiem, parasti ir pieņemami. Tomēr konkrēti pierādījumi nav pieņemami, piemēram, privilēģēta saziņa (kā piemēru var minēt pierādījumus par konfidencialu saziņu starp klientu un advokātu). Tāpēc par pierādījumu pieņemamību tiesnesis lems katrā gadījumā atsevišķi.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Faktus var pierādīt ar pierādījumiem, prezumpcijām un secinājumiem, kas izriet no pierādījumiem, kā arī tiesai pieņemot zināšanai konkrētus zināmus faktus. Pierādījumi, uz kuriem var atsaukties civiltiesvedībā, ir liecinieku liecības, dokumenti un reāli pierādījumi. Dokumenti var būt dokumenti papīra formā, datorieraksti, fotoattēli un video un skaņas ieraksti.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Principā fakta liecinieki pierādījumus sniedz mutiski tiesas prāvā, kurā viņiem prasa apliecināt, ka viņu sniegtās liecības ir patiesas un precīzas. Liecinieki-eksperti savus pierādījumus sniedz rakstiskos ziņojumos, ja vien tiesa nenosaka citādi. Eksperta ziņojumā jābūt izklāstītiem secinājumiem, faktiem un pieņēmumiem, ar kuriem tas pamatots, un eksperta norādījumu būtībai. Tiesa izlems, vai ekspertam ir nepieciešams arī piedalīties tiesas prāvā, lai sniegtu mutiskus pierādījumus.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Tiesai ir plaša rīcības brīvība attiecībā uz to, cik lielu ticamību būtu jāpiešķir kādam no pierādījumiem. Piemēram, pierādījumiem, kas izriet no citas personas teiktā un kas var būt pieņemami civiltiesvedībā, bieži būs mazāka ticamība nekā tiešām liecībām, jo īpaši ja ir bijis iespējams izsaukt pašu apgalvojuma izteicēju pierādījumu sniegšanai.

Konkrēti dokumenti un ieraksti tiek atzīti par autentiskiem. Piemēram, uzņēmumu un valsts iestāžu ierakstus atzīst par autentiskiem, ja tos kā autentiskus apliecinājusi uzņēmuma vai valsts iestādes amatpersona, un dažādu veidu oficiālus dokumentus (piemēram, tiesību aktus, nolikumus, rīkojumus, līgumus un tiesas reģistru ierakstus) var apliecināt ar drukātām vai apliecinātām kopijām bez papildu pierādījumiem.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Konkrēti darījumi ir jānoslēdz rakstiski, un tāpēc, lai tos pierādītu, ir vajadzīgi dokumentēti pierādījumi. Kā piemēru var minēt zemes pārdošanas līgumus.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Parasti, ja liecinieks ir kompetents, viņam var likt ierasties tiesā un sniegt pierādījumus. Puse, kura vēlas nodrošināt liecinieka klātbūtni tiesas sēdē, sagatavo uzaicinājumu liecināt, kurā prasa, lai liecinieks ierodas tiesā sniegt pierādījumus. Kad tiesa pavēsti ir izdevusi un pienācīgi nogādājusi lieciniekam, pavēste uzliek lieciniekam pienākumu piedalīties tiesas sēdē. Ja persona ignorē uzaicinājumu liecināt, to atzīst par vainīgu necieņas izrādīšanā tiesai.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Vispārējais noteikums, ka kompetentiem lieciniekiem var likt liecināt, neattiecas uz ārvalstniekiem un viņu mājāsaimniecības locekļiem, ārvalstu diplomātiskajiem pārstāvjiem un konsulārām amatpersonām, konkrētu starptautisku organizāciju pārstāvjiem, tiesnešiem un zvērinātajiem saistībā ar viņu darbību šādā statusā. Pušu laulātajiem un radniekiem var likt sniegt pierādījumus civiltiesvedībā. Lieciniekiem ir pienākums atbildēt uz jautājumiem, izņemot apstākļos, kad viņi zaudētu privilēģiju neliecināt pret sevi. Citiem vārdiem sakot, lieciniekiem ir pienākums atbildēt uz jautājumiem, ja vien viņi nevar pierādīt, ka pastāv pamatotas bažas, ka atbildot viņi apsūdzēs paši sevi.

Tomēr personas, kurām parasti var prasīt būt par liecinieku un sniegt pierādījumus, ir tiesīgas atsaukt no pārbaudes konkrētus dokumentus un atteikties atbildēt uz konkrētiem jautājumiem, pamatojoties uz privilēģiju. Galvenie privilēģiju veidi ir praktizējoša jurista privilēģija, saziņa izlīguma panākšanas nolūkos un, kā minēts iepriekš, privilēģija neliecināt pret sevi.

Ja pierādījumu sniegšana būtu pretrunā sabiedrības interesēm, tos var arī atsaukt, pamatojoties uz sabiedrības interešu neaizskaramību. Pierādījumi, uz kuriem var attiecināt neaizskaramību, ir pierādījumi saistībā ar valsts drošību, diplomātiskajām attiecībām, centrālās valdības darbībām, bērnu labklājību, noziegumu izmeklēšanu un informatoru aizsardzību. Turklāt žurnālistiem nav jāizpauž savi informācijas avoti, izņemot, ja to izpaušana ir vajadzīga tiesas vai valsts drošības interesēs vai nekārtību vai nozieguma novēršanai.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Lieciniekam, kurš atsakās liecināt, lai gan viņam ir izsniegts uzaicinājums liecināt, var piespriest ieslodzījumu par necieņas izrādīšanu tiesai uz laikposmu, līdz viņš šādu necieņas izrādīšanu vērš par labu, vai arī viņam var likt samaksāt naudas sodu. Uzaicinājuma liecināt ignorēšana būtībā ir tiesas rīkojuma neizpilde, un tādējādi jebkurš atteikums liecināt var būt necieņas izrādīšana tiesai.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Pieaugušie nav kompetenti sniegt pierādījumus civiltiesvedībā, ja viņi nespēj saprast zvērestu vai nespēj sniegt racionālu liecību. Bērns kā liecinieks nav kompetents sniegt liecību, ja viņš nesaprot pienākumu teikt taisnību vai ja viņam nav pietiekamas izpratnes, lai pamatotu savus pierādījumus, kas tiek uzklauti — šis jautājums ir jāizlemj konkrētās lietas tiesnesim.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaut liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaut videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Liecinieki vispirms izklāsta savu liecību pusei, kura viņu uzaicinājusi, un tad viņus nopratina pretējās puses advokāts. Kad liecinieku nopratina pretējās puses advokāts, viņam var tikt uzdoti uzvedinoši jautājumi. Dažreiz pēc tam, kad liecinieku nopratinājis pretējās puses advokāts, viņu atkārtoti nopratina puse, kura viņu uzaicinājusi. Arī tiesnesis var uzdot lieciniekam jautājumus, piemēram, lai precizētu konkrētus jautājumus.

Ir paredzēts, ka konkrētos gadījumos liecinieki var sniegt pierādījumus ar televīzijas tiešsaistes starpniecību. Tiesvedībā, kas skar bērna labklājību vai personu ar garīga rakstura traucējumiem, tiesa var uzklaut bērna sniegtos pierādījumus ar televīzijas tiešsaistes starpniecību, un jautājumus bērnam var uzdot, piesaistot starpnieku. Pierādījumus var saņemt ar televīzijas tiešsaistes starpniecību arī tad, ja attiecīgais liecinieks dzīvo ārpus Trījas jurisdikcijas.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Nelikumīgi iegūti pierādījumi ne vienmēr būs nepieņemami. Tie ir pieņemami, ja tie ir būtiski, bet lietas tiesnesim, kurš izspriež lietu, ir rīcības brīvība tos nepieņemt. Ja lietas tiesnesis uzskata, ka sabiedrības interešu labad attiecīgie pierādījumi nav pieņemami, tad pierādījumus nepieņems, pat ja tie būs būtiski attiecībā uz konkrētajiem faktiem.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Liecības, ko sniedz tiesvedībā iesaistītās puses kā liecinieki, ir pieņemamas kā pierādījumi tādā pat mērā kā liecības, ko sniedz personas, kuras nav tiesvedībā iesaistītās puses.

Saistītās saites

 <https://www.courts.ie>

Lapa atjaunināta: 16/04/2024

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešus kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Grieķija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Attiecībā uz pierādīšanas jautājumiem Grieķijas tiesībās ir ievērots “pušu sacīkstes” princips (*archi tis diáthesis*). Tas nozīmē, ka tiesa rīkojas tikai pēc kādas puses pieteikuma un lem, pamatojoties uz faktu apgalvojumiem, ko izvirzījušas un pierādījušas puses, un viņu iesniegtajiem pieteikumiem. Procesuālas darbības tiek veiktas pēc pušu pieteikuma, ja vien likums neparedz citādi. Katrai pusei ir jāpierāda tikai tie fakti, kam ir ietekme uz spriedumu lietā un kas ir vajadzīgi, lai pamatotu puses neatkarīgu prasījumu vai pretpasību. Pieteikumu, kas netiek pierādīts, noraida.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Ja likums paredz, ka ir vajadzīgi pierādījumi par kāda fakta esību, ir pieļaujami pretpierādījumi, ja vien nav noteikuma, kas paredz pretējo. Faktus, kas ir tik labi zināmi, ka nevar būt pamatotu šaubu, ka tie ir patiesi, vai kas ir zināmi tiesai no citas tiesvedības, ņem vērā automātiski, un šādi fakti nav jāpierāda. Tiesa automātiski ņems vērā no vispārējās pieredzes izsecinātus faktus, neprasot pierādījumus. Tāpat tiesa pēc savas iniciatīvas pieņems zināšanai citu valstu likumus, paražas un praksi, bet tā var prasīt pierādījumus, ja tā šādus likumus, paražas vai praksi nepārzina.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesa brīvi izvērtē pierādījumus un pēc saviem ieskatiem izlemj, vai izteiktie apgalvojumi ir patiesi. Tā savā lēmumā izklāsta iemeslus, kuru dēļ tā ir izdarījusi attiecīgu secinājumu. Ja likums nosaka, ka lietu var izspriest tikai uz iespējamību izvērtējuma pamata, piemēram, pamatojoties uz pieteikumu par pagaidu noregulējuma pasākumiem (*asfalistiká métra*), tiesai nav pienākuma piemērot noteikumus, kas reglamentē pierādījumu iegūšanu, pieņemamus pierādījumu veidus un sniegto pierādījumu spēku, bet tā var ņemt vērā jebko, ko tā uzskata par atbilstošu, lai formulētu savu viedokli par faktiem.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Pamatprincips ir tāds, ka pierādījumus ierosina un sagādā puses. Tomēr tiesa var pēc savas iniciatīvas likt iesniegt jebkādus pierādījumus, ko atļauj likums, pat ja puse tos nav sagādājusi.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Pēc pierādījumu iegūšanas tiesa lem par lietas būtību, izņemot gadījumus, kad tā secina, ka pierādījumi bijuši nepietiekami — tādā gadījumā tā var likt iesniegt jaunus papildu pierādījumus.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Ja tiesa secina, ka esošie pierādījumi ir nepietiekami, vai ja puse nav iesniegusi tos likumā noteiktajā termiņā.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksu (*Kódika Politikís Dikonomías*) pierādījumi ietver atzīšanu, pārbaudes, ekspertu ziņojumus, dokumentētus pierādījumus, pušu uzklauti, liecinieku liecības, faktu prezumpcijas un ar zvērestu apliecinātas rakstiskas liecības.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieki-eksperti (*pragmatognómones*) palīdz tiesai, sniedzot atzinumu par jautājumiem, ko viņiem uzdod tiesa. Vajadzības gadījumā tiesa prasa, lai liecinieki-eksperti piedalītos visos vai dažos tiesvedības posmos. Katra tiesa uztur liecinieku-ekspertu sarakstu. To, kā šādus sarakstus sagatavo un uztur, nosaka rīkojums, ko izdod pēc tieslietu ministra priekšlikuma. Tiesa, kas iztiesā lietu, sniedz lieciniekiem-ekspertiem vajadzīgos norādījumus par to, kā viņiem jāpilda savi uzdevumi, un jo īpaši nosaka, vai tā uzskata, ka viņiem ir jāpiedalās kādā no tiesvedības posmiem, un vai eksperta atzinums ir jāsniedz tiesā vai jā sagatavo tikai pašiem lieciniekiem-ekspertiem.

Ja vien tiesa, kas iztiesā lietu, nenosaka citādi, tādas pašas pilnvaras var īstenot cita tiesa, kas rīkojas pēc pieprasījuma vai atsaucoties uz pieprasījumu, lai veiktu kādu tiesisku darbību saistībā ar eksperta atzinumu, vai arī deleģēts tiesnesis (*entetalménos dikastís*). Ja tiek prasīts rakstisks atzinums, tiesa nosaka termiņu, kurā lieciniekiem-ekspertiem ir jāsniedz savs atzinums. Tiesnesis vai — ja tiesa ir vairāku tiesnešu sastāvā — tiesas priekšsēdētājs var pagarināt minēto termiņu pēc liecinieku-ekspertu lūguma un bez iepriekšējas pušu izsaukšanas uz tiesu, ja liecinieki-eksperti uzskata, ka atvēlētais laiks nav pietiekams atzinuma sagatavošanai. Ja ir vairāk nekā viens liecinieks-eksperts, viņi veic visas darbības, kas ir vajadzīgas, lai sagatavotu eksperta ziņojumu, un kopīgi izstrādā rakstisko atzinumu. Viņi tiekas, ja kāds no viņiem izsaka šādu uzaicinājumu. Rakstiskā atzinumā jābūt norādītām darbībām, ko ir veikuši liecinieki-eksperti, un izklāstītam katra liecinieka-eksperta viedoklim, norādot to pamatojošos iemeslus, un atzinumam jābūt liecinieku-ekspertu parakstītam. Ja kāds no lieciniekiem-ekspertiem nepiedalās atzinuma izstrādē vai atsakās to parakstīt, to norāda atzinumā. Liecinieki-eksperti vai persona, kuru viņi pilnvarojusi šim nolūkam, iesniedz rakstisko atzinumu tās tiesas kancelejā, kas viņus iecēlusi, un šo faktu reģistrē. Ja atzinumu iesniedz tiesas kancelejā, rīkojoties pēc deleģētā tiesneša tiesas pieprasījuma vai atsaucoties uz šādu pieprasījumu, ziņojumu nekavējoties nosūta tās tiesas kanceļejai, kas iztiesā lietu. Liecinieku-ekspertu atzinumu tiesa vienmēr novērtē brīvi.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Mutiska vai rakstiska puses atzīšanās (*omología*) tiesā vai deleģētā tiesneša priekšā ir pilnīgs pierādījums pret personu, kura to izsaka; atzīšanu, ko izsaka ārpus tiesas, tāpat kā citus pierādījumus novērtē brīvi.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Līgumus un kolektīvas darbības nevar pierādīt ar liecinieku pierādījumiem, ja attiecīgā darījuma vērtība pārsniedz 20 000 EUR, un liecinieku pierādījumi pret dokumentētu pierādījumu saturu netiek atzīti, pat ja darījuma vērtība ir mazāka nekā 2 miljoni GRD jeb 20 000 EUR. Tomēr liecinieku pierādījumi tiek atzīti šādos gadījumos:

ja dokumentā ar pierādījuma vērtību ir atrodami sākotnēji pierādījumi, kas ļauj pieņemt varbūtību, ka darījums patiešām ir noticis ("rakstisku pierādījumu sākums" (*archí éngrafis apódeixis*));

ja ir fizisks vai morāls iemesls, kāpēc dokumentu nevar uzrādīt;

ja tiek pierādīts, ka dokuments ir sagatavots, bet netīši nozaudēts;

ja liecinieku pierādījumus pamato darījuma būtība vai konkrētie apstākļi, kādos tas noslēgts, un jo īpaši ja tie attiecas uz komerciāliem darījumiem.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Ikvienam, kurš tiek uzaicināts uz tiesu kā liecinieks, ir jāierodas tiesā un jāizklāsta fakti, kas viņam ir zināmi. Ja persona bez pamatojuma neierodas, tiesa liks tai samaksāt izdevumus, ko radījusi neierašanās, un tiesa var arī piemērot naudas sodu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Šādām personām ir tiesības atteikties tikt nopratinātām kā lieciniekiem:

garīdzniekiem, juristiem, notāriem, ārstiem, farmaceitiem, medmāsām, vecmātēm, viņu asistentiem un puses advokātam ir tiesības atteikties liecināt par faktiem, kas viņiem kļuvuši zināmi viņu profesijas praktizēšanas laikā;

personām, kuras ir pušu asinsradnieki, radnieki svainībā vai radnieki adopcijas rezultātā līdz trešajai radniecības pakāpei tiešā vai sānu līnijā, ja vien šīm personām nav tādas pašas radniecības ar visām pusēm, un laulātajiem, bijušajiem laulātajiem un saderinātām personām.

Turklāt lieciniekam nav pienākuma liecināt par

faktiem, kas var novest pie kriminālvajāšanas par nodarījumu, ko izdarījis liecinieks vai ar viņu saistīta persona Civilprocesa kodeksa 401. panta 2. punkta nozīmē, vai kas var mest ēnu uz liecinieka godu vai šādas personas godu,

faktiem, kas uzskatāmi par profesionālo noslēpumu.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Ja liecinieks ierodas tiesā, bet atsakās liecināt, pat ja viņam prasa to darīt, tiesa var likt viņam samaksāt naudas sodu.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Šādas personas nedrīkst nopratināt kā lieciniekus:

garīdzniekus par faktiem, ko viņi uzzinājuši kā grēksūdzes noslēpumu;

personas, kurām laikā, kad norisinājās attiecīgie notikumi, nebija garīgo spēju, lai tos saprastu, vai kuras nespēj izstāstīt to, ko ir pieredzējušas;

personas, kurām laikā, kad norisinājās attiecīgie notikumi, bija garīga rakstura traucējumi, kas faktiski ierobežoja to spriestspēju un gribu, vai kurām ir šādi traucējumi laikā, kad tās būtu jānopratina;

juristus, notārus, ārstus, farmaceitus, medmāsas, vecmātes, viņu asistentus un puses advokātu par faktiem, kuri viņiem izpausti vai kļuvuši zināmi, pildot profesionālos pienākumus, vai attiecībā uz kuriem viņiem ir konfidencialitātes pienākums, izņemot, ja persona, kura šādus faktus izpaudusi un attiecībā pret kuru viņiem ir konfidencialitātes pienākums, atļauj viņiem liecināt;

amatpersonas un dienējošu militāro personālu par faktiem, attiecībā uz kuriem viņiem ir konfidencialitātes pienākums, izņemot, ja atbildīgais ministrs atļauj viņus nopratināt;

personas, kuras var būt ieinteresētas tiesas prāvas iznākumā.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklāstot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklāstīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Lieciniekam pirms viņa nopratināšanas liek nodot zvērestu (religisku zvērestu vai apliecinājumu). Lieciniekus nopratina katru atsevišķi, un viņus var konfrontēt ar citiem lieciniekiem vai ar pusēm tikai tad, ja uzskata, ka tas ir būtiski. Liecinieki pierādījumus izklāsta mutiski. Lieciniekiem jāpastāsta, kā viņi uzzinājuši pierādījumus, ko viņi izklāsta, un izklāstot pierādījumus, kas izriet no citas personas teiktā, viņiem ir jāpasaka, kura persona viņiem sniegusi attiecīgo informāciju. Tiesa var liegt pusēm vai to advokātiem uzdot jautājumus lieciniekiem, ja jautājumi ir nepārprotami bezjēdzīgi vai nebūtiski, un tā pasludina liecinieka nopratināšanu par pabeigtu, kad tā uzskata, ka liecinieks ir pateicis visu, ko zina par pierādāmajiem faktiem. Tiesa var pēc savas iniciatīvas vai pēc puses pieteikuma nolemt īpaši lietā rīkot videokonferenci. Tiesa izlemj, vai pieņemt šādu pieteikumu, pirms tam izvērtējot, vai šādas tehnoloģijas izmantošana ir nepieciešama efektīvai tiesvedības norisei. Ņemot vērā lietas apstākļus, tiesa var pieņemt pieteikumu par videokonferences rīkošanu, vienlaikus pieprasot papildu garantijas pienācīgai tiesvedības norisei. Tiesnesim, tiesas sekretāram un citām personām, kuras piedalās videokonferencē, ir jāieņem savas vietas attiecīgajās telpās pirms plānotā pieslēgšanās laika. Tiesa katrā atsevišķā gadījumā izvērtēs, vai attālinātajā vietā būtu jāpiesaista tiesnesis. Darbības ar aprikojumu veic tiesnesis vai pilnvarots tiesas personāls. Konsulāras iestādes gadījumā ar aprikojumu rīkojas persona, kuru pilnvarojis delegācijas vadītājs. Nopratināšanu ar videokonferences starpniecību rīko saskaņā ar Civilprocesa kodeksa noteikumiem, kas reglamentē attiecīgo tiesvedības posmu. Tiesnesis nosaka to personu skaitu, kuras var atrasties attiecīgajās telpās. Viņš veic nopratināšanu un sniedz vajadzīgos norādījumus personām, kuras atrodas abās vietās. Katrs tiesas loceklis vai tiesas prāvas dalībnieks ir tiesīgs, neprasot tiesneša atļauju, kurš veic nopratināšanu, uzdot jautājumus pusēm, lieciniekiem un klātesošajiem lieciniekiem-ekspertiem. Lai noskaidrotu attālinātajā telpā esošās personas identitāti, tiesnesim palīdz tiesas sekretārs vai konsula pilnvarota persona attālinātajā vietā. Tiesnesis, kurš veic nopratināšanu, izlemj, kad videokonference tiks pabeigta. Tiek uzskatīts, ka liecinieku, liecinieku-ekspertu un pušu nopratināšana ar videokonferences starpniecību notiek tiesā un ka tai ir tāds pats pierādījuma spēks kā nopratināšanai, kas notiek atklātā tiesas sēdē.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Tiesa var ņemt vērā tikai tiesiskus pierādījumus. Jēdziens “tiesiski pierādījumi” (*nómina endektiká mésa*) ietver līdzekļus, ar kādiem pierādījumi ir iegūti. Prettiesiski iegūti pierādījumi ir prettiesiski un netiek ņemti vērā.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Jā, pušu liecības pieņem kā pierādījumus.

4 Vai šī dalībvalsts saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu ir norādījusi citas iestādes, kas ir kompetentas iegūt pierādījumus tiesvedības civillietās vai komercietās nolūkiem atbilstoši regulai? Ja ir, kādās tiesvedībās tās ir kompetentas iegūt pierādījumus? Vai tās var tikai pieprasīt pierādījumu iegūšanu vai arī palīdzēt pierādījumu iegūšanā, pamatojoties uz citas dalībvalsts pieprasījumu? Skatīt arī paziņošanu saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu.

Griekija nav izraudzījusies citas iestādes, kuru kompetencē būtu iegūt pierādījumus tiesvedībai civillietās vai komercietās saskaņā ar minēto regulu.

Lapa atjaunināta: 12/04/2023

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [es](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Pierādījumu iegūšana - Spānija

1 Pierādīšanas pienākums

Lai tiesības tiktu atzītas tiesā, ir jāiesniedz pierādījumi par apgalvotajiem faktiem. Tas nozīmē, ka ir jāizmanto procesuāla darbība, kuras posmi un termiņi tiek reglamentēti.

Pusēm, kuras piedalās tiesvedībā, ir jāpierāda fakti, kurus tās apgalvo un uz kuriem ir balstīti to prasījumi. Tāpēc prasītājam ir jāiesniedz pierādījumi par viņa pieteikumā minētajiem faktiem, bet atbildētājam ir jāspēj pierādīt fakti, kas atspēko, atceļ prasītāja pieteikumā minētos faktus vai mazina to juridisko spēku. Pusei, kurai ir pierādīšanas pienākums, rodas pierādījumu trūkuma kaitīgās sekas. Tādējādi, ja tad, kad tiek izdots spriedums vai tamlīdzīgs lēmums, puse nav pierādījusi faktus, ko viņa ir apgalvojusi, tiesa prasījumus noraidīs. Lai konkrēta fakta pierādīšanas trūkumu piedēvētu kādai no pusēm, tiesa ņems vērā to, cik viegli katra no pusēm var pierādīt attiecīgo faktu.

Ir svarīgi, lai visas personas, kas vēlas vērsties tiesās, iepriekš izanalizētu savas spējas pierādīt savus apgalvojumus, lai izvairītos no liekas laika un naudas tērēšanas (tiesāšanās izdevumi), ja viņas to nevar atļauties. Šajā nolūkā ir vajadzīgas noteiktas zināšanas — pat ja tās ir ļoti vispārīgas pamatzināšanas — par noteikumiem, kas reglamentē tiesvedības pierādījumu iegūšanas posmu.

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Spānijas tiesībās pierādījumu iegūšanas posmu reglamentē Civilprocesa kodeksa (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) (2000. gada 7. janvāra Likums 1/2000) II sējuma I sadaļas V un V nodaļa (281.—386. pants). Civilprocesa kodeksa ievada (ko tehniski dēvē par preambulu) XI iedaļā ir vispārīgas piezīmes, kas varētu interesēt ikvienu, kurš vēlas uzzināt, kāds ir Spānijas likumdevēja skatījums uz tiesvedības pierādījumu iegūšanas posmu.

Dažu veidu tiesvedībā piemēro īpašus noteikumus par pierādījumu iegūšanu, ar ko ievieš izmaiņas vispārīgajos noteikumos, piemēram, tiesvedībā, kas attiecas uz nepilngadīgajiem vai ģimenēm. Pierādījumus var iegūt arī otrās instances tiesā (*Juzgado de Segunda Instancia*). Parasti tie ir pierādījumi, ko nav bijis iespējams iegūt pirmās instances tiesā (*Juzgado de Primera Instancia*) ar prasītāju nesaisītu iemeslu dēļ.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Tradicionāli teorētiskā līmenī parasti atšķir faktu pierādījumus un tiesību pierādījumus, lai gan praksē tiesības nav jāpierāda, jo tām jābūt tiesnesim zināmām. Izņēmums ir ārvalstu tiesības, kas ir jāpierāda. Ārvalstu tiesību pierādīšanu reglamentē Likums par starptautisko tiesisko sadarbību civillietās (*Ley de cooperación jurídica internacional en materia civil*), saskaņā ar kuru tiesnesis var pieprasīt ziņojumus par kādu ārvalstu tiesību jautājumu, parasti ar Spānijas centrālās iestādes starpniecību. Ja ārvalstu tiesības netiek pierādītas, var tikt piemērotas Spānijas tiesības, lai gan tiesnesis šīs pilnvaras īsteno tikai izņēmuma apstākļos.

Nav nepieciešams pierādīt faktus, kas ir pilnīgi un vispārēji zināmi, vai faktus, par kuriem puses vienojušās, izņemot gadījumus, kad tiesvedības priekšmets ir ārpus pušu kontroles, proti, ja tiesvedība attiecas uz personu tiesībspēju un rīcībspēju, izcelšanos, laulību un nepilngadīgiem bērniem.

Likumā noteiktās prezumpcijas atbrīvo pusi, kurai prezumpcija ir izdevīga, no pienākuma iesniegt pierādījumus par fakta pieņēmumu. Šādu pieņēmumu gadījumā ir pieņemami pierādījumi par pretējo, izņemot, ja likums to skaidri aizliedz. Likumā noteiktās prezumpcijas ietver prezumpciju par kopīgām tiesībām uz īpašumu un naudu, ko ieguvusi kāds no laulātajiem vai abi laulātie pēc laulības noslēgšanas, izņemot, ja var pierādīt, ka attiecīgais īpašums vai nauda pieder tikai vienam no laulātajiem, prezumpciju, ka laulātie dzīvo kopā, un prezumpciju, ka bezvēsts pazudusi persona ir dzīva līdz brīdim, kad viņa pasludināta par mirušu.

Parasti, ja atbildētāja puse neatbild uz pieteikumu un neierodas tiesā, tas neatbrīvo to no pienākuma pierādīt faktus, ar kuriem tā pamato savus apgalvojumus. Tomēr pastāv izņēmumi, kad gadījumā, ja atbildētājs neizsaka iebildumus, tiesnesis pieņem spriedumu, kurā atzīst prasītāja prasījumus. Tā notiek, piemēram, maza apmēra prasījumu procedūrās un tiesvedībā par izlikšanu no telpām nemaksāšanas dēļ.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Faktiem, ko puses apgalvo savos prasības un aizstāvības pieteikumos, jābūt pierādītiem, un tiesa izvērtējumu var veikt, pamatojoties uz lietas apstākļiem un ņemot vērā visus iegūtos pierādījumus un to būtību (piemēram, publiskam dokumentam nav tāda pati vērtība kā liecībai, ko sniegusi viena no pusēm). Pierādījumu izvērtējumam un iemesliem, kāpēc tiesnesis izdarījis attiecīgos secinājumus, jābūt noteiktiem spriedumā. Papildus tiešiem pierādījumiem ir arī netieši pierādījumi, kas nozīmē, ka, tiklīdz fakts ir atzīts vai pilnībā pierādīts, tiesa var pieņemt, ka arī vēl kāds cits fakts ir patiess, ja starp abiem faktiem pastāv precīza un tieša saikne. Tiesai lēmumā ir jāpamato, kā tā no pierādītā fakta nonākusi līdz fakta pieņēmumam.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Saskaņā ar civiltiesvedībā piemērojamo principu, ka tiesa spriež tikai par tai iesniegtajiem jautājumiem (*principio dispositivo*), pusēm ir jāiesniedz tiesai pierādījumi, ko tās plāno izvirzīt tiesvedības laikā. Tomēr tiesa var pēc savas iniciatīvas nolemt, ka konkrētus pierādījumus var iegūt tikai likumā noteiktajos gadījumos. Tādējādi iepriekšējā uzklaušanās parastajā civiltiesvedībā, ja tiesnesis uzskata, ka pušu iesniegtie pierādījumi ir nepietiekami, lai noskaidrotu apstrīdētos faktus, viņš var informēt puses par faktu, par kuru varētu trūkt pierādījumu, un arī norādīt, kādus pierādījumus puses var iesniegt.

Tiesvedībā, kas attiecas uz personu tiesībspēju un rīcībspēju, izcelšanos, laulību un nepilngadīgiem bērniem, tiesnesis neatkarīgi no pierādījumiem, ko pieprasa puses vai prokuratūra, var iegūt tādus pierādījumus, kādus viņš uzskata par nepieciešamiem lietas izspriešanai atkarībā no attiecīgās tiesvedības veida.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Mutiskajā tiesvedībā (prasījumos par summu līdz 6000 EUR) pēc pierādījumu iesniegšanas un pieņemšanas uzklausišanas laikā tiesnesis iegūst pierādījumus faktiskajā tiesvedībā.

Parastajā tiesvedībā (prasījumos par summu, kas pārsniedz 6000 EUR) pēc pierādījumu pieņemšanas iepriekšējā uzklausišanā (kurā risina arī procesuālus jautājumus) tiek noteikts tiesvedības datums, pierādījumu iegūšanu atliekot līdz noteiktajam datumam. Uz tiesu tiek izsauktas puses sniegt liecības, liecinieki, ko puses pašas nav varējušas uzaicināt uz tiesu, eksperti, ja puses vēlas iegūt precizējumus vai skaidrojumus par sniegtajiem atzinumiem, kā arī sazinās ar iestādēm, kuru rīcībā ir dokumenti, ko puses nav varējušas pievienot saviem prasības un aizstāvības pieteikumiem, ja vien puses ir norādījušas arhīvus, kuros dokumenti ir atrodam. Visi pierādījumi, ko nav nepieciešams iegūt tiesvedības laikā (piemēram, konkrētu vietu apmeklējumi), tiek iegūti pirms tiesvedības. Ja vienīgais iepriekšējā uzklausišanā pieņemtais pierādījums ir dokumenti un ja tie nav apstrīdēti vai ja ir iesniegts eksperta atzinums un neviena no pusēm nav prasījusi, lai eksperts piedalās iepriekšējā uzklausišanā, tiesa pēc iepriekšējās uzklausišanas pasludinās spriedumu, un tai nav vajadzības noteikt tiesvedības datumu.

Saskaņā ar vispārējo noteikumu pierādījumus iegūst tas pats tiesnesis vai tiesa, kas iztiesā lietu, pat ja liecinieks dzīvo citā rajonā un viņam ir speciāli jādodas uz tiesu dienā, kurā viņš ir izsaukts ierasties (tomēr lieciniekam ir tiesības pieprasīt no puses, kura viņu ieteikusi, attiecīgu kompensāciju, ko nosaka tiesas kancelejas pārzinis, neskarot attiecīgās puses tiesības vēlāk piedzīt minēto kompensāciju no pretējās puses, ja tai tiek uzdots segt tiesāšanās izdevumus). Tikai izņēmuma gadījumos, piemēram, ja attālums ir pārāk liels, var prasīt tiesisku palīdzību, lai liecību uzklausi liecinieka dzīvesvietas tiesā. Šādā gadījumā pieprasījuma vēstule tiek adresēta otrai tiesai (valstiskā līmenī) vai arī tiek izmantots mehānisms, kas paredzēts noteikumos par starptautisko tiesisko sadarbību, atkarībā no tā, kur liecība ir jāuzklausa. Pēdējā minētajā gadījumā pusēm ir jāiesniedz uzdodamie jautājumi rakstiskā veidā. Arvien biežāk izmanto videokonferences, un gadījumos, kad tās izmanto, nav nepieciešams jautājumus formulēt iepriekš. Ir pietiekami, ja videokonferenci lūdz rīkot tās vietas tiesai, kurā to ir plānots īstenot.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Netiks pieņemti pierādījumi par neapstrīdamiem faktiem vai pierādījumi, kas nav būtiski attiecībā uz tiesvedības priekšmetu, kā arī pierādījumi, kas saskaņā ar saprātīgiem un konkrētiem noteikumiem un kritērijiem neveicinās apstrīdēto faktu noskaidrošanu. Nekādā gadījumā tiesa nepieņems pierādījumus, kas iegūti prettiesiski, kas ir pretrunā pamattiesībām vai kas tiek sniegti, lai prasītu tiesas palīdzību nolūkā iegūt pusēm pieejamos dokumentus.

Pierādījumi parasti ir jāsniedz mutiskajā tiesvedībā vai iepriekšējā uzklausišanā. Pierādījumi, kas sniegti ārpus noteiktā termiņa, netiks pieņemti.

Tiesvedībā, kas attiecas uz tiesībspēju un rīcībspēju, ģimenēm un nepilngadīgiem bērniem, jaunus faktus var darīt zināmus pēc prasības un aizstāvības pieteikumu iesniegšanas, jo īpaši otrās instances tiesā, kad spriedums tiek pārsūdzēts vai pārsūdzība tiek apstrīdēta. Šādos gadījumos jaunus faktus var darīt zināmus, ja nav sācies sprieduma pasludināšanas termiņš. Citu veidu tiesvedībā, kad ir beidzies argumentu iesniegšanas termiņš un kļūst zināms būtisks jauns fakts, puses to var darīt zināmu tiesai rakstveidā un arī prasīt pierādījumu iegūšanu, ja otra puse neatzīst konkrēto faktu par patiesu.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Pierādīšanas līdzekļi, ko var izmantot tiesvedībā, ir pušu nopratināšana, publiski dokumenti, privāti dokumenti, ekspertu atzinumi, tiesas izmeklēšana, liecinieku nopratināšana un teiktā, skaņu un attēlu reproducēšanas līdzekļi, kā arī instrumenti, kas ļauj saglabāt, izgūt un reproducēt teikto, datus, skaitļus un matemātiskas darbības, kuras veiktas grāmatvedības nolūkos vai citos nolūkos un ir būtiskas attiecībā uz tiesvedību.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

LIECINIEKU LIECĪBAS — nav vajadzības pieminēt lieciniekus prasības vai aizstāvības pieteikumā, jo mutiskajā tiesvedībā katrai pusei ir jāierodas datumā, kurā nolikta uzklausišana, kopā ar personām, kas liecinās tiesvedībā. Pusēm ir jāprasa, lai tiesa izsauca lieciniekus, kurus tās pašas nav varējušas uzaicināt uz tiesu, liekot viņiem ierasties trīs dienu laikā no pavēstes saņemšanas. Parastajā tiesvedībā lieciniekus norāda iepriekšējā uzklausišanā, kad papildus procesuāliem jautājumiem nosaka apstrīdētos lietas faktus un sniedz un pieņem pierādījumus par šādiem faktiem.

Liecinieki vienmēr liecības sniedz mutiski tiesvedības dienā (tāpat kā precizējumus, ko uzskata par nepieciešamu prasīt no ekspertiem). Tomēr pastāv izņēmums attiecībā uz šo noteikumu par liecinieku uzklausišanu, proti, kad juridiskām personām vai publiskām struktūrām ir jāsniedz informācija par tiesvedībai būtiskiem faktiem, bet fiziskas personas nav vajadzības uzklausi atsevišķi. Šādā gadījumā mutiskas liecības vietā attiecīgajai struktūrai tiek iesniegts jautājumu saraksts, uz kuriem puses vēlas saņemt atbildes uz kurus tiesnesis uzskata par atbilstošiem. Atbilde tiek sniegta rakstiski.

EKSPERTU LIECĪBAS — ekspertu atzinumus vienmēr sniedz rakstiski. Kad atzinumi ir iesniegti un ir izlasīti pretējās puses ekspertu atzinumi, pusēm jāizlemj, vai ekspertam būtu jāierodas uz tiesvedību, lai sniegtu jebkādas precizējumus vai paskaidrojumus, kas var būt nepieciešami.

Ja puses vēlas izmantot ekspertu liecības, kopā ar prasības vai aizstāvības pieteikumu ir jāiesniedz eksperta atzinums, uz kuru ir balstīti pušu prasījumi, izņemot, ja tas nav iespējams — tādā gadījumā pusēm jānorāda atzinumi, ko tās plāno izmantot. Turklāt pusēm atzinumi ir jāiesniedz, tiklīdz tie ir pieejami, un jebkurā gadījumā tie jāiesniedz piecas dienas pirms iepriekšējās uzklausišanas sākšanas parastajā tiesvedībā vai piecas dienas pirms uzklausišanas mutiskajā tiesvedībā. Neatkarīgi no minētā puses, iesniedzot prasības vai aizstāvības pieteikumu, var prasīt, lai tiek iecelts tiesas eksperts — tādā gadījumā atzinumu sniedz vēlāk (parasti laikposmā starp iepriekšējo uzklausišanu un tiesvedību, bet pietiekamu laiku iepriekš, lai puses varētu ar to iepazīties pirms uzklausišanas).

Starptautiskās personas starp liecinieku un ekspertu ir liecinieks eksperts — liecinieks, kurš var sniegt informāciju par tehniskiem jautājumiem saistībā ar tiesvedību. Liecinieki-eksperti parasti ir autori ziņojumiem, ko iesniedz kopā ar prasības vai aizstāvības pieteikumu kā dokumentētus pierādījumus, nevis kā ekspertu liecības.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Jā. Publiski dokumenti pilnībā apliecina faktu, darbību vai situāciju, kas tajos aprakstīta, kā arī datumu, kurā dokumenti iesniegti, un dokumentu iesniegšanā iesaistīto notāru un personu identitāti. Ja tiek apstrīdēts publiska dokumenta autentiskums, dokumentu pārbauda un salīdzina ar oriģinālu, lai kur tas atrastos. Neatkarīgi no minētā par pilnīgu tiesisku pierādījumu bez vajadzības to pārbaudīt vai salīdzināt, izņemot, ja ir pierādījumi par pretējo vai rokraksts, ar ko salīdzināt, ja tas ir iespējams, uzskata vecus publiskus dokumentus, par kuriem nav notāra protokola, un jebkuru publisku dokumentu, kura oriģināls ir nozaudēts vai par kuru nav nekādu ierakstu, lai to varētu pārbaudīt vai salīdzināt.

Arī privāti dokumenti ir pilnīgs pierādījums tiesvedībā, ja tos neapstrīd puse, kurai tie ir nelabvēlīgi. Ja tiek apstrīdēts privāts dokuments, puse, kura to iesniegusi, var prasīt tā salīdzināšanu ar rokrakstu vai jebkādas citus pierādīšanas līdzekļus, ar kuriem var pārliecināties par tā autentiskumu. Ja nav iespējams pierādīt privātā dokumenta autentiskumu, tas tiks novērtēts saskaņā ar saprātīgas kritikas noteikumiem, ko piemēro arī, izvērtējot pārējos iegūtos pierādījumus. Ja pēc apstrīdēšanas tiek secināts, ka dokuments ir autentisks, pusei, kura to apstrīdējusi, var likt samaksāt ne tikai saistītās izmaksas, bet arī naudas sodu.

Visbeidzot, ja pārējie pierādījumi neliecina par pretējo, spriedumā par patiesiem uzskatīs visus faktus, ko puse atzinusi par tādiem savā pieteikumā, ja attiecīgā puse ir personīgi piedalījies šādos faktos un ja to atzīšana par patiesiem ir tai pilnībā nelabvēlīga.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Principā nav noteikuma, kas paredz, kādi pierādījumi jāizmanto konkrētu faktu pierādīšanai, tomēr ir loģiski, ka, piemēram, prasījumā, kas attiecas uz naudas summu, kura izriet no komercattiecībām starp pusēm, parāda esība vai samaksa tiks noteikta, izmantojot galvenokārt dokumentētus pierādījumus. Ekspertu liecības tiks prasītas, ja būs vajadzīgas zinātniskas, mākslinieciskas, tehniskas vai praktiskas zināšanas, lai izvērtētu faktus vai apstākļus, kas ir būtiski attiecībā uz konkrēto lietu, vai lai gūtu lielāku skaidrību par tiem.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Lieciniekiem, kuri ir izsaukti uz tiesu, ir pienākums ierasties uz norādīto tiesas sēdi vai uzklausišanu. Ja viņi neierodas, viņiem piemēro naudas sodu 180–600 EUR apmērā, ievērojot piecu dienu termiņu, kurā viņi var tikt uzklausti. Ja liecinieks neierodas tiesā pēc otrā izsaukuma, piemērojamais sods nav vairs tikai naudas sods — šādā gadījumā liecinieks ir izrādījis necieņu tiesai, un par to liecinieki tiek brīdināti pašā sākumā.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Vispārējais princips, kas nosaka lieciniekiem pienākumu liecināt, neattiecas uz lieciniekiem, kuriem sava statusa vai profesijas dēļ ir pienākums neizpaust faktus, par kuriem viņi tiek nopratināti — šādā gadījumā viņiem ir pienākums to darīt zināmu, norādot iemeslus, un tiesa, ņemot vērā iemeslus, kuru dēļ liecinieki atteikušies liecināt, izlems, kā būtu jārikojas attiecībā uz viņu nopratināšanu, un var atbrīvot viņus no pienākuma atbildēt. Ja liecinieks tiek atbrīvots no pienākuma atbildēt, tas ir jāprotokolē.

Ja liecinieks apgalvo, ka fakti, par kuriem viņš tiek nopratināts, attiecas uz jautājumu, kas ar likumu ir atzīts par konfidenciālu vai klasificēts kā konfidenciāls, tiesa gadījumos, kad tā uzskata to par nepieciešamu tiesas spriešanas interesēs, pēc savas iniciatīvas lūgs kompetento iestādi iesniegt oficiālu dokumentu, kas to apliecina. Kad tiesa ir pārliecinājusies, ka apgalvojums par konfidencialitāti ir pareizs, tā tiks reģistrēts dokumentu, ierakstos iekļaujot arī jautājumus, uz kuriem attiecas dienesta noslēpums.

Turklāt, pirms liecinieki sāk liecināt, tiesai ir viņi jāizvaicā par viņu personīgajiem apstākļiem (ģimenes saites vai draudzība ar pusēm vai naidi pret viņām, personiska ieinteresētība lietā u. tml.), un, ņemot vērā to atbildes, puses var iesniegt tiesai piezīmes par to objektivitāti.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Lieciniekiem ir pienākums ierasties tiesā, ja viņi ir saņēmuši tiesas pavēsti, un pienākums nodot zvērestu vai solījumu teikt taisnību, un viņus brīdina par sankcijām, kas ir paredzētas par apzināti nepatiesu liecību sniegšanu civiltiesvedībā. Lieciniekiem ir pienākums liecināt tādā veidā, kā paredzēts Civilprocesa kodeksa 366. pantā. Ja liecinieks atsakās liecināt, viņu var apsūdzēt par necieņas izrādīšanu tiesai, par ko piemēro naudas sodu, vai arī — atkarībā no atteikuma smaguma — atteikums liecināt var tikt uzskatīts par noziegumu.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Ikvienš var būt liecinieks, izņemot personas, kurām ir pastāvīgi atņemta rīcībspēja, vai personas, kam trūkst kāda no maņām (redze, dzirde u. c.) — attiecībā uz faktiem, par kuriem tās varētu zināt tikai tad, ja izmantotu minētās maņas.

Nepilngadīgi bērni vecumā līdz 14 gadiem var būt liecinieki, ja, pēc tiesas ieskatiem, viņi ir sasnieguši vajadzīgo brieduma līmeni, lai zinātu un teiktu patiesību.

Saskaņā ar Spānijas tiesību aktiem jēdziens "liecinieks" tradicionāli attiecas uz fiziskām personām, bet tas neliedz arī juridisku personu likumīgajiem pārstāvjiem būt par lieciniekiem, lai sniegtu informāciju par faktiem, ko tie zina sava stāvokļa dēļ. Attiecībā uz juridiskām personām un publiskām struktūrām, kā jau minēts, ir skaidri paredzēta iespēja informēt tiesu rakstveidā (Civilprocesa kodeksa 381. pants).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Jautājumus, ko ir apstiprinājusi tiesa, uzdod tieši pušu advokāti, sākot ar pusi, kura ierosinājusi liecinieku. Pēc tam, kad ir saņemtas atbildes uz jautājumiem, ko uzdevis tās puses advokāts, kura ierosinājusi liecinieku, advokāti, kuri pārstāv jebkuru no pārējām pusēm, var uzdot lieciniekam jebkādas jaunas jautājumus, ko viņi uzskata par noderīgiem faktu noskaidrošanai. Arī tiesnesis var izvaicāt liecinieku, lai iegūtu precizējumus un papildu informāciju. Tiesa pēc savas iniciatīvas vai pēc jebkuras puses lūguma var atļaut liecinieku, kurš sniedzis liecību, kas ir būtiskā pretrunā cita liecinieka liecībai vai jebkuras iepriekš nopratinātās puses liecībai, konfrontēt ar šādu citu liecinieku vai pusi.

Liecinieku var nopratināt ar videokonferences starpniecību, ja to pieprasa un ja tiesa piekrīt. Šādi rīkojas, ja liecināšana ar videokonferences starpniecību ir visatbilstošākais un samērīgākais veids, kā iegūt pierādījumus, ņemot vērā iesaistītos apstākļus (parasti — ievērojams attālums starp liecinieka dzīvesvietu un tiesas mītni), vienmēr nodrošinot pušu sacīkstes principa ievērošanu un pušu aizstāvības tiesības.

3 Pierādījuma izvērtēšana

Šī ir darbība, ko tiesnesis veic, lai noteiktu iegūto pierādījumu efektivitāti kopumā, ievērojot saprātīgas kritikas noteikumus. Tomēr, kā minēts iepriekš, ir daži pierādījumu veidi, kuru izvērtēšana ir noteikta ar likumu, piemēram, attiecībā uz publiskiem un privātiem dokumentiem un — dažos gadījumos — pušu nopratināšanu.

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Prettiesiski iegūti pierādījumi nav pieņemami. Turklāt pierādījumiem, kas iegūti, tieši vai netieši pārkāpjot pamattiesības vai pamatbrīvības, nav nekāda spēka. Tāpēc tiesa, izspriežot lietu, ignorēs šādus pierādījumus.

Ja kāda no pusēm uzskata, ka, iegūstot vai atklājot kādus pierādījumus, kas ir pieņemti, ir pārkāptas pamattiesības, tai ir nekavējoties tas jādara zināms, attiecīgā gadījumā informējot pārējās puses. Tad tiesnesis izlems par šādu pierādījumu tiesiskumu.

Ja pats tiesnesis uzskata, ka, iegūstot pierādījumus, ir pārkāptas pamattiesības, viņš noraidīs attiecīgos pierādījumus *ex officio*.

Attiecīgais jautājums, ko tiesa var aktualizēt arī pati pēc savas iniciatīvas, tiks atrisināts tiesvedībā vai — mutiskās tiesvedības gadījumā — uzklausišanas sākumā pirms pierādījumu iegūšanas.

3.2 Ja esmu viena no lietās pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Ja pusi uzaicina liecināt pretējā puse, tās liecību izvērtējums būs atkarīgs no sniegto atbilžu satura. Tādējādi, ja pārējie pierādījumi neliecina par pretējo, spriedumā par patiesiem uzskatīs visus faktus, ko puse atzinusi par tādiem, ja attiecīgā puse ir personīgi piedalījies šādos faktos un ja to atzīšana par patiesiem ir tai pilnībā nelabvēlīga. Visos citos aspektos tiesa izvērtēs liecības saturu saskaņā ar saprātīgas kritikas noteikumiem.

Līdzīgi tiesa var uzskatīt par patiesiem personīgus faktus par pusēm, ja puses neierodas liecināt vai ierodas, bet atsakās liecināt vai sniedz izvairīgas atbildes, ar nosacījumu, ka nopratinātā puse pati ir piedalījies šādos faktos un ka to atzīšana par patiesiem būtu pilnībā vai daļēji tai nelabvēlīga. Turklāt ikvienai pusei, kura neierodas liecināt, ir jāmaksā naudas sods 180–600 EUR apmērā.

Lapa atjaunināta: 30/10/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās:

Pierādījumu iegūšana - Francija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Saskaņā ar Civilkodeksa 1353. pantu personai, kura pieprasa saistību izpildi, ir jāpierāda, ka šādas saistības pastāv. Līdzīgi, ja persona apgalvo, ka tai vairs nav saistošas kādas saistības, ir jāpierāda, ka saistības ir izpildītas.

Tāpēc katrai tiesvedības pusei ir jāsniedz pierādījumi par apgalvotajiem faktiem. Piemēram, Civilprocesa kodeksa 9. pantā ir noteikts: “Katrai pusei saskaņā ar likumu ir jāpierāda fakti, kas ir nepieciešami, lai tās prasījums tiktu apmierināts.”

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Konkrētos gadījumos pastāv prezumpcijas, kas atbrīvo no pienākuma iesniegt pierādījumus par kādu faktu, ko ir neiespējami vai sarežģīti noskaidrot.

Savā ziņā tiesību prezumpcijas pierādīšanas pienākumu novirza atpakaļ personai, kurai jāpierāda apgalvotā fakta esība. Parasti pieņem, ka prezumpcijas ir “atspēkojamas” — tad var iesniegt pierādījumus, lai tās atspēkotu. Piemēram, ja laulībā piedzimst bērns, pieņem, ka viņa tēvs ir mātes vīrs, tomēr tiesā var celt prasību par paternitātes apstrīdēšanu.

Retāki ir gadījumi, kad prezumpcijas tiek uzskatītas par “neatspēkojamām” — šādos gadījumos pierādījumi par pretējo netiek pieņemti.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesa lēmumu var pieņemt, pamatojoties tikai uz pierādītiem vai neapstrīdētiem faktiem.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Tiesnesis pēc jebkuras puses lūguma vai pēc savas iniciatīvas var izdot rīkojumu par pierādījumu savākšanu.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Ja tiesnesis izdod rīkojumu par pierādījumu savākšanu pēc vienas puses lūguma, tiesas kanceleja informē iecelto tehnisko darbinieku par viņa uzdevuma tvērumu; tad tehniskais darbinieks aicina puses piedalīties visās turpmākajās darbībās. Ja ir vajadzīgas eksperta liecības, to iegūšanu sāks tikai tad, kad attiecīgā puse ir iemaksājusi noteiktu naudas summu (drošības naudu), par kuras apmēru lemj tiesnesis, lai garantētu atlīdzību ekspertam. Visu pierādījumu savākšana tiek veikta, pusēm klātesot.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesnesis var noraidīt pieprasījumu par pierādījumu vākšanu, pamatojoties uz to, ka tā kompensētu tās puses bezdarbību, kurai ir pierādīšanas pienākums, vai ka tā nav nepieciešama.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Francijas civiltiesībās nošķir dažādus pierādīšanas līdzekļus. Attiecībā uz juridiskiem faktiem (piemēram, nelaimes gadījums) pierādījumi ir diskrecionāri, tāpēc tos var iesniegt, izmantojot jebkādus līdzekļus (dokumentus, liecinieku liecības u. tml.). Attiecībā uz juridiskām darbībām (līgums, ziedojums u. tml.) principā ir vajadzīgi rakstiski pierādījumi, bet likums pieļauj izņēmumus (piemēram, attiecībā uz darbībām, kas saistītas ar naudas summu, kura ir mazāka par konkrētu likumā noteiktu summu, vai ja nav iespējams iesniegt rakstisku dokumentu). Būtu jāņem vērā, ka darījumos starp tirgotājiem piemēro noteikumu par pierādīšanu ar jebkādiem līdzekļiem, tostarp attiecībā uz juridiskām darbībām.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieku liecības var iegūt divos atsevišķos veidos — mutiski izmeklēšanas procedūrā vai rakstiski kā apliecinājumu, kuru sagatavo, ievērojot noteiktas formalitātes. Rakstiskajā liecībā jābūt jo īpaši norādītai liecinieka identitātei un attiecīgā gadījumā — viņa ģimenes saitēm vai attiecībām, ko rada laulības, subordinācija, sadarbība vai kopīgas intereses ar kādu no pusēm. Liecībā arī norāda, ka tā ir sagatavota izmantošanai tiesvedībā un ka tās autors apzinās, ka par nepatiesas liecības sniegšanu var iestāties kriminālatbildība. Ir iespējams liecību iegūt arī kā zvērestu apliecinātas rakstveida liecību (dokumentu, kuru sagatavo tiesnesis vai amatpersona un kurā ir ietvertas vairāku liecinieku sniegtās liecības par pierādāmajiem faktiem.)

Eksperta atzinums atšķiras no liecinieka liecības tādejādi, ka tas ir pierādījumu savākšanas pasākums, kura ietvaros īpaši kompetentai personai tiek dots uzdevums sniegt tīri tehnisku atzinumu, pirms tam aicinot puses iesniegt paskaidrojumus. Eksperts sniedz atzinumu mutiski vai rakstiski. Rakstiskus atzinumus sagatavo kā ziņojumus, kuros jo īpaši iekļauj pušu rakstiskos apsvērumus. Eksperta atzinums nav tiesnesim saistošs.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Apliecinātu dokumentu (*acte authentique*), ko sagatavojuši amatpersona (notārs, tiesu izpildītājs) savu pienākumu izpildes gaitā, uzskata par autentisku, ja vien tas nav apstrīdēts kā viltojums.

Privātu dokumentu (*acte sous-seing privé*), ko bez amatpersonas iesaistīšanas sagatavojušas puses un ko parakstījušas tikai puses, uzskata par autentisku, ja nav pierādījumu par pretējo.

Liecinieku liecību, kā arī citu pierādīšanas līdzekļu pieņemšana ir tiesneša ziņā.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Kā minēts 2.4. punktā, lai pierādītu juridiska darījuma, kura vērtība pārsniedz 1500 EUR, autentiskumu, ir vajadzīgs rakstisks pierādījums. Turpretī attiecībā uz faktiem pierādījums var būt jebkādā formā.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Ikvienai personai ir pienākums sadarboties tiesvedībā, lai noskaidrotu patiesību.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Personām, kuru rīcībā ir informācija, kas iegūta, pildot profesionālos pienākumus, un uz ko attiecas profesionāls noslēpums, ir jāatsakās liecināt, pretējā gadījumā tām draud kriminālsods. Turklāt liecinieki var atteikties liecināt jebkura laikā, ja viņi var pierādīt, ka tam ir pamatoti šķēršļi (piemēram, nav iespējams ierasties, slimība, ar profesionālo darbību saistīti iemesli u. tml.). Tiesnesis novērtēs šādu šķēršļu leģitimitāti.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Lieciniekiem, kuri nepilda savu pienākumu liecināt, un personām, kuras bez leģitīma iemesla atsakās liecināt vai nodot zvērestu, civiltiesiskā kārtā var piespriest naudas sodu līdz 3000 EUR apmērā.

Jānorāda, ka arī apzināti nepatiesas liecības sniegšana ir sodāms noziedzīgs nodarījums.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Jebkura persona var tikt uzklaušīta kā liecinieks, izņemot pašas puses un personas, kuras nav kompetentas liecināt tiesā, tostarp personas, kurām nav rīcībspējas un tiesībspējas (nepilngadīgi bērni un aizsargājami pieaugušie), vai personas ar konkrētu kriminālu sodāmību (kurām ir atņemtas civiltiesības). Tomēr tiesnesis var nopratināt minētās personas informācijas iegūšanas nolūkos, neliekot viņām nodot zvērestu. Turklāt laulāto lejupējie radnieki nedrīkst tikt uzklaušīti vai liecināt tiesvedībā par laulības šķiršanu vai laulāto atšķiršanu.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesnesis nopratina lieciniekus un uzdod viņiem jautājumus. Kad puses piedalās sēdē, tās nedrīkst pārtraukt lieciniekus vai viņus tieši uzrunāt, lai viņus neietekmētu. Ja tiesnesis to uzskata par nepieciešamu, viņš uzdos jautājumus, ko puses vēlas uzdot lieciniekiem.

Nekas neliedz tiesnesim ierakstīt pierādījumu savākšanas procesu audio, vizuālā vai audiovizuālā formātā, ja tas ir vajadzīgs, ņemot vērā apstākļus (piemēram, ģeogrāfiskas atšķirtības gadījumā).

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Tiesnesis nepieņems pierādījumus, kas iegūti krāpnieciskos veidos (izmantojot slēpto kameru, ierakstot telefonsarunu bez runātāja ziņas u. tml.) vai neievērojot privātumu.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Lietas pušu paziņojumiem nebūs pierādījumu statusa.

Lapa atjaunināta: 07/09/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [hr](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlējies.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās: [en](#)

Pierādījumu iegūšana - Horvātija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Noteikumi par pierādījumu iegūšanu un pierādījumu elementu iesniegšanu, atlasī, apkopošanu, izskatīšanu un novērtēšanu civiltiesvedībā ir izklāstīti 219. –276. pantā Civilprocesa likumā (*Zakon o parničnom postupku*) (*Narodne Novine* (NN; Horvātijas Republikas Oficiālais Vēstnesis) Nr. 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11 — konsolidētā teksta versija, 25/13, 89/14 — Horvātijas Republikas Konstitucionālās tiesas (*Ustavni sud Republike Hrvatske*) nolēmums, 70/19 un 80/22 (turpmāk “ZPP”)).

Saskaņā ar vispārējo noteikumu katrai pusei ir jāizklāsta fakti un jāiesniedz pierādījumi, ar kuriem ir pamatota tās prasība vai ar kuriem tā apstrīd pretējās puses liecības un pierādījumus; tas nozīmē, ka Horvātijas (civil)procesa likumā attiecībā uz faktu apkopošanu un pierādījumu iesniegšanu dominē tiesību tikt uzklaušītam princips.

Tāpēc katrai pusei ir jāpierāda, ka apgalvojumi par faktiem, kas ir tām labvēlīgi un ar ko tās pamato savas prasības (un iebildumus), ir patiesi, ja vien likums nenosaka citādi.

Parasti tiesai ir atļauts konstatēt tikai faktus, ko puses ir izklāstījušas, un iegūt tikai pierādījumus, ko puses ir iesniegušas. Izņēmuma kārtā tiesai ir atļauts (un ir pienākums) konstatēt faktus, ko puses nav izklāstījušas, un iegūt pierādījumus, ko puses nav iesniegušas, tikai tad, ja tai ir aizdomas, ka puses ir iecerējušas apgalvot faktus, ko tām nav atļauts apgalvot.

Ja, pamatojoties uz iesniegtajiem pierādījumiem (ZPP 8. pants), tiesa nevar pārliecinoši konstatēt kādu faktu, tā par fakta esību lemj, piemērojot noteikumus par pierādīšanas pienākumu.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Pierādījumi ietver visus faktus, kas ir būtiski nolēmuma pasludināšanai.

Nav nepieciešams pierādīt faktus, ko puse ir atzinusi tiesā tiesvedības gaitā, bet tiesa var arī likt iesniegt pierādījumus par attiecīgajiem faktiem, ja tā uzskata, ka, tos atzīstot, konkrētā puse vēlas apgalvot prasību, ko tai nav atļauts apgalvot (ZPP 3. panta trešā daļa).

Turklāt pierādījumi nav vajadzīgi par tiesību normām, jo uz tām attiecas noteikums, saskaņā ar kuru pieņem, ka tiesa pārzina tiesību aktus (*iura novit curia*).

Nav nepieciešams pierādīt faktus, kas ir vispārzināmi. Tomēr ir pieļaujams pierādīt, ka konkrēts fakts nav vispārzināms.

Fakti, kuru esību pieņem saskaņā ar likumu, nav jāpierāda, bet drīkst pierādīt to neesību, izņemot, ja likums nenosaka citādi. Noteikumi par atspēkojamām prezumpcijām (*praesumptiones iuris*) tādējādi atvieglo pierādījumu iesniegšanu, jo pusei, kas atsaucas uz juridiski būtisku faktu, nav tieši jāpierāda šāda fakta esība; ir pietiekami, ja atsaucas uz vispārīgu tiesību normu, kas ir ietverta atspēkojamā prezumpcijā, un pusei, kas apgalvo, ka atspēkojamā prezumpcijā ietverto vispārīgo normu nevar piemērot konkrētam gadījumam, tas ir jāpierāda.

Tomēr ir gadījumi, kad likums neļauj pierādīt tādu faktu neesību, uz kuriem attiecas tiesību prezumpcija (*praesumptiones iuris et de iure*), ja tiesai ir pienākums secināt, ka attiecīgais juridiski būtiskais fakts pastāv.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesas uzdevums ir pārliecināties par to faktu esību vai neesību, ar kuriem tiek pamatota tiesību piemērošana. ZPP nav ietverti skaidri formulēti noteikumi par varbūtību, tomēr varbūtības pakāpei būtu jāpalielinās proporcionāli veicamās darbības nozīmīgumam, ņemot vērā tiesvedības posmu, kurā tiek izskatīts un izlemts konkrēts procesuāls jautājums, un procesuālās sekas, kādas radīsies, ja konkrētus faktus atzīs par esošiem vai neesošiem.

Saskaņā ar vispārējo noteikumu par pierādījumu brīvu novērtējumu tiesa pēc savas pārliecības izlemj, kurus faktus tā uzskata par pierādītiem, pamatojoties uz apzinīgi un rūpīgi veiktu novērtējumu par visiem pierādījumiem, iesniegtiem atsevišķi un kopumā, un ņemot vērā visas tiesvedības rezultātus.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Kā minēts iepriekš, Horvātijas procesuālās (civil)tiesības ir dominējošas *inter partes*; tas nozīmē, ka puses var apkopot faktus un iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas un tiesai ir atļauts konstatēt pušu neizklāstītus faktus un iegūt pierādījumus tikai tad, ja tai ir aizdomas, ka puses ir iecerējušas apgalvot prasījumus, ko tām nav atļauts apgalvot (ZPP 3. panta trešā daļa).

Tiklīdz ir noturēta pierādījumu iegūšanas tiesas sēde, tiesa pieņem lēmumu, ar kuru izbeidz prejudiciālā nolēmuma procedūru.

Tiesa izbeidz prejudiciālā nolēmuma procedūru un notur un pabeidz galveno tiesas sēdi pierādījumu iegūšanas tiesas sēdē, ja uzskata, ka to ir iespējams izdarīt, ņemot vērā lietas apstākļus.

Ja tiesa uzskata, ka nav iespējams izbeigt prejudiciālā nolēmuma procedūru un noturēt un pabeigt galveno tiesas sēdi pierādījumu iegūšanas tiesas sēdē, tā sastāda tiesvedības pārvaldības plānu.

Tiesvedības pārvaldības plānā jāiekļauj:

attiecīgo faktu un tiesību jautājumu kopsavilkums,

pierādījumi attiecīgo faktu noskaidrošanai,

termiņš, kurā iegūstami vajadzīgie papildu pierādījumi,

termiņš, kurā pusēm jāiesniedz rakstiski apsvērumi par pretējās puses iesniegumiem un ekspertu slēdzieniem un atzinumiem,

galvenās tiesas sēdes datums un laiks.

Ja galvenajai tiesas sēdei nepieciešamas vairākas sēdes, tiesa apspriežas ar pusēm, pirms nosaka datumus un laikus visām turpmākajām galvenās tiesas sēdes sēdēm, vienlaikus cenšoties nodrošināt, lai tiesvedības ilgums būtu saprātīgs.

Tiesa — parasti pirmajā tiesvedības sēdē — pieņem tiesvedības pārvaldības plānu ar lēmumu. Pirms lēmuma pieņemšanas par tiesvedības pārvaldības plānu tiesa ļauj pusēm izteikt savu viedokli par šo plānu tiesas sēdē.

Izņēmuma kārtā, ja viena no pusēm nepiedalās tiesas sēdē, kurā tiek apspriests tiesvedības pārvaldības plāns, tiesa var izstrādāt tiesvedības pārvaldības plānu, neapspriežoties ar klātneesošo pusi.

Tiesvedības gaitā tiesa var grozīt tiesvedības pārvaldības plānu, ja tā ir devusi pusēm iespēju darīt zināmu savu viedokli šajā jautājumā. Ja plāna izmaiņas neietekmē pušu rīcības termiņus, tiesa var grozīt plānu, iepriekš neapspriežoties ar pusēm.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Tiesa izlemj, kurus no iesniegtajiem pierādījumiem tai pieņemt, lai konstatētu izšķirīgus faktus.

Ja tiesa ir atzinusi puses piedāvātos pierādījumus, tā parasti sāk ar attiecīgo pierādījumu iegūšanu.

Strīdos, ko izšķir tiesas palāta (*vijece*), pierādījumus iegūst galvenajā tiesas sēdē attiecīgajā tiesas palātā, bet palāta svarīgu iemeslu dēļ drīkst izlemt, ka konkrēti pierādījumi ir iegūstami pieprasījuma saņēmējas tiesas palātas priekšsēdētāja vai tiesneša (pieprasījuma saņēmējs tiesnesis) priekšā. Šādā gadījumā galvenajā tiesas sēdē skaji nolasa iegūto pierādījumu protokolu.

Vienīgais tiesnesis vai tiesas palātas priekšsēdētājs vada galveno tiesas sēdi, noprātina puses un iegūst pierādījumus, bet tiesai nav saistošs lēmums par tiesas sēdes norisi; tas *inter alia* nozīmē, ka tai nav saistošs lēmums, ar ko atzīst vai noraida pušu piedāvātos pierādījumus.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Saskaņā ar *ZPP* noteikumiem tiesa noraida iesniegtos pierādījumus, ko tā neuzskata par būtiskiem, un noraidīšanas iemeslu norāda lēmumā.

ZPP nav ietverti īpaši noteikumi par iespēju noraidīt nepieņemamus pierādījumus vai pierādījumus, ko nevar iegūt izmaksefektīvā veidā. Tomēr strīdos, kurus izskata municipālā tiesa (*općinski sud*) un kuru vērtība nepārsniedz 10 000 Horvātijas kunu, un strīdos, kurus izskata komercietis (*trgovački sud*) un kuru vērtība nepārsniedz 50 000 Horvātijas kunu, ja tiesa uzskata, ka strīda izšķiršanai būtisku faktu noskaidrošana izraisītu nesamērīgas grūtības un izmaksas, tā var izlemt par šādu faktu esību, pamatojoties uz brīvu novērtējumu, ņemot vērā pušu iesniegtos dokumentus un to liecības, ja tiesa pierādījumus ieguvusi, nopratinot puses.

ZPP noteikumos ir arī paredzēts termiņš, kurā pusēm jāizklāsta visi fakti un jāiesniedz visi pierādījumi. Parastajā civiltiesvedībā katrai pusei, vēlākais, pierādījumu iegūšanas tiesas sēdē, savā pieteikumā un atbildē uz pieteikumu ir jāizklāsta visi tās prasību pamatojošie fakti, jāiesniedz pierādījumi, kas vajadzīgi tās iesniegto faktu noskaidrošanai, un jādara zināma sava nostāja par pretējās puses fakti un pierādījumu izklāstu. Galvenajā tiesas sēdē puses var nākt klajā ar jauniem faktiem un pierādījumiem tikai tad, ja ne to vainas dēļ tās nav spējušas iesniegt attiecīgos faktus vai pierādījumus pirms iepriekšējā tiesas procesa noslēgšanas.

Tiesa neņem vērā jaunus faktus un pierādījumus, ar kuriem puses nāk klajā galvenajā tiesas sēdē savas vainas dēļ.

Plašāka informācija par pierādījumiem un to iegūšanu maza apmēra prasību procedūrās ir pieejama informācijas lapā [“Maza apmēra prasības: Horvātijas Republika”](#).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

ZPP ir paredzēti šādi pierādījumu iegūšanas veidi: izmeklēšana uz vietas, dokumentēti pierādījumi, liecinieki, eksperti un pušu nopratināšana.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieks var būt jebkura fiziska persona, kura spēj sniegt informāciju par pierādāmajiem faktiem. Lieciniekus noprātina individuāli, nepiedaloties citiem lieciniekiem, kuri jānoprātina vēlāk, un viņiem ir pienākums sniegt atbildes mutiski.

Vispirms liecinieku informē, ka viņam ir pienākums teikt taisnību un ka viņš nedrīkst neko noklusēt. Tad viņu brīdina par sekām nepatiesas liecības sniegšanas gadījumā. Turklāt lieciniekam vienmēr vaicā, kā viņš ir uzzinājis faktus, par kuriem viņš liecina.

Lieciniekam ekspertam jāpiemīt tādām pašām iezīmēm kā lieciniekam, proti, viņam jāspēj ievērot, atcerēties un atstāstīt, turklāt viņam ir arī vajadzīgas profesionālās zināšanas.

Konkrētiem lieciniekiem ekspertiem, kurus uzaicina uz tiesu, ir jāizpilda uzaicinājums un jāiesniedz savi secinājumi un atzinums.

Attiecīgi ekspertu liecinieku uzdevums ietver secinājumu izdarīšanu un atzinumu sniegšanu. Tiesa nosaka, vai lieciniekiem ekspertiem savi secinājumi un atzinumi jāsniedz tikai mutiski tiesas sēdē, vai jāiesniedz arī rakstiski pirms tiesas sēdes. Tiesa nosaka termiņu rakstisku secinājumu un atzinumu iesniegšanai, kas nevar pārsniegt 60 dienas.

Lieciniekiem ekspertiem vienmēr ir jāpaskaidro savs atzinums.

Tiesa izsniedz pusēm rakstiskos secinājumus un atzinumu ne vēlāk kā 15 dienas pirms tiesas sēdes, kurā puses tiks nopratinātas.

ZPP nav nošķirta procedūra parastu liecinieku nopratināšanai un procedūra liecinieku ekspertu nopratināšanai un nav paredzēti īpaši procesuāli noteikumi šajā sakarā.

Attiecībā uz rakstiskiem pierādījumiem pusēm pašām ir jāiesniedz dokuments, uz kuru tās atsaucas kā uz savu liecību pierādījumu.

Uzskata, ka dokuments, ko noteiktajā formā ir izdevusi valsts iestāde savas atbildības jomā, un dokuments, ko tādā pat formā izdevusi juridiska vai fiziska persona, īstenojot savas publiskās pilnvaras, kuras tai piešķirtas ar likumu vai uz likuma pamata izstrādātu noteikumu (publiskais dokuments), pierāda tajā apliecinātās vai noteiktās informācijas patiesumu.

Citiem dokumentiem ir tāds pats pierādījuma spēks, ja saskaņā ar īpašiem noteikumiem to pierādījuma vērtība ir līdzvērtīga publisku dokumentu pierādījuma vērtībai.

Ir pieņemami pierādīt, ka publiskos dokumentos norādītie fakti ir nepatiesi vai ka publiskais dokuments ir sagatavots nepareizi.

Ja tiesa apšauba dokumenta autentiskumu, tā var prasīt, lai iestāde, kas tiek uzskatīta par tā izdevēju iestādi, sniedz atzinumu par attiecīgo dokumentu.

Ja vien starptautiskā nolīgumā nav paredzēts citādi, ārvalstu publiskiem dokumentiem, kas ir pienācīgi apliecināti, saskaņā ar savstarpīguma nosacījumu ir tāda pati pierādījuma vērtība kā vietējiem publiskiem dokumentiem.

ZPP arī paredz noteikumus par dokumentu nodošanu (par pienākumu iesniegt dokumentus), kas ir atkarīga no tā, vai dokuments atrodas pie puses, kas uz to atsaucas, pie pretējās puses, pie valsts struktūras vai organizācijas, kas īsteno valsts varu, vai pie trešās personas (fiziskas vai juridiskas personas).

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Saskaņā ar vispārējo noteikumu par pierādījumu brīvu novērtējumu, ko piemēro Horvātijas procesuālajās (civil)tiesībās, tiesa pēc savas pārliecības izlemj, kurus faktus tā uzskata par pierādītiem, pamatojoties uz apzinīgi un rūpīgi veiktu novērtējumu par visiem pierādījumiem, iesniegtiem atsevišķi un kopumā, un ņemot vērā visas tiesvedības rezultātus.

Attiecīgi nav noteikuma, kas paredzētu, ka konkrētiem pierādījumiem ir lielāka nozīme nekā citiem, lai gan praksē uzskata, ka dokumenti ir uzticamāki (bet ne svarīgāki) par citiem pierādījumiem (liecinieku liecībām).

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Nē, *ZPP* nav paredzēts, ka konkrētas pierādījumu metodes ir obligātas konkrētu faktu pierādīšanai. Saskaņā ar *inter partes* principu pusēm ir atļauts iesniegt pierādījumus, un tiesa novērtē, kurus no iesniegtajiem pierādījumiem tai ir jāiegūst, lai noskaidrotu attiecīgos faktus.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Ikvienai personai, kuru uzaicina uz tiesu kā liecinieku, ir pienākums izpildīt uzaicinājumu un liecināt, ja vien *ZPP* nav paredzēts citādi. Tāpēc liecināšana, kas ietver pienākumu ierasties tiesā, sniegt liecības un teikt taisnību, ir ikvienas personas vispārējs pienākums. Lieciniekus, kuri vecuma, slimības vai smagu fizisku trūkumu dēļ nevar izpildīt uzaicinājumu ierasties tiesā, noprātina viņu mājās.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Personu, kura liecinot pārkāptu konfidencialitātes pienākumu attiecībā uz dienesta vai militāru noslēpumu, nedrīkst nopratināt kā liecinieku, līdz kompetentā iestāde atbrīvo viņu no šādas atbildības.

Liecinieks var atteikties liecināt:

par to, ko puse ir viņam izpaudusi kā savam pilnvarotajam pārstāvim,

par jautājumiem, ko puse vai cita persona ir atklājusi viņam kā garīdzniekam,

par faktiem, ko viņš ir uzzinājis kā advokāts, ārsts vai pildot jebkādu citu uzaicinājumu vai jebkādu citu darbību, ja pastāv pienākums ievērot konfidencialitāti attiecībā uz informāciju, kas uzzināta, pildot attiecīgo uzaicinājumu vai darbību.

Vienīgais tiesnesis vai tiesas palātas priekšsēdētājs informē minētās personas par iespēju atteikties liecināt.

Liecinieks var atteikties atbildēt uz atsevišķiem jautājumiem, ja tam ir pārliecinoši iemesli, jo īpaši tad, ja, atbildot uz šādu jautājumu, viņš radītu sev vai saviem asinsradniekiem taisnā līnijā līdz jebkurai pakāpei, vai asinsradniekiem sānu līnijā līdz trešajai pakāpei, tostarp savam laulātajam, vai radniekiem svainībā līdz otrajai svainības pakāpei, pat ja laulība ir izbeigta, un savam aizbildnim vai aizbilstamajam, adoptētam vecākam vai bērnam lielu negodu, ievērojamus materiālus zaudējumus vai kriminālvajāšanas risku.

Vienīgais tiesnesis vai tiesas palātas priekšsēdētājs informē liecinieku, ka viņš var atteikties atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Jā, tas ir iespējams. Ja liecinieks, kurš ir pienācīgā kārtībā uzaicināts uz tiesu, neierodas bez paskaidrojuma vai ja šāds liecinieks bez atļaujas vai bez pamatota iemesla pamet vietu, kur viņš ir jānoprātina, tiesa var likt viņu nogādāt atpakaļ piespiedu kārtā uz viņa rēķina un var piespriest naudas sodu 500–10 000 Horvātijas kunu apmērā.

Ja liecinieks ierodas un atsakās liecināt vai atbildēt uz konkrētiem jautājumiem pēc tam, kad viņš ir informēts par izrietošajām sekām, un tiesa uzskata, ka iemesli, kuru dēļ liecinieks atsakās liecināt, ir nepamatoti, tā var piemērot viņam naudas sodu 500–10 000 Horvātijas kunu apmērā; ja liecinieks joprojām atsakās liecināt, tiesa var viņu aizturēt. Liecinieks tiek aizturēts tik ilgi, līdz viņš piekrīt liecināt vai līdz viņa liecība kļūst lieka, bet ne ilgāk kā uz vienu mēnesi. Ja liecinieks vēlāk paskaidro savu neierašanos, tiesa atceļ lēmumu par naudas sodu un var pilnībā vai daļēji atbrīvot liecinieku no izmaksu segšanas. Tiesa savu lēmumu par naudas sodu var atcelt arī tad, ja liecinieks vēlāk piekrīt sniegt liecības.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Informāciju par atbrīvojumu no vispārējā pienākuma liecināt attiecībā uz dienesta vai militāru noslēpumu, t. i., par to personu tiesībām atteikties sniegt liecības un tiesībām atteikties atbildēt uz konkrētiem jautājumiem, kuras veic īpašas darbības, skatīt 9. punktā.

Parasti tikai personas, kuras spēj sniegt informāciju par pierādāmajiem faktiem, var nopratināt kā lieciniekus, un tiesa katrā individuālā gadījumā lemj par personas spēju liecināt.

Persona nevar būt liecinieks, ja tā ir tieši iesaistīta tiesvedībā kā puse vai kā puses likumīgais pārstāvis, turpretī puses pilnvaroto pārstāvi var nopratināt kā liecinieku.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Katrs liecinieks ir jānoprātina individuāli, nevis klātesot lieciniekiem, kuri jānoprātina vēlāk. Lieciniekam ir pienākums sniegt atbildes mutiski.

Vispirms liecinieku informē, ka viņam ir pienākums teikt taisnību un ka viņš nedrīkst neko noklusēt. Tad viņu brīdina par sekām nepatiesas liecības sniegšanas gadījumā.

Tad lieciniekam prasa pateikt savu vārdu, uzvārdu, personas kodu, tēva vārdu, nodarbošanos, adresi, dzimšanas vietu, vecumu un norādīt, kāda ir viņa saistība ar attiecīgajām pusēm.

Pēc šiem vispārīgajiem jautājumiem lieciniekam prasa pastāstīt visu, ko viņš zina par faktiem, par kuriem tiek liecināts, un vēlāk viņam var uzdot jautājumus, lai precizētu, papildinātu vai paskaidrotu liecību. Nav atļauts uzdot jautājumus, kas jau ietver atbildi.

Lieciniekam vienmēr vaicā, kā viņš ir uzzinājis faktus, par kuriem viņš liecina.

Lieciniekus, kuru liecības ir pretrunā svarīgiem faktiem, var savstarpēji konfrontēt. Viņus noprātina individuāli par katru no apstākļiem, attiecībā uz kuru pastāv pretruna, un viņu atbildes ieraksta protokolā.

Horvātijas Republikā nav īpašu noteikumu, kas paredz pierādījumu iegūšanu ar videokonferences starpniecību. Tomēr *ZPP* 126.a, 126.b un 126.c panta noteikumi nosaka pamatu šādi nopratināšanas metodei, proti, tiesas sēdes var ierakstīt audio formātā. Lēmumu par ierakstīšanu pieņem tiesa pēc savas iniciatīvas vai pēc pušu lūguma. Audioierakstu glabāšanas un pārraides metodes, tehniskos nosacījumus un ierakstīšanas veidu nosaka tiesas reglaments.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Saskaņā ar *ZPP* tiesas lēmums nedrīkst būt balstīts uz nelikumīgi iegūtiem pierādījumiem (nepieņemamiem pierādījumiem).

Tiesa var pieņemt lēmumu, ar kuru atļauj iegūt nepieņemamus pierādījumus, un var šādus pierādījumus pārbaudīt, ja uzskata to par nepieciešamu būtiska fakta konstatēšanai. Lemjot par pierādījumu pieņemamību, tiesa salīdzina pārkāpumu, kas izriet no nepieņemamu pierādījumu iegūšanas, ar interesēm pilnībā un precīzi noskaidrot faktus tiesvedībā.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Tiesvedības puses nevar nopratināt kā lieciniekus, tomēr *ZPP* noteikumi paredz pušu nopratināšanu kā vienu no pierādījumu iegūšanas veidiem, ja nav citu pierādījumu vai ja neatkarīgi no sagādātajiem pierādījumiem tiesa uzskata, ka tas ir nepieciešams svarīgu faktu noskaidrošanai.

Ja vien nav noteikts citādi, pušu nopratināšanā piemēro *ZPP* noteikumus par pierādījumu iegūšanu no lieciniekiem.

4 Vai šī dalībvalsts saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu ir norādījusi citas iestādes, kas ir kompetentas iegūt pierādījumus tiesvedības civillietās vai komercietās nolūkiem atbilstoši regulai? Ja ir, kādās tiesvedībās tās ir kompetentas iegūt pierādījumus? Vai tās var tikai pieprasīt pierādījumu iegūšanu vai arī palīdzēt pierādījumu iegūšanā, pamatojoties uz citas dalībvalsts pieprasījumu? Skatīt arī paziņošanu saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu.

Saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu tiesas ir vienīgās iestādes, kuras Horvātijas Republika norādījusi kā kompetentas vākt pierādījumus tiesvedības vajadzībām civillietās un komercietās.

Lapa atjaunināta: 14/04/2023

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [it](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Pierādījumu iegūšana - Itālija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Vispirms būtu jānorāda, ka Itālijas tiesību sistēmā pierādījumus reglamentē divi dažādi akti: procesuālās normas ir noteiktas Civilprocesa kodeksā, proti, tā 228. un 229. pantā, savukārt t.s. materiālās normas ir noteiktas Civilt kodeksā no 2730. panta līdz 2735. pantam. Iemesls, kādēļ pastāv sistēmas dalījums materiālajās un procesuālajās normās, ir rodams iepriekš spēkā esošajā tiesību regulējumā, kas saskaņā ar Napoleona kodeksu, kurā dominēja uzstādījums, ka pierādījumi ir jāaplūko gan no statiskas, gan dinamiskas perspektīvas (tikai procesuāli). Ziņojumā par Civilt kodeksu, vienlaikus norādot iepriekš minētos iemeslus, ir paskaidrots, ka pierādījumus izmanto, lai īstenotu vai kopumā aizstāvētu kādas personas tiesības, turklāt ne tikai tiesvedībā, bet arī ārpus šādas tiesvedības ietvariem un pirms tās sākšanas: tādēļ arī pierādījumi ir ietverti tiesību kodifikācijā. Pierādīšanas pienākumu reglamentē iepriekš minētais akts, nevis Civilprocesa kodekss.

Kopumā pierādīšanas pienākumu reglamentē Civilt kodeksa 2697. pants, kurā noteikts: “*Puse, kas tiesā vēlas izmantot savas tiesības, nodrošina pierādījumus par faktiem, ar kuriem tiek pamatota puses prasība. Puse, kas apstrīd šādu faktu patiesumu vai apgalvo, ka tiesības ir grozītas vai izsmeltas, nodrošina pierādījumus par faktiem, ar kuriem tiek pamatota šāda pretenzija.*” Tādējādi saskaņā ar šiem principiem prasītājam ir jāpierāda fakti, uz kuriem balstās tā prasība, t. i., fakti, kam piemīt attiecīgās tiesiskās sekas. Savukārt atbildētājam ir jāsniedz pierādījumi par faktiem, kas atceļ atbildību, vai arī demonstrē, ka tiesības ir izsmeltas vai grozītas tādā veidā, ka prasītāja prasība būtu noraidāma. Ja prasītājs nespēj pamatot savu prasību, pieteikums tiek noraidīts neatkarīgi no tā, vai atbildētājs iesniedz pretargumentus un pamatojumu. Civilt kodeksa 2698. pants padara par spēkā neesošu vienošanos, kuras mērķis ir nodot vai grozīt pierādīšanas pienākumu attiecībā uz neatņemamām tiesībām vai kura pārlieku apgrūtina kādu no pusēm tās tiesību realizēšanā. Ja pierādījumi ir nepietiekami, tas kaitē attiecīgās puses pozīcijai — gan prasītāja, gan atbildētāja gadījumā — kurai ir jāpierāda faktu patiesums vai nepatiesums, jo tiek uzskatīts, ka situācija, kad pierādījumi nav pietiekami, ir līdzvērtīga situācijai, kad pierādījumu nav vispār.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Civilprocess kodeksa (kas grozīts ar 2009. gada Likumu Nr. 69) 115. pants ļauj tiesai uzskatīt faktus par pierādītiem neatkarīgi no pierādījumiem, ko sniegusi prasību iesniegusī puse, ja šos faktus konkrēti nav apstrīdējuši pretējā puse. Tādējādi, atkāpjoties no Civilt kodeksa 2697. panta, faktu uzskata par pierādītu, ja tas netiek nekavējoties apstrīdēts. Šo noteikumu nepiemēro lietās, ko skata aizmuguriski (*in absentia*): ja atbildētājs neierodas tiesā, prasītāja apgalvotie fakti netiek uzskatīti par “neapstrīdētiem”, jo minētā norma, kas reglamentē aizmugurisku tiesvedību, “*ir pretrunā Itālijas procesuālo tiesību tradīcijām, saskaņā ar kurām neuzskata, ka puse, kura nav ieradies tiesā vai ierodas ar nokavēšanos, būtu izdarījusi nepārprotamu atzīšanos*” (Konstitucionālā Tiesa (*Corte Costituzionale*), 2007. gada 12. oktobra spriedums Nr. 340). Citiem vārdiem sakot, saskaņā ar Itālijas civilprocesa normām gadījumā, kad puse neierodas tiesā, netiek uzskatīts, ka tā būtu izdarījusi nepārprotamu atzīšanos, bet drīzāk tiek uzskatīts, ka puse ir nepārprotami apstrīdējusi prasību. Tomēr ārkārtas apstākļos likumā ir skaidri noteikts scenārijs, atbilstoši kuram puse neierašanās tiesā ir atzīstama par konkrētu rīcību, kas uzskatāma par paredzamu: piem., saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 789. pantu gadījumā, ja neviena no iesaistītajām pusēm skaidri neapstrīd projektu, šāda rīcība ir pieļīdzināma apstiprinājumam (skat. Augstākās Kasācijas Tiesas (*Corte Suprema di Cassazione*) Civillietu departamenta II palātas 1988. gada 6. jūnija spriedumu Nr. 3810).

Pierādīšanas pienākums tiek “mīkstināts” prezumpcijas gadījumā, t. i., ja pašā likumā ir noteikta konkrētu faktu kā pierādījumu vērtību vai tiek atļauts tiesai, pamatojoties uz zināmu faktu, izdarīt secinājumus par nezināmu faktu (Civilt kodeksa 2727. pants). Prezumpcijas iedala šādi: 1) juridiskās prezumpcijas, kas ir noteiktas tiesību aktos un var būt atspēkojamas prezumpcijas (*iuris tantum*) – proti, tās var atspēkot, ja tiek iesniegti pierādījumi par pretējo, vai neatspēkojamas prezumpcijas (*iuris et de iure*) – resp., tās nevar atspēkot, cenšoties tiesā iesniegt pierādījumus par pretējo; 2) vienkāršas prezumpcijas, kuras tiesai pēc tās ieskatiem ir jāizvērtē, pieņemot tikai būtiskas, precīzas un konsekventas prezumpcijas; vienkāršas prezumpcijas netiek atzītas saistībā ar faktiem, attiecībā uz kuriem likums nepieļauj liecinieku pierādījumus (Civilt kodeksa 2729. pants). Pierādīšanas pienākums tiek “mīkstināts” arī vispārzināmu faktu gadījumā, t. i., tādu faktu, kas nolēmuma taisīšanas brīdī un vietā ir bijuši plaši zināmi un līdz ar to nav apšaubāmi (Civilprocesa kodeksa 115. pants).

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesai pēc tās ieskatiem ir jāizvērtē pierādījumi, izņemot gadījumus, kad likumā ir noteikts savādāk; tā var arī izsecināt pierādījumus no atbildēm, ko tai sniegušas puses, no pušu nepamatota atteikuma atļaut veikt jebkādas tiesas norīkotas pārbaudes, no pušu uzvedības tiesvedības laikā (Civilprocesa kodeksa 116. pants). Tiesas lēmumam atbalstīt prasību vai iebildumus pret to jābūt balstītam vienīgi uz faktiem, kas pilnībā pierādīti tieši vai atbilstīgi prezumpcijas principam. Tiesas spriedums nedrīkst būt balstīts uz nepierādītiem faktiem, pat ja ir iespējams vai ļoti iespējams, ka tie ir patiesi.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Saskaņā ar Itālijas tiesību sistēmu attiecībā uz pierādījumu iegūšanu ir piemērojams princips, ka procesa tvērumu nosaka puses (*principio dispositivo*), kas paredzēts Civilprocesa kodeksa 115. panta 1. punktā, proti, tiesas sprieduma pamatā jābūt pušu iesniegtajiem pierādījumiem, “izņemot likumā noteiktos gadījumus”. Taču šim noteikumam ir paredzēti atsevišķi izņēmumi, kas noteikti šādos Civilprocesa kodeksa pantos:

- 117. pantā — tiek atļauta pušu neoficiāla izjautāšana;
- 118. pantā — tiek atļauts izdot rīkojumu par personu un priekšmetu pārbaudēm;
- 61. un 191. pantā — tiesai tiek atļauts pieprasīt eksperta slēdzienus;
- 257. pantā — tiesai tiek atļauts pieaicināt liecinieku, kuru norādījis cits liecinieks, un

- 281. *ter* pantā — tiek atļauts, ka vispārējās piekritības tiesa (*tribunale*) viena tiesneša sastāvā izdod rīkojumu par liecību iegūšanu, ja pušu faktu izklāstā minētas personas, kuras, iespējams, varētu būt informētas par faktiem.

Darba strīdos principu, ka procesa tvērumu nosaka puses, var aizstāt ar sistēmu, kam raksturīgi objektīvās izmeklēšanas principa elementi, it īpaši ievērojot šādus nosacījumus:

- 420. pants nosaka, ka puses lietas izskatīšanas sēdes laikā var brīvi nopratināt; un

- 421. pants nosaka, ka tiesa jebkurā laikā pēc savas iniciatīvas var norīkot, ka tiek atzīts jebkurš cita veida pierādījums, pat pārsniedzot Civillkodeksā noteiktās robežas. Tiesvedībā par vecāku atbildību tiesa pēc savas iniciatīvas var norīkot pierādījumu iegūšanu, tai skaitā nodokļu policijas (*polizia tributaria*) veiktas pārbaudes; taču tikai attiecībā uz rīkojumiem, kas skar nepilngadīgos. Laulību šķiršanas procesos, ja pastāv strīds, vispārējā tiesa var likt veikt izmeklēšanu par pušu ienākumiem, aktīviem un faktisko dzīves standartu, kā arī, ja nepieciešams, pieaicināt nodokļu policiju.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Ja viena puse pieprasa pierādījumu iegūšanu, pretējā puse var pieprasīt tādu pierādījumu iegūšanu, kas liecinātu par pretējo. Tiesa pieņem abus pieteikumus, ja tai ir pamats uzskatīt, ka iesniegtie fakti būs būtiski sprieduma pieņemšanā.

Ja tiesa pierādījumus pieņem, tad tā pēc tam turpina to uzklausišanu.

Pēc tam, kad ir iegūti pierādījumi, lieta tiek iztiesāta.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Pierādījumus tradicionāli definē kā līdzekļus, kas palīdz atklāt kādu faktu un tādējādi pierāda minēto faktu un apliecina tā noteiktību, vai kā instrumentu, ar ko tiesnešus pārliecina par konkrēto faktu patiesumu. Lai atļautu to izmantošanu tiesvedībā, sākotnējai prasībai ir jābūt pieņemamai un nozīmīgai. Lai sākotnējā prasība būtu pieņemama, tā nevar būt vērsta pret aizliegumu, kas noteikts ar likumu (piem., Civillkodeksa 2726. pants attiecībā uz maksājumiem). Citiem vārdiem sakot, tiesai ir jānosaka, vai ierosinātais konkrētais pierādījumu savākšanas pasākums nav pretrunā likumam. Uz t.s. īpašajiem pierādījumiem, kuri nav aprakstīti Civillkodeksā, arī attiecas ar likumu noteiktie aizliegumi. Savukārt nozīmīgums tiek vērtēts no citas perspektīvas un ir saistīts ar "faktu, kas veido pierādījuma būtību". Lai sākotnējā prasība būtu pieņemama, tiesai ir jāpārliciecinās, vai faktam, kura pierādīšana tiek prasīta, būs reāla ietekme uz spriedumu lietā. Attiecīgi fakti, kuriem nebūtu nekādas ietekmes uz prasības pieņemšanu vai noraidīšanu, nav pieņemami, pat ja tie tiek pierādīti. Lai ļautu tiesai izvērtēt pierādījumu nozīmīgumu, likumdevējs ir noteicis, ka prasībai ir jāatbilst vismaz trim konkrētības līmeņiem, tādējādi jāsniedz vismaz trīs dažādu veidu informācija: tematiskā jeb KUR; vēsturiskā jeb KAD un funkcionālā jeb KĀDAM NOLŪKAM. Fakti, kas nav konkrēti apstrīdēti, nav jāpierāda (Civillprocesa kodeksa 115. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Itālijas tiesībās izdala dokumentārus un nedokumentārus pierādījumus. Pierādījumi, kurus reglamentē Civillkodekss, tiek uzskatīti par parastiem pierādījumiem.

Dokumentārie pierādījumi ietver:

publiskus dokumentus (Civillkodeksa 2699. pants un turpmākie panti);

privātus dokumentus (2702. pants un turpmākie panti);

telegrammas (2705. pants un turpmākie panti);

mājsaimniecības dokumentus un uzskaites dokumentus (2707. pants);

uzņēmuma grāmatvedības uzskaiti (2709. pants);

mehāniski sagatavotas kopijas (2712. pants);

dokumentu un līgumu kopijas (2714. pants un turpmākie panti).

Digitālie dokumenti arī ir pierādījumi.

Nedokumentārie pierādījumi ietver:

liecinieku liecības (Civillkodeksa 2721. pants un turpmākie panti);

rakstiskas liecinieku liecības (Civillprocesa kodeksa 257-*bis* pants);

atzīšanos (Civillkodeksa 2730. pants un turpmākie panti);

oficiālu nopratināšanu (Civillprocesa kodeksa 230. pants);

ar zvērestu apstiprinātus paziņojumus (Civillkodeksa 2736. pants un turpmākie panti);

pārbaudes (Civillprocesa kodeksa 258. pants un turpmākie panti).

Tāpat pastāv arī ekspertu ziņojumi, kas tiesai sniedz trūkstošās tehniskās zināšanas. Itālijas procesuālajā sistēmā nav noslēdzošas tiesību normas par pierādīšanas līdzekļu saistošo dabu, jo to iegūšana principā nav aizliegta. Tomēr atbilstoši Itālijas tiesu judikatūrai t.s. īpašie pierādījumi nevar apiet aizliegumus vai izņēmumus, kas ir ietverti materiālajās vai procesuālajās normās; ja tas tā nebūtu, tad pastāvētu iespēja slepeni iekļaut pierādījumus, kuri citos apstākļos netiktu atzīti vai par kuriem to atzīšanai būtu jāsniedz atbilstošas oficiālas garantijas.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieku pierādījumus pieņem tiesa (Civillprocesa kodeksa 245. pants); ar tiesas rīkojumu tiek pieprasīts, lai liecinieks ierastos tiesā pierādījumu sniegšanas nolūkā, piemērojot piespiedu pasākumus un naudas sodu, ja liecinieks tiesā neierodas. Tiesa nosaka pierādījumu iegūšanas vietu, laiku un paņēmieni. Pēc attiecīgās puses pieprasījuma tiesu izpildītājs lieciniekam nodod uzaicinājumu ierasties tiesā. Liecinieks balsī nolasa solījumu teikt patiesību, un tad to iztaujā tiesnesis — puses nedrīkst tieši iztaujāt lieciniekus. Ir noteikums, kas ļauj tiesai ar pušu piekrišanu pierādījumus iegūt rakstiski (Civillprocesa kodeksa 257. *bis* pants). Tiesa nozīmē ekspertus un uzdod tiem jautājumus, uz kuriem tiem ir jāatbild; arī ekspertiem ir jāierodas sēdē un jāzvēr runāt patiesību. Parasti eksperti sagatavo rakstisku ziņojumu, taču tiesa var izdot rīkojumu un pieprasīt, lai viņi ierastos tiesā, un iztaujāt viņus sēdes laikā mutiski (Civillprocesa kodeksa 195. pants). Rakstiskie pierādījumi kļūst par tiesvedības daļu, tiklīdz tie tiek pievienoti puses materiāliem — kad tie sniegti pirmo reizi vai vēlāk, ievērojot likumā noteiktos termiņus (kas nepārsniedz uzklausišanai noteiktos termiņus saskaņā ar Civillprocesa kodeksa 183. pantu attiecībā uz parasto faktu noskaidrošanas procedūru).

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Itālijas tiesību sistēmā vislielākā nozīme tiek piešķirta publiskiem dokumentiem un neatspēkojamām prezumpcijām. Publiskie dokumenti (Civillkodeksa 2699. pants un turpmākie panti) ir dokumenti, kurus, ievērojot noteiktās formalitātes, ir izstrādājis notārs (*notaio*) vai cita valsts amatpersona, kam ir tiesības apliecināt savu publisko statusu vietā, kur dokuments ir ticis sagatavots. Publiskiem dokumentiem ir pilnīga pierādījuma vērtība, ja vien netiek pierādīts, ka tie ir nepatiesi. Izņemot šo problēmu, publiskie dokumenti ir uzskatāmi par absolūtiem un bezierunu pierādījumiem. Neatspēkojamās prezumpcijas (Civillkodeksa 2727. pants) ir vēl iedarbīgākas, jo attiecībā uz tām nav iespējams pierādīt pretējo.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Likumā noteikts, ka atsevišķi fakti ir pierādāmi vienīgi ar noteikta veida pierādījumiem, proti, dažos gadījumos — ar publiskiem dokumentiem, savukārt citos gadījumos ir jāiesniedz rakstiski dokumenti, kas var būt gan publiski, gan privāti.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Lieciniekiem ir pienākums sniegt liecību, ja vien likumā nav noteikts citādi. Pastāv normas, kas attiecas uz šādām situācijām: nespēja liecināt; liegums noteiktām personām liecināt; kā arī iespēja atteikties no liecības sniegšanas. Liecinieka pienākums sniegt liecību netieši izriet no pilnvarām, kas tiesai tiek piešķirtas ar Civilprocesa kodeksa 255. pantu attiecībā uz gadījumu, ja liecinieks neierodas tiesā, proti, tiesa var izdot rīkojumu nogādāt liecinieku tiesā piespiedu kārtā un var uzlikt tam soda naudu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Kriminālprocesa kodeksā, uz ko atsaucas Civilprocesa kodekss, noteiktajos gadījumos, tostarp attiecībā uz privātpersonām, kas var atteikties sniegt liecību, jo uz tām attiecas komercnoslēpuma, dienesta noslēpuma vai valsts noslēpuma neizpaušanas pienākums.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 256. pantu tiesa par liecinieku, kas ierodas tiesā, taču atsakās bez pienācīga pamatojuma sniegt liecību, vai ja ir pamats uzskatīt, ka liecinieks sniedz nepatiesu liecību vai neizpauz pierādījumus, ziņos prokuroram, nosūtot tam sēdes protokola kopiju.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Fiziskas personas, kurām attiecībā uz lietas faktiem pastāv personiskas intereses, pierādījumus sniegt nevar, jo viņu intereses nozīmē, ka šīs personas varētu tikt iesaistītas tiesvedībā kā dalībnieki (Civilprocesa kodeksa 246. pants). Attiecībā uz **strīdā iesaistītajām pusēm, kas viennozīmīgi nevar būt liecinieki**, Itālijas tiesību sistēmā ir paredzēta **oficiāla nopratināšana**, kura ir pierādījumu veids, kā mērķis ir iegūt puses atziņas tiesā (Civilprocesa kodeksa 228. pants), un kurā ir jāievēro vispārējie noteikumi attiecībā uz pierādījumiem un kura konkrētāk (Civilprocesa kodeksa 230. un turpmākie panti) ir jāīsteno, izmantojot speciālas un īpašas darbības. Konkrētajai pusei ir jāsniedz atbildes personīgi, tā nevar izmantot piezīmes, izņemot gadījumu, kad tā pierādījusi, ka tas ir nepieciešams un tiesa to ir apstiprinājusi. Jautājumiem, kurus uzdod pusēm oficiālā nopratināšanā, jābūt saistītiem ar faktiem, kas sniegti kā pierādījumi un ir atļauti rīkojumā, ar kuru apstiprina oficiālo nopratināšanu. Tomēr var uzdot arī jautājumus, kas saistīti ar citiem faktiem – ja puses par to vienojas un ja tiesa to uzskata par lietderīgu. Ja puse nepamatoti nepiedalās vai atsakās piedalīties oficiālā nopratināšanā, no tā var izrietēt fakts, kas kalpos par pamatu pierādījumiem, kuri tiks **atzīti**, ja tiesa uzskata, ka tie būtu jāatzīst, ņemot vērā pārējos pierādījumus. Saskaņā ar iedibināto judikatūru gadījumā, ja puse atsakās sniegt atbildes vai neierodas uz nopratināšanu, tas nav automātiski uzskatāms par nepārprotamu atziņas, bet drīzāk par apstākli, kurš, to izvērtējot kopā ar citiem tiesvedībā iegūtajiem pierādījumiem, var kalpot tiesai par pamatu secinājumu izdarīšanai, balstoties uz nopratināšanā sniegtajiem faktiem.

Tiesai nav nekādu piespiedu pilnvaru, izņemot iepriekš aprakstītās.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaustot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaustīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesnesis nopratina liecinieku, uzdodot tam tiešus jautājumus par faktiem, kas pieļaujami kā tiesvedībā nozīmīgi fakti, kā arī tādus jautājumus par tiem pašiem faktiem, kurus lietas gaitā ir pieprasījuši pušu advokāti.

Netiek izslēgta iespēja izmantot videokonferences, lai arī Civilprocesa kodeksā šāda iespēja nav skaidri paredzēta. Civilprocesa kodeksa 202. pantā noteikts, ka, izdodot rīkojumu par pierādījumu iegūšanu, tiesa “nosaka pierādījumu iegūšanas laiku, vietu un paņēmieni”, un tas ļauj tiesai norīkot liecinieka uzklaustīšanu ar videokonferences starpniecību. Civilprocesa kodeksa 261. pantā paredzēts arī, ka tiesa var izdot rīkojumu veikt video ierakstu, kam nepieciešama mehānisku līdzekļu, rīku un procedūru izmantošana.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Tiesa neņem vērā tādus pierādījumus, kas nav oficiāli iesniegti un pieņemti.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Puses argumenti, kas kalpotu tai par labu, nav uzskatāmi par pierādījumiem. Taču atzišanās (ar attiecīgu negatīvu konotāciju), ko puse izteikusi **oficiālās nopratināšanas** laikā (skat. 2.11. iedaļu), tiks uzskatīta par pierādījumiem, kas vērsti pret šo pusi.

Lapa atjaunināta: 21/07/2022

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Kipra

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Parasti pierādīšanas pienākums civilprocesā ir tai pusei, kura pieprasa tiesiskās aizsardzības līdzekli, t. i., attiecīgi prasītājam vai sūdzības iesniedzējam. Izņēmuma gadījumos šo pienākumu var pārlīkt uz apsūdzēto vai atbildētāju. Tipisks piemērs: ja ierosinātā prasība attiecas uz nolaidību un ir pierādīts, ka prasītājs nezina vai viņam nav līdzekļu, ar kuriem noskaidrot, kā nelaimes gadījums notika; ka attiecīgo kaitējumu izraisīja objekts, kura vienīgais kontrolētājs bija atbildētājs; vai ka attiecīgais kaitējums ir saistīts ar atbildētāja nespēju par to saprātīgi rūpēties, nevis ar tā aprūpi, piemēro principu *res ipsa loquitur* (acīmredzamas lietas princips) un pierādīšanas pienākums tiek pārlīkts uz atbildētāju.

Parasti prasītājam vai sūdzības iesniedzējam ar atbilstoši, no lieciniekiem iegūtiem pierādījumiem ir jāpierāda visi viņa/viņas prasības pamatošanai vajadzīgie fakti.

Tiesai ir jāizvērtē pierādījumi un jāpieņem spriedums atbilstīgi par lietas faktiem izdarītajiem secinājumiem. Ja noteiktos apstākļos tiesa nevar pieņemt secinājumus par konkrētu lietas faktu, kas ir būtisks prasības izskatīšanā, puses iesniegtā prasība, kas pamatota ar šo faktu, būtu jānoraida.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Atsevišķi fakti nav jāpamato ar pierādījumiem, piemēram, noteikti fakti, kas ir neapšaubāmi un skaidri un attiecībā uz kuriem var pieņemt, ka tiesai par tiem ir “tiesas zināšanas”. Tie var būt fakti par mērvienībām, monetārām lietām, gada kalendāru un valstu laika zonu atšķirībām. Kā citus piemērus var minēt vispārzināmus faktus, kuri tiek pieņemti, pamatojoties uz cilvēku pieredzi, piemēram, ceļu satiksmes nelaimes gadījumu skaita pieaugums, problēmas, ar kurām saskaras atraitne, kurai ir nepilngadīgi bērni u. c. Plaši zināmi fakti, kas nav jāpamato ar pierādījumiem, ir arī vēsturiski, zinātniski un ģeogrāfiski fakti. Turklāt atsevišķos gadījumos ir iespējami pieņēmumi. Pieņēmums ir tāds secinājums, ko var vai vajag izdarīt, ņemot vērā to, ka ir pierādīti konkrēti fakti. Šie pieņēmumi var būt atspēkojami vai neatspēkojami.

Neatspēkojami ir tādi pieņēmumi, kas ir izteikti tiesību aktā un kurus nevar atspēkot ar pierādījumiem par pretējo. Neatspēkojamu pieņēmumu ir ļoti maz.

Šāda pieņēmuma piemērs ir atrodams Kriminālkodeksa 14. pantā, kurā izteikts pieņēmums, ka bērnam, kas ir jaunāks par 14 gadiem, nav jāuzņemas kriminālatbildība par viņa darbību vai bezdarbību. Atspēkojami pieņēmumi ir daudz izplatītāki. Tos var atspēkot ar pierādījumiem par pretējo. Piemēram, ja netiek pierādīts pretējais, tiek pieņemts, ka likumīgā laulībā dzimuša bērna tēvs ir bērna mātes vīrs.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Civillietās prasītais pierādīšanas līmenis ir "iespējamību izvērtēšana" [*balance of probabilities*]. Citādi sakot, tiesa konstatēs, ka fakts ir pierādīts, ja pierādījumi to pārliecinās, ka fakta notikšana ir ticamāka par tā nenotikšanu.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Civilprocesā to, kādus no lieciniekiem iegūtus pierādījumus iesniegt tiesai, izvēlas lietas puses. Katra puse var izsaukt tādus lieciniekus, kurus tā uzskata par savai lietai noderīgiem. Bez lietas pušu piekrišanas tiesai nav pilnvaru izsaukt lieciniekus pēc savas iniciatīvas.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Istenojamā procedūra ir vienkārša. Puse, kas vēlas izsaukt liecinieku, pieprasa, lai tiesa pieņem izsaukumu uz tiesu. Pēc tam tiesa pieņem attiecīgu izsaukumu, kas jānodod lieciniekam. Ikvienai personai, kurai šāds izsaukums uz tiesu ir nodots, ir juridisks pienākums izsaukumā norādītajā datumā un laikā ierasties tiesā.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Vairumā gadījumu lietas puses prasītais izsaukums uz tiesu tiek izdots. Puses iesniegto izsaukuma pieprasījumu var noraidīt retos un izņēmuma gadījumos, kad ir pierādīts, ka tas ir maznozīmīgs un uzskatāms par tiesas procesa pārkāpumu.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Ir divi pierādījumu veidi — liecinieka mutvārdu liecība, kas sniegta tiesā, un rakstiski vai dokumentēti pierādījumi, kas sniegti, iesniedzot tiesai dokumentus.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Pastāvīgi noteikumi, ar ko reglamentē pierādījumu iegūšanu no lieciniekiem ekspertiem, nav paredzēti. Pierādījumu iesniedzējai pusei būtu jānolemj, vai lieciniekseksperts sniegs liecību personīgi vai arī pierādījumi tiks iesniegti rakstiski.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Nav vispārīga noteikuma par to, ka konkrēts liecinieks būtu labāks, uzticamāks vai pārliecinošāks par citiem pierādījumu veidiem. Tiesa visus procesā iesniegtos pierādījumus izvērtēs, ņemot vērā katras lietas īpašos apstākļus.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Nē, šādu noteikumu nav.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Ja personai ir nodots izsaukums uz tiesu, kurā tā aicināta ierasties un liecināt tiesā, atbilstīgi tiesību aktiem šai personai ir pienākums to darīt. Neierašanās vai atteikšanās ierasties ir uzskatāma par necieņu pret tiesu, un par to piemēro atbilstošu sodu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Liecinieki nedrīkst atteikties no pierādījumu sniegšanas. Tomēr izņēmuma apstākļos liecinieki var atteikties atbildēt uz konkrētiem jautājumiem un var nesniegt konkrētus dokumentus, pamatojoties uz konfidencialitāti, piemēram, saistībā ar dienesta noslēpumu.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Skatīt atbildi uz a) apakšpunktu (iepriekš).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Jebkura persona ir kompetenta sniegt pierādījumus jebkādā civilprocesā, ja vien tiesa nenolemj, ka jaunības, garīgās veselības traucējumu vai līdzīga iemesla dēļ persona nespēj novērtēt savu pienākumu teikt patiesību, saprast viņam/viņai uzdotos jautājumus vai uz tiem saprātīgi atbildēt (atbilstīgi Pierādījumu likuma 13. pantam).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Liecinieku iztaujā galvenajā nopratināšanās, un to dara puse, kas liecinieku izsauca. Pēc galvenās nopratināšanās liecinieku izjautā pretējā puse. Visbeidzot, ja tiek uzskatīts, ka ir jāprecizē konkrēti aspekti, jautājumus drīkst uzdot tiesa.

Ja liecinieka fiziska ierašanās tiesā nav iespējama un ja tiesa var nodrošināt vajadzīgos tehniskos resursus, liecību var sniegt telekonferencē vai izmantojot citus tehniskus līdzekļus. Jebkādi piemērojami īpašie nosacījumi būs atkarīgi no lietas konkrētajiem apstākļiem.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību leguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

No jebkura tiesas procesa izslēdz jebkādus pierādījumus, kas iegūti nelikumīgi, pārkāpjot konstitucionālās tiesības, un tiesa šos pierādījumus nedrīkst ņemt vērā. Tipisks piemērs ir nelikumīgs personīgas sarunas ieraksts.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Lietas puses paziņojums nav uzskatāms par pierādījumu. Tas, ka attiecīgu paziņojumu izteikusi persona, kura ir tieši ieinteresēta lietas iznākumā, ir tikai viens no vairākiem faktiem, kas tiesai jāņem vērā, izvērtējot vai novērtējot kopējos pierādījumus.

Lapa atjaunināta: 07/12/2023

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Latvija

1 Pierādīšanas pienākums

Puses pienākums ir pierādīt tos faktus, uz kuriem tā pamato savus prasījumus vai iebildumus. Prasītājam jāpierāda savu prasījumu pamatotība, bet atbildētājam savu iebildumu pamatotība.

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Pierādījumus iesniedz puses un citi lietas dalībnieki. Ja pusēm vai citiem lietas dalībniekiem nav iespējams iesniegt pierādījumus, pēc viņu motivēta lūguma tos izprasa tiesa.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Ja tiesa atzīst kādu faktu par vispārzināmu, tas nav jāpierāda.

Arī fakti, kas nodibināti ar likumīgā spēkā stājušos spriedumu vienā civillietā, nav no jauna jāpierāda, iztiesājot citas civillietas, kurās piedalās tās pašas puses.

Likumīgā spēkā stāties tiesas spriedums krimināllietā ir obligāts tiesai, kas izskata lietu par tās personas civiltiesisko atbildību, par kuru taisīts spriedums krimināllietā, vienīgi jautājumā par to, vai noziedzīgā darbība vai bezdarbība notikusi un vai to izdarījusi vai pieļāvusi tā pati persona.

Fakti, kas saskaņā ar likumu uzskatāmi par nodibinātiem, nav jāpierāda. Tādu pieņēmumu var apstrīdēt vispārīgā kārtībā.

Pusei nav jāpierāda arī fakti, kurus Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā nav apstrīdējusi otra puse.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesa novērtē pierādījumus pēc savas iekšējās pārliecības, kas pamatota uz tiesas sēdē vispusīgi, pilnīgi un objektīvi pārbaudītiem pierādījumiem, vadoties no tiesiskās apziņas, kas balstīta uz loģikas likumiem, zinātnes atziņām un dzīvē gūtiem novērojumiem. Tiesai spriedumā jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienus faktus par pierādītiem, bet citus - par nepierādītiem. Nekādiem pierādījumiem nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Civilprocesa likums nosaka pienākumu pierādījumus iesniegt pusēm, bet likumā ir paredzēti arī atsevišķi gadījumi, kad tiesa pēc savas iniciatīvas pieprasa pierādījumus (piem. jautājumu izšķiršanā, kas skar bērna intereses). Ja tiesa atzīst, ka par kādu no faktiem, uz kuriem pamatoti puses prasījumi vai iebildumi, nav iesniegti pierādījumi, tā paziņo par to pusēm un, ja nepieciešams, nosaka termiņu pierādījumu iesniegšanai.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Rakstveida un lietiskos pierādījumus iesniedz tiesai puses, bet ja puses atsaucās uz mutiskām liecībām, tad tiesa uz tiesas sēdi uzaicina pušu norādīto liecinieku, lai uzklausītu viņa liecību. Tiesa pievieno pierādījumus lietas materiāliem.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa pieļauj tikai likumā noteiktos pierādījumus un tos, kuriem ir nozīme lietā. Tiesa var atteikt pieņemt pierādījumus, ja tie iesniegti vēlāk kā četrpadsmit dienas pirms tiesas sēdes, ja tiesnesis nav noteicis citu termiņu pierādījumu iesniegšanai. Lietas iztiesāšanas laikā pierādījumus var iesniegt pēc puses vai citu lietas dalībnieku motivēta lūguma, ja tas nekavē lietas iztiesāšanu vai tiesa savlaicīgas pierādījumu neiesniegšanas iemeslus atzinusi par attaisnojošiem, vai pierādījumi ir par faktiem, kuri kļuvuši zināmi lietas iztiesāšanas laikā.

Par pierādījumu nevar būt liecinieka liecības, kas pamatotas uz ziņām, kuru avots nav zināms, vai uz citu personu sniegtajām ziņām, ja šīs personas nav nopratinātas.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Pušu un trešo personu paskaidrojumi, kuri ietver ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņu prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi tiesas sēdē pārbaudīti un novērtēti pierādījumi;

liecinieku un ekspertu liecības;

rakstveida pierādījumi - dokumenti, vai citi raksti, kuros ziņas par faktiem, kuriem ir nozīme lietā, ierakstītas ar burtu, ciparu un citu rakstisku zīmju vai tehnisku līdzekļu palīdzību, kā arī attiecīgās ierakstu sistēmas (audio, video magnetofonu lentes, datoru disketes u.c.);

lietiskie pierādījumi;

ekspertīze;

eksperta atzinums;

institūcijas atzinums.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Būtiskas atšķirības nav, jo gan eksperta sniegtā liecība ir pierādījums, kā arī eksperta rakstiskais atzinums ir vērtējams kā pierādījums. Tāpat gan lieciniekam, gan ekspertam pēc tiesas aicinājuma ir jāierodas tiesā sniegt patiesu liecību par tai zināmiem apstākļiem (lieciniekam) vai dot objektīvu atzinumu savā vārdā par eksperta noskaidrotajiem faktiem zinātnē, tehnikā, mākslā vai citā nozarē.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Nekādiem pierādījumiem nav iepriekš noteikta spēka, kas saistītu tiesu, bet tiesai spriedumā jānorāda, kādēļ tā vienam pierādījumam devusi priekšroku salīdzinājumā ar citu pierādījumu un atzinusi vienus faktus par pierādītiem, bet citus - par nepierādītiem.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Jā, ja faktus, kuras saskaņā ar likumu var pierādīt tikai ar noteiktiem pierādīšanas līdzekļiem, nevar pierādīt ne ar kādiem citiem pierādīšanas līdzekļiem.

Tiesa pieļauj tikai likumā noteiktos pierādīšanas līdzekļus.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Nevienam uz tiesu izsauktajam lieciniekam nav tiesību atteikties no liecību došanas, izņemot likumā noteiktos gadījumus.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

No pienākuma liecināt var atteikties:

pušu radinieki taisnā līnijā un sānu līniju pirmajā un otrajā pakāpē, laulātais un pirmās pakāpes svaini, kā arī pušu ģimenes locekļi;

pušu aizbildņi un aizgādņi, kā arī personas, kas atrodas pušu aizbildnībā vai aizgādībā;

personas, kuras citā lietā tiesājas ar vienu no pusēm.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Par atteikšanos liecināt tādu iemeslu dēļ, kurus tiesa atzinusi par neattaisnojošiem, un par apzināti nepatiesas liecības došanu liecinieks, kurš ir sasniedzis 14 gadu vecumu, ir atbildīgs saskaņā ar Krimināllikumu.

Ja liecinieks bez attaisnojoša iemesla neierodas pēc tiesas vai tiesneša izsaukuma, tiesa viņam var uzlikt naudas sodu līdz 60 euro vai atvest viņu uz tiesu piespiedu kārtā.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

garīdzniekus - par apstākļiem, kas viņiem kļuvuši zināmi, uzklusot grēksūdzi, un personas, kurām pēc sava amata vai profesijas nav tiesību izpaust tām uzticētās ziņas, - par šīm ziņām;

nepilngadīgas personas - par apstākļiem, kas liecina pret viņu vecākiem, vecvecākiem, brāļiem un māsām;

personas, kas savu fizisko vai psihisko trūkumu dēļ nespēj pareizi uztvert apstākļus, kuriem ir nozīme lietā;

bērņus līdz septiņu gadu vecumam.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusot videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Par liecinieku izsauktai personai jāierodas tiesā un jādod patiesa liecība par tai zināmiem apstākļiem. Lieciniekam jāatbild uz tiesas un lietas dalībnieku jautājumiem. Tiesa liecinieku var nopratināt viņa atrašanās vietā, ja viņš slimības, vecuma, invaliditātes vai cita attaisnojoša iemesla dēļ nevar ierasties pēc tiesas izsaukuma. Liecinieku var nopratināt, arī izmantojot videokonferenci tiesā pēc liecinieka atrašanās vietas vai šim nolūkam speciāli aprīkotā vietā.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Lietas dalībnieki var apstrīdēt rakstveida pierādījumu patiesīgumu.

Pret rakstveida pierādījuma patiesīgumu nevar iebilst persona, kas to pati parakstījusi. Šī persona var apstrīdēt šo pierādījumu, ceļot atsevišķu prasību, ja paraksts dots vardarbības, draudu vai viltus ietekmē. Tāpat lietas dalībnieks var iesniegt motivētu pieteikumu par rakstveida pierādījuma viltojumu. Ja tiesa atzīst, ka rakstveida pierādījums viltots, tā izslēdz šo pierādījumu un par viltojuma faktu paziņo prokuroram. Lai pārbaudītu pieteikumu par rakstveida pierādījuma viltojumu, tiesa var noteikt ekspertīzi vai pieprasīt citus pierādījumus. Taču, ja tiesa atzīst, ka lietas dalībnieks šo strīdu ierosinājis apzināti nepamatoti, tiesa var uzlikt naudas sodu.

Civilprocesa likums noteic, ka par liecinieku izsauktai personai jāierodas tiesā un jādod patiesa liecība par tai zināmiem apstākļiem. Ja puse vēlas noteiktus apstākļus pierādīt ar liecinieka liecību, lietas dalībniekam, lūdzot nopratināt liecinieku, lūgumā tiesai ir jānorāda, kādus lietai nozīmīgus apstākļus liecinieks var apstiprināt.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Pušu un trešo personu paskaidrojumi, kuri ietver ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti viņu prasījumi vai iebildumi, atzīstami par pierādījumiem, ja tos apstiprina citi tiesas sēdē pārbaudīti un novērtēti pierādījumi. Ja viena puse atzīst faktus, ar kuriem otra puse pamato savus prasījumus vai iebildumus, tiesa var atzīt šādus faktus par pierādītiem, ja tai nav šaubu, ka atzīšana nav notikusi viltus, vardarbības, draudu vai maldības ietekmē vai arī lai slēptu patiesību.

4 Vai šī dalībvalsts saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu ir norādījusi citas iestādes, kas ir kompetentas iegūt pierādījumus tiesvedības civillietās vai komercietās nolūkiem atbilstoši regulai? Ja ir, kādās tiesvedībās tās ir kompetentas iegūt pierādījumus? Vai tās var tikai pieprasīt pierādījumu iegūšanu vai arī palīdzēt pierādījumu iegūšanā, pamatojoties uz citas dalībvalsts pieprasījumu? Skatīt arī paziņošanu saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu.

Nav norādītas citas iestādes, tikai tiesas.

Lapa atjaunināta: 18/12/2023

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Lietuva

1 Pierādīšanas pienākums

Pusēm jāpierāda to prasījumu un iebildumu pamatā esošie fakti, izņemot gadījumus, kad šādi fakti nav jāpierāda (sk. 1.2. punktu).

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Saskaņā ar Lietuvas Republikas Civilprocesa kodeksu (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*) pierādīšanas pienākums ir lietā iesaistītajām pusēm. Tām ir jāpierāda to prasījumu un iebildumu pamatā esošie fakti, izņemot gadījumus, kad šādi fakti nav jāpierāda saskaņā ar Civilprocesa kodeksu. Visas tiesas izskata civillietas saskaņā ar sacīkstes principu. Ikvienai pusei ir jāpierāda tās prasījumu un iebildumu pamatā esošie fakti, izņemot gadījumus, kad šādi fakti nav jāpierāda.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Civilprocesa kodeksa 182. pantā ir uzskaitīti šādi faktu veidi, uz kuriem neattiecas pierādīšanas pienākums:

fakti, ko tiesa atzinusi par vispārzināmiem;

fakti, kas konstatēti spēkā esošos spriedumos citā civiltiesvedībā vai administratīvā tiesvedībā, kuras dalībnieki bijušas tās pašas personas, izņemot gadījumus, kad tiesas spriedums rada tiesiskas sekas citām personām, kas nav iesaistītas tiesvedībā (prejudiciāli fakti);

sekas, kas izriet no personīgām darbībām, kuras ir noziedzīgs nodarījums, ja šādas sekas ir atzītas spēkā esošā spriedumā krimināltiesvedībā (prejudiciāli fakti);

fakti, kas ir domājami saskaņā ar likumu un nav apstrīdēti saskaņā ar vispārējo procedūru;

pušu atzīti fakti.

Pusei ir tiesības atzīt citas puses prasības vai iebilduma pamatā esošus faktus. Tiesa var uzskatīt atzītu faktu par noskaidrotu, ja tā uzskata, ka atzīšana atbilst lietas apstākļiem un ka attiecīgā puse faktus nav atzinusi maldināšanas, vardarbības vai draudu nolūkos vai ka fakti ir atzīti kļūdas pēc vai lai slēptu patiesību.

Jāņem arī vērā, ka šādus apstākļus var apstrīdēt, iesniedzot pierādījumus saskaņā ar vispārējo procedūru.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Ja iesniegtie pierādījumi ļauj tiesai secināt, ka fakta esības varbūtība ir lielāka nekā neesības varbūtība, tiesa atzīst attiecīgo faktu par noskaidrotu.

2 Pierādījumu iegūšana

Pierādījumi civiltiesvedībā ir jebkuri faktiskie dati, ko tiesa izmanto kā pamatu, lai atbilstoši likumā noteiktajai procedūrai noteiktu pušu prasības un iebildumus pamatojošo faktu esību vai neesību, kā arī jebkuri citi fakti, kas ir būtiski godīga un taisnīga lēmuma pieņemšanai attiecīgajā lietā. Šādus datus var noskaidrot, izmantojot liecības, ko sniedz puses vai trešās personas (tieši vai ar pārstāvja starpniecību), liecinieku liecības, rakstiskus pierādījumus, lietiskus pierādījumus, pārbaužu protokolus, ekspertu ziņojumus, tiesiski iegūtus fotoattēlus, video un audio ierakstus un citus pierādījumu veidus. Tiesa var arī prasīt, lai ES dalībvalsts savāc pierādījumus vai iegūst tos tieši saskaņā ar Padomes 2001. gada 28. maija Regulu (EK) Nr. 1206/2001 par sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civillietās un komercietās, lai uzlabotu, vienkāršotu un paātrinātu tiesu sadarbību pierādījumu iegūšanā.

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 179. pantu puses un citi tiesvedības dalībnieki iesniedz pierādījumus. Ja iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, tiesa var prasīt, lai puses un citi tiesvedības dalībnieki iesniedz tai apstiprinošus pierādījumus, un noteikt termiņu to iesniegšanai. Tiesa ir arī tiesīga vākt pierādījumus pēc savas iniciatīvas (*ex officio*), bet tikai likumā paredzētos gadījumos.

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksu tiesa ir tiesīga vākt pierādījumus pēc savas iniciatīvas, iztiesājot ģimenes vai nodarbinātības lietas, ja tā uzskata, ka tas ir būtiski lietas taisnīgai izspriešanai (376. un 414. pants).

Turklāt Civilprocesa kodeksa 476. pantā ir paredzēts, ka tiesa, gatavojoties izspriest lietas par nepilngadīga bērna atzīšanu par pilnībā rīcībspējīgu un tiesībspējīgu (emancipētu):

ieceļ bērnu aizsardzības valsts iestādi nepilngadīgā bērna dzīvesvietā, lai tā iesniegtu savus secinājumus par nepilngadīgā bērna gatavību neatkarīgi īstenot visas civiltiesības un pildīt pienākumus;

pieprasa datus par to, vai nepilngadīgais bērns ir bijis notiesāts vai ir izdarījis administratīvo tiesību vai citu tiesību pārkāpumu;

ja tas ir nepieciešams, lai noteiktu nepilngadīgā bērna fizisko, tikumisko vai garīgo attīstību — uzdod veikt psiholoģisko un/vai psihiatrisko tiesu ekspertīzi un pieprasa jebkādas nepilngadīgā bērna medicīniskos dokumentus vai citu materiālu, kas ir nepieciešams pārbaužu veikšanai; veic jebkādas citas darbības, kas ir nepieciešamas, lai sagatavotos lietas izskatīšanai.

Civilprocesa kodeksa 582. pants arī paredz, ka tad, kad tiek izskatīts jautājums par atļauju nodot īpašumtiesības uz ģimenes īpašumu, iekļāt ģimenes īpašumu vai radīt citu apgrūtinājumu tiesībām uz ģimenes īpašumu, tiesai, ņemot vērā lietas apstākļus, ir tiesības pieprasīt no prasītāja pierādījumus par ģimenes finanšu stāvokli (ienākumiem, ietaupījumiem, citu īpašumu, saistībām), datus par nododamo ģimenes īpašumu, datus no bērnu aizsardzības dienesta par bērna vecākiem, datus par sākotnējiem nosacījumiem un nākotnes darījuma izpildes izredzēm, bērna tiesību aizsardzības izredzēm, ja darījums netiek veikts, un citus pierādījumus.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Lai savāktu pierādījumus (saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 199. un 206. pantu), tiesa var pieprasīt, lai juridiska vai fiziska persona iesniedz rakstiskus vai lietiskos pierādījumus, kas jāiesniedz tieši tiesai noteiktos termiņos. Ja fiziskās vai juridiskās personas nespēj iesniegt prasītos rakstiskos vai lietiskos pierādījumus vai nespēj to izdarīt noteiktajā termiņā, tām ir jāinformē par to tiesa un jānorāda iemesli. Tiesa personai, kura pieprasa rakstiskus vai lietiskos pierādījumus, var izdot apliecinājumu, kas sniedz personai tiesības iegūt pierādījumus, lai tos varētu iesniegt tiesai.

Gatavojoties tiesas sēdei, tiesnesis arī veic citas procesuālas darbības, kas ir nepieciešamas, lai pienācīgi sagatavotu lietu izskatīšanai tiesas sēdē (pieprasa pierādījumus, ko nevar iegūt tiesvedības dalībnieki, vāc pierādījumus pēc savas iniciatīvas, ja tiesa ir tiesīga to darīt saskaņā ar Civilprocesa kodeksu, utt.).

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa var noraidīt pierādījumus šādos apstākļos:

ja tie ir nepieņemami;

ja pierādījumi neapstiprina vai atspēko faktus, kas ir būtiski lietā (Civilprocesa kodeksa 180. pants);

ja pierādījumus ir bijis iespējams iesniegt agrāk un to vēlāka iesniegšana tādējādi kavēs tiesvedību (Civilprocesa kodeksa 181. panta 2. punkts).

Visi dokumenti vai citi pierādījumi, ar kuriem prasītājs pamato prasījumus, pierādījumi par to, ka ir samaksāta nodeva tiesai, un pieteikumi, pieprasot pierādījumus, ko prasītājs nevar iesniegt, norādot iemeslus, kāpēc pierādījumus nevar iesniegt, ir jāpievieno kā pielikums prasības pieteikumam, lai tiesa tos pieņemtu (Civilprocesa kodeksa 135. pants).

Jāņem vērā arī tas, ka apelācijas tiesa atteiksies pieņemt jaunus pierādījumus, ko ir bijis iespējams iesniegt pirmās instances tiesai, izņemot gadījumus, kad pirmās instances tiesa ir nepamatoti atteikusies pieņemt pierādījumus vai ja vajadzība iesniegt pierādījumus ir radusies vēlāk (Civilprocesa kodeksa 314. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Kā noteikts Civilprocesa kodeksā, pierādījumi civiltiesvedībā ir jebkuri faktiskie dati, ko tiesa izmanto kā pamatu, lai atbilstoši likumā noteiktajai procedūrai konstatētu, vai pastāv pušu prasības un iebildumus pamatojoši apstākļi, kā arī citi apstākļi, kas ir būtiski godīga un taisnīga lēmuma pieņemšanai attiecīgajā lietā. Minētos datus var iegūt no liecībām, ko sniedz puses vai trešās personas (tieši vai ar pārstāvja starpniecību), liecinieku liecībām, rakstiskiem pierādījumiem, lietiskiem pierādījumiem, pārbaužu protokoliem un ekspertu ziņojumiem.

Kā pierādījumus var izmantot arī tiesiski iegūtus fotoattēlus un audio un video ierakstus.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Civilprocesa kodeksa 192.–217. pantā ir ietverti turpmāk izklāstītie noteikumi, kas reglamentē pierādījumu iegūšanu no lieciniekiem un lieciniekiem ekspertiem.

Liecinieku nopratināšanas procedūra

Katru liecinieku ieaicina tiesas zālē un nopratina individuāli. Nenopratinātie liecinieki nedrīkst atrasties tiesas zālē tiesas sēdes laikā. Nopratinātajiem lieciniekiem jāpaliek tiesas zālē līdz tiesas sēdes beigām. Ja to prasa nopratinātie liecinieki, tiesa var ļaut viņiem iziet no tiesas zāles pēc tam, kad ir uzklauzīti tiesvedības dalībnieku viedokļi.

Liecinieku var nopratināt *in situ*, ja viņš nevar ierasties tiesā pēc uzaicinājuma slimības, vecuma, invaliditātes vai cita tiesas atzīta pamatota iemesla dēļ un ja tiesvedības dalībnieks, kurš ierosinājis liecinieka uzaicināšanu, nevar nodrošināt viņa ierašanos tiesā.

Tiesai jāpārlicinās par liecinieka identitāti un jāizskaidro lieciniekam viņa tiesības un pienākumi, kā arī viņa atbildība zvēresta laušanas un savu pienākumu neizpildes vai nepienācīgas izpildes gadījumā.

Pirms nopratināšanas liecinieks nodod zvērestu, uzliekot roku uz Lietuvas Republikas Konstitūcijas (*Lietuvas Republikos Konstitucija*) un sakt šādus vārdus: “Es, (pilns vārds un uzvārds), godīgi un patiesi zvēru teikt patiesību, nenoklusējot, nepapildinot un nemainot pierādījumus.” Zvērestu nodevušais liecinieks paraksta zvēresta tekstu. Parakstīto zvērestu pievieno lietas dokumentiem.

Kad tiesa ir noskaidrojusi liecinieka saistību ar pusēm un trešām personām un citus apstākļus, kas ir būtiski viņa liecību novērtēšanai (liecinieka izglītība, nodarbošanās u. c.), tā aicina liecinieku izstāstīt visu, ko viņš zina par lietu, un atturēties izpaust informāciju, ja liecinieks nevar norādīt tās avotu.

Kad liecinieks ir sniedzis savu liecību, viņam var uzdot jautājumus. Vispirms liecinieku izvaicā persona, kura prasījusi viņa uzaicināšanu, un šādas personas pārstāvis. Tad liecinieku izvaicā citi tiesvedības dalībnieki. Liecinieku, kuru uzaicinājis tiesa pēc savas iniciatīvas, vispirms izvaicā prasītājs. Tiesnesim ir jāignorē uzvedinoši jautājumi un jautājumi, kas neattiecas uz lietu. Tiesnesis ir tiesīgs uzdot jautājumus jebkurā brīdī liecinieka izvaicāšanas laikā.

Tiesa pēc tiesvedības dalībnieka lūguma vai pēc savas iniciatīvas var nopratināt liecinieku atkārtoti tajā pašā tiesas sēdē, uzaicināt nopratināto liecinieku uz citu tiesas sēdi tajā pašā tiesā vai savstarpēji konfrontēt lieciniekus.

Izņēmuma gadījumos, kad ir neiespējami vai sarežģīti nopratināt liecinieku tiesā, tiesa, kas izspriež lietu, var izskatīt rakstisku liecību, ja tā, ņemot vērā liecinieka identitāti un to apstākļu būtību, par kuriem ir sniedzama liecība, uzskata, ka tam nebūs kaitējošas ietekmes uz būtisko lietas faktu noskaidrošanu. Pēc pušu iniciatīvas liecinieku var uzaicināt uz papildu nopratināšanu tiesā, ja tas ir nepieciešams, lai sīkāk noskaidrotu lietas faktus. Pirms liecināšanas lieciniekam ir jāparaksta zvēresta teksts, kas norādīts Civilprocesa kodeksa 192. panta 4. punktā, un lieciniekam ir jāparaksta apliecinājums par to, ka viņš ir brīdināts, ka nepatiesas liecības sniegšana ir noziedzīgs nodarījums. Rakstiska liecība jāsniedz, klātesot notāram, kurš apliecina liecību.

Ekspertu nopratināšana

Eksperta atzinumu nolasa skaļi tiesas sēdē. Pirms eksperta atzinuma nolasīšanas ekspertam (ekspertiem), kas sniedz eksperta atzinumu un piedalās tiesas sēdē, ir jānodod zvērests, uzliekot roku uz Lietuvas Republikas Konstitūcijas un sakt šādus vārdus: “Es, (pilns vārds un uzvārds), zvēru, ka godīgi veikšu savus eksperta pienākumus tiesvedībā un sagatavošu objektīvu un pamatotu eksperta atzinumu, balstoties uz visu savu pieredzi.” Ja nopratināšana notiek ārpus tiesas sēdes, eksperta parakstītā zvēresta teksts ir eksperta ziņojuma neatņemama sastāvdaļa. Ekspertiem, kuri ir iekļauti Lietuvas Republikas Tiesas ekspertu sarakstā (*Lietuvas Republikos teismo ekspertų sąrašas*) un ir nodevuši zvērestu, kad tika iekļauti minētajā sarakstā, nav jānodod zvērests tiesā, un tiek uzskatīts, ka viņi ir brīdināti par atbildību nepatiesa atzinuma vai liecību sniegšanas gadījumā.

Tiesa var uzdot ekspertam jautājumus, lai viņš mutiski paskaidro savu atzinumu. Eksperta atzinuma mutisko skaidrojumu iekļauj tiesas sēdes protokolā.

Ekspertiem var uzdot jautājumus, lai viņi paskaidro vai papildina savu atzinumu. Personai, kura prasījusi eksperta iecelšanu, ir iespēja pirmajai uzdot jautājumus. Tad ekspertu var izvaicāt citi tiesvedības dalībnieki. Ja ekspertu ieceļ tiesa pēc savas iniciatīvas, prasītājam ir iespēja pirmajam uzdot jautājumus ekspertam.

Tiesneši ir tiesīgi uzdot jautājumus ekspertam jebkurā brīdī viņu izvaicāšanas laikā.

Eksperta atzinums tiek sniegts tikai pēc tiesas pieprasījuma (un tas ir jāiesniedz rakstiski eksperta ziņojuma formā). Eksperta ziņojumā jābūt iekļautam detalizētam veiktās izmeklēšanas aprakstam, secinājumiem, kas izdarīti, pamatojoties uz konstatētajiem faktiem, un pamatotām atbildēm uz tiesas uzdotajiem jautājumiem.

Ja tiesa pieprasa eksperta atzinumu bez eksperta ziņojuma, eksperta atzinumu uzskata par rakstiskajiem pierādījumiem, ko iesniedzis eksperts (līdzīgi kā citi tiesvedības dalībnieki), vai pierādījumiem, ko pieprasījusi tiesa saskaņā ar Civilprocesa kodeksā noteikto procedūru.

Civilprocesa kodeksa 198. pantā ir paredzēti turpmāk izklāstītie noteikumi par rakstisku pierādījumu iesniegšanu.

Rakstiskus pierādījumus var iesniegt tiesvedības dalībnieki, vai tos var pieprasīt tiesa saskaņā ar Kodeksā paredzēto procedūru.

Rakstiski pierādījumi jāiesniedz Civilprocesa kodeksā noteiktajā formā, proti, tiesvedības dalībniekam, kurš pamato procesuāla dokumenta saturu ar rakstiskiem pierādījumiem, ir jāpievieno oriģināli vai to kopijas (digitālas kopijas), ko apliecinājusī tiesa, notārs (vai cita persona, kura ir pilnvarota veikt notāra darbības), jurists, kurš piedalās tiesvedībā, vai persona, kas ir izdevusi (saņēmusi) dokumentu. Tiesa pēc savas iniciatīvas vai pēc tiesvedības dalībnieka pieprasījuma var prasīt, lai tiek iesniegti dokumentu oriģināleksemplāri. Tiesvedības dalībnieka pieprasījumu iesniegt dokumentu oriģināleksemplārus iesniedz kopā ar tā prasību, preprasību, aizstāvības argumentu izklāstu vai citiem tiesvedības dalībnieku procesuālajiem dokumentiem. Tiesvedības dalībnieki var iesniegt šādu pieprasījumu vēlāk, ja iemeslus, kuru dēļ tas nav iesniegts agrāk, tiesa atzīst par pārliecinošiem vai ja attiecīgā pieprasījuma izpilde nekavēs lietas izspriešanu. Ja dokuments tikai daļēji attiecas uz procesuālo dokumentu saturu, tad tiesai var iesniegt tikai attiecīgās dokumenta daļas (izvilkumus, izrakstus).

Visi procesuālie dokumenti un to pielikumi jāiesniedz tiesai lietuviešu valodā, izņemot atsevišķus gadījumus, kas paredzēti tiesību aktos. Ja tiesvedības dalībnieki, kuriem jāiesniedz procesuālie dokumenti, nesaprot lietuviešu valodu, tiesa jāiesniedz šādu dokumentu tulkojumi viņiem saprotamā valodā. Ja iesniedzamie dokumenti saskaņā ar Kodeksu ir jāpārtulko svešvalodā, tiesvedības dalībniekiem ir jāiesniedz tiesai apliecināti šādu dokumentu tulkojumi atbilstoši noteiktajai tiesas procedūrai.

Pēc iesniedzēju pieprasījuma lietā iekļautos dokumentu oriģināleksemplārus var atdot atpakaļ. Šādā gadījumā lietas dokumentācijā ir jāatstāj atpakaļ atdodamo dokumentu kopijas, kas apliecinātas saskaņā ar Kodeksā noteikto procedūru.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 197. pantu dokumentus, ko izdevušas valsts un pašvaldību iestādes un ko apstiprinājušas valsts pilnvarotas personas savas kompetences ietvaros un atbilstoši prasībām, kuras piemēro attiecībā uz konkrētu dokumentu formu, var uzskatīt par oficiāliem rakstiskiem pierādījumiem, un tiem ir lielāks pierādījuma spēks. Faktus, kas norādīti oficiālos rakstiskos pierādījumos, uzskata par pilnībā pierādītiem, līdz tos atspēko ar citiem pierādījumiem tiesvedībā, izņemot liecinieku liecības. Aizliegumu izmantot liecinieku liecības nepiemēro, ja tas būtu pretrunā labticības, godprātības un saprātīguma principiem. Oficiālu rakstisku pierādījumu pierādījuma vērtību ar tiesību aktiem var piešķirt arī citiem dokumentiem.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Lietas apstākļus, kas saskaņā ar likumu jāpierāda, izmantojot konkrētus pierādīšanas līdzekļus, nevar pierādīt ar citiem pierādīšanas līdzekļiem (Civilprocesa kodeksa 177. panta 4. punkts).

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Personai, kura tiek uzaicināta kā liecinieks, ir jāierodas tiesā un jāsniedz patiesa liecība. Persona, kura tiek uzaicināta kā liecinieks, ir atbildīga saskaņā ar likumu par liecinieka pienākumu nepildīšanu (191. pants), t. i., viņai var piespriest naudas sodu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Liecinieks var atteikties sniegt liecību, ja liecinot viņš liecinātu pret sevi, saviem ģimenes locekļiem vai tuviem radniekiem.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Ja liecinieks, eksperti vai tulki neierodas uz tiesas sēdi, tiesa prasa personām, kuras piedalās tiesvedībā, vai lietu var izskatīt bez liecinieku, ekspertu vai tulku klātbūtnes, un nospriež, ka tiesas sēde ir jāturpina vai jāatliek. Ja uzaicināts liecinieks, eksperts vai tulks neierodas tiesā bez pamatota iemesla, viņam var piespriest naudas sodu līdz viena tūkstoša litu apmērā. Liecinieku var arī nogādāt uz tiesu piespiedu kārtā, pamatojoties uz tiesas nolēmumu (Civilprocesa kodeksa 248. pants).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Šādas personas nedrīkst noprotināt kā lieciniekus:

pārstāvji civiltiesvedībā un administratīvā tiesvedībā vai aizstāvības advokāts krimināltiesvedībā — attiecībā uz faktiem, ko šīs personas uzzinājušas, pildot savus pārstāvja vai aizstāvības advokāta pienākumus;

personas, kuras nespēj izprast apstākļus, kas ir būtiski attiecībā uz lietu, vai kuras nespēj sniegt patiesu liecību fiziskas vai garīgas invaliditātes dēļ;

priesteri — attiecībā uz apstākļiem, par kuriem viņi uzzinājuši grēksūdzes laikā;

mediķi — attiecībā uz apstākļiem, uz kuriem attiecas profesionālais noslēpums;

mediatori — attiecībā uz apstākļiem, par kuriem viņi uzzinājuši samierināšanas starpniecības procedūrā.

Likumā ar būt noteiktas arī citas personas.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Kad tiesa ir noskaidrojusi liecinieka saistību ar pusēm, trešām personām un citus apstākļus, kas ir būtiski liecību novērtēšanai (liecinieka izglītība, nodarbošanās u. c.), tā aicina liecinieku izstāstīt tai visu, ko viņš zina par lietu, un atturēties izpaust informāciju, ja liecinieks nevar norādīt tās avotu.

Kad liecinieks ir liecinājis, viņam var uzdot jautājumus. Vispirms liecinieku izvaicā persona, kura prasījusi viņa uzaicināšanu, un šādas personas pārstāvis, un tad viņu izvaicā citi tiesvedības dalībnieki. Liecinieku, kuru uzaicinājusī tiesa pēc savas iniciatīvas, vispirms izvaicā prasītājs. Tiesnesim ir jāignorē uzvedinoši jautājumi un jautājumi, kas neattiecas uz lietu. Tiesnesis ir tiesīgs uzdot jautājumus jebkurā brīdī liecinieka izvaicāšanas laikā. Tiesa pēc tiesvedības dalībnieka lūguma vai pēc savas iniciatīvas var noprotināt liecinieku atkārtoti tajā pašā tiesas sēdē, uzaicināt noprotināto liecinieku uz citu tiesas sēdi tajā pašā tiesā vai savstarpēji konfrontēt lieciniekus.

Izņēmuma gadījumos, kad ir neiespējami vai sarežģīti noprotināt liecinieku tiesā, tiesa, kas izspriež lietu, var izskatīt rakstisku liecību, ja tā, ņemot vērā liecinieka identitāti un to apstākļu būtību, par kuriem ir sniedzama liecība, uzskata, ka tam nebūs kaitējošas ietekmes uz būtisko lietas faktu noskaidrošanu.

Pēc pušu iniciatīvas liecinieku var uzaicināt uz papildu noprotināšanu tiesā, ja tas ir nepieciešams, lai sīkāk noskaidrotu lietas faktus. Pirms liecināšanas lieciniekam ir jāparaksta iepriekš noteikts zvēresta teksts un apliecinājums par to, ka viņš ir brīdināts, ka nepatiesas liecības sniegšana ir noziedzīgs nodarījums. Rakstiska liecība jāsniedz, klātesot notāram, kurš apliecina liecību.

Tiesvedības dalībnieku piedalīšanos tiesas sēdēs un liecinieku nopratināšanu *in situ* var nodrošināt, izmantojot informācijas un elektronisko sakaru tehnoloģijas (ar videokonferenču, telefonkonferenču starpniecību u. tml.). Izmantojot šādas tehnoloģijas atbilstoši tieslietu ministra noteiktajai procedūrai, jānodrošina, ka tiesvedības dalībnieki tiek uzticami identificēti un ka dati (pierādījumi) tiek ierakstīti un iesniegti objektīvi.

Turklāt Civilprocesa kodeksa 803. pants paredz iespēju Lietuvas Republikas tiesām lūgt, lai citas valsts tiesa izmanto sakaru tehnoloģijas (videokonferences, telefonkonferences) pierādījumu vākšanā.

3 Pierādījuma izvērtēšana

Tiesa novērtē tiesvedībā iegūtos pierādījumus pēc savas pārliecības, pamatojoties uz tiesvedības laikā izklāstīto faktu visaptverošu un objektīvu izvērtējumu un saskaņā ar likumu.

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Faktu datus noskaidro, izmantojot liecības, ko sniedz puses un trešās personas (tieši vai ar pārstāvja starpniecību), liecinieku liecības, rakstiskus pierādījumus, lietiskus pierādījumus, pārbaužu protokolus, ekspertu secinājumus, tiesiski iegūtus fotoattēlus, video un audio ierakstus un citus pierādījumus. Faktu datus, uz kuriem attiecas valsts vai dienesta noslēpums, parasti nevar izmantot kā pierādījumus civiltiesvedībā, līdz tiem tiek atcelts klasificētas informācijas statuss atbilstoši likumā noteiktajai procedūrai. Datus, kas saņemti samierināšanas starpniecības procedūrā, nevar izmantot kā pierādījumus civiltiesvedībā, izņemot gadījumus, kas paredzēti Likumā par samierināšanas starpniecību civilstrīdos.

Jāņem arī vērā, ka saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 185. pantu tiesai jānovērtē tiesvedībā iegūtie pierādījumi pēc savas pārliecības, pamatojoties uz tiesvedības laikā izklāstīto faktu visaptverošu un objektīvu izvērtējumu un saskaņā ar likumu. Nav pierādījumu, kam būtu jebkāda iepriekš noteikta ietekme uz tiesu, izņemot, ja tas ir paredzēts Civilprocesa kodeksā.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Jā (sk. 2.4. punktu).

Lapa atjaunināta: 21/11/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Pierādījumu iegūšana - Luksemburga

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Saskaņā ar Luksemburgas tiesību aktiem pamatprincips ir tāds, ka personām, kuras pieprasa pienākuma izpildi, sava prasība ir jāpierāda. Tāpat personām, kuras apgalvo, ka pienākums tām vairs nav saistošs, ir jāpierāda, ka tās ir veikušas maksājumu vai ir izpildījušas darbību, kas tās atbrīvo no pienākuma.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Atsevišķos gadījumos Luksemburgas tiesību aktos ir paredzēti pieņēmumi, kas atbrīvo personu no tāda fakta pierādīšanas, kura pierādīšana būtu sarežģīta vai neiespējama. Pieņēmumi ir secinājumi, kuri tiek izdarīti uz likuma pamata vai kurus izdara tiesa, par nezināmu faktu, pamatojoties uz zināmu faktu.

Likumā ir noteikti divu veidu pieņēmumi. Pirmkārt, ir tiesiskie pieņēmumi, kurus konkrētai rīcībai vai faktiem piesaista ar konkrētu likumu. Otrkārt, ir pieņēmumi, kuri nav noteikti tiesību aktos un par kuriem var izlemt tiesa, kas pieņems tikai būtiskus, precīzus un konsekventus pieņēmumus.

Vispārēji runājot, ir iespējams sniegt pierādījumus, lai atspēkotu pieņēmumus. Piemēram, ja laulātam pārim piedzimst bērns, pieņem, ka bērna tēvs ir bērna mātes vīrs. Tomēr ir iespējams ierosināt prasību, lai apstrīdētu paternitāti.

Daudz retāki ir gadījumi, kad pieņēmumi ir neatspēkojami, proti, pierādījumus pieņēmumu atspēkošanai nav iespējams iegūt.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Faktu novērtējums ir tiesas ziņā, un tas ir absolūts. Ja pastāv šaubas, tiesa pārliecinās, vai pastāv būtiski, precīzi un konsekventi pierādījumi, un pieņem vai noraida pierādījumus atkarībā no apgalvoto faktu ticamības.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Tiesa pēc puses pieprasījuma var izdot pierādījumu iegūšanas rīkojumu. Tomēr atsevišķos gadījumos tiesas var iegūt pierādījumus arī pēc savas iniciatīvas.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Tiesa informē norīkoto ekspertu par uzdevuma būtību. Eksperts uzaicina ierasties tiesā puses un trešās personas, kurām ir jāpalīdz pierādījumu iegūšanā.

Saskaņā ar sacīkstes principu pierādījumi ir iegūstami, pusēm klātesot.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Pierādījumu iegūšanas rīkojumu var izdot jebkurā gadījumā, kad tiesai nav pietiekami daudz informācijas lēmuma pieņemšanai.

Pierādījumu iegūšanas rīkojumu attiecībā uz apgalvojumu par kādu faktu var izdot tikai tad, ja pusei, kura izsaka apgalvojumu, nav pietiekamu pierādījumu, lai to pamatotu. Nekādā gadījumā nedrīkst izdot pierādījumu iegūšanas rīkojumu, lai kompensētu puses nolaidību pierādījumu vākšanā.

Tāpat tiesām ir jāaprobežojas ar tādu līdzekļu izvēli, kas būtu pietiekami, lai strīdu atrisinātu; tām jāizvēlas vienkāršākais un lētākais risinājums.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Dažādie pierādījumu veidi ietver dokumentētus pierādījumus, mutvārdu pierādījumus, pieņēmumus, atzīšanu un apliecinātus pierādījumus.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Metodes pierādījumu iegūšanai no lieciniekiem un ekspertiem

Ja liecinieku sniegti pierādījumi ir pieļaujami, tiesa var iegūt pierādījumus no trešām personām, kuras, iespējams, var viest lielāku skaidrību par attiecīgajiem faktiem, jo personiski tos pārzina. Pierādījumi var būt sniegti apgalvojumu veidā, vai arī tos var apkopot ar pētnieciskām metodēm atkarībā no tā, vai tie ir rakstiski vai mutvārdu pierādījumi.

Tiesa var prasīt, lai jebkura persona, kuru tā izvēlas, iesniedz skaidrojumu apgalvojumu, konsultāciju vai eksperta atzinuma veidā par faktiem, attiecībā uz kuriem ir nepieciešams eksperta izskaidrojums. Ja atzinumam nav jābūt iesniegtam rakstiski, tiesa var ļaut ekspertam izklāstīt atzinumu mutiski sēdes laikā; tiek izveidots eksperta atzinuma pieraksts, ko paraksta tiesnesis un tiesas sekretārs.

Noteikumi attiecībā uz rakstisku pierādījumu un rakstisku eksperta ziņojumu vai atzinumu iesniegšanu

Rakstiski pierādījumi

Puse, kura pamatojas uz kādu dokumentu, nodrošina, lai tas būtu pieejams arī citiem lietas dalībniekiem. Tas jādara pieejams, saņemot apstiprinājumu vai iesniedzot to tiesas kancelejā (*greffe*). Dokumenti ir jādara pieejami bez iepriekšēja aicinājuma.

Eksperu rakstiski ziņojumi vai atzinumi

Eksperti savus ziņojumus iesniedz tiesas kancelejā. Tiek sagatavots viens ziņojums, pat ja ir pieaicināti vairāki eksperti; ja viedokļi ir atšķirīgi, katrs eksperts sniedz savu atzinumu. Ja eksperts ir lūdzis cita eksperta atzinumu par specializācijas jomu, kas ir atšķirīga no paša specializācijas, šādu atzinumu atkarībā no lietas veida pievieno sēdes protokolam vai lietas materiāliem.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Daži pierādījumu veidi ir spēcīgāki par citiem:

publisks dokuments (*acte authentique*), ko sagatavojis valsts amatpersona (notārs, tiesu izpildītājs u. c.), veicot amata pienākumus, ir uzskatāms par pierādījumu, ja vien nav pierādīts, ka tas ir nepatiess;

pušu starpā noslēgts un parakstīts privāts dokuments (*acte sous seing privé*), neiesaistot valsts amatpersonu, uzskatāms par pierādījumu, ja vien nav pierādījumu par pretējo;

mutvārdu pierādījumi un citi pierādījumu veidi ir tiesas ziņā.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Rakstiski pierādījumi ir nepieciešami, lai pamatotu juridisku darījumu (līgumu), kura vērtība pārsniedz 2500 EUR. Tomēr fakta (piemēram, negadījuma) pierādījums var būt jebkādā formā.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Likums nosaka lieciniekiem pienākumu sadarboties tiesvedībā, lai noskaidrotu patiesību.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Personas, kuras var pierādīt, ka tām ir pamatots iemesls, var tikt atbrīvotas no pierādījumu sniegšanas. No pierādījumu sniegšanas var atteikties puses vecāki vai citi tiešie radnieki, kā arī laulātais — pat pēc laulības šķiršanas.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Liecinieks, kurī nav ieradušies liecināt, var izsaukt ierasties tiesā uz viņu rēķina, ja tiek uzskatīts, ka viņu liecība ir vajadzīga. Lieciniekiem, kas nav ieradušies liecināt, un personām, kas bez pamatota iemesla atsakās sniegt liecību vai dot zvērestu, var uzlikt civiltiesisku sodu (*amende civile*) 50–2500 EUR apmērā.

Sodu un citas izmaksas var atcelt, ja attiecīgā persona var pierādīt, ka noteiktajā dienā tā nav varējusi ierasties tiesā.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Par liecinieku var uzaicināt jebkuru personu, izņemot personas, kuras atzītas par tādām, ka tās nevar būt liecinieki.

Tomēr personas, kuras nevar liecināt, tik un tā var tikt uzklaušītas ar tādiem pašiem nosacījumiem, bet nedodot zvērestu. Tomēr saistībā ar pieteikumu par laulības šķiršanu vai laulāto atšķiršanu laulāto bērni un citi pēcnācēji nekādā gadījumā nevar sniegt pierādījumus par faktiem, uz kuriem balstās laulātie.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesas un pušu loma, uzklaušot liecinieku

Tiesas liecinieku pierādījumus uzklauš atsevišķi, tādā secībā, kā to lemj tiesa, pusēm klātesot vai tās pieaicinot. Liecinieki nevar liecību lasīt no iepriekš sagatavota materiāla.

Tiesa var uzklaušīt liecinieku sniegtos pierādījumus vai iztaujāt lieciniekus par jebkādiem jautājumiem, par kuriem saskaņā ar tiesību aktiem var iegūt pierādījumus, pat ja šādi jautājumi lēmumā par pierādījumu iegūšanas rīkojumu nav pieminēti. Tiesas var atsaukt lieciniekus, konfrontēt tos savstarpēji vai ar pusēm, kā arī pēc nepieciešamības uzklaušīt viņu liecības tehniskā eksperta klātbūtnē.

Liecības sniegšanas laikā puses nedrīkst lieciniekus pārtraukt, uzdot viņiem jautājumus vai censties viņus ietekmēt, kā arī nedrīkst viņus tieši uzrunāt, pretējā gadījumā pastāv izslēgšanas risks. Pēc tam, kad tiesnesis liecinieku ir iztaujājis, tiesnesis pēc saviem ieskatiem var lieciniekam uzdot jautājumus, kuras tiesnesim iesniegušas puses.

Videokonferences un citi tehniskie pasākumi

Padomes Regulas (EK) Nr. 1206/2001 par sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civilīetās un komercīetās mērķis ir uzlabot, vienkāršot un sekmēt sadarbību starp dalībvalstu tiesām saistībā ar pierādījumu iegūšanu. Luksemburgas tiesību aktos nav īpašu normu par videokonferencēm.

Videokonferences reglamentē Jaunā Civilprocesa kodeksa vispārējie noteikumi par liecinieku uzklaušīšanu, tiesas personīgo vērtējumu un personīgu ierašanos tiesā. Tiesās ir uzstādīts nepieciešamais tehniskais aprīkojums. Videokonferencē, kas notiek noteiktajā datumā, piedalās tiesnesis, sekretārs, tulkis un tehniskais darbinieks.

Tiesa var noteikt sagatavošanās pasākumu daļēju vai pilnīgu audio vai video ierakstīšanu. Ieraksts tiek uzglabāts tiesas kancelejā. Jebkura no pusēm uz sava rēķina var pieprasīt ieraksta kopiju vai transkripciju.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Tiesa nepieņem prettiesiskā ceļā iegūtus pierādījumus, piemēram, ar slēpto kameru uzfilmētus materiālus vai noklausītu telefonsarunu ierakstus, ja persona par to nav bijusi informēta.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Vispārēji runājot, lietas dalībnieku argumentiem nav pierādījuma spēka.

Saistītās saites

 <http://www.legilux.lu/>

Lapa atjaunināta: 13/05/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Ungārija

1 Pierādīšanas pienākums

Pierādīšanas pienākums ir tam lietas dalībniekam, kura intereses tiek negatīvi ietekmētas, ja centieni sniegt pierādījumus ir nesekmīgi.

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Pušu pienākums ir apliecināt lietai nozīmīgos faktus un sniegt pierādījumus, lai pamatotu savus apgalvojumus, ja tiesību aktos nav paredzēts citādi. Ja tiesību aktos nav paredzēts citādi, lietai nozīmīgie fakti ir jāpierāda pusei, kura ir ieinteresēta, lai tiesa šos faktus atzītu par patiesiem, un sekas, ko rada pierādījumu trūkums vai nespēja pierādīt lietas faktus, uzņemas tā pati puse. Darba strīdu gadījumā darba devējam ir jāpierāda darba koplīguma un visu to

iekšējo noteikumu un instrukciju saturs, kas ir vajadzīgas prasības izlemšanai, visu to dokumentu saturs, kuru izstrāde ir darba devēja kompetencē un kuri ir vajadzīgi, lai pieņemtu lēmumu par juridisko strīdu, ar pieprasītajiem pabalstiem saistīto aprēķinu pareizība, ja tā ir apstrīdēta, un visu pabalstu izmaksa strīdu par darba samaksu gadījumā.

Ja strīds attiecas uz darba attiecībām publiskajā sektorā, publiskā sektora iestādei ir jāpierāda to vispārpiemērojamo normu un instrukciju saturs, kas ir vajadzīgas prasības izlemšanai, visu to dokumentu saturs, kuru izstrāde ir publiskā sektora iestādes kompetencē un kuri ir vajadzīgi, lai pieņemtu lēmumu par juridisko strīdu, ar pieprasītajiem pabalstiem saistīto apstrīdēto aprēķinu pareizība un visu pabalstu izmaksa strīdu par darba samaksu gadījumā.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Ārkārtas situācijās tiesa var atzīt par patiesu faktu, kas jāpierāda pusei, kuru ietekmē ārkārtas situācija, ja tiesai nav šaubu par tā patiesumu. Tiesa var atzīt faktisku apgalvojumu par patiesu, ja tai nav šaubu par tā patiesumu un ja to atzīst pretējā puse, puses to atspoguļo vienādi, pretējā puse to neapstrīd, neraugoties uz tiesas aicinājumu to darīt, vai ja tas ir uzskatāms par neapstrīdamu saskaņā ar šo likumu. Faktus, ko tiesa uzskata par vispārzināmiem vai kas tiesai ir oficiāli zināmi, tiesa ņem vērā arī tad, ja uz tiem nav atsaukusies neviena no pusēm. Tiesa ņem vērā juridiskas prezumpcijas *ex officio*, tostarp apstākļus, kas saskaņā ar tiesību aktiem ir uzskatāmi par patiesiem, ja nav pierādījumu par pretējo. Piemēram, ģimenes tiesībās ir ierobežots skaits neapstrīdamu prezumpciju un faktu, ko saskaņā ar tiesību aktiem nevar apstrīdēt.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Ungārijas civilprocesa normās nav paredzēts tiesas pārliecības minimālais līmenis. Ja tiesību aktos nav noteikts citādi, tiesai nav ierobežojumu attiecībā uz konkrētu formālu pierādīšanas noteikumu, metožu vai līdzekļu piemērošanu un tā var brīvi ņemt vērā pušu sniegtus pierādījumus vai jebkurus citus pierādījumus, kas ir piemēroti lietas faktu noskaidrošanai. Taču tas neattiecas uz juridiskām prezumpcijām, tostarp tiesību normām, kas paredz, ka konkrēti fakti ir uzskatāmi par patiesiem, ja nav pierādījumu par pretējo. Tiesa noskaidro lietas faktus, salīdzinot un atsevišķi un kopumā izvērtējot pušu sniegtās liecības un rīcību tiesvedības laikā, kā arī lietas izskatīšanas gaitā iegūtos pierādījumus un citu ar prasību saistīto informāciju atbilstoši savai pārliecībai.

2 Pierādījumu iegūšana

Tiesa iegūst pierādījumus ar mērķi noskaidrot faktus, kas vajadzīgi, lai pieņemtu lēmumu par strīdu.

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Ja tiesību aktos nav paredzēts citādi, lietai nozīmīgie fakti ir jāpierāda pusei, kura ir ieinteresēta, lai tiesa šos faktus atzītu par patiesiem, un sekas, ko rada pierādījumu trūkums vai nespēja pierādīt lietas faktus, uzņemas tā pati puse. Civilprocesā tiesa var uzdot iegūt pierādījumus *ex officio*, ja to pieļauj tiesību akti.

Administratīvajā procesā tiesa var uzdot iegūt pierādījumus *ex officio* saistībā ar faktiem vai pierādījumiem, kas pamato apstākļus, kuri tiesai jāņem vērā *ex officio*, ja ir noticis pārkāpums, kas apdraud nepilngadīgo vai personu, kurai ir tiesības uz invaliditātes pabalstiem, vai ja to paredz tiesību akti.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Tiek uzklauti liecinieki, iegūti ekspertu atzinumi un vajadzības gadījumā tiek uzklauti eksperti, tiek veiktas pārbaudes, personām, kuru rīcībā ir dokumenti, videoieraksti, audioieraksti un audiovizuāli ieraksti vai citi lietiski pierādījumi, tiesa liek tos uzrādīt.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesai nav saistoši pušu pieteikumi par pierādījumu sniegšanu vai lēmumi attiecībā uz pierādījumu sniegšanu. Tiesa var noraidīt pieteikumu par pierādījumu sniegšanu, ja pieteikums par pierādījumu sniegšanu nav iesniegts saskaņā ar 2016. gada Civilprocesa kodeksa likuma CXXX noteikumiem, izņemot gadījumus, kad tiesību aktos ir noteikts citādi, vai puse, kurai ir pienākums segt pierādījumu iegūšanas izmaksas, nav izpildījusi pienākumu veikt priekšsamaksu, neraugoties uz to, ka tā ir aicināta to darīt. Tiesa noraida pieteikumu par pierādījumu sniegšanu vai pārtrauc jau uzdoto pierādījumu iegūšanu, ja tas nav vajadzīgs sprieduma pieņemšanai par juridisko strīdu.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Pierādījumu veidi ietver pierādījumus, kas iegūti no lieciniekiem, ekspertu atzinumus, dokumentus, videoierakstus, audioierakstus, audiovizuālus ierakstus un citus lietiskus pierādījumus. Pierādīšanas līdzekļus nevar pieņemt, ja tie ir izslēgti saskaņā ar tiesību aktiem vai uz tiem attiecas nosacījumi un tie nav izpildīti. Pierādījumus var iegūt, veicot pārbaudi. Tiesas procesā nevar sniegt ar zvērestu apstiprinātus paziņojumus.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Saskaņā ar tiešo pierādījumu principu liecinieki un eksperti parasti sniedz liecību tiesas sēdē. Ja lietas dalībnieks vēlas pierādīt savus apgalvojumus ar dokumentiem, viņam(-ai) attiecīgais dokuments jāpievieno pieteikumam vai jāuzrāda tiesas sēdē. Dokumentam svešvalodā jāpievieno vismaz vienkāršs tulkojums ungāru valodā. Ja rodas šaubas par tulkotā teksta precizitāti vai pilnīgumu, jāizmanto apliecināts tulkojums, kura trūkuma gadījumā tiesa dokumentu neņem vērā. Pēc tās puses lūguma, kas sniedz pierādījumus, tiesa var uzlikt par pienākumu pusei, kurai ir pretējas intereses, darīt pieejamus visus dokumentus, kas ir tās rīcībā un kas tai saskaņā ar civiltiesību normām jebkurā gadījumā būtu jāizpauž vai jāuzrāda. Šāds pienākums pusei, kam ir pretējas intereses, ir jo īpaši tad, ja dokuments ir izdots tās puses interesēs, kura uzrāda pierādījumus vai apliecina tiesiskas attiecības, kas skar šo pusi, vai attiecas uz tiesas sēdi, kura ir saistīta ar šādām tiesiskām attiecībām. Ja dokuments ir tādas personas rīcībā, kas nepiedalās tiesas procesā, tiesa dokumenta iegūšanai piemēro noteikumus par pārbaudēm. Pēc lietas dalībnieka lūguma uzrādīt pierādījumus tiesa rīkojas, lai iegūtu dokumentus vai informāciju, kas ir tiesas, notāra, citas publiskas iestādes, administratīvas struktūras vai citas organizācijas rīcībā, ar nosacījumu, ka dokumenta vai informācijas izpaušanu puse nevar pieprasīt tieši. Oriģināldokuments nav jāiegūst, ja nav vajadzības to pārbaudīt un lietas dalībnieks tiesas sēdes laikā uzrāda apliecinātu vai vienkāršu tā kopiju. Dokumenta sūtīšanu var atteikt tikai tad, ja tajā ir klasificēta informācija.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Parasti nav.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Parasti šāda pienākuma nav. Izņēmuma gadījumos, piemēram, procesā, ar ko pasludina personas rīcībnespēju, tiesai ir pienākums pieaicināt ekspertu psihiatrijas jomā, lai tas novērtētu atbildētāja psihisko stāvokli.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Jā, taču atsevišķos gadījumos viņi var atteikties liecināt.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

No pierādījumu sniegšanas var atteikties šādas personas:

pušu radinieki;

persona, kas ar savu liecību apsūdzētu sevi vai radnieku noziedzīga nodarījuma izdarīšanā attiecībā uz konkrēto jautājumu;

persona, kam ir pienākums neizpaust profesionālo noslēpumu, ja ar liecības sniegšanu tiktu pārkāpts minētais pienākums, izņemot gadījumus, kad attiecīgā puse viņu no šā pienākuma atbrīvo;

persona, kam jāievēro komercnoslēpuma neizpaušanas pienākums attiecībā uz jautājumiem, kuru gadījumā ar liecības sniegšanu šis pienākums tiktu pārkāpts, izņemot gadījumus, kad dati, uz kuriem attiecas liecība, nav uzskatāmi par komercnoslēpumu saskaņā ar Likumu par piekļuvi sabiedrību interesējošiem datiem un sabiedrības interešu nolūkos pieejamiem datiem, vai ja strīda priekšmets ir jautājums par to, vai attiecīgie dati ir sabiedrību interesējoši vai pieejami sabiedrības interesēs;

strīdā iesaistītais mediators / mediācijas procesa eksperts, mediju satura nodrošinātāji un personas, ko tie nodarbina vai kam ar tiem ir līdzīgas attiecības, saistībā ar jautājumiem, kuru gadījumā liecības sniegšana nozīmētu tās personas identitātes atklāšanu, kas tiem kā mediju satura nodrošinātājiem ir sniegusi informāciju.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Lieciniekiem, tiesas ieceltiem ekspertiem, pārbaudāma dokumenta vai priekšmeta īpašniekiem un citām personām, kuru līdzdalību pierādījumu iegūšanā tiesa uzskata par nepieciešamu (turpmāk kopā "pierādījumu sniedzēji"), ir pienākums piedalīties pierādījumu iegūšanā. Ja pierādījumu sniedzējs nepilda savu pienākumu un nav iepriekš lūdzis attaisnot neierašanos tiesā ar pamatotu iemeslu, tiesa liek pierādījumu sniedzējam atlīdzināt radušās izmaksas, var uzlikt naudas sodu, var izdot rīkojumu par pierādījumu sniedzēja obligātu ierašanos, var samazināt pierādījumu sniedzēja atlīdzību un var informēt pierādījumu sniedzēja priekšnieku, vadītāju vai darba devēju par viņa(-s) neierašanos. Tiesa vienlaikus var piemērot vairāk nekā vienu no šiem piespiedu līdzekļiem.

Piespiedu līdzekļus nevar piemērot nepilngadīgai personai, kas jaunāka par četrpadsmit gadiem, bet tās juridiskajam pārstāvim var pieprasīt atlīdzināt radušās izmaksas un var piemērot naudas sodu.

Ja pierādījumu sniedzējs pēc piespiedu līdzekļa piemērošanas izpilda savu pienākumu vai lūdz attaisnot neierašanos tiesā ar pamatotu iemeslu, tiesa atceļ rīkojumu par piespiedu līdzekļa piemērošanu.

Liecinieks var iesniegt atsevišķu apelācijas sūdzību par lēmumu, kas uzliek viņam(-ai) pienākumu liecināt. Apelācijas sūdzība aptur liecinieka iztaujāšanu. Ja liecinieka atteikums liecināt ir acīmredzami nepamatots, tiesa, kas izskata apelācijas sūdzību, var piemērot lieciniekam naudas sodu, bet tiesa, kas izskata pamatlietu, var likt lieciniekam atlīdzināt radušos izdevumus.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Liecinieka juridisko pārstāvi nevar uzklaut kā liecinieku, izņemot gadījumus, kad viņa(-s) pārstāvētā fiziskā persona ir kompetenta piedalīties tiesas procesā. Personu, kas ir darbojusies kā aizstāvis, nevar uzklaut kā liecinieku jautājumā, par kuru tā ir uzzinājusi, pildot aizstāvja pienākumus, un liecināt nevar arī persona, kas nav atbrīvota no konfidencialitātes pienākuma ar klasificētu informāciju saistītā jautājumā.

Nepilngadīgas personas, kas jaunākas par četrpadsmit gadiem, var uzklaut kā lieciniekus vienīgi tad, ja no viņu liecībām sagaidāmos pierādījumus nav iespējams iegūt citādi.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaut liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaut videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Liecinieki ierodas uz tiesas sēdi pēc tiesas izsaukuma, un viņus parasti uzklaua tiesas priekšsēdētājs vai tiesnesis, ja lietu izskata tiesa viena tiesneša sastāvā.

Pēc tā lietas dalībnieka lūguma, kas ir pieaicinājis liecinieku, tiesas priekšsēdētājs var ļaut šim lietas dalībniekam būt pirmajam, kas tieši uzdod lieciniekam jautājumus, un pēc tam ļaut pretējai pusei uzdod jautājumus, ja pretējā puse ir izteikusi šādu lūgumu. Šādos gadījumos tiesas priekšsēdētājs un pārējie tiesas locekļi var uzdod lieciniekam jautājumus pēc lietas dalībnieku veiktās iztaujāšanas.

3 Pierādījuma izvērtēšana

Tiesa noskaidro lietas nozīmīgos faktus, salīdzinot un atsevišķi un kopumā izvērtējot pušu sniegtās liecības un rīcību tiesvedības laikā, kā arī lietas izskatīšanas gaitā iegūtos pierādījumus un citu ar prasību saistīto informāciju atbilstoši savai pārlicēbai.

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Pierādījumi vai jebkura to daļa ir pretlikumīgi un tos nedrīkst izmantot tiesas procesā, ja:

- a) tie ir iegūti vai uzrādīti, pārkāpjot vai apdraudot personas tiesības uz dzīvību un fizisku neaizskaramību;
- b) tie ir iegūti, izmantojot jebkuru citu pretlikumīgu metodi;
- c) tie ir iegūti prettiesiskā ceļā;
- d) to iesniegšana tiesai pārkāptu personas tiesības.

Izņemot gadījumus, kad pierādījumi ir iegūti vai uzrādīti, pārkāpjot vai apdraudot personas tiesības uz dzīvību un fizisku neaizskaramību, tiesa izņēmuma kārtā drīkst pieņemt prettiesiskā ceļā iegūtos pierādījumus, pienācīgi ņemot vērā likumpārkāpuma īpašos apstākļus un apmēru, tiesiskās intereses, ko ietekmējis likumpārkāpums, prettiesiskā ceļā iegūto pierādījumu ietekmi uz faktu noskaidrošanu, citu pierādījumu svaru un visus pārējos lietas apstākļus.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Lietas dalībnieku liecības tiesa neuzskata par pierādījumu, tomēr lietas faktu noskaidrošanas gaitā, kā aprakstīts 3. iedaļā, tiesa izvērtē arī lietas dalībnieku apgalvojumus.

Lapa atjaunināta: 15/01/2024

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas .

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas .

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Pierādījumu iegūšana - Malta

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Pierādīšanas pienākums ir personai, kas izsaka apgalvojumu; to nosaka *Tiesu organizācijas* un civilprocesa kodeksa 562. pants: "fakta pierādīšanas pienākums visos gadījumos ir tai pusei, kura to apgalvo".

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Jā, šādi noteikumi pastāv. Tos var atrast *Tiesu organizācijas* un civilprocesa kodeksa 627. un turpmākajos pantos, kuros ir minēti dokumenti, kuriem nav nepieciešams cits autentiskuma pierādījums, to skaitā:

Malta valdības tiesību akti, kurus parakstījis ministrs vai tās nodaļas vadītājs, kas tos ir izdevusi; viņa prombūtnes gadījumā tos paraksta vietnieks, asistents vai nākamā amatpersona pēc ranga, kurai ir tiesības šādus aktus parakstīt;

Malta valdības visu departamentu reģistri;

visi publiskie dokumenti, kurus parakstījušas kompetentās iestādes un kuri publicēti Malta oficiālajā vēstnesī;

Maltas valdības tiesību akti, kuri ir drukāti ar valdības pilnvarojumu un ir atbilstoši publicēti;

Maltas tiesu un baznīcas tiesu akti un reģistri;

valsts reģistrācijas biroja un zemes dienesta izdotie sertifikāti;

jūras protesta akts, kas sastādīts saskaņā ar Civiltiesas Pirmās palātas pilnvaru;

citi dokumenti, kas minēti Tirdzniecības kuģu likumā (to skaitā reģistrācijas sertifikāti, kurus parakstījis sekretārs vai cita pilnvarota amatpersona, un visa pārējā informācija, kas ir tāda reģistrācijas sertifikāta noraksts, kuru parakstījis sekretārs vai cita pilnvarota amatpersona).

Ir arī citi dokumenti, kurus var uzrādīt un uz kuru saturu neattiecas pierādīšanas pienākums, tomēr to autentiskums ir jāpierāda, to skaitā:

ikvienas tādas valsts iestādes vai organizācijas akti un reģistri, kura ir likumīgi atzīta vai kuru ir atzinusi valdība;

draudzes akti un reģistri, kas saistīti ar dzimšanu, laulību un nāvi, kā arī rīcību saskaņā ar likumu draudzes priesterā klātbūtnē;

Maltas valsts notāru izdoti akti un reģistri;

tirgotāju grāmatvedības žurnāli, kas vesti saskaņā ar likumu, — tikai attiecībā uz jebkuru komerciālu vienošanos vai citu komerciāla rakstura darījumu;

publisko brokeru grāmatvedības žurnāli, kas vesti saskaņā ar likumu, — attiecībā uz jebkādu darījumu, kas bijis noslēgts starp līgumslēdzējam pusēm saistībā ar komercjautājumiem.

Var uzrādīt pierādījumus, kas ir pretrunā ar šā veida dokumentu saturu.

Neatkarīgi no šiem dokumentiem pastāv vēl kāda prezumpcija. ko regulē 16. nodaļa Maltas Tiesību aktu krājumā, Civilkodekss, t. i., ka laulībā dzimuša bērna tēvs ir sievas vīrs. Iespējams pierādīt, ka šī likumīgā prezumpcija vairs nav spēkā, iesniedzot ar zvērestu apliecinātu prasības pieteikumu Civiltiesā (Ģimenes nodaļā) un uzrādot pierādījumu, kas apliecina, ka šāda prezumpcija nav spēkā esoša.

Pusei nav jāpierāda arī fakti, kurus Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā nav apstrīdējusi otra puse.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Lai pasludinātu spriedumu civilīetās, tiesai ir jābūt pārliecinātai, ka ir sniegts pietiekami daudz pierādījumu iespējamības izvērtēšanai.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Ikvienai lietā iesaistītajai pusei neatkarīgi no tās tiesībām ir jābūt tiesībai pieprasīt pierādījumus, kas apliecināt ar zvērestu, ir jāizveido liecinieku saraksts. Tas pats attiecas arī uz atbildi, kas apliecināta ar zvērestu, — ir jābūt iekļautam šim liecinieku sarakstam. Ja puse vēlas uzrādīt liecinieku, kas šādā veidā nav norādīts, tai ir jāiesniedz attiecīgs pieteikums.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Līdzko pieteikums pierādījumu iegūšanai ir pieņemts, lieciniekus izsauc uz tiesu ar pavēli, kas izdota pēc tās personas pieteikuma, kura vēlējusies šādas pavēles izdošanu. Lūgumu par šādas pavēles izdošanu var izteikt vārdiski Miertiesā (Maltā) un Miertiesā (Gozo) to zemākstāvošajā jurisdikcijā.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa var noraidīt puses pieteikumu gūt pierādījumus, ja izsauktā persona ir advokāts, advokāta palīgs vai priesteris. Turklāt neviena persona, kura piedalās sēdē, nevar būt par liecinieku tajā pašā lietā. Tomēr tiesai ir tiesības brīvi izlemt šo noteikumu neievērot noteiktos gadījumos, ja šādai rīcībai ir pamatots iemesls. Pastāv arī īpaši likumi, kas regulē ar likumu noteikto slepenības saturu un nepieļauj noslēpuma un konfidencialitātes informācijas atklāšanu. Turklāt prasību var noraidīt, ja tiesa uzskata, ka liecinieks nav atbilstošs.

āms, vai uz citu personu sniegtajām ziņām, ja šīs personas nav nopratinātas.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Pastāv triju veidu pierādījumi, kurus ir iespējams uzrādīt, — dokumenti, mutiskas liecības (*viva voce*) un ar zvērestu apliecinātas rakstveida liecības.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Pamatprincips ir tāds, ka liecinieku izjautāšana lietu izskatīšanas laikā ir atļauta un *viva voce*. *Tomēr likums paredz arī citas izmantojamas pierādījumu iegūšanas metodes:*

pierādījumus var sniegt ar zvērestu apliecinātu rakstveida liecību veidā, un tas attiecas gan uz tiem lieciniekiem, kuri uzturas Maltā, gan uz tiem, kuri ir ārzemēs;

gadījumā, ja persona gatavojas atstāt Maltu, ir slima vai ir gados vecāks cilvēks, vai arī ja pastāv iespējama, ka šī persona var nomirt vai kļūt nespējīga pirms lietas izskatīšanas, vai nevar ierasties sēdē, tiesa var iesaistīt tiesas palīgu, kas šo personu uzklausa. Šādā gadījumā lieciniekam uzdotos jautājumus kopā ar sniegtajām atbildēm sagatavo rakstiski un liecinieks paraksta pierādījumu vai paraksta vietā ievēl krustu;

tiesa var arī iecelt papildu tiesnesi atsevišķa liecinieka uzklausišanai lietā gadījumā, ja liecinieks nevar tiesā ierasties vecuma dēļ;

ja liecinieks uzturas ārzemēs, advokāts pēc pieteikuma var pieprasīt uzklausišanu ar pieprasījuma vēstuli palīdzību (tiesiskās palīdzības pieprasījums) — puse, kura pieprasa šā liecinieka uzklausišanu, sagatavo rakstiskus jautājumus un norāda tās personas vārdu un adresi, kura ieradīsies šīs puses vārdā liecinieku uzklausišanas laikā;

ja tiesa to uzskata par atbilstošu, tā var atļaut veikt liecinieku sniegto pierādījumu audioierakstu vai videoierakstu;

tiesa var iesaistīt tiesu amatpersonas, pilnvarojot tās uzklausi lieciniekus un administrēt zvērestu nodošanu.

Kad pierādījumu savākšanā ir iesaistīta tiesu amatpersona, tās rīcībā ir tādi paši līdzekļi kā tiesai.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Visi pierādījumu veidi ir uzskatāmi par vienādi svarīgiem.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Nē, tomēr vienmēr ir jāuzrāda labākie pierādījumi.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Jā, likums liek visiem izsauktajiem lieciniekiem liecināt. Tomēr liecinieku nevar piespiest atbildēt uz jautājumiem, atbildot uz kuriem viņš varētu kļūt par kriminālvajāšanas subjektu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Jebkuras tiesas lietā iesaistītās puses vīrs vai sieva ir kompetenti liecinieki, un viņiem var likt liecināt lietā pēc jebkuras puses lūguma. Tomēr vīram nevar likt atklāt neko, ko viņa sieva tam ir konfidenciali stāstījusi viņu laulības laikā un otrādi, kā arī nevienam no laulātajiem nevar likt atbildēt uz jautājumiem, kas varētu padarīt otru laulāto par kriminālvajāšanas subjektu.

Pie citiem faktiem, uz kuriem attiecas atbrīvojums, pieskaitāmi arī tie, kas uzticēti advokātiem, advokāta palīgiem vai priesteriem. Tomēr gadījumā, ja advokāts vai advokāta palīgs gūst sava klienta piekrišanu vai priesteris gūst tās personas piekrišanu, kura viņam ir atzinusies, tos var iztaujāt par jautājumiem, kas kļuvuši viņiem zināmi (atzīšanās priekšmets); advokātu un advokāta palīgu var iztaujāt attiecībā uz to, ko viņiem uzticējies klients saistībā ar lietu, un priesteri var izjaudāt par faktiem, kas tam kļuvuši zināmi grēksūdzes laikā saskaņā ar grēksūdzes noslēpumu.

Grāmatvežiem, ārstiem, sociālajiem darbiniekiem, psihologiem un laulības konsultantiem bez tiesas rīkojuma nevar likt atklāt informāciju, ko tie ieguvuši no saviem klientiem un kas ir profesionālais noslēpums, vai ja viņiem šāda informācija ir kļuvusi zināma profesionālās darbības rezultātā. Šī privilēģija attiecas arī uz tulkkiem, kuri ir iesaistīti šādas slepenas informācijas nodošanā.

Liecinieks, kuram ir saistošs nosacījums par profesionālo slepenību, nevar atklāt noslēpumu un konfidencialu informāciju, izņemot noteiktus apstākļus saskaņā ar sevišķu likumu, kas piemērojami attiecībā uz lietu.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Ja regulāri izsaukts liecinieks neierodas tiesā noteiktajā laikā, viņš ir uzskatāms par vainīgu necieņas izrādīšanā tiesai un nekavējoties tiek atzīts par nepiemērotu liecināšanai un viņam tiek uzlikts naudas sods. Tiesa arī drīkst izdot rīkojumu par eskortu vai arestu, lai lieciniekam liktu ierasties tiesā un sniegt liecību nākamajā sēdē. Taču tiesa var atsaukt noteikto naudas sodu, ja liecinieks savu neierašanos spēj attaisnot, minot pamatotus iemeslus.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Jebkura pie vesela saprāta esoša persona, ja nepastāv izņēmumi attiecībā uz tās kompetenci, var būt par liecinieku. Par liecinieku var būt persona jebkurā vecumā, ņemot vērā faktu, ka šī persona apzinās, ka sniegt nepatiesus pierādījumus ir nepareizi.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusot videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Puses vai pretējās puses izjautāšanas laikā tiesa var uzdot lieciniekam jebkuru jautājumu, ko tā uzskata par nepieciešamu vai lietderīgu. No otras puses, ikvienai lietā iesaistītajai pusei neatkarīgi no tās tiesībām ir jauts liecināt pēc sava lūguma, pēc citas lietā iesaistītās puses lūguma vai pēc tiesas izsaukuma *ex officio*.

Lietās, kurās iesaistīti nepilngadīgie, tiesnesis uzklusa nepilngadīgo *in camera* vai arī viņa uzklusīšanai tiek nozīmēts advokāts bērnu lietu jautājumos.

Lieciniekus, kuri dzīvo ārpus Maltas, ir iespējams uzklusīt ar videokonferences palīdzību.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Ja pierādījumu iegūšanai nav izmantoti nelikumīgi līdzekļi, sprieduma sagatavošanas laikā uz tiesu neattiecas nekādi ierobežojumi. Vienīgais izņēmums ir tāds, ka tiesa parasti neievēro pierādījumus attiecībā uz faktiem, kurus, pēc liecinieka teiktā, viņš ir uzzinājis no citiem, vai faktus, kurus sniegušas citas iesaistītās puses, kuras var atbilstoši liecināt.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Jā, tiesa pieņem lietā iesaistītās puses sniegtās liecības.

Lapa atjaunināta: 22/03/2017

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Nīderlande

1 Pierādīšanas pienākums

Nīderlandes procesuālās tiesības balstās uz principu "fakts jāpierāda tā apgalvotajam". Citiem vārdiem sakot — pusei, kura juridisku mērķu sasniegšanai atsauca uz faktiem vai tiesībām, ir šo faktu vai tiesību pierādīšanas pienākums. Tomēr dažos gadījumos saskaņā ar īpašiem tiesību aktos paredzētiem noteikumiem vai saprātīguma un taisnības principu pierādīšanas pienākums var atšķirties.

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Civilprocesa kodeksa (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) noteikumus par pierādījumiem piemēro procesos, kurus sāk ar pavēsti, un procesos, kurus sāk ar prasības pieteikumu, izņemot, ja lietas būtība liedz šādi rīkoties. Pagaidu noregulējuma procesā tie nav obligāti, tāpat parastos noteikumus par pierādījumiem automātiski nepiemēro šķīrējtiesas procesā. Tomēr šķīrējtiesas procesā puses par vienoties par šo noteikumu piemērošanu.

Konkrētie noteikumi ir atrodamī Civilprocesa kodeksa 149.-207. pantā.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Faktus, kurus apgalvojusi viena no pusēm un kurus nav (pietiekami) atspēkojusi pretējā puse, tiesa uzskata par pierādītiem. Tomēr pastāv izņēmums — situācijas, kad to pieņemšana radītu tiesiskas sekas, kas pusēm nav pieejamas. Šādā gadījumā tiesa var pieprasīt pierādījumu iesniegšanu.

Pierādījumi nav nepieciešami attiecībā uz faktiem vai apstākļiem, kas uzskatāmi par vispārzināmiem, vai vispārzināmām likumsakarībām. Tos tiesa var izmantot neatkarīgi no tā, vai puses uz tiem atsaukušās. "Fakti un apstākļi, kas uzskatāmi par vispārzināmiem" ir fakti vai apstākļi, ko ikviena persona parasti zina vai varētu zināt. "Vispārzināmas likumsakarības" ir ikviena Dānijas sabiedrības locekļa zināšanas un pieredze. Tāpat nav nepieciešams pierādīt faktus, kurus tiesa pati uzzina procesa laikā — tā dēvētos tiesvedības faktus.

Dažkārt tiesību aktos ir paredzēta prezumpcija. Noteikti fakti vai apstākļi tiek uzskatīti par tik varbūtējiem, ka pusei, kura uz tiem atsauca, par tiem nav jāiesniedz (papildu) pierādījumi. Tiesa var arī izmantot vispārējo pieredzi, lai konstatētu prezumpciju, pamatojoties uz noteiktiem faktiem, kas tai tiek apgalvoti. Šādā gadījumā pretējai pusei ir iespēja atspēkot prezumpciju. Tāpat piemēro vairākus īpašus gadījumus. Piemēram, saskaņā ar ceļu satiksmes noteikumiem transportlīdzekļa vadītājam, kurš notriecis riteņbraucēju vai gājēju, ir jāatlīdzina nodarītais kaitējums, izņemot, ja tiek pierādīts, ka negadījumu izraisījusi nepārvarama vara. Cits piemērs ir gadījums, kad darbinieks pieprasa atlīdzināt nodarīto kaitējumu, ja tiek konstatēts, ka trauma gūta darba veikšanas laikā. Šādā gadījumā darba devējam ir pienākums atlīdzināt darbiniekam par nodarīto kaitējumu, ja netiek iesniegti pierādījumi, ka nepieciešamā rūpība ievērota bez trūkumiem vai ka darbinieks bijis vainojams apzinātā rīcībā vai tīšā neuzmanībā.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesa var brīvi izvērtēt tai iesniegtos pierādījumus, izņemot, ja tiesību aktos paredzēts citādi. Minētais izņēmums attiecas uz noteikumiem par pierādījumu neatspēkojamību. Neatspēkojamu pierādījumu gadījumā tiesai ir pienākums noteiktus pierādīšanas līdzekļus atzīt par patiesiem vai vismaz atzīt to nozīmīgumu. Tomēr arī šajā gadījumā pastāv atspēkošanas iespēja.

Tiesa savu lēmumu var pamatot vienīgi ar faktiem, kas pienācīgi atbilst noteikumiem par pierādījumiem.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Noteiktos gadījumos (grāmatvedības dokumentu pārbaude, liecinieku liecības) pēc vienas puses pieprasījuma tiesa nosaka otram pusei pienākumu iesniegt pierādījumus. Tiesa to var darīt arī *ex officio*, proti, pēc savas iniciatīvas.

Tāpat tiesa pēc vienas puses pieprasījuma vai pēc savas iniciatīvas var uzdot ekspertam sagatavot ziņojumu vai telpu apmeklējumu klātienē vai to pārbaudi.

Tiesa ieceļ ekspertu, tas sniedz ziņojumu tiesai, un tiesa apmeklē telpas. Pusēm ir pienākums līdzdarboties eksperta ziņojuma sagatavošanā.

Pusēm ir tiesības paust savu viedokli un iesniegt lūgumus gan eksperta ziņojuma, gan telpu apmeklējuma klātienē gadījumā.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Pusei, kurai tiesa atļāvusi iesniegt pierādījumus vai kurai ir pierādīšanas pienākums, ir jāiesniedz pierādījumi par apgalvotajiem faktiem un/vai apstākļiem. Pretējā puse vienmēr var iesniegt pierādījumus, kas apliecina pretējo, izņemot, ja likums to aizliedz.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa atsakās pieņemt pierādījumus, ja šie pierādījumi nav būtiski lietā, tie nav pietiekami noteikti (nekonkrēti), tie iesniegti novēloti (nokavēti) vai ir acīmredzami nenozīmīgi. Iesniegtos pierādījumus nevar ņemt vērā, pamatojoties uz to paredzamo rezultātu.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Nīderlandē piemēro noteikumus par pierādījumu brīvību, proti, pierādījumus principā var iesniegt jebkādā pienācīgā formā, ja likumā nav paredzēts citādi.

Likums paredz dažādus pierādīšanas līdzekļus (saraksts nav izsmēļošs):

notariāli akti un spriedumi;

grāmatvedības dokumentu, reģistru un dokumentu pārbaude;

liecinieku liecības;

formāli vai mutiski ekspertu ziņojumi un

telpu klātienes pārbaudes un apmeklējumi.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieku sniegtiem pierādījumiem jābūt atļautiem likumā, un tos sniedz pēc vienas puses pieprasījuma vai nosaka kādai no pusēm pēc tiesas iniciatīvas.

Puses arī var iesniegt pierādījumus kā liecinieki (sk. 3. punktu). Lieciniekus pierādījumu sniegšanai uzaicina puses.

Liecinieki pierādījumus sniedz kā liecību. Tos pieņem tiesas sēdē kā mutisku liecību. Liecinieku liecības pieņem kā pierādījumus tikai tad, ja tās ir saistītas ar faktiem, kas lieciniekam ir personīgi zināmi. Pusei, kura lūdz atļauju iesniegt liecinieku pierādījumus, ļauj to darīt, ja par pierādāmajiem faktiem pastāv strīds un pierādījumi var palīdzēt atrisināt lietu.

Pēc puses pieprasījuma vai pēc tiesas iniciatīvas eksperti var sniegt rakstiskus vai mutiskus ziņojumus (Civilprocesa kodeksa 194. pants). Ja ziņojums ir rakstisks, tiesa nosaka tā sniegšanas termiņu. Mutiska ziņojuma gadījumā eksperts iesniedz pierādījumus noteiktajā tiesas sēdes dienā.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Izšķir neatspēkojamus un atspēkojamus pierādījumus. Neatspēkojamu pierādījumu gadījumā tiesai ir pienākums pieņemt, ka pierādījumu saturs ir patiess, vai atzīt šī pierādīšanas līdzekļa spēku saskaņā ar likumā noteikto. Pretpierādījumus var iesniegt arī neatspēkojamu pierādījumu gadījumā, izņemot, ja likums to aizliedz. Neatspēkojamu pierādījumu piemēri ir autentiski dokumenti un tiesu spriedumi krimināllietās. Tiesa var brīvi noteikt, cik nozīmīgi kā pierādījumi ir atspēkojami pierādījumi.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Noteiktos apstākļos dokuments ir ideāls pierādījums. Noteiktos apstākļos dokuments ir pamats, kas rada konkrētas tiesības. Tā var būt, piemēram, laulības līguma vai testamenta gadījumā. Pierādījumus par notāra sagatavota laulības līguma vai testamenta esību sniedz, iesniedzot notariālu aktu. Kodicils (testamenta papildinājums) arī var kalpot par pierādījumu. Kodicils ir ar roku rakstīts, datēts un parakstīts dokuments, kurā izteikta testatora griba. Šī griba cita starpā var attiekties uz apģērba, dārglietu un konkrētu māsainniecības priekšmetu un konkrētu grāmatu novēlēšanu. Kodicilu nav nepieciešams apstiprināt ar notariālu aktu.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Pamatprincips — ikvienam, kurš saskaņā ar likumu tiek aicināts sniegt liecību, ir pienākums to darīt. Pienākums paredz ierašanos uz tiesas sēdi un godīgi sniegt nepieciešamos paziņojumus.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Noteiktos apstākļos personu var atbrīvot no pienākuma liecināt.

Pirmkārt, izņēmums no pienākuma liecināt attiecas uz pušu tuviem ģimenes locekļiem. To vidū ir pušu (bijušie) laulātie vai (bijušie) reģistrētie partneri, pušu asinsradnieki vai laulāto radnieki, vai šo personu laulātie vai reģistrētie partneri un radnieki līdz otrajai pakāpei ieskaitot — vecāki, bērni, vecvecāki, mazbērni, brāļi un māsas.

Liecinieki var arī atsaukties uz atbrīvojumu, atbildot uz konkrētiem jautājumiem, ja atbilde pakļautu kriminālvajāšanas riskam liecinieku vai tā augšupējo vai lejupējo asinsradnieku vai laulātā radnieku, vai otrās vai trešās pakāpes sānlīnijas radnieku, vai šīs personas (bijušo) laulāto vai (bijušo) reģistrēto partneri (Civilprocesa kodeksa 165. panta 3. punkts).

Pastāv arī funkcionālais atbrīvojums. To var izmantot personas, kurām saskaņā ar privileģētām attiecībām profesijas, nodarbošanās vai cita statusa dēļ (piemēram, garīdznieki, ārsti, advokāti, notāri) ir pienākums neizpaust profesionālos noslēpumus.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Ja ar ierakstītu vēstuli liecinieks ir uzaicināts ierasties, bet neierodas tiesas sēdē, tiesa pēc attiecīgās personas pieprasījuma var noteikt datumu, uz kuru liecinieks tiek uzaicināts ar rīkojumu (izsniedz tiesu izpildītājs). Ja liecinieks arī tad neierodas, tiesa var izdot rīkojumu, ka viņu tiesā jānogādā policijai. Ja liecinieks ierodas tiesā un atsakās sniegt liecību, attiecīgā puse var lūgt tiesu aizturēt liecinieku par necieņas izrādīšanu tiesai. Pusei, kura izteikusi lūgumu, jāsedz aizturēšanas izmaksas. Tiesa izdod aizturēšanas rīkojumu tikai tad, ja tā uzskata, ka tas attaisnojams ar mērķi noskaidrot patiesību.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Faktiski ikvienai personai ir pienākums sniegt liecību, izņemot personas, kurām ir tiesības uz atbrīvojumu (sk. atbildi uz 2.9. jautājumu).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Lieciniekus uzklusa un iztaujā tiesa. Arī puses un to juristi var uzdot jautājumus lieciniekiem. Tiesa pēc savas iniciatīvas vai pēc vienas puses pieprasījuma var konfrontēt lieciniekus vienu ar otru, kā arī ar pusēm. Pēc liecinieka liecības tiesa pusēm var uzdot jautājumus, kā arī puses var uzdot jautājumus viena otram.

Nīderlandes noteikumi par pierādījumiem neparedz īpašus noteikumus par videokonferenču izmantošanu. Nīderlandes tiesībās šāda procedūra nav izslēgta, un videokonferences noorganizēšana nerada praktiskas grūtības. Šo jautājumu izlemj tiesa.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Nelikumīgus pierādījumus var iedalīt nelikumīgi iegūtos pierādījumos un nelikumīgi izmantotos pierādījumos. Ja pierādījumi iegūti nelikumīgi, tas nenozīmē, ka to izmantošana vienmēr ir nelikumīga. Jautājumu, vai pierādījumi uzskatāmi par nelikumīgiem, vienmēr izšķir pēc tiesas ieskata.

3.2 Ja esmu viena no lietās pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Puses var tikt uzklusītas kā puses lietā, bet šādā gadījumā to paziņojumus neuzskata par pierādījumu par labu pusei, kuru uzklusa kā liecinieku, izņemot, ja liecība kalpo citu nepilnīgu pierādījumu precizēšanai (Civilprocesa kodeksa 164. panta 2. punkts).

Lapa atjaunināta: 09/02/2022

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Austrija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Principā katrai pusei ir jāuzskaita visi tās pieteikuma pamatā esošie apgalvotie fakti (pierādīšanas pienākums (*Behauptungslast*)) un jānodrošina atbilstīgi pierādījumi (Austrijas Civilprocesa kodeksa (*Zivilprozessordnung*) 226. panta 1. punkts un 239. panta 1. punkts). Ja lietas fakti joprojām ir neskaidri ("non liquet" situācija), tiesai lēmums tomēr ir jāpieņem. Šādos gadījumos piemēro noteikumus par pierādīšanas pienākumu. Katrai pusei ir pierādīšanas pienākums nodrošināt, lai tā sniedz visus faktiskos pierādījumus, kas pamato tai labvēlīgo tiesību normu. Parastos apstākļos prasītājiem ir jāpamato visi fakti, uz kuriem ir balstītas viņu prasības, un atbildētājiem ir jāpamato visi fakti, uz kuriem ir balstīti viņu iebildumi. Prasītājam ir arī pierādīšanas pienākums attiecībā uz procedūras noteikumu ievērošanu.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Fakti, kas ir būtiski, lai pieņemtu spriedumu, ir jāpierāda, ja vien uz tiem neattiecas pierādīšanas pierādījums. Nav jāpierāda fakti, kas ir atzīti (Civilprocesa kodeksa 266. un 267. pants), acīmredzami (Civilprocesa kodeksa 269. pants) vai tiesību prezumpcija (Civilprocesa kodeksa 270. pants).

Fakts ir atzīts, ja puse pretējās puses prasībā minētu faktu ir akceptējusi kā pareizu. Tiesai principā ir jāakceptē atzīts fakts kā pareizs un jāpieņem savs lēmums bez minētā fakta turpmākas pārbaudes.

Fakts ir acīmredzams, ja tas ir vispārzināms (t. i., lielam skaitam cilvēku zināms vai droši uztverams jebkurā laikā) vai tiesai zināms (ir zināms tiesai, kas izskata lietu, pamatojoties uz tiesas pašas oficiālajiem konstatējumiem, vai ir skaidri redzams no dokumentiem).

Pieņemot lēmumu, tiesai ir jāņem vērā acīmredzamie fakti *ex officio*; tie nav apstrīdami vai pierādāmi.

Tiesību prezumpcija izriet tieši no tiesību aktiem, un sakarā ar to var tik atcelts pierādīšanas pienākums. Tai pusei, kas negūst priekšrocību no šāda pieņēmuma, ir jāiesniedz pierādījumi par pretējo. Tai ir jāpierāda, ka, lai gan ir pamats tiesību prezumpcijai, pieņemtie fakti vai juridiskā situācija nepastāv.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesas procesa mērķis ir pārliecināt tiesnesi par kādu faktu. Vispārīgi runājot, lai pārliecinātu tiesnesi, ir jāpieļauj "ievērojama varbūtība" un nav nepieciešama "absolūta ticamība".

Pierādījumu standarta pakāpes ir noteiktas normatīvajos aktos vai tiesu judikatūrā, kā rezultātā tās var palielināt no "būtiskas varbūtības" līdz "varbūtībai, kas robežojas ar ticamību" vai samazinātas līdz "lielai varbūtībai". Pēdējā gadījumā pietiek ar apmierinošu pierādījumu vai apliecinājumu kā pierādījumu standartu saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 274. pantu. Ar *prima facie* pierādījumiem arī tiek samazināts pierādījumu standarts, un tiem ir nozīme sarežģījumu pārvarēšanā, nodrošinot pierādījumus prasībās par zaudējumu atlīdzināšanu. Ja notikumu norise ir raksturīga un dzīves pieredze liecina par īpašu cēlonisku saikni vai kļūmi, šie nosacījumi ir uzskatāmi par pierādītiem *prima facie* pat individuālos gadījumos.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Tiesa var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas vai pēc puses pieteikuma. Tiesvedībā, kurai ir tikai izmeklēšanas raksturs (tiesai ir jākonstatē lietas izšķirošie fakti pēc savas iniciatīvas), šajā gadījumā pušu pieteikums nav nepieciešams. Austrijas Civilprocesa kodeksa noteiktajā standarta tiesvedībā tiesneši var pēc savas iniciatīvas iegūt jebkādos pierādījumus, ja paredzams, ka tie palīdzēs noskaidrot būtiskus faktus (Civilprocesa kodeksa 183. pants). Tiesnesis var likt pusēm iesniegt dokumentus, pieprasīt pārbaudi uz vietas vai likt veikt pārbaudi ekspertu atzinumu veidā, kā arī nopratināt puses. Tomēr dokumentārus pierādījumus var iesniegt tikai tad, ja vismaz viena puse ir uz tiem atsaukusies; nedrīkst pieņemt dokumentārus pierādījumus un nopratināt lieciniekus, ja abas puses pret to iebilst. Pārējos gadījumos pierādījumus iegūst, ja viena no pusēm iesniedz pieteikumu par pierādījumu iegūšanu.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Principā pierādījumus iegūst mutiskās tiesvedības laikā. Sagatavošanās sanāksmes laikā (Civilprocesa kodeksa 258. pants) tiesa, puses un/vai citi pārstāvji izveido lietas izskatīšanas grafiku, kurā ir plānots arī pierādījumu iegūšanas laiks. Tomēr, ja nepieciešams, jebkurā laikā var sarīkot turpmāku diskusiju saistībā ar tiesas procesa norisi. Tiklīdz ir iegūti pierādījumi, iznākums tiek apspriests kopā ar pusēm (Civilprocesa kodeksa 278. pants). Pierādījumi nepastarpināti jāiegūst tiesnesim, kurš izšķirs lietu. Tiesību aktos skaidri noteiktos gadījumos pierādījumus var iegūt arī savstarpējas tiesiskās palīdzības procesā. Pusēm ir jābūt uzaicinātām iegūt pierādījumus un izmantot dažādas līdzdalības tiesības, piemēram, tiesības izvirzīt jautājumus lieciniekiem un ekspertiem. Pierādījumi vienmēr tiek iegūti pēc pašas tiesas iniciatīvas, pat tad, ja puses nav klāt, lai arī tika aicinātas.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Puses pieteikums iegūt pierādījumus ir jānoraida, ja tiesa uzskata to par neatbilstīgu (Civilprocesa kodeksa 275. panta 1. punkts) vai ja tas iesniegts ar nolūku novilcināt procesu (Civilprocesa kodeksa 178. panta 2. punkts, 179. pants un 275. panta 2. punkts). Var noteikt arī termiņu pierādījumu iegūšanai, ja šķiet, ka šis process kavē tiesvedību (Civilprocesa kodeksa 279. panta 1. punkts). Tiklīdz termiņš ir beidzies, pieteikums par pierādījumu iegūšanu var tikt noraidīts. To var arī noraidīt, ja tas nav nepieciešams, jo tiesa jau ir pārliecināta, ka fakts nav jāpierāda vai ja pierādījumu iegūšana ir aizliegta. Ja pierādījumu iegūšana palielina izdevumus (piem., sakarā ar eksperta viedokļa iegūšanu), no puses, kas iesniegusi pieteikumu, ir jāiekasē priekšapmaksa. Ja tā netiek samaksāta noteiktajā laikā, pierādījumus var iesniegt vēlākā datumā tikai tad, ja tādējādi netiek novilcināts process.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Austrijas Civilprocesa kodeksā ir paredzēti pieci "klasiskie" pierādīšanas līdzekļi: dokumenti (292.–319. pants), liecinieku liecības (320.–350. pants), eksperta liecība (351.–367. pants), pārbaude uz vietas (368.–370. pants) un pušu nopratināšana (371.–383. pants). Principā jebkuru informācijas avotu var pieņemt kā pierādījumu un pēc tā veida klasificēt kā vienu no iepriekš minētajiem pierādīšanas līdzekļiem.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieki tiek pratināti individuāli, nevis to liecinieku klātbūtnē, kuri tiks pratināti vēlāk. Tas novērš iespēju ietekmēt citam citu liecību. Ja liecinieku liecības ir pretrunīgas, viņus var nopratināt vienlaicīgi. Liecinieku nopratināšana sākas ar vispārēju iztaujāšanu, lai noteiktu, vai viņi nav noraidāmi jebkāda iemesla dēļ, vai viņiem nav tiesību klusēt un vai nav kādu citu faktoru, kas traucē viņiem nodot zvērestu. Tiklīdz liecinieks ir brīdināts, ka jāsaņem patiesība, un informēts par to, kādas ir krimināltiesiskās sekas par nepatiesas liecības sniegšanu, tiek sākta faktiskā nopratināšana, lūdzot lieciniekam sniegt viņa personas identifikācijas datus. Tad liecinieks tiek nopratināts saistībā ar pašu lietu. Puses var piedalīties liecinieku nopratināšanā un ar tiesas piekrišanu uzdot jautājumus lieciniekiem. Neatbilstīgus jautājumus tiesnesis var noraidīt. Principā liecinieki ir jānopratina tieši pirms lietas iztiesāšanas tiesā. Tomēr noteiktos apstākļos lieciniekus var nopratināt, izmantojot savstarpējas tiesiskās palīdzības procesu (Civilprocesa kodeksa 328. pants).

Uzskatāms, ka liecinieki-eksperti "palīdz" tiesai. Liecinieki sniedz liecības saistībā ar faktiem, bet liecinieki-eksperti nodrošina tiesnesim zināšanas, kādu viņam var nebūt. Principā eksperta liecība ir jāizskata tieši tiesai, kas izskata attiecīgo lietu. Liecinieku-ekspertu var bez ierobežojuma pieaicināt arī tiesnesis pēc savas iniciatīvas. Lieciniekiem-ekspertiem ir jāiesniedz savi konstatējumi un atzinums. Lieciniekiem-ekspertiem lietas mutiskās izskatīšanas laikā jāsniedz mutisks atzinums. Lieciniekiem-ekspertiem lietas mutiskās izskatīšanas laikā ir jāpaskaidro rakstiskie atzinumi, ja kāda no pusēm to pieprasa. Konstatējumiem un atzinumam jābūt pamatotiem. Civilprocesa kodeksa izpratnē privāti atzinumi netiek uzskatīti par ekspertu atzinumiem. Tiem ir privātu dokumentu statuss.

Austrijas tiesību akti nepieļauj veikt pilnībā rakstisku tiesas procesu. Tomēr, tā kā pierādīšanas līdzekļi netiek nekādā veidā ierobežoti, lieciniekiem ir iespēja sniegt savu liecību rakstiski. Taču liecinieku rakstiskas liecības tiek uzskatītas par dokumentāriem pierādījumiem, un tiesa tos neatkarīgi novērtē. Ja tiesa to uzskata par nepieciešamu, lieciniekam ir jāierodas tiesā, ja vien abas puses neiebilst pret minētā liecinieka nopratināšanu.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Piemēro "brīvas pierādījumu novērtēšanas" principu (Civilprocesa kodeksa 272. pants). Pierādījumu novērtēšana ir tiesneša veikta iegūto pierādījumu pārbaude. Novērtējot pierādījumus, tiesnesim nav saistoši nekādi ar likumu noteikti nosacījumi attiecībā uz pierādījumiem, bet viņam, nosakot, vai pierādījums ir vai nav pietiekams, ir jāvadās pēc savas personīgās pārliecības. Attiecībā uz pierādīšanas līdzekļiem nav piemērojama hierarhija. Rakstisks pierādījums ir uzskatāms par dokumentāru pierādījumu, ja vien tas nav eksperta atzinums. Tiek pieņemts, ka Austrijā izdoti publiskie dokumenti ir autentiski, t. i., tiek uzskatīti, ka tie ir tiešām attiecināmi uz norādīto izdevēju. Tie arī nodrošina pilnīgu satura pareizības pierādījumu. Ja privātie dokumenti ir parakstīti, tie arī tiek pilnībā pieņemti kā pierādījumi, ka tajos ietvertο ziņojumu ir sniegusi persona, kura tos ir parakstījusi. To pareizība vienmēr tiek pārbaudīta brīvajā pierādījumu novērtēšanā.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Austrijas Civilprocesa kodekss neparedz, ka konkrētos gadījumos ir jāskata noteiktu veidu pierādījumi. Prasības summa neietekmē pierādīšanas līdzekļu izvēli.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Lieciniekiem ir pienākums ierasties tiesā, sniegt liecību un, ja tiem tiek lūgts, nodot zvērestu. Ja atbilstīgi prasībām izsaukts liecinieks neapmeklē tiesas sēdi mutvārdu paskaidrojumu uzklaušīšanai, nesniedzot pietiekamu pamatojumu, tiesai vispirms ir jāuzliek viņam administratīvs sods, bet gadījumā, ja liecinieks tiesā neierodas otrreiz, tiesai ir jāizdod rīkojums par viņa atvešanu uz sēdi piespiedu kārtā. Ja liecinieks atsakās liecināt bez iemesla vai ja viņa sniegtais attiekuma iemesls nav pamatots, viņam var likt liecināt piespiedu kārtā. Ja liecinieks tiesā sniedz nepatiesu liecību, tiesa pret viņu ierosina kriminālprocesu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Ja atteikums sniegt liecību ir pamatots (Civilprocesa kodeksa 321. pants), lieciniekam ir tiesības atteikties atbildēt uz kādu jautājumu vai atsevišķiem jautājumiem. Viņam nav tiesību pavisam atteikties sniegt liecību. Šāds pamatots iemesls ir skandāla iespējamība vai risks, ka tiks sākta kriminālvajāšana pret liecinieku vai viņam tuvu personu, tiešs finansiāls zaudējums tām pašām personām, valsts uzlikts pienākums klusēt, advokātu, likumā noteiktas pārstāvības organizācijas vai profesionālās apvienības, kas var slēgt koplīgumus, pienākums klusēt par darba un sociālā nodrošinājuma jautājumiem, mākslas vai komercnoslēpumu iespējama izpaušana un tādu balsošanas tiesību izmantošana, kas ir ar likumu noteikts noslēpums. Pirms pušu uzklaušīšanas tiesai ir jāinformē puses par minētajiem pamatotajiem atteikuma iemesliem. Lieciniekiem, kuri vēlas izmantot savas tiesības klusēt, ir jāpaziņo šīs izvēles iemesls.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Tiesai ir jāizlemj, vai liecinieka atteikums sniegt liecību ir likumīgs. Lieciniekiem, kuri atsakās liecināt bez jebkāda iemesla vai sniedz iemeslus, ko tiesa uzskata par nepamatotiem, var likt liecināt piespiedu kārtā (Izpildes kodeksa (*Exekutionsordnung*) 354. pants). To var izdarīt ar naudas sodus vai ierobežotā apmērā ar apcietinājumu. Šāds liecinieks ir arī atbildīgs par jebkādu pusēm nodarītu kaitējumu, kas radies tāpēc, ka viņš nepamatoti ir atteicies liecināt.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Liecības nedrīkst iegūt no personām, kuras nav varējušas vai nevar liecināt par pierādāmajiem faktiem vai darīt zināmu, kam bijušas par aculiecinieku. Tiek uzskatīts, ka šīm personām ir "absolūta" fiziska nespēja liecināt (Civilprocesa kodeksa 320. panta 1. punkts). Attiecībā uz nepilngadīgām vai garīgi slimām personām tiesai jāizlemj katrā gadījumā atsevišķi, vai šīs personas var liecināt. Ja iztaujājamā persona ir nepilngadīga, tad tiesa pēc pieprasījuma vai pēc savas iniciatīvas var pilnībā vai daļēji atteikties no iztaujāšanas, ja iztaujāšanas rezultātā tiktu apdraudēta nepilngadīgās personas labūtība, ņemot vērā minētās personas garīgo briedumu, iztaujāšanas priekšmetu un personas attiecības ar tiesvedībā iesaistītajām pusēm (Civilprocesa kodeksa 289.b panta 1. punkts). Iepriekš minētais attiecas arī uz bezstrīdus tiesvedību (Bezstrīdus tiesvedības likuma (*Außerstreitgesetz*) 35. pants). Ir arī trīs gadījumi, kad nespēja liecināt ir "relatīva" (Civilprocesa kodeksa 320. panta 2.–4. punkts): reliģisko profesiju pārstāvjiem saistībā ar informāciju, kura viņiem sniegta grēksūdzes laikā vai uz kuru citādi attiecas konfidencialitāte, kas izriet no viņu amata, valsts amatpersonas attiecībā uz konfidencialu informāciju saistībā ar viņu amatu (ja vien nav noteikts izņēmums) un mediatori attiecībā uz informāciju, kura viņiem uzticēta vai kuru viņi citādi ieguvuši mediācijas gaitā.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesai ir jāizdod lieciniekiem atbilstīgi jautājumi par faktiem, kas pierādāmi ar viņu liecību, un par apstākļiem, kādos viņi ir ieguvuši savas zināšanas. Puses var piedalīties liecinieku nopratināšanā un ar tiesas piekrišanu uzdot jautājumus, lai precizētu vai pilnveidotu viņu liecības. Neatbilstīgus jautājumus tiesnesis var noraidīt. Liecinieku liecību būtiskam saturs ir jābūt protokolētam, un, ja nepieciešams, jābūt liecības stenogrammai. Video un audio ierakstījāi un tajos saglabātie dati parasti tiek uzskatīti par novērtēšanas objektiem. Novērtēšanā gūtie pierādījumi ir tiesas tiešās uztveres rezultāts attiecībā uz lietu iezīmēm un apstākļiem. Tomēr, ņemot vērā principu, ka pierādījumi ir jāiegūst tieši, šādi pierādījumi ir pieņemami tikai tad, ja iegūt tiešus pierādījumus nav iespējams (piem., ja nav liecinieku). Liecinieku nopratināšana, izmantojot video tehnoloģiju, principā ir iespējama un būtu jāizmanto nopratināšanā tad, kad tiek izpildīts lūgums par savstarpēju tiesisko palīdzību, lai nesadārdzinātu procesu. Kopš 2011. gada visas tiesas ir aprīkotas ar videokonferences iekārtām.

Ja civilprocesa priekšmets ir saistīts ar kriminālprocesu, tad tādu personu nopratināšanā, kuras minētajā kriminālprocesā ir cietušās Austrijas Kriminālprocesa kodeksa (*Strafprozessordnung*) 65. panta 1. punkta a) apakšpunkta nozīmē, pēc šo personu pieprasījuma procesa ierobežo procesa daļību un to pārstāvju līdzdalību nopratināšanā tā, lai minētās personas nopratināšanai var sekot līdzī, izmantojot skaņas un attēla pārraides tehniskos līdzekļus, un izmantot savas tiesības uzdot jautājumus bez fiziskas klātbūtnes nopratināšanā. Ja cietušais ir nepilngadīgais, iztaujāšanai par kriminālprocesa priekšmetu ir jānorīko atbilstošs eksperts (Kriminālprocesa kodeksa 289.a panta 1. punkts). Pēc pieprasījuma tiesa var pirmajā daļā aprakstītajā veidā nopratināt personu, ja, ņemot vērā attiecīgos pierādījumus vai personas iesaisti, no nopratināmās personas nevar pamatoti sagaidīt, ka tā sniegs liecību procesā iesaistīto pušu un to pārstāvju klātbūtnē (Civilprocesa kodeksa 289.a panta 2. punkts). Tiesa pēc pieprasījuma vai pēc savas iniciatīvas var veikt nopratināšanu Civilprocesa kodeksa 289.a panta 1. punktā aprakstītajā veidā un, ja nepieciešams, pieaicināt atbilstošu ekspertu pat, ja nepilngadīgās personas labūtību apdraudētu ne pati nopratināšana, bet gan, ņemot vērā minētās personas garīgo briedumu, iztaujāšanas priekšmetu un personas attiecības ar tiesvedībā iesaistītajām pusēm — minēto pušu un to pārstāvju klātbūtnē nopratināšanā (Civilprocesa kodeksa 289.b panta 2. punkts). Civilprocesa kodeksa 289.a un 289.b pants ir piemērojams arī bezstrīdus tiesvedībā (Bezstrīdus tiesvedības likuma 35. pants).

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Ja puse pārkāpj līgumsaistības, privāto tiesību noteikumu vai vispārpieņemtos morāles principus, lai iegūtu pierādījumu, tiesa var šo pierādījumu pieņemt un izvērtēt, tomēr attiecīgajai pusei būs jāmaksā kompensācija. Ja puse, lai iegūtu pierādījumu, pārkāpj krimināltiesību noteikumu, kas aizsargā Konstitūcijā noteiktās pamattiesības un brīvības (piem., rada miesas bojājumus, nolaupa cilvēku vai liek lieciniekam liecināt piespiedu kārtā), šādi iegūts pierādījums ir nepieļaujams, un tiesa nedrīkst to pieņemt. Ja pastāv aizdomas, ka ir pastrādāta noziedzīga darbība, tiesa var pārtraukt civilprocesu, kamēr tiek pieņemts galīgais spriedums kriminālprocesā. Ja pierādījumu iegūšanas nolūkā pastrādātā noziedzīgā darbība nepārkāpj Konstitūcijā noteiktās pamattiesības un brīvības, attiecīgā puse ir uzskatāma par saucamu pie kriminālatbildības, bet pierādījumi nav uzskatāmi par nepieņemamiem. Nepieņemami ir tikai nelikumīgi iegūti pierādījumi, kas negatīvi ietekmē tiesas pienākumu noskaidrot patiesību un tādējādi mazina garantiju, ka tiesa pieņems patiesu un precīzu spriedumu.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Pušu nopratināšana arī ir pierādījums. Arī pusēm, tāpat kā lieciniekiem, ir pienākums ierasties tiesā, sniegt liecību un nodot zvērestu. Tomēr pusēm nevar likt ierasties vai liecināt tiesā piespiedu kārtā. Ja puse nepamatoti neierodas uz tiesas procesu vai atsakās liecināt, tiesai tas ir pienācīgi jāizvērtē, ņemot vērā visus apstākļus. Tikai paternitātes vai laulības šķiršanas procesā ir iespējams izmantot piespiedu līdzekļus, lai nodrošinātu pušu ierašanos tiesā. Ja puse nestāsta patiesību, tas netiek uzskatīts par kriminālpārkāpumu (atšķirībā no lieciniekiem), ja vien nepatiesais apgalvojums netiek sniegts zem zvēresta. Pušu nopratināšanu var pieprasīt tiesneši pēc savas iniciatīvas.

4 Vai šī dalībvalsts saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu ir norādījusi citas iestādes, kas ir kompetentas iegūt pierādījumus tiesvedības civillietās vai komercietās nolūkiem atbilstoši regulai? Ja ir, kādās tiesvedībās tās ir kompetentas iegūt pierādījumus? Vai tās var tikai pieprasīt pierādījumu iegūšanu vai arī palīdzēt pierādījumu iegūšanā, pamatojoties uz citas dalībvalsts pieprasījumu? Skatīt arī paziņošanu saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu.

Saskaņā ar valsts tiesību aktiem pašlaik Austrijā iegūt pārrobežu pierādījumus saskaņā ar regulas 2. panta 1. punktu ir kompetentas tikai tiesas.

Lapa atjaunināta: 13/04/2023

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [pl](#) versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās: [en](#)

Pierādījumu iegūšana - Polija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Pierādījumus un pierādījumu iegūšanu regulē Civill kodekss (*kodeks cywilny*, 6. pants) un Civilprocesa kodekss (*kodeks postępowania cywilnego*, 227. –315. pants).

Saskaņā ar Civill kodeksa 6. pantu fakta pierādīšanas pienākums ir personai, kura atsaucas uz tiesiskajām sekām, kas izriet no šā fakta. Noteiktu faktu pierādīšanas pienākums ir prasītājam, citu — atbildētājam.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Izņēmumiem no noteikuma, ka fakta pierādīšanas pienākums ir personai, kura atsaucas uz tiesiskajām sekām, kas izriet no šī fakta, ir jābūt tieši noteiktiem tiesību aktā.

Dažos konkrētos gadījumos pierādīšanas pienākumu ir iespējams pārlikt uz otru pusi, t. i., apgriezt pierādīšanas pienākumu. Tas var notikt, piemēram, ja pierādījumi ir iznīcināti vai liegta to iegūšana. Judikatūrā ir atzīts viedoklis, ka, ja puses izturēšanās liedz vai būtiski kavē otru pusi pierādīt faktus, attiecībā uz kuriem tai pastāv pierādīšanas pienākums, tad pirmajai pusei ir jāpierāda, ka šie fakti nav notikuši.

Pierādīšanas pienākuma jautājums ir cieši saistīts ar juridiskas prezumpcijas institūtu. Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 234. pantu juridiska prezumpcija ir tiesai saistoša. Parasti juridisku prezumpciju ir iespējams atspēkot.

Juridiskas prezumpcijas, kas maina pierādījumu noteikumus, attiecas, piemēram, uz labticību vai ļaunticību (Civill kodeksa 7. pants), pieņēmumu par dzīva bērna piedzimšanu (Civill kodeksa 9. pants), prettiesiskumu (Civill kodeksa 24. panta 1. punkts), līdzīpašnieku daļu vienlīdzību (Civill kodeksa 197. pants), parādnieka rīcību, apzinoties kreditoram nelabvēlīgās sekas (Civill kodeksa 527. panta 3. punkts un 529. pants), civilsabiedrības biedru daļu līdzvērtīgumu (Civillikuma 826. panta 2. punkts).

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Saskaņā ar pierādījumu brīvās novērtēšanas principu (Civilprocesa kodeksa 233. pants) tiesa novērtē pierādījumu ticamību un spēku pēc nepieciešamības, pamatojoties uz ievāktu pierādījumu vispusīgu izvērtējumu.

Tiesa savu pārliecību var balstīt tikai uz pienācīgi iegūtiem pierādījumiem, ievērojot pierādījumu avotu prasības un pierādījumu sniegšanas tiešuma principu. Arī ekspertu atzinumus tiesa izvērtē brīvi.

Turklāt Civilprocesa kodeksa 243. pants paredz ticamības pierādīšanas institūtu. Šaurā nozīmē ticamības pierādīšana ir alternatīva pierādījumiem un nenodrošina par faktu izteikta apgalvojuma noteiktību, bet gan tikai tā ticamību. Formālā pierādījumu iegūšana ir vispārējs noteikums, savukārt ticamības pierādīšana ir izņēmums tās personas labā, kura atsaucas uz noteiktu faktu. Attiecībā uz jautājumiem, kas pēc būtības ir sekundāri, un tiesību aktos īpaši paredzētos gadījumos pietiek ar ticamības pierādīšanu.

2 Pierādījumu iegūšana

Ikvienam prasītāja un atbildētāja apgalvojumam jābūt pamatotam ar pierādījumiem.

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Ja tiesa uzskata, ka ar lietas gaitā iegūtajiem pierādījumiem nav pietiekami tās atrisināšanai, tiesa var pieņemt pierādījumus, uz kuriem nav atsaukusies puse, bet šiem pierādījumiem jāattiecas vienīgi uz minētās puses apgalvojumiem par būtiskiem un apstrīdētiem faktiem (Civilprocesa kodeksa 232. pants).

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Vispārējā gadījumā tiesa pieņem pierādījumus pēc pušu pieprasījuma, jo tām ir pienākums norādīt uz lietas izšķiršanai nepieciešamajiem pierādījumiem. Tomēr tiesa izvērtē, vai pušu norādīto pierādījumu pieņemšana ir lietderīga vai nepieciešama (Civilprocesa kodeksa 236. pants).

Tiesa, iegūstot pierādījumus vai pieņemot pierādījumus pēc savas iniciatīvas, pieņem lēmumu par pierādījumu pieņemšanu.

Lemjot par to, vai pieņemt tiesvedības puses iesniegtos pierādījumus, tiesa izvērtē:

vai konkrētajam fakts ir būtisks lietā (Civilprocesa kodeksa 227. pants);

vai fakts ir jāpierāda (tas var būt, piemēram, vispārzināms fakts — Civilprocesa kodeksa 228. panta 1. punkts, vai pušu atzīts fakts — kodeksa 229. pants);

vai konkrētais pierādījums attiecīgajā lietā nav izslēgts (piemēram, Civilprocesa kodeksa 246. un 247. pants);

vai fakts, kas jāapliecina ar pierādījumu, jau nav ticis pietiekami noskaidrots, vai atsaukšanās uz pierādījumiem nav veikta tikai nolūkā novilcināt procesu (Civilprocesa kodeksa 217. panta 2. punkts).

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa noraida puses pieteikumu par pierādījumu iegūšanu, ja tas attiecas uz faktiem, kas nav būtiski lietā (Civilprocesa kodeksa 227. panta), vispārzināmiem faktiem, faktiem, kurus procesa gaitā atzinusi otra puse, ja atzīšana nerada šaubas, kā arī faktiem, kas tiesai zināmi *ex officio*, tomēr tiesai šādā gadījumā puses tiesas sēdes laikā ir jāinformē par šiem faktiem (Civilprocesa kodeksa 228. un 229. pants).

Tiesa var uzskatīt, ka lietas atrisināšanai būtiskie fakti ir ticuši konstatēti, ja šādu secinājumu var izdarīt, balstoties uz citiem konstatētiem faktiem (fakta prezumpcija — Civilprocesa kodeksa 231. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

dokumenti (Civilprocesa kodeksa 244.–257. pants)

Dokumenti ir rakstveida liecības. Tie var būt oficiāli vai privāti. Ja oficiālu dokumentu pienācīgā formā sagatavojusi kompetenta publiska iestāde, prezumē, ka to oficiāli apliecinātais saturs ir precīzs un ka tos izdevusi to izdevējiestāde.

liecinieku liecības (Civilprocesa kodeksa 258.–277. pants)

Neviena persona nevar atteikties liecināt kā liecinieks, izņemot pušu laulātos, pušu augšupējos un lejupējos radniekus, brāļus un māsas, otra laulātā radniekus tajā pašā līnijā un pakāpē, kā arī to adoptētājus vai adoptētos bērnus. Tiesības atteikties liecināt saglabājas pēc laulības vai adopcijas attiecību izbeigšanās.

eksperta atzinums (Civilprocesa kodeksa 278.–291. pants)

Eksperta atzinums ir atzinums par faktiem, stāvokli un notikumiem, kuru izvērtēšanai un noskaidrošanai nepieciešamas īpašas specializētas zināšanas, un kas palīdz tiesai pienācīgi izvērtēt faktus un atrisināt konkrētu lietu.

pārbaude (Civilprocesa kodeksa 292.–298. pants)

Pārbaude ir personas, vietas vai objekta īpašību vai stāvokļa tieša izvērtēšana, izmantojot maņas, un šo pārbaudi veic tiesa.

pušu uzklausišana (Civilprocesa kodeksa 299.–304. pants)

Ja pierādījumi visi ir sniegti vai to vairāk nav, bet joprojām saglabājas neizskaidroti fakti, kas ir būtiski lietā, tiesa izdod rīkojumu par pušu uzklausišanu, lai precizētu šos faktus.

Ja puse ir juridiska persona, tiesa uzklausa personas, kas ietilpst struktūrā, kurai ir tiesības pārstāvēt pusi.

Turklāt tiesa kā pierādījumus var pieņemt asinsgrupu noteikšanas rezultātus, videoierakstus, TV ierakstus, kopijas, fotogrāfijas, plānus, zīmējumus, audio diskus vai kasetes, kā arī citus nesējus, kas ieraksta un glabā attēlus un skaņas.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 266. pantu pirms liecinieka uzklausišanas viņu informē par tiesībām atteikties liecināt un kriminālatbildību par nepatiesas liecības sniegšanu. Liecinieks, kam jāsniedz liecība, tiesai dod zvērestu.

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 271. panta 1. punktu liecinieku liecības ir mutiskas. Attiecīgā gadījumā lieciniekam viņa liecību nolasa un papildina ar tā piezīmēm.

Parasti liecinieki, kas vēl nav uzklausi, nevar būt klāt, kad tiek uzklausi citi liecinieki (Civilprocesa kodeksa 264. pants), savukārt lieciniekus, kuru liecības ir pretrunīgas, var konfrontēt (Civilprocesa kodeksa 272. pants).

Tiesa var aicināt vienu vai vairākus ekspertus sniegt atzinumu, informējot tos, vai atzinums jāsniedz mutiski vai rakstiski (Civilprocesa kodeksa 278. pants).

Eksperts var atteikties sniegt liecību tādu pašu iemeslu dēļ kā liecinieki (Civilprocesa kodeksa 280. un 261. pants). Arī eksperts dod zvērestu, izņemot, ja puses to atbrīvo no šā pienākuma. Katrā atzinumā ir jāiekļauj pamatojums (Civilprocesa kodeksa 285. pants). Eksperti par savu darbu var pieprasīt kompensāciju (Civilprocesa kodeksa 288. pants).

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Nav pamata pieņemt formālu pierādīšanas līdzekļu hierarhiju atkarībā no to uzticamības un nozīmīguma, nošķirot no konkrētas lietas faktiem. Parasti tiesa izvērtē pierādījumus pēc saviem ieskatiem (Civilprocesa kodeksa 233. pants). Izvērtējumā būtu jāņem vērā Civilprocesa kodeksa 246. un 247. pantā paredzētais princips, saskaņā ar kuru dokumentārie pierādījumi prevalē pār liecinieku vai pušu liecībām.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Dažiem tiesiskiem darījumiem ir nepieciešama noteikta forma; šādu konkrētas formas prasību var noteikt ar tiesību aktu vai ar pušu vienošanos. Rakstiskus pierādījumus saskaņā ar Civilkodeksa 74. panta 1. punktu (*ad probationem*) izmanto tā, ka, ja netiek ievērotas tiesību akta vai vienošanās prasības, personai, kura nav veikusi darbību pienācīgā formā, rodas negatīvas procesuālās sekas, jo tiek ierobežotas tās spējas iegūt pierādījumus.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Parasti neviena persona nevar atteikties liecināt liecinieka statusā. Liecināšana ir likumā noteikts pienākums. Šis pienākums ietver trīs prasības:

ierasties tiesā noteiktā laikā,

liecināt,

dot zvērestu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Tomēr likumā paredzēti noteikti izņēmumi no noteikuma, ka neviens nevar atteikties liecināt, saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 261. pantu, kas paredz, ka liecināt var atteikties pušu laulātie, to augšupējie un lejupējie radnieki, brāļi un māsas, otra laulātā radnieki tajā pašā līnijā un pakāpē, kā arī to adoptētāji un adoptētie bērni. Tiesības atteikties liecināt saglabājas arī pēc laulības vai adopcijas attiecību izbeigšanās.

Atteikšanās liecināt nav pieļaujama lietās par ģimenes stāvokli, izņemot laulības šķiršanu.

Tiesai pirms liecības uzklausišanas jāinformē liecinieks par tā tiesībām atteikties liecināt un atteikties atbildēt uz jautājumiem. Tiesa pārbauda iemeslus, kādēļ persona (rakstiski vai mutiski, atsaucoties uz likumiskajiem pamatiem) atsakās liecināt.

Paziņojumu par atteikšanos liecināt var atsaukt. Tomēr pēc liecības sniegšanas liecinieks nevar izmantot tiesības atteikties, izņemot, ja tas iepriekš nav ticis informēts par šīm tiesībām.

Liecinieks var atteikties atbildēt uz jautājumiem arī tad, ja liecība varētu viņu vai viņa radniekus (laulātos, augšupējos un lejupējos radniekus, brāļus un māsas, otra laulātā radniekus tajā pašā līnijā un pakāpē, kā arī adoptētājus vai adoptētos bērnus) pakļaut kriminālatbildībai, apkaunojumam vai tiešam būtiskam finansiālam kaitējumam, vai ja ar to tiktu kaitēts būtiskam komercnoslēpumam.

Domējot, ka termins "radnieki" neattiecas uz personām, kas faktiski dzīvo kopā (neregistrētās partnerattiecībās).

Mācītājs var atteikties dot liecību par faktiem, kas tam uzticēti grēksūdzes laikā.

Pamatojoties uz tiesas rīkojumu, ikvienam noteiktā vietā un laikā jāiesniedz tā turējumā esošs dokuments, kas pierāda lietā būtisku faktu, izņemot, ja dokuments satur konfidencialu informāciju. No šī pienākuma ir atbrīvotas vienīgi personas, kuras var atteikties sniegt liecību par dokumentā iztirzātajiem faktiem vai kuras tur dokumentu tādas trešās personas vārdā, kas varētu iebilst pret dokumenta iesniegšanu šādu pašu iemeslu dēļ. Tomēr arī šādā gadījumā atteikšanās iesniegt dokumentu nav pieļaujama, ja tā turētājam vai trešai personai tas jādara, atsaucoties uz vismaz vienu no pusēm, vai ja dokuments izdots tās personas interesēs, kas pieprasa iegūt pierādījumus. Turklāt persona nevar atteikties iesniegt dokumentu, ja kaitējums, kas šai personai draudētu dokumenta iesniegšanas dēļ, ir lietas zaudēšana (Civilprocesa kodeksa 248. pants).

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Ja liecinieks nepamatoti atsakās liecināt vai dot zvērestu, tiesa pēc tam, kad tā pārbaudījusi visu klātesošo pušu atteikšanās pamatotību, uzliek viņam naudas sodu (Civilprocesa kodeksa 274. pants).

Neņemot vērā minēto naudas sodu, tiesa var aizturēt liecinieku uz laikposmu, kas nepārsniedz nedēļu. Tiesa atbrīvo aizturēto liecinieku, ja viņš liecinājis vai devis zvērestu, vai ja tiesa, kurā pieņemta liecinieka liecība, atrisinājusi lietu (Civilprocesa kodeksa 276. pants).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Tiesa pēc savas iniciatīvas liedz liecināt personai, kura nespēj uztvert vai paziņot par uztverto. Ja šīs nespējas iemesli ir beiguši pastāvēt, aizliegumu liecināt var atcelt. Psihiatriska ārstēšana vai rīcībnespēja pati par sevi nepadara liecību par neuzticamu (Civilprocesa kodeksa 259. pants).

Likumā nav noteikts vecums, pēc kura sasniegšanas bērnu uzskata par spējīgu uztvert un paziņot par uztverto. Tādēļ to, vai bērnu var nopratināt, nosaka viņa personīgās spējas un attīstības pakāpe. Laulības lietās likums paredz ierobežojumus liecinieku — mazgadīgu bērnu, kuri nav sasnieguši 13 gadu vecumu, un pušu lejupējo radnieku taisnā līnijā, kas nav sasnieguši 17 gadu vecumu — nopratināšanai (Civilprocesa kodeksa 430. pants).

No Civilprocesa kodeksa 259. panta izriet vispārīgs noteikums, ka nevienai personu vienā un tajā pašā lietā nevar nopratināt gan kā liecinieku, gan kā pusi. Tādēļ, uzklusot puses, var nopratināt puses likumisko pārstāvi. Savukārt puses advokātu var nopratināt kā liecinieku, taču tādā gadījumā viņam jāatsakās no advokāta pilnvarām.

Persona, kura iestājusies lietā, nevar būt par liecinieku (Civilprocesa kodeksa 81. pants).

Militārpersonām un civildienesta ierēdņiem, kuri nav atbrīvoti no pienākuma neizpaust informāciju, kas identificēta kā "slepena" vai "konfidenciala", un kuru liecība pārkāptu šo pienākumu, nav jāliecina, izņemot gadījumus, kad viņus atbrīvo no profesionālā noslēpuma glabāšanas pienākuma.

Mediators nevar liecināt par faktiem, kas tam kļuvuši zināmi mediācijas laikā, ja puses viņu nav atbrīvojušas no pienākuma glabāt mediācijas noslēpumu (Civilprocesa kodeksa 259.1 pants).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusot videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Liecinieku uzklusa tiesa. Dažos gadījumos tiesa uzklusi šādu pušu ieceltam tiesnesim (Civilprocesa kodeksa 235. pants). Ja pierādījuma būtība to neliedz, tiesa, kas izskata lietu, var nolemt veikt uzklusi, izmantojot tehniskās ierīces, kas ļauj to darīt attālināti.

Pusēm ir tiesības būt klāt liecinieku nopratināšanā un uzdot viņiem jautājumus.

Lieciniekus var nopratināt, izmantojot videokonferenci un telekonferenci (Padomes Regulas (EK) Nr. 1206/2001 par sadarbību starp dalībvalstu tiesām pierādījumu iegūšanā civillietās un komercietās 10. panta 4. punkts).

3 Pierādījuma izvērtēšana

Parasti pierādījums var būt jebkas, kas ļauj konstatēt lietā būtiskus faktus. Civilprocesa kodekss neparedz vispārēju aizliegumu civilprocesā izmantot nelikumīgi iegūtus pierādījumus. Tomēr konstitūcijas noteikumu, dažādo Civilkodeksa un Civilprocesa kodeksa noteikumu, Likuma par klasificētas informācijas aizsardzību un Polijas ratificēto starptautisko līgumu analīze dod pamatu uzskatīt, ka nelikumīgi iegūtu pierādījumu izmantošana civilprocesā nav pieļaujama.

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Civilprocesā nav pieļaujams izmantot pierādījumus, kas iegūti veidā, kurš aizskar un tādējādi liedz personai tiesības uz domas brīvību, vārda brīvību, intīmo dzīvi un personīgo brīvību. Pierādījumi, kas iegūti ar viltu vai solījumu, kura izpilde pārkāptu likumu, piemēram, mantiskas atlīdzības piesolīšana par sarunu noklausīšanos, tiek uzskatīti par nelikumīgiem.

Civilprocesa kodeksa 403. panta 1. punkta 2. apakšpunkts paredz, ka noziedzīgā ceļā panākts spriedums var pārskatīt. Civilprocesa kodeksa 403. panta 1. punkta 2. apakšpunktā paredzētā pārskatīšana ir iespējama vienīgi tad, ja ir pieņemts galīgs notiesājošs spriedums. Lai nodrošinātu pārskatīšanas pamata nemainīgumu, spriedumam jābūt galīgam. Pieteikumam par sprieduma pārskatīšanu ir jāpievieno sprieduma kopija.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Ja pierādījumu visi ir sniegti vai to vairāk nav, bet joprojām saglabājas neizskaidroti fakti, kas ir būtiski lietā, tiesa izdod rīkojumu par pušu uzklusi, lai precizētu šos faktus. (Civilprocesa kodeksa 299. pants).

Lapa atjaunināta: 26/11/2018

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Portugāle

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Vispārīgi noteikumi par pierādīšanas pienākumu ir paredzēti [Portugāles Civilkodeksa](#) 342.–348. pantā.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Jā, pastāv noteikumi, saskaņā ar kuriem noteikti fakti ir atbrīvoti no pierādīšanas pienākuma.

Šādos gadījumos:

[Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 412. pants — Fakti, kuriem nav nepieciešami paskaidrojumi vai pierādījumi;

[Portugāles Civilkodeksa](#) 350. pants — Tiesību prezumpcijas.

Tomēr tiesību prezumpcijas var atspēkot, pierādot pretējo, izņemot gadījumus, kad likums to aizliedz ([Portugāles Civilkodeksa](#) 350. panta 2. punkts).

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesnesis brīvi novērtē pierādījumus, pamatojoties uz saprātīgu pārliecību par katru faktu. Tiesas brīvajā pierādījumu novērtējumā neiekļauj faktus, kuru pierādīšanai tiesību akti paredz īpašas formalitātes, vai faktus, kurus var pierādīt tikai ar dokumentiem vai kuri ir pilnībā pierādīti ar dokumentiem, ar pušu vienošanos vai atzīšanos ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 607. panta 5. punkts).

Tiesai ir jāizvērtē visi iesniegtie pierādījumi neatkarīgi no tā, vai tos iesniegusi puse, kurai ir pienākums tos sniegt; minētais nosacījums neskar noteikumus, kas atzīst fakta pierādījumus par nebūtiskiem, ja tos iesniedz konkrēta ieinteresētā persona ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 413. pants).

Katra pierādīšanas līdzekļa vērtība atšķiras atkarībā no tā veida ([Portugāles Civilkodeksa](#) 369.–396. pants).

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Pierādījumu iegūšana ne vienmēr notiek, pamatojoties uz lietas dalībnieka pieteikumu.

Portugāles tiesību aktos noteikts "izmeklēšanas princips", proti, tiesneša pienākums pat pēc paša iniciatīvas veikt vai uzdot jebkādas darbības, kas nepieciešamas, lai noskaidrotu patiesību strīdā un to taisnīgi izšķirtu, ņemot vērā faktus, ko tiesnesis ir likumīgi tiesīgs pārbaudīt ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 411. pants).

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Pirmstiesas uzklaušanās vai, ja nepieciešams, ar rīkojumu tiesa nosaka, kuri pierādīšanas līdzekļi ir pieņemami un var tikt iesniegti ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 591. un 593. pants).

Parasti pierādījumu uzklaušanās notiek noslēdzošajā tiesas sēdē ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 604. panta 3. punkts). Tomēr izņēmuma kārtā tiesa var atļaut iesniegt pierādījumus agrākā stadijā ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 419. pants).

Ja pēc tiesas procesa beigām tiesnesis uzskata, ka viņa rīcībā nav pietiekamas informācijas, viņš var atsākt tiesas procesu, lai uzklautu personas pēc savas izvēles un uzdotu veikt citas nepieciešamās darbības ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 607. panta 1. punkts).

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Kopumā, ievērojot [Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 6. pantā noteikto procesuālo pienākumu, tiesnesim ir jānoraida pierādījumi, kas nav būtiski vai ir tikai novilcinoši.

Turpmāk uzskaitīti daži piemēri, kādos gadījumos pieteikumu par pierādījumu iegūšanu var pilnībā vai daļēji noraidīt:

liecinieku skaita ierobežojums ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 511. pants);

šķēršļi ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 496. pants);

zvērēsts un sākotnēja nopratināšana ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 513. pants);

fakti, uz kuriem var pamatoties puses liecība ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 454. pants).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Ir šādi pierādīšanas līdzekļi:

prezumpcijas ([Portugāles Civilkodeksa](#) 349. pants);

vainas atzīšana ([Portugāles Civilkodeksa](#) 352. pants);

pušu izteikumi ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 466. pants);

dokumentāri pierādījumi ([Portugāles Civilkodeksa](#) 362. pants);

ekspertīze ([Portugāles Civilkodeksa](#) 388. pants);

pierādījumi, kas iegūti pārbaudē ([Portugāles Civilkodeksa](#) 390. pants);

mutvārdu liecība ([Portugāles Civilkodeksa](#) 392. pants);

kustama vai nekustama īpašuma uzrādīšana ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 416. panta 1. punkts).

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Ir dažādi veidi, kā iegūt mutvārdu liecības, saskaņā ar [Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 452., 456., 457., 466., 500., 501., 502., 503., 506., 518. un 520. pantu:

pusēm un lieciniekiem ierodoties personiski vai, izmantojot tehniskus līdzekļus, saskaņā ar [Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 502. pantu;

nopratināšana ar tiesas uzdevumu ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 500. panta b) punkts);

nopratināšana dzīvesvietā vai dienesta galvenajā mītnē ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 503. pants);

rakstiska nopratināšana ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 517. pants);

rakstiska liecība ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 518. pants);

tieša saziņa starp tiesu un liecinieku ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 520. pants);

nopratināšana uz vietas ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 501. pants).

Ekspertu liecību iegūšanas līdzekļi saskaņā ar [Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 486., 490. un 492. pantu atšķiras no iepriekš minētajiem liecinieku pierādījumu iegūšanas līdzekļiem un ir šādi:

eksperti piedalās noslēdzošajā tiesas sēdē, ja to pieprasa kāda no pusēm vai ja šādu rīkojumu dod tiesnesis. Ekspertus no uzņēmumiem, laboratorijām vai oficiāliem dienestiem uzklauša videokonferencē no viņu darba vietas ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 486. pants);

tiesa var veikt priekšmetu vai personu pārbaudi, veikt apmeklējumus uz vietas vai dot rīkojumu rekonstruēt faktus; tiesnesi var pavadīt speciālists, ja to uzskata par lietderīgu ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 490. un 492. pants).

Noteikumi par rakstisku liecību, ziņojumu vai ekspertu atzinumu sniegšanu ir paredzēti [Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 416. pantā.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Jā, pierādījuma vērtība mainās atkarībā no katra pierādīšanas līdzekļa veida (skatīt atbildi uz 1.3. jautājumu).

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Jā, konkrēti šādos gadījumos:

juridiska prasība par rakstisku dokumentu ([Portugāles Civilkodeksa](#) 364. pants);

juridiskās formas neievērošana ([Portugāles Civilkodeksa](#) 220. pants).

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Visām personām neatkarīgi no tā, vai tās ir lietā iesaistītās puses, ir pienākums palīdzēt atklāt patiesību saskaņā ar [Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 417. pantu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Gadījumi, kad liecinieks var likumīgi atteikties liecināt, ir noteikti [Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 497. pantā.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Visām personām neatkarīgi no tā, vai tās ir lietā iesaistītās puses, ir pienākums palīdzēt atklāt patiesību saskaņā ar [Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 417. pantu.

Personām, kas atsakās sadarboties, piemēro naudas sodu, neskarot iespējamās piespiedu līdzekļus ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 417. panta 2. punkts).

Ja liecinieks neierodas bez attaisnojoša iemesla, tiesa var piemērot naudas sodu vai likt lieciniekam ierasties piespiedu kārtā ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 508. panta 4. punkts).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Jā, pierādījumus nevar iegūt šādos gadījumos:

personas, kuras nav garīgi spējīgas liecināt, nevar būt liecinieki ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 495. pants);

personām, kuras var liecināt kā lietā iesaistītās puses, ir aizliegts sniegt liecības kā lieciniekiem ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 496. pants).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusot videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesneša un lietas dalībnieku lomu liecinieka nopratināšanā reglamentē [Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 516. pantā paredzētie noteikumi par liecību sniegšanu.

Noslēdzošajā tiesas sēdē liecinieki sniedz liecības klātienē vai ar videokonferences starpniecību ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 500. pants). Liecinieku nopratināšanu ar tehniskiem līdzekļiem, piem., telekonferencē, reglamentē [Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 502. pants.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Jā. Kā piemēru var minēt pierādījumus, kas iegūti, neievērojot privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un cilvēka cieņu, kā noteikts [Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 490. pantā.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Jā. Ar tiesvedības puses liecību var tikt iegūta atzīšanās, kurā tiesvedības puse atzīst faktu, kas viņam vai viņai nāk par sliktu un dod labumu pretējai pusei ([Portugāles Civilkodeksa](#) 352. pants un [Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 452. pants).

Tiesa brīvi izvērtē pušu nostājas izklāstus, izņemot, ja tie ietver atzīšanos ([Portugāles Civilprocesa kodeksa](#) 466. panta 3. punkts).

4 Vai šī dalībvalsts saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu ir norādījusi citas iestādes, kas ir kompetentas iegūt pierādījumus tiesvedības civillietās vai komercietās nolūkiem atbilstoši regulai? Ja ir, kādās tiesvedībās tās ir kompetentas iegūt pierādījumus? Vai tās var tikai pieprasīt pierādījumu iegūšanu vai arī palīdzēt pierādījumu iegūšanā, pamatojoties uz citas dalībvalsts pieprasījumu? Skatīt arī paziņošanu saskaņā ar Pierādījumu iegūšanas regulas 2. panta 1. punktu.

Portugāle nav norādījusi citas iestādes, un par pierādījumu iegūšanu tiesvedības vajadzībām ir atbildīgas Portugāles tiesas.

Piemērojamie tiesību akti

[Portugāles Civilkodekss](#)

[Portugāles Civilprocesa kodekss](#)

Piezīme.

Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla pilsoniskās sabiedrības kontaktpunktam, tiesām, kā arī citām struktūrām un iestādēm nav saistoša šajā faktu lapā sniegtā informācija, uz kuru var attiekties judikatūras interpretācijas izmaiņas. Lai gan faktu lapas tiek regulāri atjauninātas, tomēr ir jāizlasa spēkā esošie tiesību akti.

Lapa atjaunināta: 27/11/2023

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas [ro](#)

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlējis.

Pierādījumu iegūšana - Rumānija

1 Pierādīšanas pienākums

Galvenais juridiskais pamats ir: Civilprocesa kodeksa (*Codul de procedură civilă*) 249.–365. pants.

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Procesa laikā pausts apgalvojums jāpierāda pusei, kura to paudusi, izņemot noteiktus likumā tieši paredzētus gadījumus. Pieteikuma iesniedzējam jāpierāda savs prasījums. Attiecībā uz atbildētāja celtajām ierunām pierādīšanas pienākums ir atbildētājam. Taču, ja iestājas prezumpcija, pierādīšanas pienākums pāriet no puses, kurai tas bijis iepriekš, uz pretējo pusi.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Nevienam nav jāpierāda informācija, kas tiesai noteikti jāzina.

Tiek pieņemts, ka tiesa zina Rumānijā spēkā esošos likumus. Tiesību normas, kas nav publicētas Rumānijas oficiālajā izdevumā (*Monitorul Oficial*) vai citos līdzekļos, starptautiskās konvencijas, līgumi un nolīgumi, ko piemēro Rumānijā, bet kas nav iekļauti tiesību aktos, kā arī starptautiskās paražu tiesības jāpierāda ieinteresētajai pusei. Klasificētos dokumentos ietvertus noteikumus var pierādīt un ar tiem iepazīties tikai, ievērojot likumā paredzētos nosacījumus. Tiesa var pēc savas iniciatīvas ņemt vērā ārvalsts likumu, ja uz to tiesā notikusi atsaukšanās. Ārvalsts likums jāpierāda saskaņā ar [Civilkodeksa](#) (*Codul civil*) noteikumiem par ārvalsts likuma saturu.

Ja fakts ir vispārzināms vai netiek apstrīdēts, tiesa var nolemt, ka konkrētajā lietā tas nav jāpierāda. Pušu starpā pieņemtie lietojumi, uzvedības noteikumi un prakse jāpierāda pusei, kura uz tiem atsaucas. Vietējie noteikumi un kārtība pusei, kura uz to atsaucas, jāpierāda tikai pēc tiesas pieprasījuma. Prezumpcija ir secinājums, ko uz zināma fakta pamata izdara likums vai tiesa, lai konstatētu nezināmu faktu. Juridiska prezumpcija (*prezumția legală*) atbrīvo personu, kura to izmanto savā labā, no tāda fakta pierādīšanas pienākuma, kas saskaņā ar likumu uzskatāms par pierādītu. Juridiska prezumpcija var tikt atspēkota ar pierādījumiem, kas apliecina pretējo, ja vien likumā nav paredzēts citādi.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Pierādījumiem ir jābūt pieļaujamiem un nozīmīgiem no procesa iznākuma viedokļa. Pēc tam, kad tiesa pieļāvusi pierādījumus attiecībā uz konkrētiem faktiem, tā pēc saviem ieskatiem izlemj, vai šie fakti ir pierādīti, izņemot, ja likumā ir paredzēts citādi.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Pierādījumi ir jāierosina pieteicējam savā pieteikumā vai atbildētājam — savā aizstāvībā, ja vien likumā nav paredzēts citādi; pretējā gadījumā pierādījumu izmantošanu var aizliegt. Ja ar ierosinātajiem pierādījumiem nepietiek pilnīgai lietas atrisināšanai, tiesa uzdod pusēm tos papildināt. Tiesa pēc savas iniciatīvas var vērst pušu uzmanību uz nepieciešamību pēc papildu pierādījumiem, kā arī var uzdot iegūt papildu pierādījumus, pat ja puses tam nepiekrīt. Puses var lūgt, lai tiek iegūti šādi pierādījumi: dokumenti, ekspertu ziņojumi, liecinieku liecības, izpēte uz vietas, kā arī puses iztaujāšana, ja pretējā puse lūdz šo pusi izsaukt liecības sniegšanai. Jaunais Civilprocesa kodekss regulē arī lietiskos pierādījumus; tam var būt nozīmē dažu kategoriju civillietās (piemēram, laulības šķiršanas lietās).

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Tiesa vispirms izvērtē, vai pušu ierosinātie pierādījumi ir pieņemami, un izdod rīkojumu, kurā norāda pierādāmos faktus, pieļaujamos pierādījumus un pušu pienākumus attiecībā uz pierādījumu iegūšanu. Pierādījumus iegūst tajā pašā sēdē, kurā tie tiek pieļauti, ciktāl tas iespējams.

Uz pierādījumu iegūšanu attiecas vairāki būtiski noteikumi: pierādījumus iegūst tiesas noteiktajā secībā; ciktāl tas iespējams, pierādījumus iegūst vienā sēdē; pierādījumus iegūst, pirms sākas argumentēšana pēc būtības; ciktāl tas iespējams, pierādījumus un pretpierādījumus iegūst vienlaicīgi.

Pierādījumus iegūst atklātā tiesas sēdē tiesā, kas iztiesā lietu, ja vien likumā nav paredzēts citādi. Ja objektīvu iemeslu dēļ pierādījumus var iegūt tikai citur, tos var iegūt tikai tā pašā līmeņa tiesa, pamatojoties uz tiesiskās palīdzības lūgumu, vai zemāka līmeņa tiesa, ja konkrētajā teritorijā nav līdzvērtīga līmeņa tiesas.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Pierādījumus var izmantot vienīgi tad, ja tie atbilst noteiktiem nosacījumiem attiecībā uz to likumību (legalitate), ticamību (verosimilitate), būtiskumu (pertinență) un neapstrīdamību (concludență). No likumības viedokļa ierosinātajiem pierādījumiem jābūt pierādījumiem likuma izpratnē un tie nedrīkst būt aizliegti ar likumu. No ticamības viedokļa pieprasītie pierādījumi nedrīkst būt pretrunā vispāratzītiem dabas likumiem. No būtiskuma viedokļa pierādījumiem jābūt saistītiem ar tiesvedības priekšmetu, proti, faktiem, kas ir jāpierāda, lai pamatotu pušu iesniegtos pieteikumus vai aizstāvības. Lai pierādījumi būtu pieļaujami, tiem jābūt arī ticamiem, kā arī nozīmīgiem strīda izšķiršanā.

Tiesai ir jānoraida lūgums pievienot lietai dokumentu, ja šāda dokumenta saturs attiecas uz tīri personiskiem jautājumiem, kas ir saistīti ar personas cieņu vai privāto dzīvi; ja dokumenta pievienošana neatbilstu konfidencialitātes pienākumam; vai ja tā radītu pamatu kriminālprocesam attiecībā uz pusi, puses laulāto, asinsradnieku vai ar laulības saitēm saistītu radnieku līdz trešajai radniecības pakāpei ieskaitot.

Liecinieku liecības nav pieļaujamas tādu tiesisku darījumu pierādīšanai, kuru vērtība pārsniedz 250 RON un kuriem likums paredz rakstveida pierādījumu formu. Liecinieku liecības ir nepieļaujamas, ja tās ir pretrunā oficiāla dokumenta saturam vai pārsniedz to.

Pierādījumus ierosina pieteicējs pieteikumā vai atbildētājs aizstāvībā. Pierādījumus, kas nav tikuši šādi ierosināti, tiesa var aicināt iesniegt un pieļaut šādās situācijās: nepieciešamība pēc pierādījumiem radusies prasījuma grozīšanas rezultātā; nepieciešamība pēc pierādījumiem radusies procesa gaitā un puse to nav varējusi paredzēt; puse pamato tiesai, ka pastāv pamatots iemesls, kādēļ tā nevarēja iesniegt pieprasītos pierādījumus noteiktajā termiņā; pierādījumu iegūšana nenoved pie tiesas procesa atlikšanas; visas puses tam tieši piekritušas.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Tiesisku darījumu vai faktu var pierādīt ar dokumentiem, lieciniekiem, prezumpcijām, kādas puses veiktu atzīšanu (pēc savas iniciatīvas vai atbildot uz uzdotu jautājumu), eksperta ziņojumu, lietiskajiem pierādījumiem, apskati uz vietas vai citiem likumā paredzētiem pierādīšanas līdzekļiem.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Lieciniekus iesaka puses — pieteicējs pieteikumā vai atbildētājs aizstāvībā. Pēc liecinieku liecību atļaušanas tiesa izsauc lieciniekus uzklaušanai.

Ja tiesa uzskata, ka faktu precizēšanai ir nepieciešams iegūt speciālistu atzinumu, tā pēc pušu pieprasījuma vai pēc savas iniciatīvas ieceļ vienu vai trīs ekspertus un izdod rīkojumu, kurā nosaka, par kādiem jautājumiem tiem jāsniedz atzinums un kādā termiņā jāpabeidz darbs. Eksperta secinājumus fiksē eksperta ziņojumā. Pēc pušu vai tiesas pieprasījuma, ja tam ir iemesls, var tikt pieprasīts jauns cita eksperta ziņojums.

Dokumentāru pierādījumu gadījumā katra puse tiesvedības laikā var iesniegt pienācīgi apliecinātas dokumentu kopijas, ko tā vēlas izmantot. Personai jābūt arī dokumenta oriģinālam un jāspēj pēc pieprasījuma uzrādīt to tiesā, pretējā gadījumā dokuments netiks ņemts vērā. Tiesa var uzdot uzrādīt dokumentu, kas atrodas pretējās puses valdījumā, ja dokuments ir tiesvedības pusēm kopīgs, ja pretējā puse pati uz dokumentu atsaukusies tiesas procesa laikā vai ja pusei ir pienākums iesniegt dokumentu. Ja dokuments atrodas puses turējumā un nevar tikt uzrādīts tiesā, var iecelt tiesnesi, kura klātbūtnē puses var izpētīt dokumentu tā atrašanās vietā. Ja dokuments atrodas trešās personas turējumā, šo personu var izsaukt kā liecinieku un tai pieprasīt atnest dokumentu. Pierādījumus slēgtā tiesas sēdē iegūst tiesa, kam ir jurisdikcija. Ja pierādījumi ir jāiegūst citur, tos iegūst īpaši norādīta tā pašā līmeņa tiesa vai zemāka līmeņa tiesa, ja konkrētajā teritorijā nav līdzvērtīga līmeņa tiesas. Tiesa, kas pieņem pierādījumus, var neizsaukt puses, ja pierādīšanas līdzeklis to ļauj un puses tam piekrīt.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Pierādīšanas paņēmieni ir vienlīdz spēcīgi, izņemot likumā tieši paredzētus gadījumus.

Puses bieži pieņem apliecinātus dokumentus (*forma autentica*) to nodrošināto priekšrocību dēļ, ieskaitot autentiskuma prezumpciju, kas nozīmē, ka persona, kura atsaucas uz autentisku dokumentu, ir atbrīvota no pierādīšanas pienākuma.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Lai pierādītu tiesisku darījumu, kura vērtība pārsniedz 250 RON, ir pieļaujami tikai dokumentāri pierādījumi, taču ir paredzēti atsevišķi izņēmumi, kad pieļaujamas arī liecinieku liecības.

Attiecībā ar jebkuru personu dokuments tā apliecinātajā formā ir galīgs pierādījums par fakta konstatējumu, ko veikusi persona, kura apliecinājusi dokumentu saskaņā ar likumu, kamēr šis dokuments nav pasludināts par nepatiesu. Tomēr pušu paskaidrojumi, kas reģistrēti apliecinātā dokumentā, uzskatāmi par pierādījumiem tikai tik ilgi, kamēr pierāda pretējo.

Ja pastāv tiesneša ieskatam atstātas prezumpcijas, tiesnesis uz tām var atsaukties vienīgi tad, ja to pārliecinošais spēks ļauj padarīt apgalvoto faktu par varbūtīgu; šādas prezumpcijas var pieņemt tikai tad, ja saskaņā ar likumu ir atļautas liecinieku liecības.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Skatīt atbildi uz 2.11. jautājumu.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Civilprocesa kodeksā nav noteikts, uz kāda pamata liecinieks var atteikties liecināt, bet vienīgi noteiktas personas, kuras nevar uzklaut kā lieciniekus, un personas, kuras ir atbrīvotas no pienākuma liecināt. Skatīt atbildi uz 2.11. jautājumu.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Lieciniekam, kurš neierodas vai atsakās liecināt, tiesa piemēro naudas sodu. Ja liecinieks neierodas pēc pirmā aicinājuma, tiesa var izdot orderi par personas nogādāšanu tiesā (*mandat de aducere*). Steidzamos gadījumos tiesa šādu orderi var izdot arī par pirmo tiesas sēdi.

Ja persona neierodas vai atsakās atbildēt uz jautājumiem, tiesa to var uzskatīt par pilnīgu atzīšanos vai sākotnēju pierādījumu par labu pusei, kura ierosinājusi veikt iztaujāšanu.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Liecinieki nevar būt šādas personas: asinsradnieki un laulāto radnieki līdz trešajai radniecības pakāpei ieskaitot; laulātie, bijušie laulātie, saderinātie vai faktiskie dzīvesbiedri; jebkuras puses ienaidnieki vai interešu konfliktā esošas personas; personas, kurām ir atņemta rīcībspēja (*sub interdicție judecătorească*); un par nepatiesas liecības sniegšanu notiesātas personas. Tiesvedībā par bērna izcelšanos, šķiršanos un citām ģimenes attiecībām tiesa var uzklaut asinsradniekus un otra laulātā radniekus, izņemot lejupejos radniekus.

No pienākuma liecināt ir atbrīvotas šādas personas:

garīdznieki, veselības aprūpes speciālisti, farmaceiti, juristi, valsts notāri, tiesu izpildītāji, mediatori, vecmātes un medmāsas, kā arī citi profesionāļi, kam saskaņā ar likumu jāievēro konfidencialitāte vai dienesta noslēpums — attiecībā uz faktiem, kurus tie uzzinājuši, veicot savus pienākumus vai praktizējot savu profesiju, pat pēc to darba veikšanas beigām;

tiesneši, prokurori un valsts amatpersonas arī pēc to pienākumu pildīšanas beigām — par konfidencialiem apstākļiem, ko tie uzzinājuši savu pienākumu pildīšanas laikā;

personas, kuru atbildes pakļautu šīs personas, to radniekus, laulāto, bijušo laulāto utt. kriminālvajāšanai vai sabiedrības nosodījumam.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesa uzaicina lieciniekus un nosaka to uz klausīšanas secību. Pirms uz klausīšanas liecinieks tiek identificēts un dod zvērestu. Katrs liecinieks ir jāuz klausā atsevišķi. Liecinieks vispirms atbild uz tiesas priekšsēdētāja uz dotajiem jautājumiem, bet pēc tam ar priekšsēdētāja atļauju — uz uzaicinājušās puses un pretējās puses uz dotajiem jautājumiem. Liecinieku, kurš nevar ierasties tiesā, var uz klausīt viņa atrašanās vietā.

Attiecībā uz liecību audioierakstiem un videoierakstiem juridisko noteikumu nav, bet šādi ieraksti ir pieļaujami. Pēc ieinteresētās personas pieprasījuma, kas iesniegts likumā noteiktajā kārtībā, pēc tam var veikt to transkripciju.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Ja puse, kura iesniegusi dokumentu, uz stāj uz tā izmantošanu arī tad, kad ticis apgalvots, ka tas ir viltots, un šāds apgalvojums nav atsaukts, un ja ir norāde uz viltojuma autoru vai tā līdzdalībnieku, tiesa var apturēt tiesvedības procesu un nekavējoties pārsūtīt iespējami viltoto dokumentu atbildīgajai prokuratūras iestādei kopā ar ziņojumu, kas sagatavots, lai pamatotu lūgumu izmeklēt viltojumu. Ja kriminālprocesu nevar uzsākt vai turpināt, viltojuma izvērtēšanu veic civiltiesā.

No otras puses, tiesa nosaka naudas sodu personai, kura ļauntīgi apstrīdējusi dokumenta rokrakstu vai parakstu vai audioieraksta vai videoieraksta autentiskumu.

Izvērtējot liecinieku liecības, tiesa ņem vērā liecinieku patiesīgumu un apstākļus, kuros tie uzzinājuši faktus, kas veido to liecību saturu. Ja tiesai procesā rodas aizdomas, ka liecinieks sniedzis nepatiesu liecību vai ticis uzpirkts, tā sagatavo ziņojumu un nodod jautājumu izskatīšanai kompetentajai prokuratūras iestādei.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Ja kāda no pusēm atzīst faktus, ar ko pretējā puse pamatojusi savu pieteikumu vai aizstāvību, atzīšana ir pierādījums. Tiesā izteikta atzīšana uzskatāma par pilnīgu pierādījumu pret personu, kas atzinusies, un nevar tikt ņemta vērā daļēji, izņemot, ja daļas ir saistītas ar atsevišķiem savstarpēji nesaistītiem faktiem. Tiesa var brīvi izvērtēt ārpus tiesas veiktu atzīšanu. Tai piemēro pieņemamības un pierādījumu iegūšanas prasības, kas parastajos tiesību aktos tiek attiecinātas uz citiem pierādījumiem.

Tiesa var piekrist uzaicināt un iztaujāt kādu pusi par personīgiem faktiem, ja tos uzskata par nozīmīgiem lietas atrisināšanai.

Saistītās saites

 <https://www.just.ro>

Lapa atjaunināta: 08/09/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Slovēnija

1 Pierādīšanas pienākums

Noteikumus par pierādījumu vākšanu un iesniegšanu un pierādījumu vākšanas metodēm civilprocesā nosaka Civilprocesa likums (*Zakon o pravdnem postopku, ZPP*).

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Principā pusēm ir jānorāda visi fakti, kas ir prasību un iebildumu pamatā, un jāiesniedz pierādījumi, kuri šādus faktus apstiprina (*ZPP* 7. un 212. pants). Prasītājiem jāpierāda fakti, kas ir viņu izvirzīto prasību rašanās pamatā, bet atbildētājiem jāpierāda fakti, ar kuriem tiek pamatoti to iebildumi. Materiālās tiesību normas nosaka, kurai pusei ir jāaizstāv un jāpierāda dotais fakts. Par sekām, ko rada nepierādīts fakts, atbild tā puse, kurai saskaņā ar materiālo tiesību normām šis fakts ir jāaizstāv un jāpierāda (*ZPP* 7. un 215. pants).

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Pierādījumu iegūšanas process aptver faktus, kas ir prasību un iebildumu pamatā, zinātniskos un profesionālos noteikumus, kā arī pieredzes apliecinātus noteikumus. Tiesību normas netiek pierādītas, jo uz tām attiecas noteikums, ka tiesai tās jāzina *ex officio* (*iura novit curia*).

Nav jāpierāda fakti, ko puse procesā atzīst tiesas priekšā. Tiesa var likt pierādīt atzītus faktus, ja uzskata, ka puse tos atzinusi, lai aizstāvētu prasību, ko tā nevar aizstāvēt (*ZPP* 3. panta 3. daļa).

Fakti, kurus puse nenoliedz vai noliedz, nepaziņojot noliegšanas iemeslus, uzskatāmi par atzītiem, ja vien faktu noliegšanas iemesls neizriet no citām puses liecībām. Puse var arī novērst atzīšanas pieņēmuma ietekmi, paziņojot, ka neatzīst faktus; tomēr šis nosacījums ir piemērojams tikai attiecībā uz faktiem, kas neattiecas uz puses uzvedību vai izpratni.

Nav jāpierāda fakti, kas ir atzīti un vispārzināmi (*ZPP* 214. panta 1. un 6. punkts).

Tiesa uzskata faktu par atzītu, nepārbaudot tā ticamību (*ZPP* 214. panta 1. punkts), ja vien tā neuzskata, ka puse, kas faktu atzinusi, ir darījusi to ar nodomu aizstāvēt prasību, kuru nevar aizstāvēt (*ZPP* 3. panta 3. punkts).

Tiesību aktos noteikti fakti nav jāpierāda; tomēr var apgalvot, ka šie fakti nepastāv, ja vien tiesību aktos nav noteikts citādi (*ZPP* 214. panta 5. punkts).

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Lai pieņemtu lēmumu par prasītāja prasību pēc būtības, nepieciešams augsts patiesības līmenis (materiāls pierādījums), t.i., tiesai jābūt pārliecinātai par faktiem, kas ir juridiski nozīmīgi.

Dažos gadījumos iespējamības demonstrācija ir pietiekama, lai pieņemtu lēmumu, it sevišķi pieņemot pagaidu procesuālos nolēmumus, ar kuriem process nebeidzas un ar kuriem tiesa izšķir pagaidu procesuālos jautājumus. Lai tiesnesis piemērotu īpašu procesuālo noteikumu, par iespējamiem jāuzrāda tiesiski nozīmīgi fakti. Tomēr tiesnesim nevajag būt pārliecinātam par to esību. *ZPP* nenosaka, kādus faktus var uzrādīt par iespējamiem, lai ņemtu vērā konkrētu normu.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Saskaņā ar sacīkstes principu uz vietas galvenokārt puses piesakās iegūt pierādījumus.

Tiesa var arī iegūt pierādījumus *ex officio* (*ZPP* 7. panta 2. punkts), ja tā uzskata, ka pusēm ir nodoms izmantot savas prasības nepieņemamā veidā (*ZPP* 3. panta 3. punkts).

Tiesa iegūst pierādījumus *ex officio* vecāku strīdos, kur tas nav saistīts ar prasību un pat ja prasība nav iesniegta. Tā var arī iegūt pierādījumus, pat ja neviena no pusēm nav iesniegusi pierādījumus un ja tas nepieciešams, lai aizsargātu bērna intereses (*ZPP* 408. pants).

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Tiesa nolemj, kurš pierādījums ir izmantojams, lai konstatētu izšķirošos faktus (*ZPP* 213 panta 2. punkts un 287. pants). Tā pieņem lēmumu par pierādījumiem, ar kuru pieņem vai noraida pušu pieteikumus, un var arī norīkot iegūt noteiktus pierādījumus *ex officio*.

Ja puses pieteikums saistībā ar pierādījumiem ir apstiprināts ar tiesas lēmumu, tad tas tiek īstenots un pierādījumi faktiski pieņemti. Tiesai nav saistošs tās lēmums par pierādījumiem. To var mainīt procesa laikā, un tā var pieņemt pierādījumus, kurus noraidīja iepriekšējā pieteikumā, un iegūt jaunus pierādījumus (*ZPP* 287. panta 4. punkts).

Pierādījumus parasti iegūst galvenajā izskatīšanas sēdē tiesnesis, kas sagatavo galīgo lēmumu (*ZPP* 217. panta 1. punkts). Ja ir pamatoti iemesli, pēc pieprasījuma pierādījumus var iegūt īpašs tiesnesis (*ZPP* 217. panta 1. punkts). Izņēmuma gadījumos ir iespējams arī iegūt pierādījumus, kad galvenā izskatīšana ir pabeigta, ja tiesnešu sastāvs nolemj, ka pabeigtā galvenā izskatīšana ir jāatsāk. Tas notiek, ja nepieciešams papildināt procesu vai noskaidrot specifiskus, svarīgus jautājumus (*ZPP* 292. pants).

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

ZPP īpaši nosaka, ka pierādījumu iegūšanu var atteikt tikai tad, ja pierādījumi ir nenozīmīgi lēmuma pieņemšanai (*ZPP* 287. pants); t.i., pierādījumi neļauj konstatēt tiesiski nozīmīgus faktus. Tomēr *ZPP* nav paredzēti īpaši noteikumi attiecībā uz iespēju noraidīt nepieņemamus pierādījumus vai pierādījumus, kurus nevar praktiski iegūt.

Pusei ne vēlāk kā līdz lietas galvenās izskatīšanas pirmajai sēdei jānorāda visi fakti, kas nepieciešami, lai pamatotu savus prasījumus, sniegtu vajadzīgos pierādījumus, lai konstatētu liecību patiesumu, un paustu savu nostāju par liecībām un pierādījumiem, kurus sniegusi pretējā puse. Tas nozīmē, ka tiesa neņem vērā pierādījumus, kurus puse ir piedāvājusi novēloti. Tas nozīmē, ka tiesa neņem vērā pierādījumus, kurus puse ir piedāvājusi novēloti. Pusei parasti ir liegta šāda rīcība (*ZPP* 286. pants). Vienīgie izņēmumi saistīti ar gadījumiem, kuros puse var pierādīt, ka pirmajā izskatīšanā pierādījumu iesniegšanu kavēja iemesli, kurus nebija iespējams ietekmēt, pierādījumu pieņemšana, pēc tiesas domām, nekavē strīda izskatīšanu (*ZPP* 286. panta 3. punkts).

Attiecībā uz nepieņemamiem pierādījumiem un pierādījumiem, kurus nevar praktiski iegūt, ir svarīga ievērot *ZPP* 3. panta 3. punktu, kas paredz, ka tiesa neatzīs pušu pieteikumus, kuri ir pretrunā saistošajiem noteikumiem vai morāles normām.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

ZPP atzīst šādus pierādīšanas līdzekļus: pārbaudes, dokumentus, liecinieku uzklaušīšanu, ekspertu uzklaušīšanu un pušu uzklaušīšanu.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieki. Ikvienai personai, kas ir uzaicināta kā liecinieks, ir pienākums ierasties [tiesā] un, ja vien tiesību akti nenosaka citādi, sniegt liecību (*ZPP* 229. panta 1. punkts). Lieciniekus uzklauša saskaņā ar puses pieteikumu, kurā jānorāda liecinieka personīgie dati un tas, par ko viņš liecinās (*ZPP* 236. pants). Lieciniekus uzaicina uz tiesu ar īpašu pavēsti; šajā pavēstē liecinieks ir jāinformē par pienākumu sniegt liecību, par nepamatotas neierašanās sekām un par tiesībām uz izdevumu atlīdzināšanu (*ZPP* 237. pants).

Lieciniekus uzklauša galvenās izskatīšanas sēdē. Lieciniekus, kuri vecuma, slimības vai smagu fizisku traucējumu dēļ nevar izpildīt pavēstē noteikto, var uzklaustīt viņu dzīvesvietā (*ZPP* 237. panta 2. punkts). Katrs liecinieks tiek uzklauts individuāli un neesot klāt pārējiem lieciniekiem, kuriem jāliecina vēlāk (*ZPP* 238. panta 1. punkts). Tiesa informē lieciniekus par to pienākumu teikt patiesību un neko neizlaist; tā arī brīdina par nepatiesas liecības došanas sekām. Liecinieks vispirms pavēsta, ko viņš zina par lietu; tad jautājumus uzdod tiesnesis, kas vada palātu, vai palātas locekļi un puses, kā arī to pārstāvji un pilnvarotie, lai pārbaudītu, papildinātu vai precizētu liecinieka sniegtās liecības. Ja liecinieki sniedz liecības, kas ir pretrunīgas, viņus var konfrontēt ar faktu (*ZPP* 239. panta 3. punkts). *ZPP* vairs neatzīst liecinieku zvērestus.

ZPP nenosaka atšķirīgu procedūru, uzklaut parastos lieciniekus un ekspertus, un šajā sakarā neparedz īpašus procesuālos noteikumus. Liecinieku un ekspertu uzklaušīšanas procesi neatšķiras.

Dokumenti. Lai gan *ZPP* nedala dažādas pierādīšanas līdzekļus pēc nozīmības, dokumenti tiek uzskatīti par visuzticamākajiem. Tos var iedalīt publiskos un privātos dokumentos. Publiskie dokumenti ir tie, kurus noteiktā formā ir izdevusi valsts iestāde, darbojoties savā kompetences jomā, vai dokumenti, kurus tādā formā izdevusi vietējā pašvaldība, uzņēmums vai cita organizācija, vai fiziska persona, īstenojot tiesību aktos uzticētās valsts iestādes funkcijas (*ZPP* 224. panta 1. punkts). Privātie dokumenti ir visi dokumenti, kas nav publiski. Privātā dokumenta paraksta autentiskumu var apstiprināt valsts iestāde vai juridiska vai fiziska persona, kas īsteno valsts iestādes funkcijas (piem., notārs). Klauzulām, kas apstiprina privāto dokumentu autentiskumu, ir publiska nozīme, un šādu dokumenta daļu var uzskatīt arī par publisku dokumentu. Publisko dokumentu pierādījuma vērtību atsevišķi nosaka *ZPP*. Publisks dokuments apliecina tajā minēto faktu patiesumu (*ZPP* 224. panta 1. punkts). Kamēr *ZPP* darbojas pēc pieņēmuma, ka publiska dokumenta saturs ir paties, ir pieļaujami apgalvot, ka publiskajā dokumentā ir norādīti nepareizi fakti vai ka publiskais dokuments ir nepareizi noformēts (*ZPP* 224. panta 4. punkts). Tas ir vienīgais noteikums par pierādījumiem Slovēnijas civilprocesā.

Ārvalstu publiskajiem dokumentiem, kuru autentiskums apstiprināts saskaņā ar attiecīgajiem noteikumiem, ir tāda pati pierādījumu vērtība kā Slovēnijas dokumentiem, ar nosacījumu, ka tiek piemērota savstarpīguma kārtība, ja vien starptautiskā vienošanās nenosaka citādi (*ZPP* 225. pants).

ZPP arī paredz noteikumus par dokumentu nodošanu (par pienākumu nodrošināt dokumentus), kas ir atkarīga no tā, vai dokuments ir pie puses, uz kuru tas attiecas, pie pretējās puses, pie valsts iestādes vai organizācijas, kas īsteno valsts iestādes funkcijas, vai pie trešās personas (fiziskas vai juridiskas personas).

Eksperti. Tiesa iegūst pierādījumus no ekspertiem, ja ir nepieciešamas tehniskas zināšanas, lai konstatētu un noskaidrotu konkrēto faktu, un ja šādas zināšanas tiesai nav pieejamas (*ZPP* 243. pants). Civillietu tiesa ieceļ ekspertu ar īpašu lēmumu, un pirms iecelšanas tā var dot pusēm iespēju paust savu viedokli šajā jautājumā. Ekspertu var iecelt arī tiesnesis, kas vada palātu, vai īpaši pieaicināts tiesnesis, ja tas ir pilnvarots iesniegt šādus pierādījumus (*ZPP* 244. pants). Ekspertus parasti ieceļ no īpaša tiesas iecelto liecinieku saraksta; uzdevumu var uzticēt arī specializētai iestādei. Par ekspertu var būt tikai fiziska persona. Ekspertiem ir arī pienākums veikt viņiem uzticētos uzdevumus un sniegt savus konstatējumus un viedokli (*ZPP* 246. panta 1. punkts). Tiesa var piespriest naudas sodu ekspertam, kas ir pienācīgā veidā uzaicināts uz tiesas sēdi, bet neierodas uz to, nenorādot attaisnojošu iemeslu; ekspertam, kas atsakās veikt savus pienākumus, nenorādot pamatotu iemeslu; ekspertam, kas nekavējoties nepaziņo tiesai iemeslus, kas liedz viņam veikt eksperta darbu (savlaicīgi); un ekspertam, kas, nenorādot attaisnojošu iemeslu, neizpilda eksperta darbu tiesas noteiktajā termiņā (*ZPP* 248. panta 1. punkts). Ekspertus tiesa var atbrīvot no viņu pienākumu veikšanas pēc viņu lūguma tikai tad, ja ir iemesli, ar kuriem viņi var pamatot, kāpēc viņi atsakās liecināt vai atbildēt uz atsevišķu jautājumu. Tiesa var arī atbrīvot ekspertu no viņa pienākumiem pēc viņa lūguma citu pamatotu iemeslu dēļ (piem., pārmērīgas darba slodzes dēļ).

Šāda iemesla dēļ atbrīvojumu var pieprasīt arī tādas iestādes vai organizācijas pilnvarots darbinieks, kurā eksperts strādā (*ZPP* 246. panta 2. un 3. punkts). Ekspertam arī var pieteikt noraidījumu tāpat kā tiesnesim; vienīgais izņēmums ir pieļaujams gadījumā, ja kā eksperts tiek uzklausi kāda persona, kas jau iepriekš ir uzklausi kā liecinieks (*ZPP* 247. panta 1. punkts).

Eksperta darbs ietver faktu apstiprināšanu un viedokļa paušanu. Tiesa arī lemj, vai ekspertam jāinformē par konstatējumiem un viedokļiem tikai mutiski, vai tie ir jāiesniedz arī rakstiski pirms uzklausišanas. Tiesa arī nosaka termiņu, kādā ekspertam ir pienākums sniegt konstatējumus un viedokli. Ja ir iecelts vairāk nekā viens eksperts, tie var sniegt savus konstatējumus un viedokli kopā, ja par tiem vienojas. Ja eksperti nevar vienoties, katrs eksperts informē par saviem konstatējumiem atsevišķi (*ZPP* 254. pants). Ja ekspertu sniegtā informācija būtiski atšķiras vai arī viena vai vairāku ekspertu konstatējumi ir neskaidri, nepilnīgi vai pretrunīgi, vai ir pretrunā ar izmeklētajiem apstākļiem, un šādas novirzes netiek novērstas, uzklausi ekspertus no jauna, pierādījumi tiek iegūti atkal no tiem pašiem vai citiem ekspertiem (*ZPP* 254. panta 2. punkts). Tomēr, ja viena vai vairāku ekspertu viedokļi ir pretrunīgi vai viņu viedokļos ir vērojamas lielas novirzes, vai arī rodas pamatotas šaubas par sniegtā viedokļa pareizību, tiek lūgti citu ekspertu viedokļi (*ZPP* 254. panta 3. punkts). Ekspertiem ir tiesības uz izdevumu atlīdzināšanu un atlīdzību par viņu darbu (*ZPP* 249. panta 1. punkts).

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Pierādījumu novērtēšanā piemēro brīvas pierādījumu novērtēšanas principu. Tiesa, rīkojoties saskaņā ar savu pārliecību, pilnīgi un rūpīgi izvērtējot katru atsevišķo pierādījuma sastāvdaļu, visus pierādījumus kopā, kā arī tiesvedībā kopumā gūtos panākumus, lemj, kuri fakti uzskatāmi par pierādītiem (*ZPP* 8. pants). Slovēnijas civilprocesā tāpēc netiek atzīti "noteikumi par pierādījumiem", sakarā ar kuriem likumdevējs iepriekš abstrakti nosaka konkrētu pierādījumu veidu vērtību. Vienīgais izņēmums ir noteikums par publisko dokumentu izvērtēšanu (sk. 2.5. punktu). Tomēr praksē tiek piemērots noteikums, ka, piemēram, dokumentāri pierādījumi ir uzticamāki (bet ne stiprāki) par pārējiem pierādījumu veidiem — liecinieku vai pušu liecībām.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

ZPP nav noteikumu, kas paredz, ka noteikti pierādījumi vai to veidi ir obligāti, lai pierādītu konkrētu faktu esību.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Jā. Ikvienam, kas ir uzaicināts par liecinieku, ir pienākums ierasties un sniegt liecību, ja tiesību akti nenosaka citādi (*ZPP* 229. panta 1. punkts).

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Personu nevar nopratināt kā liecinieku, ja ar liecināšanu tiktu pārkāpts pienākums neizpaust oficiālu vai militāru noslēpumu, ja vien kompetentā iestāde viņu neatbrīvo no tāda pienākuma (*ZPP* 230. pants).

Tiesnesis, kurš vada tiesas sēdi, izņēmuma kārtā var atļaut uzklausi liecinieku, kas atklāj oficiālu vai militāru noslēpumu, ja ir izpildīti nosacījumi slepenas informācijas izpaušanai tiesvedībā (atkarībā no informācijas un dokumentu satura nozīmīguma tiesvedībā; klasificētās informācijas rakstura un jutīguma; attiecīgo materiālo tiesību nozīmīguma un svarīguma; un vai klasificētās informācijas izpaušana apdraudētu kādas struktūras vai valsts drošības funkcijas).

Liecinieki var atteikties liecināt (*ZPP* 231. pants):

par jautājumiem, kurus puse ir uzticējusi tiem kā pilnvarotam pārstāvim,

par jautājumiem, kurus puse vai cita persona ir uzticējusi viņiem reliģiskā grēksūdzē,

par faktiem, kuri viņiem ir kļuvuši zināmi kā advokātam vai ārstam, vai strādājot citā profesijā vai veicot citas darbības, kur tiem ir pienākums neizpaust jebkādas faktus, kuri viņiem ir kļuvuši zināmi, strādājot minētajā profesijā vai veicot minētās darbības.

Liecinieki var atteikties atbildēt uz privātiem jautājumiem, ja tam ir pamatojums, it sevišķi, ja atbildot viņi radītu nopietnu apkaunojumu, ievērojamus finansiālus zaudējumus vai veicinātu kriminālvajāšanas uzsākšanu pret sevi vai savu asinsradnieku tiešā līnijā jebkurā pakāpē vai pret sānu līnijas asinsradniekiem līdz trešajai pakāpei, vai pret savu laulāto vai svaini līdz otrajai pakāpei (pat ja laulība jau ir šķirta), vai pret aizbildni vai aizbilstamo, vai adoptētāju vai adoptēto (*ZPP* 233. panta 1. punkts).

Tomēr risku radīt finansiālus zaudējumus liecinieks nevar izmantot par iemeslu, lai atteiktos liecināt par tiesiskiem darījumiem, kuros tas ir bijis klāt kā pieaicināts liecinieks, par darbībām, ko veicis strīda sakarā kā jebkuras puses juridiskais priekštecis vai pārstāvis, par faktiem attiecībā uz īpašuma attiecībām, kas saistītas ar ģimenes saitēm vai laulību, par faktiem, kuri saistīti ar dzimšanu, laulību vai nāvi, vai kad vien saskaņā ar īpašiem noteikumiem tam ir pienākums iesniegt pieteikumu vai sniegt liecību (*ZPP* 234. pants). Liecinieks nevar arī atteikties liecināt, lai sargātu komercnoslēpumu, ja noteiktus faktus nepieciešams izpaust, lai gūtu labumu sabiedrībai vai citai personai, ar nosacījumu, ka šis labums ir lielāks par kaitējumu, kas rastos, ja noslēpums tiktu izpausts (*ZPP* 232. pants).

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Jā. Ja liecinieks, kas ir pienācīgi uzaicināts, neierodas un viņa neierašanās ir nepamatota vai ja tas bez atļaujas pamet vietu, kur bija jānotiek viņa uzklausišanai, tiesa var izdot rīkojumu par viņa atgādāšanu piespiedu kārtā uz viņa rēķina un var arī piespriest viņam naudas sodu līdz 1 300 EUR. Tiesa var šādu naudas sodu uzlikt arī lieciniekam, kurš ierodas tiesā, bet, brīdināts par sekām, atsakās liecināt vai atbildēt uz konkrētiem jautājumiem tādu iemeslu dēļ, kurus tiesa uzskata par nepamatotiem. Otrajā gadījumā, ja liecinieks joprojām nevēlas liecināt, tiesa var viņu apcietināt līdz brīdim, kad viņš ir gatavs liecināt vai kad viņu vairs nav vajadzības uzklausi, bet ne ilgāk kā uz mēnesi (*ZPP* 241. panta 1. un 2. punkts).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Liecinieks var būt jebkura persona, kas ir spējīga sniegt informāciju par faktiem, kuri jāpierāda (*ZPP* 229. panta 2. punkts). Tiesības būt lieciniekam nav atkarīgas no rīcības spējas. Bērns vai persona, kas ir atzīta par daļēji vai pilnīgi rīcībnespējīgu, var būt liecinieks, ja spēj sniegt informāciju par tiesiskiem nozīmīgiem faktiem. Jautājumu par to, vai liecinieks ir spējīgs liecināt, izvērtē tiesa, skatot katru gadījumu atsevišķi.

Puse vai puses juridiskais pārstāvis nevar būt liecinieki; tomēr parasts pārstāvis (*pooblaščenec*) vai starpnieks (*stranski intervenient*) var būt liecinieks.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklausi liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklausi videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Attiecībā uz liecinieku uzklausišanu skatiet iepriekšējo atbildi.

Videokonferences reglamentē *ZPP* 114.a pants, kas nosaka, ka tiesa var ar pušu piekrišanu atļaut pusēm un to pārstāvjiem lietas izskatīšanas laikā atrasties citā vietā un veikt procesuālās darbības no minētās vietas, ja no vietas, kur notiek tiesas sēde, tiek nodrošināta skaņas un video pārraide uz vietu vai vietām, kur atrodas puses un/vai pārstāvji. Šie paši noteikumi piemērojami attiecībā uz pierādījumu iegūšanu, veicot pārbaudes, izmantojot dokumentus, uzklausi puses, lieciniekus un ekspertus.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Kopumā nelikumīgi iegūtos pierādījumus (piem., nelikumīgi noklausītas telefona sarunas) civilprocesā izmantot nevar. Tomēr tiesu prakse izņēmuma kārtā ļauj izmantot šādus pierādījumus, ja ir pamatoti iemesli tā rīkoties vai ja pierādījumu iegūšanai būtu īpaša nozīme, lai īstenotu konstitucionāli aizsargātas tiesības. Šajā gadījumā papildus faktam, ka daži pierādījumi var būt iegūti nelikumīgi, izšķiroša nozīme ir faktam, vai civilprocesā iesniegtie pierādījumi varētu veicināt cilvēktiesību atkārtotu pārkāpšanu.

Attiecībā uz nepieņemamiem pierādījumiem un pierādījumiem, kas nav praktiski iegūstami, *ZPP* 3. panta 3. punkts paredz, ka tiesa neatzīst pušu rīcību, kas ir pretrunā saistošajiem noteikumiem vai morāles normām.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Ja liecība ir daļa no kāda veida darbības vai pieteikuma, tas netiks uzskatīts par pierādījumu, bet tam būs puses faktiskā apgalvojuma statuss, par ko pusei jāiesniedz arī pienācīgi pierādījumi. Ja liecība ir ietverts dokumentā, kas iesniegts kā puses apgalvojuma pierādījums, liecībai būs dokumenta statuss. Liecība, ko puse sniedz izskatīšanas laikā, arī tiek uzskatīts par pierādījumu, jo *ZPP* arī pušu uzklaušīšanu atzīst par pierādījumu (*ZPP* 257. pants).

Saistītās saites

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

<https://www.uradni-list.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<http://www.sodisce.si/>

Lapa atjaunināta: 10/01/2020

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešus kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Slovākija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Noteikuma, saskaņā ar kuru tiesa iegūst pierādījumus tiesas sēžu laikā, pamatā ir Konstitūcijas 48. panta 2. punkts.

Attiecīgā gadījumā var prasīt, lai pierādījumus iegūst cita tiesa, vai arī pierādījumus var iegūt ārpus tiesas sēdes. Parasti tiesa informē tiesvedības puses par pierādījumu iegūšanu ārpus tiesas sēdes piecas dienas iepriekš. Tiesvedības pusēm ir tiesības būt klāt šādā pierādījumu iegūšanā.

Pusēm ir jānorāda pierādījumi, lai pamatotu savus apgalvojumus. Tiesa izlemj, kurus no norādītajiem pierādījumiem tā iegūs.

Izņēmuma kārtā tiesa papildus pušu iesniegtajiem pierādījumiem var iegūt citus pierādījumus, ja tas ir nepieciešams lietas izspriešanai.

Tiesa var nolemt, ka iegūtie pierādījumi ir jāpapildina vai jāiesniedz tai atkārtoti.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Izņēmumu par pierādījumu iegūšanu tiesas sēdes laikā piemēro tad, ja ir izpildīti nosacījumi lēmuma pieņemšanai bez mutiskas tiesas sēdes. Tas nenozīmē, ka šādos gadījumos pierādījumus neiegūst — tos iegūst, bet ārpus tiesas sēdes. Pierādījumu iegūšana pēc būtības ir līdzīga apgalvojuma pierādīšanai.

Minētie izņēmumi cita starpā ietver šādus gadījumus:

lietas izskatīšana pēc būtības, ja tiek veikts vienkāršs prasības priekšmeta juridisks novērtējums;

pušu apgalvotie fakti nav apstrīdēti, un strīda vērtība, neskaitot papildu izdevumus, nepārsniedz 2000 EUR;

pamatojoties uz pušu piekrišanu — ja tiek izdots maksājuma rīkojums, aizmugurisks spriedums vai spriedums par atzīšanu un ja apgalvojums tiek atsaukts.

Turklāt tiesas sēdes nav nepieciešams noteikt tiesvedībā par *in abstracto* izskatīšanu patērētāju lietās, kad tiek pasludināts aizmugurisks spriedums par labu patērētājam, strīdos par diskriminācijas novēršanu ar prasītāja piekrišanu, individuālos darba strīdos un ja tiek ierosināts izdot rīkojumu par steidzamu pasākumu.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Izvērtējot pierādījumus, tiesību akti principā nenosaka tiesai ierobežojumus attiecībā uz to, kā tai būtu jāizvērtē konkrētu pierādījumu patiesums. Tāpēc piemēro diskrecionāras pierādījumu izvērtēšanas principu. Tikai retos gadījumos likums nosaka tiesai konkrētus ierobežojumus pierādījumu izvērtēšanā, piemēram, tiesai jānoskaidro par pierādītu jebkurš fakts, attiecībā uz kuru likumā ir ietverta atspēkojama prezumpcija, ja vien tiesvedībā netiek pierādīts pretējais — Civilkodeksa 133. iedaļa.

Tiesai ir saistoši Eiropas Savienības Tiesas lēmumi. Tai ir saistošs arī Konstitucionālās tiesas lēmums par to, vai konkrēts tiesību akts ir pretrunā Konstitūcijai, likumam vai starptautiskam līgumam, kas ir saistošs Slovākijas Republikai. Tiesai ir saistoši arī Konstitucionālās tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesas lēmumi par pamata cilvēktiesībām un pamatbrīvībām. Turklāt tiesai ir saistoši kompetento iestāžu lēmumi, kuros atzīts, ka ir izdarīts noziedzīgs nodarījums vai maznozīmīgs nodarījums, vai cits administratīvs pārkāpums, par kuru soda saskaņā ar īpašiem noteikumiem, tomēr tiesai nav saistoši uz vietas pieņemti lēmumi par naudas sodiem.

Papildus tiesa var izskatīt jautājumus, kas ir citas iestādes lēmumu pieņemšanas kompetencē. Tomēr, ja kompetentā iestāde ir pieņēmusi lēmumu par šādu jautājumu, tiesa ņem vērā šādu lēmumu un iekļauj to sava sprieduma pamatojumā (iepriekšēju lēmumu ņemšana vērā).

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Tiesvedības pusēm ir jānorāda pierādījumi, lai pamatotu savus apgalvojumus. Tiesa izlemj, kurus no norādītajiem pierādījumiem tā iegūs. Tiesa var arī pēc savas iniciatīvas iegūt pierādījumus, kuru pamatā ir publiski reģistri un saraksti, ja šādos reģistros un sarakstos ir norādīts, ka pušu apgalvotie fakti neatbilst patiesībai; citus pierādījumus pēc savas iniciatīvas tiesa neiegūst.

Tiesa pēc savas iniciatīvas var iegūt pierādījumus, lai noskaidrotu, vai ir izpildīti procesuālie nosacījumi un vai ierosinātais lēmums būs izpildāms, kā arī tā var iepazīties ar attiecīgajiem ārvalstu tiesību aktiem.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Tiesa iegūst pierādījumus tiesas sēžu laikā, izņemot gadījumus, kad ir izpildīti nosacījumi, lai lēmumu varētu pieņemt bez mutiskas uzklaušīšanas.

Pusēm ir tiesības iesniegt savus apsvērumus par piedāvajtajiem pierādījumiem un par jebkuriem iegūtajiem pierādījumiem.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa izvērtē pierādījumus pēc saviem ieskatiem, katru pierādījumu atsevišķi un visus pierādījumus attiecībā citu pret citu, vienlaikus rūpīgi apsverot visus jautājumus, kas darīti zināmi tiesvedības laikā. Katra iegūtā pierādījuma ticamību var apstrīdēt, ja vien likumā nav paredzēts citādi.

Konkrētu ierobežojumu attiecībā uz pierādījumu diskrecionāru izvērtēšanu piemēro apelācijas tiesai un tiesai, kas izskata kasācijas sūdzības, gadījumos, kad apelācijas tiesai nav saistoši lietas fakti, kurus noskaidrojusi pirmās instances tiesa. Tādējādi tā var izdarīt atšķirīgu secinājumu par faktiem. Tomēr minētā tiesa nevar atkāpties no pirmās instances tiesas iegūto īpašo pierādījumu izvērtējuma. Tās izvērtējums par pirmās instances tiesas iegūtajiem pierādījumiem var atšķirties tikai tad, ja tā atkārtoti iegūst attiecīgos pierādījumus. Tomēr atšķirībā no pirmās instances tiesas tā var atšķirīgi izvērtēt pierādījumus, ko ieguvusi zemākas instances tiesa ar pieprasījuma saņēmējas tiesas starpniecību.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Visu, kas var palīdzēt pienācīgi noskaidrot konkrēto jautājumu un ir iegūts tiesiskā veidā, izmantojot pierādīšanas līdzekļus, var izmantot kā pierādījumus. Pierādīšanas līdzekļi ietver pušu un liecinieku nopratināšanu, dokumentus, ekspertu ziņojumus, liecinieku-ekspertu liecības un pārbaudes. Ja pierādījumu iegūšanas veids nav īpaši paredzēts, to nosaka tiesa.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieks ir persona, kura nav tiesa vai tiesvedības puse un kura liecina par faktiem, ko tā uztvērusi, izmantojot savas maņas. Tikai fiziskas personas var būt liecinieki.

Lietās, kas ir civiltiesu kompetencē, bieži ir vajadzīgi ekspertu atzinumi par faktiem, ko izmanto par pamatu lēmumu pieņemšanai par lietas būtību. Ja lēmuma pieņemšana par lietas būtību ir atkarīga no tādu faktu novērtējuma, par kuriem ir vajadzīgas eksperta zināšanas, tiesa ieceļ liecinieku-ekspertu. Šādā gadījumā tiesai jāieceļ liecinieks-eksperts pat tad, ja tiesnesim ir eksperta zināšanas, kas ļautu viņam novērtēt tiesvedības priekšmetu kā ekspertam. Šādas zināšanas nevar aizstāt faktu objektīvo novērtējumu, ko veic puse, kura ir nesaistīta ar iestādi, kas lemj par attiecīgajiem faktiem.

Tiesas pamatuzdevums ir pareizi formulēt jautājumus lieciniekam-ekspertam. Tiesai ir jāuzdod lieciniekam-ekspertam tikai jautājumi par faktiem, izvairoties no jautājumiem, kas saistīti ar eksperta atzinuma priekšmeta juridisko novērtējumu.

Tiesa var prasīt, lai liecinieka-eksperta atzinumu no jauna izskata cits liecinieks-eksperts vai zinātniska vai cita iestāde. Šāda otrā atzinuma priekšmets ir iepriekš iesniegtā atzinuma pārskatīšana. Dažkārt to dēvē par "pārskatīšanas atzinumu". Tiesa ekspertu atzinumus izvērtē tāpat kā jebkurus citus pierādījumus.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Tiesa izvērtē atsevišķu pierādījumu ticamību un patiesumu. Tiesību akti nenosaka tiesai ierobežojumus attiecībā uz to, kā tai būtu jāizvērtē konkrēti pierādījumi — tas ir pierādījumu diskrecionāras izvērtēšanas princips. Tomēr tiesas izvērtējuma apsvērumi nav patvaļīgi; tiesai ir jāņem vērā viss, kas ir darīts zināms tiesvedības laikā. Tiesai būtu jāņem vērā šādi fakti un pareizi jānosaka, kā tie ir savstarpēji saistīti. Tajā pat laikā tiesai nav saistoša nekāda atsevišķu pierādījumu nozīmīguma un pierādījuma spēka prioritāte.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Lietās, kurās tiesvedību var uzsākt bez attiecīga ierosinājuma, kā arī tiesvedībā, kas attiecas uz atļauju stāties laulībā, izcelšanās noteikšanu vai noliegšanu, adoptējamību un adopciju, un ar komercreģistru saistītās lietās tiesai ir jāiegūst papildu pierādījumi, kas vajadzīgi faktu noskaidrošanai, pat ja puses nav piedāvājušas šādus pierādījumus.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Jebkurai fizikai personai, kura tiek uzaicināta uz tiesu, ir jāierodas tiesā un jāliecina kā lieciniekam, tas noteikts Strīdus civilprocesa kodeksa 196. iedaļas 2. punktā. Šādai personai ir pienākums teikt taisnību un neko nenoklusēt. Tiesai jāinformē liecinieks par krimināltiesiskajām sekām nepatiesas liecības sniegšanas gadījumā un par viņa tiesībām atteikties liecināt.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Liecinieki var atteikties liecināt tikai tad, ja tādējādi viņi liecinātu pret sevi vai sev tuvām personām. Tiesa izlemj, vai atteikšanās liecināt ir pamatota. Liecinieki var atteikties liecināt arī tad, ja liecinot viņi pārkāptu grēksūdzes noslēpumu vai pienākumu ievērot tās informācijas konfidencialitāti, kas viņiem atklāta mutiski vai rakstiski kā personām, kurām uzticēta garīgā aprūpe, atbilstoši konfidencialitātes nosacījumam.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Tiesa izlemj, vai atteikšanās liecināt ir pamatota. Tiesas lēmums nav pārsūdzams. Ja, neraugoties uz tiesas lēmumu, liecinieks atsakās liecināt, tiesa var piespriest viņam procesuālu naudas sodu.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Tiesai persona, kura likumīgi pārstāv organizāciju, kas ir civilprocesa puse, vienmēr ir jānopratina kā šāda procesa puse, nevis kā liecinieks (Strīdus civilprocesa kodeksa 185. iedaļa).

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusot videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Pirms liecinieku nopratināšanas tiesai jāpārliedz par viņu identitāti un jānoskaidro viņu saistība ar pusēm. Turklāt liecinieki ir jāinformē par liecības nozīmīgumu, viņu tiesībām un pienākumiem, krimināltiesiskajām sekām nepatiesas liecības sniegšanas gadījumā, kā arī par viņu tiesībām saņemt liecinieka atļūdzību.

Tiesa aicina lieciniekus loģiskā secībā izklāstīt visu, ko viņi zina par izskatāmo jautājumu. Tad tiesa uzdod lieciniekiem jautājumus, kas ir vajadzīgi viņu liecību papildināšanai un precizēšanai.

Lieciniekiem nedrīkst uzdot tendenciozus vai uzvedinošus jautājumus. Ja tiesvedības pusēm vai lieciniekiem-ekspertiem uzdod šādus jautājumus vai jebkādus jautājumus, kas attiecas uz lietas juridisko novērtējumu, tiesas priekšsēdētājs uzskata šādus jautājumus par nepieņemamiem. Tiesas priekšsēdētājs par jautājumu nepieņemamību lemj rīkojumā, ko neizdod un ko nevar apstrīdēt. Šāds rīkojums ir tikai daļa no tiesas sēdes stenogrammas. Ar tiesvedības pušu piekrišanu tiesa var rīkot mutisku uzklusot ar videokonferences vai citu komunikāciju tehnoloģiju starpniecību.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Būtu jāatgādina, ka tiesību akti nenosaka tiesai ierobežojumus attiecībā uz to, kā tai būtu jāizvērtē konkrēti pierādījumi — tas ir pierādījumu diskrecionāras izvērtēšanas princips, kas paredzēts Strīdus civilprocesa kodeksa 191. iedaļā.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Tiesa novērtē pušu un to advokātu, kā arī citu tiesvedībā iesaistītu personu darbības tikai pēc to satura, nevis pamatojoties uz to, kā šīs personas ir nodēvējušas šādas darbības. Pušu darbības reglamentē neformalitātes princips. Pusēm principā ir rīcības brīvība procesuālu darbību veikšanā — pušu liecībām ir vienāds juridisks spēks neatkarīgi no tā vai, tās tiek iesniegtas raksti vai kā mutisks izklāsts, kas ierakstīts protokolā, tomēr tām jābūt formulētām precīzi un tā, lai kļūdētu jebkādas šaubas par to patieso nodomu.

Lapa atjaunināta: 22/04/2022

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Pierādījumu iegūšana - Somija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Prasītājam ir jāpierāda fakti, kas nepieciešami prasības pamatošanai, bet uz atbildētāju gultas pierādījumu nasta attiecībā uz aizstāvību. Puse, kas neiesniedz pierādījumus, riskē, ka tās prasību pamatojošie fakti tiks atzīti par nepierādītiem.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Vispārpieņemti fakti nav jāpierāda. Nav jāpierāda arī vispāratzīti fakti un fakti, kas tiesai zināmi *ex officio*. Protams, var iesniegt pierādījumus par pretējo.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Šajā sakarā tiesību akti paredz vienīgi noteikumu, ka pēc visu atklāto faktu rūpīgas apsvēršanas tiesai ir jāizlemj, kas lietā uzskatāms par patiesību. Somijā tiek piemērots pierādījumu brīvas novērtēšanas princips, tādēļ svarīga ir atbilstošu pierādījumu iesniegšana tiesā.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Parasti ieinteresētajām pusēm pašām ir jāiegūst pierādījumi, uz kuriem tās vēlas atsaukties. Tiesību aktos ir atļauts arī tiesai izlemt par pierādījumu iegūšanu pēc savas iniciatīvas. Tomēr tiesa nevar uzdot nopratināt jaunu liecinieku vai iesniegt dokumentu pēc savas iniciatīvas un pret abu ieinteresēto pušu gribu, ja izskatāmajā lietā ir iespējama vienošanās ārpus tiesas.

Noteiktās lietās, piemēram, paternitātes lietās, tiesai ir arī pienākums pārliecināties, ka ir iegūti visi nepieciešamie pierādījumi.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Pierādījumus iegūst galvenajā tiesas sēdē.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa var noraidīt tādu pieteikumu, ja, piemēram, pierādījums ir neatbilstošs vai lieta šajā sakarā jau ir pierādīta. Pieteikumu par pierādījuma iegūšanu var noraidīt arī tad, ja tas ir iesniegts par vēlu.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Dažādi pierādījumu veidi ietver ieinteresēto pušu, liecinieku un ekspertu uzklauššanu, rakstisko liecību un ekspertu atzinumu iesniegšanu un pārbaudi.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Liecinieku un ekspertu mutisko liecību novērtēšana neatšķiras no eksperta sniegta rakstiska atzinuma novērtēšanas. Tomēr no lieciniekiem tiesas rakstiskus ziņojumus nepieņem.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Nē. Tiesai ir rīcības brīvība pierādījumu novērtēšanā.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Nē.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Parasti liecinieks nevar atteikties sniegt liecību.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Ieinteresētās puses laulātais, saderinātais un tiešie augšupējie un lejupējie radnieki, kā arī ieinteresētās puses brāļi un māsas, un viņu laulātie, un ieinteresētās puses adoptētāji un adoptētie bērni ir tiesīgi atteikties sniegt liecību. Turklāt tiesību akti paredz dažādas citas situācijas, kad lieciniekam ir tiesības vai pienākums atteikties liecināt.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Lieciniekam, kas bez tiesiska pamata atsakās liecināt, var likt izpildīt šo pienākumu, piedraudot ar naudas sodu. Ja liecinieks joprojām atsakās liecināt, tiesa var uzdot aizturēt viņu, kamēr viņš vai viņa piekrīt liecināt.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Tiesa var izlemt, vai kā liecinieks uzklaušama (piemēram) persona, kas jaunāka par 15 gadiem, vai persona ar garīgās attīstības traucējumiem.

Noteiktas personu grupas, piemēram, ārsti un advokāti, nevar liecināt par jautājumiem, kas attiecas uz viņu amata noslēpumu.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Parasti liecinieku vispirms nopratina tā puse, kas viņu ir uzaicinājusi. Pēc tam tiesības nopratināt liecinieku ir otrai pusei. Kad pretējā puse liecinieku ir nopratinājusi, tiesa un ieinteresētās puses var uzdot lieciniekam nākamos jautājumus.

Liecinieku var uzklaušīt, izmantojot videokonferenci vai citu piemērotu telekomunikācijas tehnoloģiju, kas nodrošina audiovizuālu saikni starp sēdes dalībniekiem, ja tiesa to uzskata par atbilstošu. Šāda procedūra var tikt izmantota gadījumos, ja, piemēram, lieciniekam ir liegta ierašanās tiesā personīgi vai ja viņa ierašanās radītu nesamērīgus izdevumus, vai tad, ja liecinieks ir jaunāks par 15 gadiem. Dažās situācijās liecinieku var nopratināt arī pa telefonu.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Tiesību aktos nav paredzēti īpaši norādījumi saistībā ar šādiem apstākļiem. Tiesai pēc sava ieskata jāizlemj, kāda nozīme būs šādiem pierādījumiem.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Jā. Ieinteresētās puses var tikt brīvi uzklaušītas liecības sniegšanas nolūkā, un civillietā pēc zvēresta nodošanas viņas var uzklaušīt saistībā ar faktiem, kam ir īpaša nozīme lietas izšķiršanā. Ieinteresētās puses paziņojums, kas sniegts kā liecība, tiks novērtēts pēc tādiem pašiem kritērijiem kā liecinieka sniegts paziņojums.

Saites

 [Pierādījumu iegūšana](#) (Tieslietu ministrija, Somija)

Brošūra: [Liecināšana tiesā](#) (Tieslietu ministrija, Somija)

Lapa atjaunināta: 10/05/2023

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesen tika atjaunināta oriģinālvalodas

versija. Mūsu tulkotāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlēties.

Jau ir pieejami tulkojumi šādās valodās:

Pierādījumu iegūšana - Zviedrija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Zviedrijas tiesības balstās uz pierādīšanas paņēmieni un pierādījumu pieļaujamības principu. Pēc visu lietā iegūto faktu detalizētas novērtēšanas tiesai jālemj par to, kas ir pierādīts. Tiesas ziņā ir lemt par to, kāda nozīme ir piešķirama pierādījumiem.

Judikatūrā ir iedibinātas zināmas normas par pierādījumu pieļaujamību, tostarp par to, uz kuru pusi gulstas pierādīšanas pienākums. Ārkārtīgi vienkāršots galvenais princips, kuram ir daudz izņēmumu, ir tāds, ka tam pusei, kura kaut ko apgalvo, ir pienākums to arī pierādīt. Ja tiek konstatēts, ka vienai pusei ir vienkāršāk iegūt kāda fakta pierādījumu, pierādīšanas pienākums tiek uzlikts šim dalībniekam. Ja tiek konstatēts, ka pusei ir grūti iegūt pierādījumu par konkrētiem apstākļiem, arī tam var būt nozīme, nosakot, kurai no pusēm ir pierādīšanas pienākums. Piemēram, ja kāds pieprasa parāda samaksu, tad viņam ir jāpierāda, ka viņam ir prasījuma tiesības pret atbildētāju. Ja atbildētājs apgalvo, ka maksājums ir jau veikts, tad pierādīšanas pienākums ir atbildētājam. Tiesvedībā saistībā ar atbildību par zaudējumiem pierādīšanas pienākums parasti ir tai pusei, kas apgalvo, ka tai ir radušies zaudējumi. Tāpat iespējams, ka attiecībā uz atsevišķiem faktiem tiek piemērots apgrieztā pierādīšanas pienākuma princips.

Ja iegūtie pierādījumi nav pietiekami pārliecinoši, tiesa konkrēto apstākli nevar izmantot par pamatu lietas izskatīšanā. Lietās, kurās tiek noskaidrota radušos zaudējumu apmērs, ir piemērojams izņēmums, kas nozīmē, ka gadījumā, ja pierādījumu iegūšana par zaudējumu apmēru nav iespējama vai ir ļoti sarežģīta, tiesa var samērīgā apmērā aplēst zaudējumu apmēru.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Lūdzu, skatīt atbildi uz 1.1. jautājumu.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Noteiktās pierādījumu nozīmīguma prasības ir atkarīgas no konkrētās lietas veida. Civillietās standarta prasība ir tāda, ka jebkurš fakts ir jāapstiprina. Atsevišķās civillietās var būt piemērojamas mazāk stingras pierādījumu prasības. Kā piemēru var minēt patērētāju apdrošināšanas polišu lietas, kad tiek uzskatīts par pietiekamu, ka apdrošinātais notikuma iestāšanās varbūtība drīzāk ir ticama, nekā otrādi.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Puses ir atbildīgas par pierādījumiem. Lietās saistībā ar jautājumiem, kuros puses nevar panākt izlīgumu, tiesa var iesniegt pierādījumus pēc savas iniciatīvas, arī kad neviena no pusēm to nav pieprasījusi. Tādējādi lietās par aizgādību un apmeklējuma tiesībām tiesa var nolemt, ka izmeklēšana jāpapildina ar papildu pierādījumiem. Civillietās, kurās puses var panākt izlīgumu, sauktas par izlīguma lietām, tiesa jaunus pierādījumus lietā pēc savas iniciatīvas iesniegt nedrīkst.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Pierādījumi tiek uzklauti galvenajā sēdē.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Tiesa pierādījumu var noraidīt, ja tam, ko puse cenšas pierādīt, lietā nav nozīmes. Tas attiecas arī uz gadījumiem, kad pierādījumi nav nepieciešami vai pierādījumiem neapšaubāmi nebūtu nekādas ietekmes. Turklāt pastāv normas, kas nosaka, ka rakstiska liecība ir ņemama vērā tikai īpašos izņēmuma gadījumos.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Zviedrijā būtībā ir pieci dažādi galvenie pierādījumu veidi (pierādīšanas paņēmieni). Tie ir šādi:

rakstiski pierādījumi;

liecinieku nopratināšana;

puses nopratināšana;

eksperta nopratināšana;

pārbaude.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzīnuma/viedokļa iesniegšanu?

Parasti lieciniekam liecība jāsniedz mutiski tiesā. Rakstiskas liecības nav pieļaujamas. Taču, lai liecinieks varētu vieglāk atsaukt atmiņā faktus, ar tiesas piekrišanu viņš var izmantot pierakstus. Puse, kas liecinieku ir pieaicinājusi, uzsāk nopratināšanu (to sauc par tiešo nopratināšanu), ja vien tiesa nenosaka citādi. Pēc tam pretējai pusei ir iespēja veikt liecinieka iztaujāšanu (konfrontējošo nopratināšanu).

Savukārt gadījumā, ja pierādījumus sniedz eksperts, galvenais noteikums ir, ka eksperts sniedz rakstisku paziņojumu. Ja to pieprasa viena no pusēm un tas nav acīmredzami nenozīmīgs, procesa laikā var uzklaut arī eksperta mutiski sniegtos argumentus. Mutvārdu uzklautišana ir nepieciešama arī tad, ja ir būtiski, ka eksperts tiek uzklauts tiesā nepastarpināti.

Ja lēmums lietā pieņemams pēc galvenās tiesas sēdes, piemēram, lai uzklautu liecinieku, tad būtībā rakstiskie pierādījumi un eksperta argumenti būtu sēdes laikā jānolasa skaļi, lai tiesa varētu šos faktus ņemt vērā, taisot spriedumu. Taču tiesa var arī nolemt, ka rakstiskie pierādījumi uzskatāmi par uzklautiem galvenajā tiesas sēdē bez nepieciešamības tos nolasīt skaļi sēdes laikā.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Saskaņā ar Zviedrijas likumiem ir piemērojams pierādījumu pieļaujamības princips. Cita starpā tas nozīmē, ka likumā nav konkrētu principu, kas noteiktu dažādu pierādījumu nozīmīguma pakāpi. Tiesa veic visu attiecināmo apstākļu neatkarīgu novērtējumu un lemj par to, ko lietā var uzskatīt par pierādījumu.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Pierādījumu pieļaujamības princips nozīmē, ka nav tādu noteikumu, kas paredzētu, ka saistībā ar konkrētiem apstākļiem nepieciešami konkrēta veida pierādījumi, lai tie tiktu apstiprināti. Lai noskaidrotu, kas ir ticis pierādīts, tiesa veic vispārēju lietas apstākļu izvērtēšanu.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Saskaņā ar Zviedrijas likumiem pastāv vispārējs pienākums sniegt liecību. Tas nozīmē, ka būtībā personai, kas uzaicināta liecināt, tas ir jādara obligāti.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Personas pienākums liecināt nav spēkā, ja ir jāliecina lietā, kuras dalībnieks ir šīs personas tuvs radnieks. Liecinieks var atteikties sniegt komentārus par konkrētu faktu, ja tādējādi liecinieks būtu spiests izpaust, ka viņš ir veicis krimināli sodāmu vai negodīgu darbību. Noteiktos gadījumos liecinieks var atteikties izpaust profesionālus noslēpumus. Atsevišķu profesiju kategorijām, piemēram, veselības aprūpes darbiniekiem, saistībā ar pienākumu liecināt lietā pastāv zināmi ierobežojumi.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Persona, kura lietā uzklautā kā liecinieks, tiek uzaicināta ierasties tiesā, un neierašanās gadījumā tai tiek piemērota soda nauda. Ja liecinieks neierodas tiesā, soda nauda tiek piemērota gadījumā, ja lieciniekam nav pamatota neierašanās attaisnojuma, piem., slimības dēļ. Ja liecinieks tiesā neierodas, tiesa var arī lemt, ka liecinieks tiesā jānogādā ar policijas palīdzību. Visbeidzot, tiesai ir iespēja aizturēt personu, kas atsakās liecināt un atbildēt uz jautājumiem bez attaisnojoša iemesla.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Ja persona, kura uzaicināta liecināt, ir jaunāka par 15 gadiem vai arī cieš no garīga rakstura traucējumiem, tiesa spriež par to, vai šī persona uzklautā kā liecinieks, ņemot vērā konkrētos apstākļus. Skatīt arī 2.9. punktu.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Liecinieka pratināšanu parasti uzsāk tā puse, kas liecinieku ir pieaicinājusi (tiešā nopratināšana). Pēc tam pretējai pusei ir iespēja uzdot jautājumus (konfrontējošā nopratināšana). Pēc nopratināšanas persona, kas liecinieku pieaicinājusi, kā arī tiesa var uzdot papildjautājumus. Tiesa noraida tādus jautājumus, kuriem nepārprotami nav nekādas saistības ar lietu vai kuri ir mulsinoši vai citādi neatbilstoši.

Ir jābūt iespējai, ka puses, liecinieki un citi tiesas sēdes dalībnieki var piedalīties tiesas sēdē attālināti ar videokomunikācijas starpniecību, ja tas nav nepiemēroti. Taču galvenais nosacījums ir tāds, ka dalībniekiem tiesas sēdē jāierodas personīgi.

Liecinieku iespējams nopratināt telefoniski, ja tas ir atbilstoši, ņemot vērā izmaksas, kādas rastos, ja lieciniekam būtu jāierodas tiesā, kā arī liecinieka uz klausīšanas sēdes laikā nozīmīgumu.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Pierādījumu pieļaujamības princips nosaka, ka pastāv tikai atsevišķi reti izņēmumi, kad ir aizliegts pielietot noteikta veida pierādījumus. Tas, ka pierādījumi iegūti neatļautā veidā, būtībā neliedz tiesā ņemt vērā šos pierādījumus. Taču tas var būt svarīgi, ja, vērtējot šāda pierādījuma nozīmīgumu, tā vērtība tiek atzīta par nelielu.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Ja par sniegtās informācijas pareizību iestājas puses kriminālatbildība, puse neliecina, bet šādos gadījumos tiek nopratināta pēc tam, kad tā ir nodevusi zvērestu.

Lapa atjaunināta: 05/11/2015

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Anglija un Velsa

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Vispārējais pierādīšanas pienākums civilietās ietver noteikumu, ka pusei, kura nāk klajā ar kādu faktu, tas ir jāpierāda tā, lai tiesnesis (vai zvērinātie) tiktu pārliecināts, ka attiecīgais fakts, visticamāk, ir noticis. Šis pienākums attiecas uz abām lietā iesaistītajām pusēm, ja vien nav acīmredzami skaidrs, ka prasītājs nav izpildījis šo pienākumu. Šādā gadījumā tiesnesim ir tiesības turpināt lietas izskatīšanu, neapgrūtinot otru pusi.

Praktiski tas nozīmē, ka tiesa ir pārliecināta par to, ka, visticamāk, attiecīgais notikums ir noticis. Tomēr šo standarta pieeju maina šāds fakts — jo retāks ir notikums, jo stingrāks ir pierādīšanas pienākums, kā to ir skaidrojis lords *Hoffman* lietā *Secretary of State for the Home Department vs Rehman*^[1].

[1] [2001] UKHL 47.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Nav nepieciešams pierādīt faktus, kas ir atzīti vai kas ir acīmredzami vai lietā nebūtiski.

Tiesību aktos ir paredzēti noteikti pieņēmumi, ko var atspēkot ar pierādījumiem. Šie pieņēmumi ietver bērnu leģitimitātes prezumpciju, laulības spēkā esamības prezumpciju, personu rīcības spējas prezumpciju un pieņēmumu par pazudušo personu nāvi. Tiek pieņemts, ka persona nav izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, tomēr informācija par kriminālsodāmību var tikt izmantota civilprocesā kā pierādījums tam, ka attiecīgā puse ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu (un tas nozīmē, ka šai pusei ir jāpierāda tās nevainīgums).

Pastāv nolaidības prezumpcija, ja prasītājs pierāda, ka viņam kaitējumu ir nodarījis avots, kas bijis atbildētāja ekskluzīvā kontrolē un ka nelaimes gadījums ir tāds, kas parasti notiek nolaidības dēļ [1]. Līdzīga prezumpcija rodas, kad personai ir uzticēts īpašums, kas tiek zaudēts vai iznīcināts. Abos gadījumos atbildētājs var šo prezumpciju atspēkot.

Diskriminācijas aizliegums darba tiesībās ir viena joma, kur šis pienākums ir apgriezts. Kad ir *prima facie* konstatēts, ka notikusi diskriminācija, pienākums pāriet otrai pusei, kam jāpierāda diskriminācijas neesamība. Šī pieeja sakņojas Eiropas nediskriminācijas tiesību aktos un tagad ir iekļauta 2010. gada Vienlīdzības likumā.

Visbeidzot, ir vairāku veidu civilietas (parasti saistītas ar veselības aizsardzības un drošības tiesību aktiem), kur atbildība iestājas neatkarīgi no vainas. Proti, ja nelaimes gadījums ir noticis, darba devējs ir atbildīgs, jo darba devējam ir obligāts pienākums ievērot rūpību.

[1] [2001] UKHL 47.

[2] *Res ipsa loquitur* doktrīna jeb “tas ir pats par sevi redzams”.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Civilietās prasītais pierādīšanas līmenis ir “iespējamību izvērtēšana” (*balance of probabilities*). Citiem vārdiem sakot, tiesa konstatē, ka fakts ir pierādīts, ja tā pārliecinās, ka, visticamāk, fakts ir, nevis nav noticis. Kā norādīts iepriekš, šī standarta pieeja ir elastīga — nopietnu apgalvojumu gadījumā (piemēram, iespējamība, ka, visticamāk, ir notikusi krāpšana) ir vajadzīgi pārliecināšāki pierādījumi, jo šādi apgalvojumi parasti tiek uzskatīti par patiesiem.

Šī pieeja ir atšķirīga divos gadījumos. Lietās, kur nav viena pārliecināša cēloņa, bet ir konkurējoši cēloņi, tiesnesis ir tiesīgs konstatēt, ka kāds no cēloņiem nav pierādīts [1]. Arī tad, ja tiek iesniegts pieteikums par spriedumu bez pilnīgas lietas apstākļu izvērtēšanas [2], prasības nav pārāk augstas, un tiesa pieņem lēmumu, nelūdzot atklāt visu informāciju un neveicot izjautāšanu sacīkstes procesā.

[1] Šis fenomens tika padziļināti analizēts lietā *Rhesa Shipping* [1985] 1WLR.

[2] Bieži tiek izmantots *TCC* gadījumā, lai panāktu šķīrējtiesas nolēmuma par noteiktas naudas summas samaksu piespiedu izpildi.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Civilprocesā pierādījumi [2] tiek iegūti, pusēm iesniedzot attiecīgus dokumentus un lieciniekiem un ekspertiem sniedzot liecības tiesā.

Katrā gadījumā ir piemērojami atšķirīgi noteikumi.

Informācijas izpaušana

Civilprocesa pusēm ir jāsniedz informācija [2] par to rīcībā vai turējumā esošiem dokumentiem (ciktāl tiesa to prasa), kā arī jāļauj citām pusēm iepazīties ar šiem dokumentiem. Tiesa parasti norāda, ka ir jāievēro standarta informācijas izpaušanas procedūra, proti, pusēm, neiesniedzot attiecīgu pieteikumu tiesai, ir pamatoti jāsavāc dokumenti, kas pamato tās argumentus vai negatīvi ietekmē otras puses argumentus. Cita veida izpaušanas gadījumā tiesvedības pusei ir jāiesniedz pieteikums, lai saņemtu tiesas atļauju. Tiesa var arī pieņemt rīkojumu par pierādījumu vai īpašuma saglabāšanu.

Fakta liecinieki

Pusēm nav vajadzīga tiesas atļauja, lai iekļautu liecinieku liecības savas nostājas pamatošanai. Tomēr pusei, kura vēlas balstīties uz liecinieka sniegtiem pierādījumiem, ir jāiesniedz liecinieka parakstīta liecība, kur izklāstīti liecinieka sniegtie pierādījumi, kā arī jāaicina liecinieks dot mutisku liecību tiesā. Ja puse

neiesniedz liecinieka liecību vai tās apkopojumu pirms tiesas procesa, attiecīgā puse nav tiesīga izsaukt šo liecinieku uz tiesu bez tiesas atļaujas. Tiesai ir arī plašas pilnvaras kontrolēt pieņemamos pierādījumus, un tā var izslēgt pierādījumus, kas citos gadījumos būtu pieņemami, vai ierobežot liecinieku izjautāšanu sacīkstes procesā.

Puse var arī iesniegt pieteikumu par tiesas rīkojuma izdošanu, lai liecinieks varētu sniegt liecību ārpus tiesas, apliecinot to ar zvērestu, ko pirms lietas izskatīšanas sēdes pieņem tiesas iecelts eksperts [3].

Tiesnesim ir jāvērtē pušu sniegtie pierādījumi, un tam nav neatkarīgas faktu noskaidrošanas funkcijas.

Liecinieki—eksperti

Puse nav tiesīga balstīties uz liecinieku—ekspertu sniegtiem pierādījumiem [4] bez tiesas atļaujas. Tiesa var pārbaudīt jautājumus, par kuriem tiek sniegtas ekspertu liecības, šādas liecības formu un ekspertiem maksājamos honorārus.

Ja vairāk nekā viena puse vēlas iesniegt ekspertu liecību par konkrētu jautājumu, tiesa var lemt, ka šos pierādījumus sniedz viens eksperts, kuram norādes kopīgi sniedz abas puses, nevis divi atsevišķi pušu eksperti. Tiesa var dot šādu norādījumu pēc savas iniciatīvas un bez pušu piekrišanas.

Tiesa pēc savas iniciatīvas neprasa pusēm iesniegt ekspertu liecības. Tomēr tiesa pati var iecelt ekspertu, kas rīkojas kā “vērtētājs”, lai palīdzētu tiesai saistībā ar kādu jautājumu. Tiesa var prasīt vērtētājam sagatavot ziņojumu (kura eksemplārus iesniedz pusēm) un piedalīties tiesas procesā, lai sniegtu tiesai konsultācijas.

Saskaņā ar CVN 35. daļu ekspertu pierādījumus var vienlaikus sniegt līdzīgu jomu eksperti. Parasti šādos gadījumos puses veic pretējās puses ekspertu izjautāšanu sacīkstes procesā, un tiesnesis formulēs nostāju, kurai eksperti tiek aicināti piekrist.

[1] Sk. CVN 32. daļu.

[2] Sk. CVN 31. daļu.

[3] Sk. CVN 34.8. daļu.

[4] Sk. CVN 35. daļu.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Informācijas izpaušana

Pēc rīkojuma par informācijas izpaušanu katrai pusei ir jāiesniedz otrai pusei saraksts ar visiem būtiskajiem dokumentiem, kas ir vai ir bijuši tās rīcībā vai valdījumā. Pārējām pusēm ir tiesības iepazīties ar šiem dokumentiem un saņemt to kopijas. Par fotokopiju izgatavošanu var prasīt samaksu.

Fakta liecinieki

Pirms tiesas procesa tiesa liks pusēm izsniegt katra liecinieka, uz kura liecību puse plāno balstīties, parakstītu liecību. Liecinieks var sagatavot liecības tekstu, bet bieži to sagatavo tās puses jurists, kurai par labu liecinieks sniedz pierādījumus. Ja praktiski iespējams, liecībā ar liecinieka vārdiem ir pilnībā jāizklāsta pierādījumi.

Ja pusei ir uzlikts pienākums iesniegt liecinieka liecību, bet puse to nevar iegūt, šī puse var lūgt tiesas atļauju iesniegt liecinieka liecības apkopojumu, izklāstot pierādījumus, kurus, kā sagaidāms, liecinieks sniegs, vai jautājumus, par kuriem puse plāno liecinieku nopratināt.

Ja tiesa izdod rīkojumu lieciniekam sniegt liecību, dodot zvērestu, liecinieks mutvārdos izklāsta pierādījumus tiesas ieceltam ekspertam. Nopratināšana tiek veikta tāpat kā tiesas procesā, nodrošinot visas iespējas otras puses liecinieku izjautāt sacīkstes procesā un stenografēt sniegtos pierādījumus.

Liecinieki—eksperti

Ja tiesa ļauj piesaistīt lieciniekus—ekspertus, puses sagatavo norādījumus ekspertam(-iem). Ja ir kopējs eksperts, puses var atsevišķi sniegt norādes ekspertam, ja par tām nevar vienoties. Eksperts, kura primārais pienākums ir sniegt palīdzību tiesai, nevis pusei vai pusēm, kuras to uzaicinājušas, sagatavo rakstveida ziņojumu. Tad puse rakstveidā var iesniegt jautājumus ekspertam, kuram norādījumus sniegušas abas puses vai cita puse. Ja ir atsevišķi eksperti, tiesa var arī norādīt, ka ekspertiem ir jāapspriežas, lai noteiktu jomas, kurās viedokļi sakrīt vai atšķiras. Lieciniekiem-ekspertiem par viņu pakalpojumiem ir tiesības saņemt honorāru, kuru parasti maksā puse vai puses, kas tam sniegušas norādījumus.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Kad puses iesniedz pieteikumu tādu rīkojumu saņemšanai, kas ļauj tām iegūt vai iesniegt pierādījumus, tiesai ir jāpārliecinās, ka attiecīgie pierādījumi būs būtiski un pieņemami. Apsverot savu pilnvaru izmantošanu, tiesai arī jātiecas skatīt lietas taisnīgi, kas ietver izdevumu ietaupīšanu un lietas lemlšanu veidos, kas ir taisnīgi, ātri un samērīgi ar prasības nozīmīgumu, sarežģītības pakāpi un summu. Šādu apsvērumu rezultātā tiesa var noraidīt pieteikumus vai pēc savas iniciatīvas pieņemt rīkojumus (piemēram, pieprasot vienu kopēju ekspertu, nevis divus atsevišķus katras puses ieceltus ekspertus).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Faktus var pierādīt ar pierādījumiem, prezumpcijām un secinājumiem, kas izriet no pierādījumiem, kā arī tiesai pieņemot zināšanai noteiktus faktus (sk. iepriekš). Pierādījumi, uz kuriem var atsaukties civiltiesvedībā, ir liecinieku liecības, dokumenti un reāli pierādījumi. Dokumenti var būt dokumenti papīra formā, datorieraksti, fotoattēli un video un skaņas ieraksti. Reāli pierādījumi ietver citus materiālus priekšmetus, kas ir būtiski strīdam un kas tiek iesniegti tiesā, piemēram, produkti, kas ir intelektuālā īpašuma strīda pamatā. Tas var arī ietvert gadījumus, kad tiesnesis ierodas negadījuma vietā vai citā ar leitu saistītā vietā, lai to apskatītu.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Tiesas procesa laikā faktu liecinieki parasti sniedz savu liecību mutiski. Tomēr, kā norādīts iepriekš, katrai pusei ir pienākums izsniegt katra tā liecinieka liecību, uz kura sniegtajiem pierādījumiem puse plāno balstīties. Tiesas procesa laikā lieciniekam tiek lūgts apliecināt savas liecības patiesumu un pareizību, kas tad kalpo par liecinieka liecību par labu tai pusei, kas šo liecinieku izsaukusi. Ja ir izsniegts tikai liecinieka apkopojums, lieciniekam jāsniedz sīkāka mutiska liecība.

Liecinieki-eksperti savus pierādījumus sniedz rakstiskos ziņojumos, ja vien tiesa nenosaka citādi. Eksperta ziņojumā jābūt izklāstītiem secinājumiem, faktiem un pieņēmumiem, ar kuriem tas pamatots, un eksperta norādījumu būtībai. Tiesa izlemj, vai ekspertam ir nepieciešams piedalīties arī tiesas procesā, lai sniegtu mutisku liecību. Tiesas ieceltam vērtētājam nav jāsniedz mutiska liecība.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Tiesai ir plaša rīcības brīvība attiecībā uz to, cik lielu ticamību būtu jāpiešķir kādam no pierādījumiem. Nav noteikuma, kas liegtu ārpus tiesas izdarītu oficiālu liecību iesniegt kā pierādījumu par faktiem, kas norādīti minētajā liecībā (netieši pierādījumi) [1] — tādējādi puse var balstīties uz vēstuli kā tās satura pierādījumu vai liecinieka ziņojumu par citas personas sniegtu liecību. Tomēr šādiem pierādījumiem bieži ir mazāka nozīme nekā tiešām liecībām, jo īpaši tad, ja ir bijis iespējams izsaukt pašu liecības sniedzēju pierādījumu sniegšanai.

Konkrēti dokumenti un ieraksti tiek atzīti par autentiskiem. Piemēram, uzņēmumu un publisko iestāžu dokumentus pieņem kā autentiskus, ja tos apliecinājuši attiecīgā uzņēmuma vai publiskās iestādes amatpersona. Dažāda veida oficiāli dokumenti (piemēram, tiesību akti, pašvaldību noteikumi, līgumi un tiesas ieraksti) var tikt atzīti par autentiskiem, iesniedzot to drukātas vai apliecinātas kopijas un nesniedzot papildu pierādījumus.

[1] Sk. CVN 33. daļu un tās attiecīgos praktiskos norādījumus.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Noteikti darījumi (piemēram, testamenti un zemes pārdošana) ir jānoformē rakstveidā, tāpēc to pierādīšanai ir jāsniedz dokumentāri pierādījumi.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Parasti lieciniekus, kuri ir rīcībspējīgi sniegt pierādījumus, var piespiest to darīt. Puse, kura vēlas nodrošināt liecinieka klātbūtni tiesas sēdē, sagatavo liecinieka pavēsti, kurā prasa, lai liecinieks ierodas tiesā sniegt liecību. Kad tiesa pavēsti ir izdevusi un pienācīgi izsniegusi lieciniekam, pavēste uzliek lieciniekam pienākumu piedalīties tiesas sēdē līdz tās beigām.

Ja tiesa lemj, ka liecinieka pierādījumi ir jāsniedz ārpus tiesas sēdes, apliecinot to ar zvērestu, bet liecinieks neierodas vai atsakās atbildēt uz pamatotiem jautājumiem, puse, kura pieprasa šādu liecības sniegšanu, var lūgt papildu rīkojumu, kurā noteikts, ka lieciniekam jāierodas vai jāatbild uz jautājumiem.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Vispārējais noteikums par to, ka juridiski kompetentiem lieciniekiem var likt liecināt, neattiecas uz karalieni, ārvalstu valdniekiem un viņu māsasimniecības locekļiem, ārvalstu diplomātiskajiem pārstāvjiem un konsulārām amatpersonām, noteiktu starptautisku organizāciju pārstāvjiem, tiesnešiem un zvērītajiem (saistībā ar viņu darbību šādā statusā). Pušu laulātajiem un radniekiem var likt sniegt pierādījumus civiltiesvedībā.

Tomēr personas, kurām parasti var prasīt būt par liecinieku un sniegt pierādījumus, ir tiesīgas nejaust iepazīties ar konkrētiem dokumentiem un atteikties atbildēt uz konkrētiem jautājumiem, pamatojoties uz privilēģiju. Galvenie privilēģiju veidi ir advokāta un klienta saziņas konfidencialitāte (kas attiecas uz saziņu, lai sniegtu vai saņemtu juridiskas konsultācijas vai lai saņemtu pierādījumus tiesvedības vajadzībām), "neaižskaršanas" privilēģija (kas attiecas uz saziņu starp pusēm, kura notiek, patiesi tiecoties atrisināt strīdu kompromisa ceļā, piemēram, piedāvājumi par mierizlīgumu), kā arī tiesības neapsūdzēt sevi (tas nozīmē, ka liecinieku nevar piespiest sniegt liecību, ja pastāv reāli draudi, ka tādējādi pret liecinieku vai liecinieka laulāto varētu tikt uzsākta kriminālvajāšana vai piemērots sods Apvienotajā Karalistē). No privilēģijas izmantošanas var atteikties.

Ja pierādījumu sniegšana būtu pretrunā sabiedrības interesēm, tos var nesniegt, pamatojoties uz sabiedrības interešu neaižskaramību. Pierādījumi, uz kuriem var attiecināt neaižskaramību, ietver pierādījumus saistībā ar valsts drošību, diplomātiskajām attiecībām, centrālās valdības darbību, bērnu labklājību, noziegumu izmeklēšanu un informatoru aizsardzību. Arī žurnālistiem nav jāatklāj savī informācijas avoti, ja vien to atklāšana nav vajadzīga tiesas vai valsts drošības interesēs vai nekārtību vai noziedzīgu nodarījumu novēršanai.

Bankas amatpersonas nevar piespiest iesniegt bankas reģistrus vai sniegt pierādījumus par to saturu, ja vien tiesai nav īpašs pamats prasīt to darīt, tomēr tiesa var lemt par atļauju konkrētai personai iepazīties ar bankas grāmatvedības ierakstiem vai tos kopēt.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Liecinieks, kam izsniegta liecinieka pavēste, bet kurš neierodas tiesā vai atsakās liecināt, var tikt atzīts par tādu, kurš izrādījis necieņu pret tiesu, un šādam lieciniekam var piemērot aizturēšanu (Augstajā tiesā) vai likt maksāt naudas sodu (apgabaltiesā).

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Visi pieaugušie ir tiesīgi sniegt liecību civilprocesā, izņemot gadījumus, kad tie nav spējīgi saprast tā zvēresta būtību, kas šādiem lieciniekiem jādod, vai nav spējīgi sniegt racionālu liecību, piemēram, garīgas slimības dēļ. Ja bērns—liecinieks nesaprot zvēresta būtību, viņa liecība joprojām var tikt pieņemta, bet tikai tad, ja tiesa pārliecinās, ka bērns saprot pienākumu teikt patiesību un "patiekami saprot notiekošo, kas pamatotu viņa liecības uzklauššanu".

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklaušot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklaušīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesneša un pušu loma

Parasti tiesas procesā notiekošās izjautāšanas laikā liecinieki sniedz pierādījumus, atbildot uz attiecīgās puses, par labu kurai tie liecina, advokāta neuzvedinošiem jautājumiem. Šāda liecība tiek uzskatīta par pierādījumu, ja vien tiesa nenorāda citādi. Tad pretējās puses advokāts var liecinieku izjautāt sacīkstes procesā un drīkst uzdot uzvedinošus jautājumus. Arī lieciniekus-ekspertus, kas tiesas procesa laikā sniedz mutisku liecību, otra puse var izjautāt sacīkstes procesā, tomēr puses nedrīkst nopratināt tiesas ieceltu vērtētāju. Tiesnesis var uzdot jautājumus lieciniekiem – parasti nolūkā precizēt uz advokāta jautājumiem sniegtās atbildes.

Pierādījumu sniegšana ar video saites palīdzību

Ar video saites palīdzību pierādījumus var sniegt tikai tad, ja tiesa tam dod atļauju. Apverot iespēju pieņemt rīkojumu, ļaujot šādi sniegt pierādījumus, tiesa ņem vērā videokonferenču izmantošanas ērtumu (jo īpaši liecinieka veselības stāvokļa dēļ vai ja viņš atrodas ārzemēs), ar video saites izmantošanu saistītās izmaksas vai ietaupījumu, kā arī ietekmi uz taisnas tiesas spriešanu (tostarp mazāku iespēju tiesai kontrolēt un novērtēt liecinieku).

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Ja saziņa, kas nosūtīta pa pastu vai ar telekomunikācijas sistēmas palīdzību (kas ietver tālruna zvanus, faksus un e-pastus) tiek nelikumīgi pārtverta, no šādas saziņas satura izrietošus pierādījumus nevar izmantot tiesvedībā. Bet citādi pierādījumi ir pieņemami pat tad, ja tie iegūti neatbilstoši. Tomēr tiesa ir tiesīga izslēgt pierādījumus, kas citādi būtu pieņemami. Lemjot par lietas turpmāku skatīšanu, tiesa rod līdzsvaru starp pierādījumu nozīmi un neatbilstīgās rīcības smaguma pakāpi. Ja apstākļi nedod pamatu pierādījumu izslēgšanai, tiesa var citādi sodīt pusi, kura rīkojusies neatbilstīgi, piemēram, liekto tai segt izmaksas.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Rakstiskos apsvērumus (proti, formālus dokumentus, kuros katra puse izklāsta faktus un argumentus) var izmantot kā pierādījumu starposma sēdēs, tomēr tos nevar izmantot kā pierādījumus tiesas procesā.

Liecības, ko tiesvedībā iesaistītās puses sniedz kā liecinieki, ir pieņemamas kā pierādījumi tādā pat mērā kā liecības, ko sniedz personas, kuras nav tiesvedībā iesaistītās puses.

Saistītās saites:

 [Tieslietu ministrija](#)

 [Civilprocesa noteikumi](#)

Lapa atjaunināta: 08/09/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Ziemeļīrija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Parasti pierādīšanas pienākums ir tai pusei, kura vēlas atsaukties uz kādu konkrētu faktu. Pieteikuma iesniedzējam (Ziemeļīrijā saukts arī par "prasības iesniedzēju") jāpierāda fakti, ar kuriem tiek pamatota prasība, bet atbildētājam jāpierāda tie fakti, uz kuriem viņš vēlas atsaukties, aizstāvojoties pret prasību.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Faktus var atbrīvot no pierādīšanas pienākuma ar likumu vai ar iepriekš starp pusēm noslēgtu līgumu. Turklāt tiesa var uzskatīt, ka daži fakti ir pierādīti, "sniedzot tiesai paziņojumu", piemēram, vispārzināmos jautājumos. Daži pieņēmumi tiek uzskatīti par pārliecinoši pieņemamiem, piemēram, ja statūtos noteikts, ka tas tā ir, un citi var tikt atspēkoti, piemēram, pieņēmums, ka persona ir pie veselā saprāta.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Tiesai ir jābūt pārliecinātai par faktu pēc "varbūtības principa", t. i., ka pastāv vismaz 51 % liela varbūtība, kas tā ir taisnība, salīdzinot ar 49 % lielu varbūtību, ka tā nav taisnība. Pēc tam, kad fakts ir pierādīts pēc varbūtības principa, tas tiek konstatēts.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Tas ir vispārējs noteikums, ka tiesnesis nevar pieprasīt liecinieka piedalīšanos, izņemot ierobežotos apstākļos, bet viņš var izsaukt liecinieku un atsaukt jau izsauktu liecinieku. Saskaņā ar noteikumiem, kas reglamentē tiesvedību Ziemeļīrijā, tiesai ir tiesības likt jebkurai personai piedalīties tiesvedībā un iesniegt dokumentu.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Ja pusei, parasti ar advokātu starpniecību, ir atļauts izsaukt konkrētu liecinieku, lai sniegtu liecību, šo liecinieku vispirms noplatinās minētās puses (to sauc par "galveno liecību"), bet pēc tam liecinieku noplatinās otras puses advokāts. Tiesnesis var uzdot liecinieka jautājumus, un viņš aicinās advokātus uzdot papildu jautājumus, ja viņi to vēlas, par jebkuru jautājumu, ko viņš būs uzdevies.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Dažos gadījumos, piemēram, ja lieciniekam ir jāpiedalās slēgtā tiesas sēdē, ir jāsaņem tiesas atļauja, pirms liecinieku var oficiāli uzaicināt piedalīties tiesas sēdē. Pretējā gadījumā tiesa nevar kontrolēt, kuri liecinieki tiek izsaukti sniegt liecības, lai gan pusei, kura izsauc nevajadzīgus lieciniekus, tā var piemērot naudas sodu.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Galvenais pierādījumu veids ir mutiska liecība. Var izmantot arī rakstiskas liecības, piemēram, eksperta atzinumus un dokumentārus pierādījumus, piemēram, kartes.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Galvenā metode ir pierādījumi, ko mutiski sniedz puses un to liecinieki. Liecinieku, kas ir eksperti, piemēram, ārstu un inženieru, pierādījumus var iegūt no rakstiska atzinuma pēc vienošanās. Pēc tam lieciniekam var uzdot jautājumus par konkrētiem atzinuma punktiem. Tiesas reglaments Ziemeļīrijā ierobežo to liecinieku, kas ir eksperti, skaitu, kuri var sniegt mutiskas liecības diviem medicīnas ekspertiem un vienam citam ekspertam, ja vien Tiesa nav atļāvusi izsaukt vairāk.

Arī kartes un dokumentus var izmantot kā pierādījumus, un to autentiskums jāpierāda atbilstīgi tiesas prasībām. Turklāt tiesa var vēlēties doties uz notikuma vietu vai aplūkot kādu konkrētu lietu, ja uzskata, ka šādai rīcībai ir zināms pierādījuma spēks.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Tas, cik lielu nozīmi piešķirt konkrētam pierādījumam, vienmēr jāizlemj ir tiesai.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Pastāv pieņēmums, ka fakti tiks pierādīti mutiski un atklāta tiesas procesa laikā.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Kompetentam lieciniekam, kurš ir uzaicināts sniegt liecību, ir pienākums ierasties tiesas sēdē, un šī pienākuma nepildīšana ir necieņas izrādīšana tiesai.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Puse var pieprasīt "atbrīvojumu" no pienākuma sniegt liecību, pamatojoties uz to, ka pastāv juridiskas, profesionālas attiecības; tiesībām neliecināt pret sevi vai laulāto; sabiedrības interesēm un tiesvedību. Pastāv arī citi atbrīvojuma veidi, ko garantē statūti, piemēram, diplomātiskā neaizskaramība. Turklāt pastāv arī diskrecionāras privilēģijas, piemēram, attiecībā uz informāciju, kas sniegta konfidenciali.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Jā. Liecinieks, ja viņš neierodas uz tiesas sēdi pēc tam, kad viņam ir pienācīgi izsniegts uzaicinājums ierasties tiesā kā lieciniekam vai tiesas pavēste, būs vainīgs par necieņas izrādīšanu tiesas darbam. Pēc tam tiesnesis var piemērot naudas sodu vai brīvības atņemšanu un pieprasīt, lai liecinieks vērš par labu necieņas izrādīšanu, ierodoties un sniedzot liecību.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Vispārējais kritērijs pierādījumu sniegšanai ir rīcības spēja. Tiek uzskatīts, ka persona ir spējīga sniegt pierādījumus, ja vien tā nav nepilngadīga vai, piemēram, vājprātīga un nespēj saprast pienākumu, kas tiek uzlikts ar zvērestu; persona nav šīs lietas tiesnesis vai tai nav tiesību pieprasīt atbrīvojumu no pienākuma sniegt liecību.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusot videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

To pušu loma, kuras parasti pārstāv advokāti (lai gan pastāv noteikums, ka puse var pārstāvēt sevi pati), ir iesniegt tiesai pierādījumus, lai pierādītu savu lietu pēc varbūtības principa. Tiesnesis darbojas kā starpnieks, lai nodrošinātu, ka liecinieku noplatināšana ir taisnīga, likumīga un atbilstoša lietas strīdus jautājumiem. Tiesnesis var noplatināt lieciniekus pats, bet viņš atļaus pušu advokātiem uzdot papildu jautājumus par jebkuru liecinieka sniegto atbildi uz viņa uzdotajiem jautājumiem.

Šobrīd ir ieviesti daži ierobežojumi, piemēram, Belfāstas Augstajā tiesā, lai atvieglotu ekspertu liecības, izmantojot video savienojumu vai Skype, ja eksperts nevar ierasties no citas jurisdikcijas.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Tiesai nav vispārēja rīcības brīvības izslēgt pierādījumus, kas iegūti negodīgi. Pierādījumus var izslēgt tikai tad, ja ir likumīgas pilnvaras to darīt vai ja tie ir dzēsti no lietas, jo ir skandalozi vai procesa ļaunprātīga izmantošana.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Jā, lietas puses var sniegt pierādījumus savā vārdā.

Saistītās saites

 Ziemeļīrijas Tiesu un tribunālu dienests

Lapa atjaunināta: 09/09/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Skotija

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Skotijā pierādīšanas standarts civilīlētās ir samērīgs ar pierādīšanas pienākumu, kas ir tai pusei, kura vēlas, lai konkrētajā jautājumā tiktu pieņemts tai labvēlīgs lēmums. Lai to izdarītu, šai pusei ir jāiesniedz pietiekami daudz pierādījumu, lai pamatotu savus apgalvojumus. Ja pierādījumi ir par kādu konkrētu jautājumu, kas ļauj apspriežamo jautājumu sīki līdzsvarot, tad puse, kas savā lietā ir uz to palāvusies, var šajā jautājumā arī zaudēt.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Ir zināmi apstākļi, kuros pierādīšanas pienākums konkrētā jautājumā ir pusei, bet šai pusei nav jāiesniedz visi vai kādi tieši pierādījumi, lai to pamatotu.

Galvenokārt pastāv četras situācijas, kad tā notiek:

- ja pieņēmums darbojas par labu pusei;
- ja lieta tiek noskaidrota tiesas ceļā, t. i., aplūkojamie punkti ir jautājumi, kurus var nekavējoties noskaidrot no neapstrīdami drošiem avotiem;
- ja lietas dalībnieku starpā tiek uzskatīts, ka lieta ir *res judicata*, t. i., novērš lietas, kas jau ir izskatīta, izskatīšanu nākamajos gadījumos;
- ja otra puse ir to oficiāli apstiprinājusi jau pašā sākumā.

Ir pieņemtas 3 vispārīgas pieņēmumu kategorijas.

Tās ir:

neatspēkojami tiesību aktu pieņēmumi — tie ir fiksēti tiesību aktu principi, kurus nevar “atspēkot” vai apstrīdēt ar pierādījumiem par pretējo.

atspēkojami tiesību aktu pieņēmumi — pret tiem var iebilst ar pierādījumiem, kas liecina, ka konkrētajā lietā nav droši nonākt pie konkrēta secinājuma, pamatojoties tikai uz konkrētu faktu. Tomēr, ja netiks iesniegti vismaz daži atspēkošanas pierādījumi, šāds secinājums, visticamāk, tiks izdarīts.

atspēkojami faktiskie pieņēmumi — tie izriet no konkrētās lietas faktiem, kas izriet no vispārzināmas cilvēku pieredzes. Attiecībā uz atspēkojamu fakta pieņēmumu fakts A parasti nozīmē faktu B, bet, tā kā šī lieta nav spēkā, tiesa uzklausa pierādījumus, kas to atspēko.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Nav tiesību normu, kas reglamentētu “nozīmi”, ko piešķir konkrētam pierādījumam, un šo jautājumu izlemj tiesnesis un zvērinātie. Tai pusei, kurai ir pienākums sniegt pierādījumus par konkrēto jautājumu, ir jāpārliecina tiesa, ka tās fakti ir ticamāki nekā oponenta fakti.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Tiesnesis nevar veikt izmeklēšanu savā vārdā lietā vai izsaukt lieciniekus vai nopratināt tos privāti. Ja vien lietā ir nepieciešami pierādījumi, tiesnesis uzklausa lietas dalībnieku pierādījumus, kurus tie nolēmuši sniegt, un pēc tam pieņem lēmumu lietā.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Kopumā, kad lietas dalībnieki ir pabeiguši savus rakstiskos izklāstus, viņi var vērsties tiesā, lai iesniegtu pierādījumus. Pierādījumā puses iesniedz tiesnesim pierādījumus, ar kuriem tie vēlas pierādīt lietu.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Gadījumā, ja tiesa nolemj, ka konkrētais pierādījums nav pieņemams.

Lai pierādījumi būtu pieņemami, tiem jāatbilst divām prasībām. Tiem jābūt atbilstīgiem un jāatbilst pierādījumu sniegšanas kategoriskajiem noteikumiem.

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Pastāv 3 uzklausišanas veidi, kuros var iesniegt pierādījumus par lietas būtību. Tie ir pierādījumu iesniegšana, iepriekšēju pierādījumu uzklausišana un zvērināto tiesas sēde. Iepriekšēju pierādījumu uzklausišana ir pierādījumi lietā, kurā tiesa uzskata par nepieciešamu uzklausiēt abu pušu pierādījumus, pirms lemt par jebkādiem juridiskiem jautājumiem, kas var būt jāatrisina, lai pieņemtu galīgo lēmumu lietā. Gandrīz visas liecības tiek uzklausiņas pierādījumu vai iepriekšēju pierādījumu veidā, un tikai ļoti reti lietas nonāk zvērināto tiesas sēdēs. Zvērināto tiesas sēdes ir pieejamas tikai konkrētām Augstākās civillietu tiesas prasībām un īpašajā Šerifa Personīgā kaitējuma tiesā (*Sheriff Personal Injury Court*).

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Pierādījumus parasti iegūst 3 veidos, lieciniekam sniedzot mutiskus, reālus un dokumentētus pierādījumus.

Mutiskie pierādījumi ietver pierādījumus, kas izriet no citas personas teiktā, kā notiek gadījumos, ja liecinieks vienkārši atstāsta to, ko kāds ir redzējis vai dzirdējis. Ciktāl iespējams, praksē ir pieņemts, ka lieciniekiem, lai sniegtu pierādījumus, ir jāpiedalās tiesas sēdē, lai tos varētu nopratināt vai konfrontēt.

Reālie pierādījumi ir kaut kas materiāls un fiziski sataustāms, un tie ir jāiesniedz “pierādījumu sniegšanas” procedūras ietvaros. Parasti vismaz vienam lieciniekam ir jāizsakās par šādu pierādījumu, lai tas tiktu pieņemts.

Dokumentētie pierādījumi var būt uzrakstīti, iespiesti vai ierakstīti kādā citā drošā veidā, piemēram, audioierakstā, videoierakstā, CD vai elektroniski, un arī tie ir jāiesniedz pierādījumu sniegšanas procedūras ietvaros. Ekspertiem parasti ir jāierodas tiesā, lai sniegtu savus pierādījumus, piemēram, lai sniegtu liecības, pamatojot ziņojumu, kas iesniegts pierādījumu sniegšanas procedūras ietvaros.

Rakstiskie pierādījumi, piemēram, ar zvērestu apliecinātas rakstiskas liecības regulāri tiek pieļauti un pieņemti kā pierādījumi civilprocesā. Eksperti parasti ierodas tiesā, lai sniegtu savu atzinumu kā pierādījumus tiesvedībā. Vairākos gadījumos eksperts uzstāsies, lai pamatotu ziņojumu, kas iesniegts pierādījumu sniegšanas procedūras ietvaros.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Ir pieņemts vispārējs noteikums, ka lietā ir jāiesniedz labākie pieejamie pierādījumi. Skotijā lielāka uzmanība tiek pievērsta liecinieka mutiski sniegtajiem pierādījumiem, nekā citiem pierādījumu veidiem, jo liecinieks kā pirmavots var sniegt tiesai liecību par redzēto vai dzirdēto.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Noteiktos apstākļos ir nepieciešams rakstisks dokuments. Piemēram, par līgumu attiecībā uz zemi, pārvaldības gadījumā, ja persona piesaka sevi kā vienīgo pilnvaroto attiecībā uz savu īpašumu vai jebkuru citu īpašumu, ko tā var iegūt, vai paužot jebkuru gribu, sastādot testamentāru trasta cesiju un izlīgumu vai kodicilu.

Arī gadījumos, ja ir jāatsaucas uz dokumentētiem pierādījumiem, ir jāuzrāda dokumenta oriģināls, ja vien abas puses nav pieņēmušas vai nu oriģinālā dokumenta kopiju, vai arī tādu kopiju, kuras izveidotājs to ir pienācīgi apliecinājis kā norakstu.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Vispārīgi runājot, ikvienam lieciniekam, kurš tiek izsaukts pierādījumu sniegšanai, tas ir jādara.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Gadījumos, ja lieciniekam ir tiesības neatbildēt uz jautājumiem, piemēram, saziņa starp juridisko konsultantu un viņa klientu. Skotijas likumos ir pieņemts arī vispārējs noteikums, ka personu nevar piespiest apsūdzēt pašai sevi. Lieciniekam ir tiesības atteikties atbildēt uz jautājumu, ja patiesa atbilde ir saistīta ar noziegumu vai ir saistīta ar laulības pārkāpšanas atzīšanu, savukārt nepatiesas atbilde var novest pie nepatiesas liecības sekām.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Ja persona atsakās sniegt pierādījumus, tad viņu var piespiest liecināt, lai izvairītos no apsūdzības par necienīgu attieksmi pret tiesu. Ja liecinieks joprojām atsakās sniegt pierādījumus, kā pierādījumus var iesniegt arī iepriekš sniegtos liecinieka paziņojumus.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Nē. Saskaņā ar Skotijas 2004. gada Likumu par neaizsargātajiem lieciniekiem tika atcelta "kompetences pārbaude" attiecībā uz lieciniekiem kriminālprocesā un civilprocesā, tāpēc pierādījumi nav nepieņemami tikai tāpēc, ka liecinieks nesaprot pienākumu sniegt patiesus pierādījumus vai atšķirību starp patiesību un meliem. To, vai liecības ir uzticamas un ticamas, būs jāizlemj tiesnesim vai zvērinātajiem, ņemot vērā visus attiecīgajā lietā iegūtos pierādījumus.

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uzklusot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uzklusot videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzekļu palīdzību?

Tiesneša loma ir nodrošināt, lai lietas puses godīgi noprotinātu liecinieku, kas sniedz pierādījumus. Tiesnesim ir arī jārikojas objektīvi. Tiesnesis var arī uzdot jautājumus, lai, piemēram, noskaidrotu līdz šim neskaidru jautājumu vai lai ierosinātu citu izmeklēšanas virzienu, kas tam šķiet svarīgs. Pušu loma ir tāda, ka tās pēc kārtas pieteiks savus attiecīgos lieciniekus, kurus pēc tam katru pēc kārtas varēs noprotināt vai konfrontēt.

Saskaņā ar Skotijas 2004. gada Likumu par neaizsargātiem lieciniekiem neaizsargātiem lieciniekiem (kā noteikts Likumā) ir tiesības pieteikties īpašiem pasākumiem (piemēram, tiešraides televīzijas savienojums, tiešraides ekrāns, palīgs), lai palīdzētu lieciniekiem sniegt pierādījumus. Saskaņā ar Skotijas 1995. gada Likumu par bērniem dažu tiesvedību laikā liecinieks var sniegt pierādījumus, izmantojot arī tiešraides televīzijas savienojumu.

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Attiecībā uz to, vai izslēgt pierādījumus, kas iegūti nepareizi, pārkāpjot taisnīguma galveno mērķi, tiesai ir rīcības brīvība.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Ja civillietas puse sniedz pierādījumus, tiesa ņems tos vērā kopā ar citiem pierādījumiem, ko tā gūvusi, lai pieņemtu lēmumu attiecīgajā lietā.

Lapa atjaunināta: 09/09/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Pierādījumu iegūšana - Gibraltārs

1 Pierādīšanas pienākums

1.1 Kādi ir pierādīšanas pienākuma noteikumi?

Parasti pierādīšanas pienākums attiecībā uz kādu lietas faktu ir tai pusei, kas atsaucas uz šo faktu savas prasības ietvaros. Tādējādi prasītājam ir pienākums pierādīt faktus, kas ir viņa prasības pamatā, bet atbildētājam ir jāpierāda fakti, kas pamato viņa aizstāvību.

Ja šaubas par faktu nevar novērst, uzskata, ka puse, kurai ir pierādīšanas pienākums, nav izpildījusi savu pierādīšanas pienākumu, un tiesa lems, ka fakts nav pierādīts. Tomēr tiesneša pienākums ir atrisināt svarīgus faktiskos jautājumus, un vienīgi izņēmuma gadījumos būtu jākonstatē, ka pienākums nav izpildīts.

1.2 Vai pastāv noteikumi, kas atbrīvo noteiktus faktus no pierādīšanas pienākuma? Kādos gadījumos? Vai ir iespējams iesniegt pierādījumus, lai pierādītu, ka kāds juridisks pieņēmums, nav pareizs?

Nav nepieciešams pierādīt atzītus faktus. Tiesneši arī var pajauties uz savām vispārējām zināšanām, lai atzītu kādu faktu, kas ir vispārzināms vai skaidri noteikts, un šādam faktam pierādījumi nav nepieciešami.

Likumā ir noteiktas dažādas prezumpcijas, kuras var atspēkot ar pierādījumiem par pretējo. Tās ir prezumpcijas par bērnu likumību, laulību spēkā esamību, personu veselo saprātu un pazudušu cilvēku nāvi. Pastāv nevainīguma prezumpcija, bet civilā tiesvedībā notiesājošs spriedums krimināllietā ir pieļaujams kā pierādījums tam, ka puse izdarījusi likumpārkāpumu (un tas nozīmē, ka pusei ir pienākums pierādīt nevainīgumu).

Pastāv nolaidības prezumpcija, ja prasītājs pierāda, ka viņam vai viņai ir nodarīts kaitējums tāda iemesla dēļ, kas bija atbildētāja ekskluzīvā kontrolē, un ka negadījums bija tāds, kas parasti rodas nolaidības dēļ. Līdzīga prezumpcija pastāv situācijā, kad personai ir uzticēta manta un tā ir pazaudēta vai iznīcināta.

1.3 Kādā apmērā tiesai ir jābūt pārliecinātai par kādu faktu, lai tā varētu pamatot savu spriedumu ar šo faktu?

Pierādīšanas standarts civillietās ir "varbūtību līdzsvars". Citiem vārdiem sakot, tiesa konstatēs, ka fakts ir pierādīts, ja ir pārliecināta, ka fakts ir vairāk noticis, nekā nenoticis. Šis standarts ir piemērojams elastīgi: ir nepieciešami pārliecinošāki pierādījumi, lai konstatētu nopietnus apgalvojumus, piemēram, varbūtību līdzsvars krāpšanas gadījumā, jo šādus apgalvojumus parasti uzskata par mazāk ticamiem.

2 Pierādījumu iegūšana

2.1 Vai pierādījumi vienmēr jāiesniedz kādai no lietas pusēm, vai arī atsevišķos gadījumos tiesnesis var iegūt pierādījumus pēc savas iniciatīvas?

Pierādījumus civilprocesā iegūst, pusēm uzrādot attiecīgos dokumentus, kā arī no liecinieku un ekspertu liecībām.

Katrā gadījumā piemēro atšķirīgus noteikumus.

Uzrādīšana

Civilprocesa pusēm tiek prasīts uzrādīt to kontrolē vai rīcībā esošus dokumentus, ciktāl tiesa tām uzdod to darīt, un ļaut pārējām pusēm pārbaudīt šos dokumentus. Parasti tiesa izdod rīkojumu par "standarta izpaušanu", kas nozīmē, ka pusēm ir rūpīgi jāmeklē dokumenti, kas vai nu pamato, vai nelabvēlīgi ietekmē kādas puses argumentāciju, bez īpaša pieteikuma tiesai. Jebkuras citas uzrādīšanas gadījumā pusei ir jāpieprasa tiesas atļauja. Tiesa var arī izdot rīkojumu par pierādījumu un īpašuma saglabāšanu.

Fakta liecinieki

Pusēm nav nepieciešama tiesas atļauja, lai iesniegtu liecinieku pierādījumus savas argumentācijas pamatošanai. Tomēr pusei, kas vēlas izmantot liecinieka pierādījumus, ir jāuzrāda liecinieka parakstīta liecība, kurā izklāstīti liecinieka pierādījumi, un jāaicina liecinieks sniegt mutiski pierādījumi tiesas sēdē. Ja puse neuzrāda liecinieka liecību vai pierādījumu kopsavilkumu pirms tiesas, puse nedrīkst pieaicināt šo liecinieku bez tiesas atļaujas. Turklāt tiesai ir plašas pilnvaras kontrolēt pieļaujamos pierādījumus, piemēram, izslēgt pierādījumus, kas citādi būtu pieļaujami, un ierobežot liecinieku savstarpēju noprotināšanu. Puse var arī pieteikties tiesas rīkojumam par liecinieka pierādījumu sniegšanu ar zvērestu apliecinātā rakstveida dokumentā, ko tiesas iecelts eksperts sagatavo pirms lietas izskatīšanas.

Tiesneša uzdevums galvenokārt ir novērtēt pušu sniegtos pierādījumus, un tas neietver neatkarīgu faktu vākšanas funkciju.

Liecinieki eksperti

Puse nevar izmantot ekspertu pierādījumus, ja tiesa nav devusi atļauju. Tiesa var kontrolēt jautājumus, par kuriem jāsniedz ekspertu pierādījumi, pierādījumu sniegšanas formu un maksu ekspertam.

Ja vairāk nekā viena puse vēlas iesniegt ekspertu pierādījumus par kādu jautājumu, tiesa var norādīt, ka pierādījumus sniedz viens eksperts, kuru kopīgi iecēlušas abas puses, nevis katrai pusei savs eksperts. Tiesa var pieņemt šādu norādījumu pēc savas iniciatīvas, bez pušu piekrišanas.

Tiesa nepieprasīs pusēm iesniegt ekspertu pierādījumus pēc savas iniciatīvas. Tomēr tiesa pati var iecelt ekspertu kā “vērtētāju”, lai tas palīdzētu tiesai kādā jautājumā. Tiesa var likt vērtētājam sagatavot ziņojumu (kura kopijas jāiesniedz pusēm) un piedalīties lietas izskatīšanā, lai konsultētu tiesu.

2.2 Ja kādas puses lūgums pieņemt pierādījumu tiek apmierināts, kas noteik tālāk?

Uzrādīšana

Pēc rīkojuma par uzrādīšanu katrai pusei jāiesniedz pārējām pusēm to dokumentu saraksts, kuri ir vai ir bijuši tās rīcībā vai kontrolē. Pēc tam pārējām pusēm ir tiesības pārbaudīt dokumentus un iegūt to kopijas. Par kopēšanu var tikt iekasēta maksa.

Fakta liecinieki

Tiesa uzdos pusēm pirms tiesas procesa iesniegt parakstītas liecinieku liecības par katru liecinieku, uz kura pierādījumiem tās plāno balstīties. Liecību var sagatavot liecinieks, taču bieži to sagatavo tās puses advokāts, kuras vārdā liecinieks sniedz pierādījumus. Liecībā būtu pilnībā jāiekļauj liecinieka pierādījumi, kas formulēti paša liecinieka vārdiem, ja tas ir praktiski iespējams.

Ja pusei ir uzdots iesniegt liecinieka liecību, bet tā to nevar iegūt, puse var lūgt tiesas atļauju iesniegt liecinieka pierādījumu kopsavilkumu, norādot pierādījumus, kurus liecinieks varētu sniegt, vai jautājumus, par kuriem liecinieks plāno sniegt pierādījumus vai par kuriem puse plāno nopratināt liecinieku.

Ja tiesa uzdod iekļaut lietā liecinieka pierādījumus, liecinieks mutiski sniedz pierādījumus tiesas ieceltam ekspertam. Nopratināšana tiks veikta tā, it kā tā notiktu tiesas prāvā, ar visām iespējām veikt liecinieka savstarpēju nopratināšanu, un tiks sagatavots pierādījumu protokols.

Liecinieki eksperti

Ja tiesa dod atļauju ekspertu pierādījumiem, puses sagatavo norādījumus ekspertam(-iem). Ja ir kopīgs eksperts un puses nevar vienoties par norādījumiem, tās var sniegt ekspertam atsevišķus norādījumus. Eksperts, kura galvenais pienākums ir atbildēt tiesai, nevis pusei vai pusēm, kas dod norādījumus, sagatavos rakstisku ziņojumu. Pēc tam puse var uzdot rakstiskus jautājumus ekspertam, kuram puses kopā vai atsevišķi deva norādījumus. Ja ir atsevišķi eksperti, tiesa var arī norādīt, ka ekspertiem ir jāapspriežas, lai noteiktu jomas, kurās pastāv vienprātība un domstarpības. Lieciniekiem ekspertiem ir tiesības saņemt samaksu par saviem pakalpojumiem, parasti no puses vai pusēm, kas dod norādījumus.

2.3 Kādos gadījumos tiesa var noraidīt puses lūgumu pieņemt pierādījumu?

Kad puses pieprasa rīkojumus, lai tās varētu iegūt vai iesniegt pierādījumus, tiesai ir jāpārliecinās, ka attiecīgie pierādījumi ir atbilstoši un pieņemami. Apsverot, kā izmantot savas pilnvaras, tiesai ir arī jācenšas taisnīgi izskatīt lietas, kas ietver izdevumu ietaupīšanu un lietu izskatīšanu taisnīgi, ātri un samērīgi ar prasības nozīmīgumu, sarežģītību un vērtību. Šo apsvērumu dēļ tiesa var noraidīt pieteikumus vai izdot rīkojumus pēc savas iniciatīvas (piemēram, pieprasot pusēm iecelt vienu kopīgu ekspertu, nevis atsevišķus ekspertus).

2.4 Kādi ir dažādie pierādījumu veidi?

Fakti var tikt pierādīti ar pierādījumiem, prezumpcijām un secinājumiem, kas izriet no pierādījumiem, un tiesas atzītiem vispārzināmiem faktiem (skatīt iepriekš). Pierādījumu veidi, uz kuriem var paļauties civilprocesā, ir liecinieku liecības, dokumenti un lietiskie pierādījumi. Dokumenti var būt papīra dokumenti, datorieraksti, fotogrāfijas un video un audio ieraksti. Lietiskos pierādījumus veido citi materiālie objekti, kas attiecas uz strīdīgiem jautājumiem un ir iesniegti tiesā, piemēram, izstrādājumi, kas ir intelektuālā īpašuma strīda priekšmets. Tie var ietvert arī tiesneša veiktu negadījuma vietas apmeklējumu.

2.5 Kādas ir metodes, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, un vai tās atšķiras no metodēm, kādas izmanto, lai iegūtu pierādījumus no lieciniekiem, kas ir eksperti? Kādi ir noteikumi attiecībā uz rakstveida pierādījumu un eksperta atzinuma/viedokļa iesniegšanu?

Parasti liecinieki sniedz savus pierādījumus mutiski tiesas sēdē. Tomēr, kā minēts iepriekš, katrai pusei ir jāiesniedz liecinieka liecība par katru liecinieku, uz kura pierādījumiem puse plāno paļauties. Tiesas sēdē lieciniekam tiks lūgts apstiprināt savas liecības patiesumu un precizitāti, kas pēc tam tiks uzskatīts par liecinieka pierādījumu tās puses vajadzībām, kura viņu uzaicināja. Ja ir iesniegts vienīgi liecinieka pierādījumu kopsavilkums, lieciniekam būs jāsniedz plašāki mutiski pierādījumi.

Liecinieki eksperti iesniedz savus pierādījumus rakstiskos ziņojumos, ja vien tiesa nenosaka citādi. Ekspertu ziņojumā jāizklāsta secinājumi, fakti un pieņēmumi, ar kuriem tas pamatots, un eksperta norādījumu būtība. Tiesa lems, vai arī ekspertam būs jāpiedalās tiesas sēdē, lai sniegtu mutiskus pierādījumus. Tiesas ieceltam vērtētājam nebūs jāsniedz mutiski pierādījumi.

2.6 Vai kādas noteiktas pierādīšanas metodes ir nozīmīgākas par citām?

Tiesai ir plaša rīcības brīvība attiecībā uz jebkura pierādījuma svaru vai ticamību. Nav aizliegts pievienot ārpus tiesas sniegtu liecību kā pierādījumu faktiem, ko satur šī liecība (“netiešos” pierādījumus), tāpēc puse var balstīties uz vēstuli kā pierādījumu attiecībā uz tās saturu vai uz liecinieka veiktu citas personas liecības atstāstījumu. Tomēr netiešiem pierādījumiem bieži ir mazāka nozīme nekā tiešai liecībai, jo īpaši, ja liecības sagatavotāju varēja uzaicināt sniegt pierādījumus.

Daži dokumenti un ieraksti tiek pieņemti kā īsti. Piemēram, uzņēmumu un valsts iestāžu dokumenti tiek pieņemti kā īsti, ja tos par tādiem ir apstiprinājusi uzņēmuma vai valsts iestādes amatpersona. Un dažādu veidu oficiālu dokumentu (piemēram, tiesību aktu, nolikumu, rīkojumu, līgumu un tiesas ierakstu) īstumu var pierādīt ar drukātām vai apliecinātām kopijām bez papildu pierādījumiem.

2.7 Vai noteiktu faktu pierādīšanai ir obligāti jāizmanto noteikta veida pierādīšanas metodes?

Daži darījumi (piemēram, testamenti un zemes pārdošana) jāveic rakstiski, un tāpēc to pierādīšanai būs nepieciešami dokumentāri pierādījumi.

2.8 Vai lieciniekam saskaņā ar likumu ir pienākums sniegt liecību?

Parasti civilprocesā lieciniekus, kuri ir kompetenti sniegt pierādījumus, var piespiest to darīt. Puse, kas vēlas nodrošināt liecinieka piedalīšanos tiesas prāvā, sagatavo pavēsti lieciniekam, pieprasot lieciniekam ierasties tiesā pierādījumu sniegšanai. Kad tiesa ir izdevusi un pienācīgi iesniegusi pavēsti lieciniekam, tā ir saistoša lieciniekam līdz tiesas sēdes beigām.

Ja tiesa izdod rīkojumu, ka liecinieka pierādījumi būtu jāpievieno lietai, bet liecinieks nepiedalās tiesas sēdē vai atsakās atbildēt uz likumīgiem jautājumiem, puse, kas pieprasa pievienošanu, var lūgt turpmāku rīkojumu lieciniekam piedalīties tiesas sēdē vai atbildēt uz jautājumiem.

2.9 Kādos gadījumos liecinieks var atteikties sniegt liecību?

Vispārīgais noteikums par to, ka kompetenti liecinieki var tikt piespiesti liecināt, neattiecas uz karalieni, ārvalstu suverēniem un viņu māsaimniecībām, ārvalstu diplomātiskajiem aģentiem un konsulārajām amatpersonām, noteiktu starptautisku organizāciju pārstāvjiem, kā arī tiesnešiem un zvērinātajiem (saistībā ar viņu rīcību šajos amatos). Pušu laulātos un radniekus var piespiest sniegt pierādījumus civilprocesā.

Lieciniekiem, kuriem parasti var prasīt sniegt pierādījumus, tomēr ir tiesības nejaud pārbaudīt dažus dokumentus un atteikties atbildēt uz dažiem jautājumiem, pamatojoties uz privilēģijām. Galvenie privilēģiju veidi ir advokāta un klienta saziņas konfidencialitāte (attiecas uz saziņu, kas tiek veikta, lai sniegtu vai lūgtu juridiskas konsultācijas vai lai iegūtu pierādījumus tiesvedībai), “neskaršanas” privilēģija (attiecas uz saziņu starp pusēm, kas tiek veikta ar vienu vienīgu mērķi mēģināt panākt kompromisu strīdā, piemēram, piedāvājumiem nokārtot prasību), kā arī privilēģija neliecināt pret sevi (kas nozīmē, ka lieciniekam nevar prasīt sniegt pierādījumus, ja pastāv reālas briesmas, ka tās varētu pakļaut liecinieku vai liecinieka dzīvesbiedru kriminālvajāšanai vai sodam Gibraltārā). No privilēģijas var atteikties.

Pierādījumus var neatklāt, arī pamatojoties uz sabiedrības interešu neaizskaramību, ja to atklāšana būtu pretrunā sabiedrības interesēm. Pierādījumi, ko var attiecināt uz imunitāti, ir pierādījumi, kas attiecas uz valsts drošību, diplomātiskajām attiecībām, centrālās valdības darbībām, bērnu labklājību, noziegumu izmeklēšanas un informatoru aizsardzību. Turklāt žurnālistiem netiek prasīts atklāt savus avotus, ja vien informācijas atklāšana nav nepieciešama taisnīguma vai valsts drošības interesēs vai nekārtību vai nozieguma novēršanai.

Banku darbiniekus nevar piespiest uzrādīt bankas finanšu dokumentus vai sniegt pierādījumus par to saturu, ja vien tiesai nav īpaša pamata to uzdot, bet tiesa var noteikt, ka personai ir atļauts pārbaudīt vai kopēt bankas konta ierakstus.

2.10 Vai pret personu, kura atsakās liecināt, var piemērot sankcijas vai likt sniegt liecību piespiedu kārtā?

Liecinieks, kurš pēc lieciniekam paredzētas pavēsts saņemšanas neierodas tiesā vai atsakās sniegt liecības, var tikt apsūdzēts par necieņas izrādīšanu pret tiesu un apcietināts.

2.11 Vai ir personas, no kurām nedrīkst iegūt liecības?

Visi pieaugušie ir kompetenti sniegt pierādījumus civilprocesā, izņemot, ja viņi nespēj izprast zvēresta būtību, kas lieciniekiem jānodod, vai nespēj sniegt racionālus pierādījumus, piemēram, garīgas slimības dēļ. Ja liecinieks bērns nesaprot zvēresta būtību, viņa vai viņas pierādījumus aizvien var pieņemt, bet tikai tad, ja tiesa ir pārliecināta, ka bērns saprot pienākumu runāt patiesību un viņam ir "pietiekama izpratne, lai pamatotu savu pierādījumu uzklaušāšanu".

2.12 Kāda ir tiesneša un pušu loma, uz klausot liecinieku? Kādos apstākļos liecinieku var uz klausīt videokonferencē vai ar citu tehnisku līdzību?

Tiesneša un pušu uzdevums

Parasti liecinieki tiesas sēdē sniedza "galvenos pierādījumus", atbildot uz neuzvedinošiem jautājumiem, ko uzdeva tās puses aizstāvis, kas uzaicināja attiecīgo liecinieku. Tomēr tagad galvenais liecinieka pierādījums būs liecinieka liecība, ja vien tiesa nenoteiks citādi. Pēc tam liecinieku var nopratināt pretējās puses aizstāvis, kurš var uzdot lieciniekam uzvedinošus jautājumus. Var tikt savstarpēji nopratināti arī liecinieki eksperti, kuri tiesas sēdē sniedz mutiskus pierādījumus, bet puses nevar savstarpēji nopratināt tiesas ieceltu vērtētāju. Tiesnesis var uzdot jautājumus lieciniekiem, parasti, lai precizētu viņu atbildes uz aizstāvja jautājumiem.

Pierādījumi, ko sniedz, izmantojot videosavienojumu

Izmantojot videosavienojumu, pierādījumus var sniegt vienīgi tad, ja tiesa dod atļauju. Apsverot, vai izdot rīkojumu, kas ļauj sniegt pierādījumus šādā veidā, tiesa ņems vērā to, cik ērti ir izmantot videokonferences funkciju (īpaši, ja liecinieks neļūtas labi vai atrodas ārzemēs), izmaksas vai ietaupījumus, kas saistīti ar videosavienojuma izmantošanu, un ietekmi uz procesa taisnīgumu (tostarp ierobežotāku iespēju tiesai kontrolēt un novērtēt liecinieku).

3 Pierādījuma izvērtēšana

3.1 Ja puse liecību ieguvusi nelikumīgi, vai tiesai ir kādi ierobežojumi sprieduma pieņemšanā?

Ja pa pastu vai telekomunikāciju sistēmu nosūtītie paziņojumi (kas ietver tālruna zvanus, faksus un e-pasta ziņojumus) tiek nelikumīgi pārtverti, pierādījumus par šo paziņojumu saturu nevar iesniegt tiesvedībā. Pretējā gadījumā pierādījumi parasti ir pieļaujami, pat ja tie iegūti neatbilstošā veidā. Tomēr tiesai ir tiesības izslēgt pierādījumus, kas citādi būtu pieņemami. Lemjot, kā rīkoties, tiesa līdzsvaros pierādījumu nozīmi ar neatbilstošās rīcības smagumu. Ja apstākļi neattiecināto pierādījumu izslēgšanu, tiesa var sodīt pusi, kas rīkojusies neatbilstoši, citādā veidā, piemēram, piespriežot tai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

3.2 Ja esmu viena no lietas pusēm, vai mans paziņojums tiks uzskatīts par liecību?

Lietas liecības (t. i., oficiālus dokumentus, kuros izklāstīta katras puses argumentācija) var izmantot kā pierādījumu starpposma sēdēs, bet tos neuzskatīs par pierādījumiem tiesas prāvā.

Procesa dalībnieku sniegtās liecinieku liecības ir pieņemamas kā pierādījumi tādā pašā mērā kā liecības, ko sniegušas puses, kas nav lietas dalībnieki.

Lapa atjaunināta: 09/09/2021

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.